

TİM TÜRKİYE
İHRACATÇILAR
MECLİSİ

EKONOMİ DİŞ TİCARET RAPORU 2017

Discover
the potential

TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

EKONOMİ VE

DIŞ TİCARET RAPORU

2017

Türkiye İhracatçılar Meclisi

Dış Ticaret Kompleksi Çobançeşme Mevkii
Sanayi Cad. B Blok Kat:9 (34196) Yenibosna-İstanbul

Tel: 0212 454 04 90 / 454 04 91

Faks: 0212 454 04 13 / 454 04 83

tim@tim.org.tr

Yapım

TİM adına, Küçük Mucizeler Yayıncılık ve İletişim Hizmetleri tarafından yayına hazırlanmıştır.

www.kucukmucizeler.com

Türkiye Ekonomisi 2016'da Gücünü İspatladı

Büyük Buhan'dan sonra küresel ekonominin yaşadığı en sert kriz olan 2008 finansal krizinden bu yana küresel ekonomide halen tam anlamıyla bir toparlanmadan bahsetmek mümkün değildir. Ülkemizin en önemli ticaret ve yatırım ortağı olan Avrupa Birliği (AB), 2016 yılını BREXIT ve İtalya'daki bankacılık sorunlarıyla geçirdi. ABD'de 2016 yılında ekonomik toparlanmanın neticesinde istihdam piyasasında önemli bir iyileşme yaşandı ve işsizlik oranı kriz öncesi seviyelerin de altına geriledi. Yeni Başkan Donald Trump'ın ekonomiye yönelik altyapı yatırımları planları ve bu planları gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği konusundaki endişeler küresel ekonomide belirsizliği artırdı. Diğer taraftan, Japonya, Çin ve Rusya gibi diğer önemli ekonomilerde de yapısal sorunların aşılması adına kayda değer adımlar atılamadı.

Son 30 yılda küresel ticaretteki büyümenin küresel hasıladaki büyümeden oldukça yüksek olduğunu görmüştük. Ancak bu durum tersine dönmeye başladı. Küresel ekonominin sergilediği zayıf büyüme performansı, kaçınılmaz olarak dış ticareti de olumsuz etkiledi. Geçtiğimiz yıllarda özellikle gelişmekte olan ülkelerin para birimlerinin dolar karşısında değer kaybı, petrol ve diğer emtia fiyatlarındaki düşüş küresel ticaretin miktar bazında artmasına rağmen değer bazında azalmasına yol açtı. Bu sebeplerle 2016 yılında küresel ihracat miktar bazında %1,3 artarken değer bazında %3,3 azaldı. 2017 yılında ise hem hacim hem de değer bazında küresel ticaretin artış yönünde gelişmesini bekliyoruz. 2017'nin ilk verileri de bu beklentileri karşılar nitelikte. Nitekim yılın ilk çeyreği itibarıyla küresel ihracat değeri bir önceki yılın aynı

dönemine göre %9,8 gibi belirgin bir artış gösterdi.

Küresel ekonomideki önemli oyuncuların birisi olarak Türkiye ekonomisini küresel gelişmelerden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Özellikle, 2008 yılındaki krizden sonra en sağlam ekonomiler arasında olduğunu ispatlayan ve birçok makro göstere itibarıyla parmakla gösterilen bir performansa sahip Türkiye ekonomisi; küresel ekonomideki durgunluk, çevre ülkelerde yaşanan siyasi gelişmeler ve 15 Temmuz 2017 tarihindeki alçak darbe girişimi gibi unsurlara rağmen 2016 yılında %2,9 büyüme kaydetti. Böylece Türkiye tam 19 AB ülkesinden daha fazla büyüdü. G20 ülkeleri arasında ise ülkemiz; Hindistan, Çin ve Endonezya'dan sonra en hızlı büyüyen 4'üncü ülke oldu.

2016 yılı dış ticaretimizin bütününe bakıldığında, ihracatımız geçen yıla göre %0,9 gibi çok küçük bir gerileme ile 142,5 milyar dolar olurken, ithalatımız %4,2'lik düşüşle 198,6 milyar dolar oldu. Böylece, 2016 yılında dış ticaret hacmimiz 341,2 milyar dolarlık bir seviyeye ulaşmış oldu. Dış ticaretimize bavlul ticaretini, hizmet ticaretini ve serbest bölgelerde yapılan ticareti ekleyerek, daha geniş bir perspektiften yaklaşacak olursa, toplam dış ticaret hacmimiz 400 milyar doları aşmaktadır. Yine bu mantıkla yaptığımız hesaplama ışığında 2016 yılı itibarıyla ihracatımızın ithalatı karşılama oranı da %88'lere çıkıyor.

Dış ticaretimizi sektörler özelinde değerlendirmek gerekirse, otomotiv sektörü yine ilk sırada yer alırken, bu öncü sektörümüzü hazır giyim ve konfeksiyon ile kimyevi maddeler ve mamulleri sektörleri izlemiştir. 2016 yılında, Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin (TİM) sektör sınıf-

landırmasında yer alan 27 sektörün 10'unda bir önceki yıla göre artış yaşanmıştır.

Türkiye artık dünyanın her noktasına ihracat yapan bir ülke konumundadır. 2016 yılında ülkemizden 243 ülke/bölgeye ihracat gerçekleştirildi. Yine 2016 yılında en fazla ihracat yaptığımız ilk 10 ülkeden dokuzuna olan ihracatımızı artırmayı başardık. Öte yandan, ihracat yaptığımız ülkelerde ihracatımızın derinliğini de artırıyoruz. 2002'de 1 milyar doların üzerinde ihracat gerçekleştirdiğimiz ülke/bölge sayısı 8 iken, bu sayı 2016'da 30'a yükseldi.

Ülke gruplarına göre ihracatımıza baktığımızda; ihracatımızdan en çok pay alan AB ve Yakın ve Ortadoğu'ya olan ihracatımızı artırdığımızı görüyoruz. AB'ye olan ihracatımız %6,8 artarken, bölgenin toplam ihracat içindeki payı da 3,5 puan artışla %48'e yükseldi.

Türkiye'nin küresel ticaretteki payını artırmak ve ihracatçılarımızın rekabetçi pozisyonlarını güçlendirmek adına Bakanlık olarak çalışmalarımızı hızla sürdürüyoruz. İhracatçı sayısını artırmak, mevcut ihracatçılarımızı daha kurumsal hale getirmek, ihracata yeni başlayan firmalara yol haritası çizmek, pazara giriş faaliyetlerini kolaylaştırmak amaçları ışığında yenilikçiliği, markalaşmayı ve tasarımı esas kabul eden araçlarımızla ihracatçılarımızın yanında yer alıyoruz.

Bu çerçevede, yurtdışında düzenlenen ve ülkemiz açısından önem arz eden fuarlara milli düzeyde ya da bireysel olarak iştirak eden firmalarımıza destek vermeye devam ediyor, firma yetkililerine hususi damgalı pasaport verilebilmesine imkân sağlıyoruz. İhracatçılarımızı

zın yurtdışında iş ağlarını genişletmeleri amacıyla farklı sektörlerde ve birçok ülkeye yönelik olarak sektörel ve genel ticaret heyeti programları düzenliyor, yurtdışı dağıtım kanallarında tek başına var olmakta zorlanan firmalar için geliştirdiğimiz Türkiye Ticaret Merkezleri modeli ile ihracatçılarımızın yanında yer alıyoruz.

Ayrıca firmalarımızın küresel pazarlara daha kolay entegre olabilmesi için ihracatçılarımızın e-ticaret sitelerine toplu üyeliklerini teşvik ediyoruz. Küresel tedarik zincirinde yer alma potansiyeline haiz ihracatçı firmalarımızın tedarik zincirine eklenmesini teminen proje bazlı olarak yazılım, patent/tescil, sertifikasyon ve satış sonrası hizmet giderlerini destekliyoruz.

İhracatçılarımızın en önemli finansman kaynaklarından biri olan Eximbank'ın sunduğu finansman imkânlarını genişletecek düzenlemeleri sırasıyla hayata geçiriyoruz. Bu eksende ihracatçılarımıza finansman ve ihracat sigortası kolaylığı sağlayan, aynı zamanda KOBİ'lerimizin finansmana erişim olanaklarını da iyileştiren mekanizmalar kurgulamayı sürdürüyoruz.

Türkiye, artık geleceğin baş aktörleri arasında adı geçen güçlü bir ülkedir. Türkiye, küresel düzlemde meydana gelen gelişmeler karşısında kendi rotasını belirleyebilen, krizleri fırsata çevirebilen, yakın coğrafyasında söz sahibi bir "güç"tür.

Bundan sonraki süreçte de çok kıymetli ihracatçılarımızla birlikte tek yürek olarak daha iyi noktalara gelmeye var gücümüzle gayret edeceğiz. Bu değerli çalışmayı hazırlayan TİM ve kıymetli çalışanlarına teşekkür ediyor, tüm ihracatçı camiamıza muvaffakiyetler diliyorum.

Dış Ticaret ve Ekonomi Raporumuz 4. Yılında

2008 yılında ABD’de mortgage krizi olarak patlak veren, daha sonra Avrupa’ya ve tüm dünyaya yayılan küresel krizden bu yana dünya ticaretinin dengeli ve kalıcı bir büyüme sürecine girdiğini söylemek oldukça zor.

Bunun doğal sonucu olarak ihracatımız da, küresel ticarete son sekiz yılın en büyük gerilemesinin yansımalarının etkisinde kaldı. Keza, komşu/çevre ülkelerde başlayan karışıklık ortamı ile birlikte yakın pazarlara ihracatımızda ciddi kayıplar yaşadık. Daha da önemlisi, 2016 yılında bir sürü terör saldırısına ve büyük bir başarısızlıkla sonuçlanan 15 Temmuz terörist darbe girişimine maruz kaldık. Bütün bunların yanında, ülkemiz ve ekonomimiz aleyhine yürütülen negatif algı kampanyalarına da şahit olduk. Oluşturulan bu yanlış ve önyargılı algıya karşı ise Sayın Ekonomi Bakanımız Başkanlığında TOBB ve TİM olarak ‘İmaj Kampanyası’ çalışmamızı başlattık. Söz konusu kampanyada, yıllardır ülkemizde faaliyet gösteren dünyaca tanınan yabancı firmaların üst düzey yöneticileri “Come To Turkey Discover Your Own Story” diyorlar. Diğer taraftan, tüm bu olumsuzluklara rağmen; ihracatımız 2016 yılında sadece binde 9 daralarak 142,5 milyar dolar oldu. Ancak bu kısmi gerileme, dünya ticaretinin yüzde 3,2 daraldığı bir dönemde ve büyük ekonomilerin ihracatındaki %10’ların üzerindeki daralmalarla kıyaslandığında başarısızlık değil büyük bir başarı olarak sayılabilir.

2016 yılı aynı zamanda, ülkemiz için yeni başarılarla imza attığımız bir yıl olarak tarihe geçti. İhracatımızın dünya ticaretinden aldığı pay 2015’te %0,87 iken 2016’da %0,89’a çıkarak rekor kırdı. Hedefimiz bu oranı 2023’te %1,5’e çıkarmak.

Biz de 3,1 milyon kişiye istihdam sağlayan 67 bin ihracatçı firmanın temsilcisi Türkiye İhracatçılar Meclisi olarak, 2016 yılında ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasının yenilikçi üretimden geçtiğine olan inancımızı her mecrada vurguladık. TİM ve İhracatçı Birliklerimiz ile birlikte, bilgiye dayalı ve rekabetçi bir ekonomiye geçiş için ihracat altyapısını pekiştirme ve zenginleştirme gayreti içinde olduk. Yıl boyunca gerçekleştirdiğimiz etkinliklerde Ar-Ge, inovasyon, tasarım ve markalaşmanın ülkemiz ekonomisinde kritik bir role sahip olduğunu anlattık. Zira bu dört alanda yapacağımız atılımların, ülkemize rekabet üstünlüğü getireceği ve sürdürülebilir sosyo-ekonomik gelişmeyi sağlayacağını daha geniş kitlelere aşıladık.

Öte yandan, ülkemiz ihracatçılarının küresel gelişmeler ve eğilimlerden haberdar olmalarını sağlayarak, pasif bir takipçi değil aktif bir yön verici olma kabiliyetlerini nasıl güçlendirebileceğimiz üzerinde odaklandık. Türkiye İhracatçılar Meclisi olarak temel amacımız, daha önce de olduğu gibi, üretmek, istihdam oluşturarak, ihracat yaparak ülkemizin daha geniş coğrafyaların cazibe merkezine dönüştürmek.

Bu kapsamda, tüm ihracatçılarımıza ve ihracatçı olma hayali taşıyan tüm girişimcilerimize geçtiğimiz yıl dünya ve Türkiye ekonomisini aynı zamanda dış ticaretini çok farklı sınıflandırmalar altında ele alan, bir sonraki dönem için bir yol haritası oluşturduğuna inandığımız bir rapor hazırladık. Bu yıl dördüncüsünü yayınladığımız raporumuzun hazırlanmasında emeği geçen herkese sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Saygı ve sevgilerimle.

Türkiye, küresel ekonomi ve pazarlar ile en yüksek bütünleşmeyi mal ticareti alanında gerçekleştirmeyi sürdürmektedir.

Bu bütünleşme ile Türkiye 2016 yılı itibariyle dünyanın 31. büyük ihracatçısı ve 20. büyük ithalatçısı olmuştur. Türkiye, 2023 yılı için ortaya koyduğu 500 milyar dolar ihracat hedefine ulaşmak için çalışmalarını sürdürmektedir.

Bu çerçevede uygulamaya konulan 2023 İhracat Stratejisi dış ticaret için önemli bir yol haritası olmaktadır. Türkiye'nin uzun vadeli ihracat hedeflerine ulaşmasında yıllar itibariyle ihracat ve dış ticaret gerçekleştirmelerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ihracat stratejisinde iyileştirmeler yapılması da önem

taşımaktadır.

Ekonomi ve Dış Ticaret Raporu, Türkiye'nin ekonomik ve ağırlıklı olarak da dış ticaret verilerinin ayrıntılı olarak analiz edilerek değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmış olup, özellikle genel ve sektörel dış ticaret politikalarının uygulanmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Ekonomi ve Dış Ticaret Raporu sekiz bölümden oluşmaktadır. Tüm bölümlerde dünya ticareti ile Türkiye'nin dış ticareti ayrıntılı olarak incelenmekte ve son üç yıllık gelişmeler değerlendirilmektedir.

Ekonomi ve Dış Ticaret Raporu'nun Türkiye'nin 2023 yılı ihracat stratejisine ve ihracat hedeflerine katkı sağlamasını dileriz.

Saygılarımla
Dr. Can Fuat GÜRLESEL

10	I. BÖLÜM DÜNYA TİCARETİNDE GELİŞMELER VE EĞİMLER	72	IV. BÖLÜM İTHALAT
10	I.1 Dünya Ekonomisinde Temel Gelişmeler ve Dünya Ticaretine Etkileri	72	IV.1 Temel İthalat Göstergeleri
10	I.1.1 Dünya Ekonomisinde Büyüme	72	IV.1.1 Toplam İthalat ve Dünya Mal İthalatı İçinde Yerimiz
12	I.1.2 Dünya Ekonomisinde Genel Eğilimler	74	IV.1.2 Ekonomik Faaliyetlere ve Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat
14	I.1.3 Dünya Ekonomisindeki Gelişmelerin Dünya Ticaretine Etkileri	75	IV.1.3 Döviz Türlerine Göre ve TL İle Yapılan İthalat
14	I.2 Dünya Ticaret Büyüklüğünde Gelişmeler	76	IV.1.4 Ödeme Şekillerine ve Taşıma Yollarına Göre İthalat
16	I.3 Dünya Ticaretinde Genel Eğilimler	77	IV.2 Teknoloji Yoğunluğu İtibariyle İmalat Sanayi İthalatı
16	I.4 Bölgeler ve Ülkeler İtibariyle İhracat	77	IV.3 İthalatta Fiyat ve Miktar Gelişmeleri
18	I.5 Bölgeler ve Ülkeler İtibariyle İthalat	79	IV.4 İllerde İthalat
20	I.6 Sektörler İtibariyle İhracat	80	IV.5 Ülke Grupları ve Ülkelere Göre İthalat
22	II. BÖLÜM TÜRKİYE EKONOMİSİ VE DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER	80	IV.5.1 Ülke Gruplarına Göre İthalat
22	II.1 Türkiye’de Ekonomi Politikaları ve Belirleyici Unsurlar	81	IV.5.2 Ülkelere Göre İthalat
22	II.2 Temel Ekonomik Göstergelerde Gelişmeler	83	IV.6 Firma Ölçeklerine Göre İthalat ve İthalatta Yoğunlaşma
23	II.3 Merkez Bankası Para Politikası ve Mali Göstergeler	84	IV.7 Ana ve Alt Fasiil Gruplarına Göre İthalat
25	II.4 Temel Dış Ticaret Göstergelerinde Gelişmeler	84	IV.7.1 Ana Fasillara Göre İthalat
26	II.5 Net İhracat ve Ekonomik Büyümeye Katkısı	85	IV.7.2 Alt Fasillara Göre İthalat
26	II.6 Cari İşlemler Dengesi ve Mal Ticareti	97	IV.8 Ülkelere ve Fasillara Göre İthalat
27	II.7 İktisadi Faaliyetlerde Gelişmeler İle İhracat İthalat İlişkisi	112	V. BÖLÜM NET İHRACAT
27	II.7.1 İhracat ve İktisadi Faaliyetler	112	V.1 Ülkelere Göre Net İhracat
29	II.7.2 İthalat ve İktisadi Faaliyetler	112	V.2 Fasillara Göre Net İhracat
32	III. BÖLÜM İHRACAT	115	V.3 Ülkeler ve Fasıllar Bağlamında Net İhracat Analizi
32	III.1 Temel İhracat Göstergeleri	115	V.3.1 Fasıllar Temelinde Ülkelerin Değerlendirilmesi
32	III.1.1 Toplam İhracat ve Dünya Mal İhracatı İçinde Yerimiz	116	V.3.2 Ülkeler Temelinde Fasılların Değerlendirilmesi
34	III.1.2 Ekonomik Faaliyetlere ve Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İhracat	122	VI. BÖLÜM TÜRKİYE’NİN DIŞ TİCARET POLİTİKASI
35	III.1.3 Döviz Türlerine Göre ve TL İle Yapılan İhracat	122	VI.1 Genel Değerlendirme
36	III.1.4 Ödeme Şekillerine ve Taşıma Yollarına Göre İhracat	122	VI.2 AB İle Gümrük Birliği ve Dış Ticaret
36	III.2 Teknoloji Yoğunluğu İtibariyle İmalat Sanayi İhracatı	123	VI.3 Bölgesel Kuruluşlar İle Dış Ticaret
37	III.3 İhracatta Fiyat ve Miktar Gelişmeleri	125	VI.4 Serbest Ticaret Anlaşmaları ve Dış Ticaret Etkisi
39	III.4 İllerde İhracat	127	VI.5 Dış Ticaret Destekleri ve Etkileri
40	III.5 Ülke Grupları ve Ülkelere Göre İhracat	130	VII. BÖLÜM UZUN VADELİ İHRACAT HEDEFLERİ İÇİN DEĞERLENDİRME
40	III.5.1 Ülke Gruplarına Göre İhracat	130	VII.1 Küresel Eğilimler ve Türkiye’ye Etkileri
42	III.5.2 Ülkelere Göre İhracat	130	VII.2 Küresel Ölçekte Ülkelerin İhracat Performansları
43	III.6 Firma Ölçeklerine Göre İhracat ve İhracatta Yoğunlaşma	133	VII.3 Türkiye’nin 2023 İhracat Hedefleri ve Gerçekleşmeler
45	III.7 Ana ve Alt Fasillara Göre İhracat	140	VIII. BÖLÜM STRATEJİK DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER
45	III.7.1 Ana Fasillara Göre İhracat		
46	III.7.2 Alt Fasillara Göre İhracat		
58	III.8 Ülkelere ve Fasillara Göre İhracat		

GİRİŞ

YÖNETİCİ ÖZETİ

Dünya Ekonomisi 2016 Yılında Beklentilerin Altında Büyüdü

Dünya ekonomisi 2016 yılında yüzde 2,4 ile yine beklentilerin ve potansiyelinin altında büyüme göstermiştir. Gelişmiş ülkeler 2015 yılındaki yüzde 2,1 büyüme ardından 2016 yılında yüzde 1,7 büyümüştür. Gelişen ülkelerin büyüme performansı 2016 yılında yine zayıf kalmıştır. Gelişen ülkeler 2016 yılında yüzde 4,1 büyüme göstermişlerdir.

2016 Yılında Dünya Ekonomisinde Belirleyici Olan 7 Ana Eğilim Yaşanmıştır

Yedi ana eğilim; gelişmiş ülkelerin para politikaları, Çin ekonomisinde yeni büyüme modeline geçiş ve ekonomik yavaşlama, Brexit; Büyük Britanya'nın Avrupa Birliği tam üyeliğinden ayrılma kararı, ABD başkanlık seçimleri ve Trumpeconomics beklentileri, güçlü dolar ve yılın ikinci yarısında daha sakin küresel mali piyasalar, petrol fiyatlarında önce aşırı gerileme sonra toparlanma ile emtia fiyatlarında toparlanmadır.

Dünya Ekonomisinde Yaşanan Gelişmeler ve Eğilimler Doğrudan ve Dolaylı Olarak Dünya Mal Ticaretini de Etkilemiştir

Gelişmiş ülke merkez bankalarının parasal genişleme politikaları ve çıkışı zamana yaymaları dünya mal ticaretini olumlu etkilemiştir. Euro Bölgesi'nde büyümenin sürmesi ithalatta artışı desteklemiş ve dünya ticaretine olumlu katkı sağlamıştır. Trump etkisi ile iktisadi faaliyetlerdeki toparlanma beklentisi ihracat siparişlerinde artışa yol açmıştır. Başta Çin olmak üzere gelişen ülkelerde yavaşlama mal talebindeki artışı sınırlamaktadır. Atıl kapasitelerde konsolidasyon ve yatırımlardaki yavaşlama yatırım mali talebini ve ticaretini olumsuz etkilemektedir.

Dünya Mal Ticareti 2016 Yılında Yüzde 3,2 Küçüldü

Dünya mal ticareti ilk kez iki yıl üst üste gerilemiştir. 2015 yılında yüzde 10,9 küçülen mal ticareti 2016 yılında ise yüzde 3,2 daralmıştır. Dünya mal ticareti bu gerilemeye bağlı olarak 2015 yılında 16,48 trilyon dolar iken 2016 yılında 15,96 trilyon dolara inmiştir. Dünya mal ticaretinde miktarsal olarak büyüme ise 2016 yılında yüzde 1,3 ile tüm dönemlerin en zayıf büyümesini göstermiştir.

Dünya Ticaretine Konu Olan Mal Fiyatları 2016 Yılında Gerilemeye Devam Etti

2016 yılında ticarete konu olan petrol ve enerji ürünlerinin fiyatları bir önceki yıla göre yüzde 15,7 düşmüştür. Yine mal ticaretine konu olan metal fiyatları yüzde 5,4 gerilemiştir. İmalat sanayii ürünlerinin ortalama fiyatlarında ise uzun süre sonra ilk kez yüzde 5,4 gerileme yaşanmıştır. Gıda ürünleri fiyatları ise yüzde 2,0 artmıştır.

Dünya Mal Ticaretinde 2016 Yılında Etkileri Hissedilen Önemli Eğilimler Bulunmaktadır

Dış ticaret mal talebinde önemli yavaşlama ve içe kapanma.

Gelir artışının ticaret elastikiyetinin düşmeye devam etmesi. Korumacılık eğilimlerinin kuvvetlenmesi. Ticaret anlaşmalarının azalması. Gelişen ülkelerde yavaşlamanın ithalat talebini sınırlaması. Atıl kapasitelerin yatırım eğilimini ve yatırım mali talebini sınırlaması. Çin'de ekonomik yavaşlamanın bu ülkeye yönelik ihracat artışını sınırlamaya devam etmesi. Küresel tedarik zincirinde büyümenin yavaşlaması. Sanayi ürünü ortalama fiyatlarının halen zayıf kalması.

Tüm Sektörlerde İhracat Geriledi

2016 yılında sektörler itibarıyla ihracatta en önemli belirleyici ticarete konu olan malların fiyatlarındaki gerilemeler olmuştur. Buna bağlı olarak 2016 yılında tarımsal ham maddeler ve gıda tarım ürünleri, petrol-doğal gaz-madencilik ürünleri ile imalat sanayi ürünlerinin tamamında ihracat gerilemiştir.

Türkiye Ekonomisi Yüzde 2,9 Büyüdü

2016 yılında ekonomik büyüme iki ayrı bölümde gerçekleşmiştir. Yılın ilk yarısında iktisadi faaliyetler canlanmış, ekonomik büyüme de hızlanmıştır. Ancak 15 Temmuz sonrası iktisadi faaliyetler durağanlaşmış ve ekonomi üçüncü çeyrekte küçülmüştür. Son çeyrekte ise alınan önlemler ve sağlanan destekler ile büyüme yeniden yüzde 3,5'e yükselmiştir. Böylece 2016 yılında ekonomik büyüme yüzde 2,9 olarak gerçekleşmiştir.

Milli Gelir Hesaplama Yöntemi Yenilendi, Milli Gelir Yükseldi

2016 yılında Türkiye İstatistik Kurumu milli gelir hesaplama yöntemini yenilemiştir. Milli gelir sabit fiyatları yüzde 10,9 oranında genişlemiştir. Bu çerçevede 2016 yılında milli gelir 857 milyar dolar ve kişi başı gelir de 10.807 dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye Yatırım Yapılabilir Kredi Notunu Kaybetti

2016 yılı ikinci yarısında ortaya çıkan siyasi belirsizlik ve artan ekonomik ve finansal riskler gerekçesi ile Türkiye 2013 yılında kazandığı yatırım yapılabilir kredi notunu kaybetmiştir.

Türk Lirası 2016 Yılında Yüzde 20 Değer Kaybetti

2016 yılı genelinde Türk Lirası kademeli olarak sepet bazında yüzde 20 değer kaybetmiştir. Türk Lirasının Euro/dolar paritesinde yaşanan gerileme ile esas değer kaybı Dolar karşısında gerçekleşmiştir. Merkez Bankası'nın Türk Lirasının değer kaybı karşısında kayıtsız kalması Türk Lirasının değer kaybını hızlandırmıştır.

Küresel ve Bölgesel Gelişmeler Dış Ticareti Etkiledi

Küresel mal ticaretinde özellikle değer bazında yaşanan daralma Türkiye'nin dış ticaret göstergelerini de etkilemiştir. Değer

bazında gerilemeler yaşanırken, miktar bazında büyümeler gerçekleşmiştir. Paritelerdeki gelişmeler ile enerji ve emtia fiyatlarındaki düşüşler de belirleyici olmuştur. Özellikle ithalattaki azalmada enerji fiyatlarındaki gerileme etkilidir. İhracatı etkileyen bir önemli unsur ise önemli ihracat pazarlarında ortaya çıkan jeopolitik gelişmeler olmuştur.

İhracat, İthalat ve Dış Ticaret Açığı Birlikte Geriledi

2016 yılında ihracat yüzde 0,9 azalarak 142,5 milyar dolar olmuştur. İthalat yüzde 4,2 azalmış ve 198,6 milyar dolara gerilemiştir. Dış ticaret açığı da 56,0 milyar dolara inmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 71,8 ile son beş yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Mal ve Hizmet İhracatının Büyümeye Katkısı Negatif Oldu

2016 yılında mal ve hizmet ihracatı yüzde 2,0 küçülmüştür. Böylece mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısı negatif olmuştur. Mal ve hizmet ithalatı ise yüzde 3,9 büyümüştür. 2016 yılında ekonomik büyüme yüzde 2,9 olurken büyümeyi kamu tüketim ve kısmen yatırım harcamaları sürüklemiştir. İhracatın büyümeye katkısı ise olumsuz olmuştur.

Mal Ticaretindeki Açığın Azalması Cari İşlemler Açığını Korumadı

Türkiye'nin cari işlemler dengesi içinde mal ticareti dengesi ile diğer gelir-gider dengesi açık verirken, hizmetler dengesi ile cari transferler dengesi fazla vermektedir. 2016 yılında mal ticareti dengesi açığı 40,8 milyar dolara inerek cari işlemler açığını korumuştur.

İhracattaki Gerileme Dünya İhracat Düşüşünün Altında

2016 yılında hem dünya ihracatı hem de Türkiye'nin ihracatı gerilemiştir. Türkiye'nin yüzde 0,9 olan ihracattaki değer gerilemesi dünya ihracatındaki yüzde 3,2 küçülmenin altında gerçekleşmiştir.

Dünya Mal Ticareti İçinde Payımız Yüzde 0,89'a Yükseldi

Türkiye'nin dünya mal ticareti içindeki payı 2016 yılında yüzde 0,89'a yükselmiştir. 2013 yılında yüzde 0,83 olan pay 2014 yılında yüzde 0,85'e, 2015 yılında ise yüzde 0,87'ye yükselmişti. İhracat payımız son dört yıldır artmaktadır.

2016 Yılında 31 Olan Dünya İhracat Sıralamamız Değişmedi

Türkiye 2016 yılında gerçekleştirdiği 142,5 milyar dolar ihracat ile dünya ihracatındaki 31. sırasını korumuş ve sırasında değişiklik olmamıştır. İlk 30 büyük ihracatçı ile karşılaştırıldığında Türkiye 2016 yılında yüzde 0,9 ile göreceli ihracatını daha sınırlı düşüren ülkeler içinde yer almaktadır.

En Yüksek İhracat Düşük Teknolojili Ürünlerde Gerçekleşti

Türkiye'nin 2016 yılı imalat sanayii ürünleri ihracatı 133,65 milyar dolar olmuştur. İmalat sanayii ihracatı içinde en yüksek payı yüzde 35,1 ile düşük teknoloji yoğunluklu ürünler almaktadır. İleri teknoloji yoğunluklu ürünlerin ihracat payı ise yüzde 3,6'dan yüzde 3,5'e inmiştir.

2016 Yılında İhracat Miktar Olarak Yüzde 4,1 Arttı

Türkiye'nin ihracatı 2016 yılında miktar olarak yüzde 4,1 artmıştır. Son üç yıldır küresel talepteki daralmaya rağmen ihracat miktar olarak artmaktadır. 2016 yılında miktar artışı biraz daha toparlanmıştır.

Türkiye'nin Birim İhraç Değerindeki Gerileme Dünyadaki Birim İhraç Değerindeki Gerilemenin Üzerinde

2016 yılında Türkiye'nin ihracat birim değerlerindeki gerileme dünyadaki gerilemenin üzerinde gerçekleşmiştir. Dünyada enerji ve emtia fiyatlarındaki gerilemeler sınırlanırken Türkiye'nin ağırlıklı ihraç ettiği imalat sanayi ürünlerinin fiyatları düşmüştür.

Euro İle İhracat Dolar İle Yapılan İhracatı Geçti

2016 yılında uzun süreden beri ilk kez Euro ile yapılan ihracat dolar ile yapılan ihracatı geçmiştir. Bunda dolar ile ihracat yapılan pazarlardaki gerileme ve AB pazarındaki genişleme etkili olmuştur. 2016 yılında Euro ile ihracatın payı yüzde 48,2'ye yükselirken dolar ile yapılan ihracatın payı 4,7 puan birden düşerek yüzde 42,6'ya inmiştir.

2016 Yılında İhracatçı İller Farklı Performanslar Gösterdiler

2016 yılında ilk 20 ilin ihracatı bir önceki yıla göre yüzde 1,4 gerileyerek 125,1 milyar dolardan 123,4 milyar dolara inmiştir. Bununla birlikte ilk 20 içindeki iller farklı ihracat performansları göstermişlerdir. İlk 20 il içinde 2016 yılında 7 il ihracatını artırmıştır. 13 ilin ihracatı ise gerilemiştir. Özellikle otomotiv sektörünün ağırlıklı olduğu şehirlerde ihracat artmıştır.

AB Ülkelerinin İhracatı Payı Yüzde 48,0'e Yükseldi

İhracatta ülke grupları içinde AB ülkelerinin payı 2016 yılında artışını sürdürerek yüzde 48,0 seviyesine yükselmiştir. Kuzey Amerika ülkelerinin payı da yüzde 4,9'dan yüzde 5,2'ye çıkmıştır. Yakın ve Orta Doğu ülkelerinin payı yüzde 22,0 olmuştur. Diğer Avrupa ülkelerinin payı ise yüzde 9,8'den yüzde 6,8'e inmiştir. Asya ülkelerinin payı ise yüzde 6,8 ile halen potansiyelinin altında kalmaktadır.

İlk 30 Ülke İhracat Pazarımızın Payı 0,3 Puan Azaldı

İlk 30 ülke ihracat pazarımızın toplam ihracatımız içindeki payı son üç yıldır sınırlı ölçüde yükselirken 2016 yılında yine sınırlı ölçüde

GİRİŞ

gerilemiştir. 2016 yılında ilk 30 ülkenin toplam ihracatımız için-deki payı 0,3 puan düşerek yüzde 78,2'ye inmiştir.

2016 Yılında 1 Milyar Dolar Üzerinde İhracat Yapan Firma Sayısı 9 Oldu

2016 yılında 1 milyar dolardan fazla ihracat yapan firma sayısı 2015 yılında olduğu gibi yine 9 olmuştur. 100 milyon dolar ile 1 milyar dolar arasında ihracat yapan firma sayısı ise 136 adetten 123 adede inmiştir. 100 milyon doların üzerinde ihracat yapan toplam 132 firma tüm ihracatın yüzde 37,6'sını gerçekleştirmektedir.

Türkiye'nin İthalatı Daha Hızlı Yavaşladı

Dünya mal ithalatı 2016 yılında dolar cinsinden değer olarak yüzde 3,2 azalmıştır. Türkiye'nin mal ithalatı ise 2016 yılında yüzde 4,2 gerilemiştir. Türkiye'nin mal ithalatı 2016 yılında dünya mal ithalatındaki gerilemeden daha yüksek bir düşüş göstermiştir. Bunda Türkiye'nin fiyatları önemli ölçüde düşen enerji ithalatına olan yüksek bağımlılığı rol oynamıştır.

Türkiye'nin Dünya Mal İthalatı İçindeki Payı Yüzde 1,21'e Geriledi

Türkiye'nin mal ithalatının dünya mal ithalatı içindeki payı 2015 yılında yüzde 1,24 olurken 2016 yılında yüzde 1,21'e gerilemiştir. Son üç yılda Türkiye'nin dünya ithalatındaki payı 0,14 puan gerilemiştir.

Türkiye Bir Sıra Yükselerek Dünyanın Yirminci Büyük İthalatçısı Oldu

Türkiye dünyanın önemli mal ithalatçısı ülkeleri içinde son yıllarda ilk yirmi içinde yer almış, 2015 yılında ise 207 milyar dolar ithalatı ile 21. sıraya gerilemişti. 2016 yılında ise ithalatındaki gerilemeye karşın 198 milyar dolar ithalatı ile tekrar dünyanın 20. büyük ithalatçısı olmuştur.

Türk Lirası'nın İthalatta Kullanım Payı Artıyor

Türk Lirası ile ithalatın payı da artmaya devam etmektedir. 2016 yılında 14,3 milyar dolar tutarında ithalat TL ile yapılmıştır. TL ile yapılan ithalatın payı 2016 yılında yüzde 6,5'ten yüzde 7,2'ye yükselmiştir.

Orta Yüksek Teknolojili Ürünler Türkiye'nin Toplam İthalatı İçinde En Yüksek Payı Alıyor

Teknoloji yoğunluğu itibarıyla sektörlerin ithalatı ve toplam ithalat içindeki payları değerlendirilmektedir. Türkiye'nin toplam ithalat içinde orta yüksek teknolojili ürünler en yüksek payı almıştır. Orta yüksek teknolojili ürünlerin ithalatı 2016 yılında yüzde 1,5 artarak 75,0 milyar dolar olmuş ve toplam ithalat içindeki payı da yüzde 44,9'a yükselmiştir.

Dünya Fiyatlarındaki Gerileme İle İthalat Fiyatları Düşüyor

İthalat birim değerlerinde sektör olarak gelişmelerde ise 2016 yılın-

ında petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak mineral yakıtlar ve yağlar ithal birim fiyatları yüzde 27,6 ile en yüksek düşüşü göstermiştir. Diğer önemli ürünlerin de ithal birim fiyatları düşmüştür. Kimya sanayii ve buna bağlı ürünlerin birim ithal fiyatları yüzde 8,4, başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş malların birim ithal fiyatları yüzde 7,4 gerilemiştir. Buna karşın makine taşıt araçları ile çeşitli mamul eşya ithal birim fiyatları sınırlı ölçüde artmıştır.

2016 yılında İthalat Miktar Olarak Yüzde 3,9 Arttı

2016 yılında Türkiye'nin ithalatı miktar olarak yüzde 3,9 artış göstermiştir. Ekonomideki yavaşlamaya ve alınan önlemlere rağmen ithalatta miktar olarak son beş yıldır gerileme olmamıştır. Döviz kurlarındaki artış da ithalatta miktar olarak gerileme yaratmamıştır.

Yatırım Malları İthalatı Arttı

Yatırım malları ithalatı ise yüzde 2,9 artarak 35,9 milyar dolara yükselmiştir. 2016 yılında yatırım malı ithalatının payı yüzde 16,8'den yüzde 18,1'e yükselmiştir. 2015-2016 yıllarında yatırım malı ithalatının payı 3,3 puan artmıştır.

İthalattaki En Yüksek Gerileme Rusya'nın da Yer Aldığı Diğer Avrupa Ülkelerinden

2016 yılında Türkiye'nin tüm ülke gruplarından ithalatı farklı gelişmeler göstermiştir. Bu farklılaşmada enerji, emtia ve imalat sanayii ürünleri ithalatı yapılması belirleyici olmuştur. Nitekim petrol ve doğal gaz ithal edilen Rusya'nın da içinde yer aldığı Diğer Avrupa ülkelerinden ithalat yüzde 22,1 gerilemiştir.

Türkiye Seçilmiş 26 Ülke İçinden 12'sinde Net İhracatçı Oldu

2016 yılında seçilmiş 26 ülke içinden Türkiye on ikisinde net ihracatçı olmuştur. Bu sayı 2014 yılında 7, 2015 yılında ise 10 ülke idi. Türkiye son üç yılda net ihracatçı olduğu ülke sayısını artırmaktadır. 2016 yılında net ihracatçı olduğumuz 12 ülke karşısındaki toplam net ihracatımız 22,1 milyar dolara inmiştir.

Türkiye Net İhracatçı Olduğu Fasıl Sayısını 12'ye Çıkardı

2016 yılı itibarıyla belirlenen 29 dış ticaret faslı içinden 12 tanesinde Türkiye net ihracatçı konumundadır. 2015 yılında oluşturulan 28 dış ticaret fasıl kümesi içinde ise Türkiye 10 fasılda net ihracatçı olmuştur. 2016 yılında net ihracatçı olan fasılların toplam net ihracatı 2015 yılına göre sadece yüzde 0,4 azalarak 34,65 milyar dolara inmiştir.

Açık Verilen 17 Fasılda Toplam Açık Yüzde 7,9 Azaldı

2016 yılında net ithalatçı olunan 17 fasıl belirlenmiş olup sayı 2015 yılına göre 1 adet gerilemiştir. Bu fasılların toplam net ithalatı veya açığı 2015 yılına göre yüzde 7,9 azalarak 93,6 milyar dolardan 86,2 milyar dolara inmiştir. Net ithalattaki gerilemede daha çok ithalattaki düşüşler etkili olmuştur.

Gümrük Birliği'nin Avrupa Birliği ile Karşılıklı Ticareti Genişletme Etkisi Korunmaktadır

Gümrük Birliği'nin Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki karşılıklı ticareti genişletme etkisi korunmaktadır. Bunlara bağlı olarak Avrupa Birliği ile yapılan dış ticaret hacminin Türkiye'nin dış ticaret hacmi içindeki payı 2013 yılından itibaren yeniden artmaktadır. Bu oran kademeli olarak yükselerek 2016 yılında yüzde 42,8'e çıkmıştır.

Bölgesel Kuruluşlar ve Teşkilatlar ile Dış Ticarete Gerileme

Türkiye'nin son üç yılda bölgesel kuruluşlar ile yaptığı dış ticaretin toplam dış ticaret hacmi içindeki payının gerilediği görülmektedir. 2016 yılında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün payı yüzde 10,9'a, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın payı yüzde 5,1'e inmiştir. İslam İşbirliği Teşkilatı'nın payı ise 2016 yılında yüzde 18,6'dan yüzde 18,9'a yükselmiştir. Bu üç kuruluş ile dış ticaret hacmi mutlak olarak da gerilemiştir.

STA Kapsamındaki Dış Ticaret Hacmi Sınırlı Kalmaya Devam Ediyor

2016 yılı itibarıyla STA uyguladığımız ülkelere ihracat yüzde 6,2 gerileyerek 17,62 milyar dolara inerken, ithalat ise 16,98 milyar dolara yükselmiştir. Toplam ticaret hacmi ise yüzde 6,3 gerileyerek 34,6 milyar dolara inmiştir.

STA Kapsamındaki Ülkeler İle Dış Ticarete Verilen Fazla Geriledi

STA kapsamındaki ülkeler ile yapılan dış ticarete 3 ülkeye açık verilirken diğerlerine fazla verilmektedir. Ticaret açığı verilen ülkeler Güney Kore, Şili ve Malezya'dır. EFTA Bölgesi ile diğer ülkelerle ise ticarete fazla verilmektedir. STA yapılan ülkeler ile toplam dış ticarete ise 2015 yılında 3,73 milyar dolar fazla verilmiş iken 2016 yılında fazla 648 milyon dolara inmiştir. Bu gerileme EFTA ülkeleri içinde yer alan İsviçre'ye yapılan altın ihracatındaki önemli düşüşten kaynaklanmıştır.

Toplam İhracat Desteklerinin İhracata Oranı Arttı

İhracat destekleri dolar cinsinden 2014 yılında 550,3 milyon dolar, 2015 yılında 435,8 milyon dolar ve 2016 yılında ise 566,0 milyon dolar olarak hesaplanmaktadır. Toplam ihracat desteklerinin ihracata oranı ise 2014 yılında yüzde 0,35 iken, 2015 yılında yüzde 0,30'a inmiş, 2016 yılında ise yüzde 0,40'a yükselmiştir.

2014-2016 Yılları Arasında İhracatta En Büyük Gerileme Çin'de Yaşandı

Küresel ekonomide ve ticarete ortaya çıkan eğilimler ve koşullar ile 2015 ve 2016 yıllarında dünya mal ticaretinde keskin bir düşüş yaşanmıştır. Hemen tüm önemli ihracatçı ülkelerin ihracatları gerilemiştir. 2014-2016 yılları arasında ihracatta mutlak olarak en büyük gerileme 245 milyar dolar ile en büyük ihracatçı ülke Çin'de yaşanmıştır.

Türkiye İlk 30 İhracatçı İçinde 2014-2016 Arasında İhracat Payını Artıran 14 Ülkeden Biri Oldu

İlk 30 büyük ihracatçı içinden 14 ülkenin ihracat payı 2014-2016 arasında artarken 16 ülkenin ihracat payı gerilemiştir. Türkiye sınırlı da olsa ihracat payını artırmayı başaran 14 ülkeden biri olmayı başarmıştır. Türkiye'nin ihracatı 2014-2016 döneminde mutlak olarak gerilemiş olmakla birlikte dünya ihracatı içindeki payı 0,04 puan yükselmiştir.

Türkiye'nin 2016 Yılında Gerileyen İhracatı Hedefin Altında Kaldı

2016 yılı için ihracat strateji belgesinde 230,0 milyar dolar, orta vadeli programda ise 155,0 milyar dolar ihracat hedefi bulunurken, ihracat 142,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Dünya Ticareti İçinde 2016 Pay Hedefinin 0,26 Puan Altında Kalındı

Türkiye'nin 2023 İhracat Stratejisi'nde dünya mal ticaretinden alınacak pay da bir hedef olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte yıllar itibarıyla dünya mal ticareti içinden alınması hedeflenen payın altında kalınmaktadır. 2016 yılında yüzde 1,15 olan hedefe karşın yüzde 0,89 gerçekleşme ile hedeften 0,26 puan uzak düşülmüştür.

İlk 30 Büyük İthalatçı İçinde İhracatımızın Payı Yüzde 0,62'den Yüzde 0,63'e Yükseldi

Türkiye'nin dünya ithalatının yaklaşık yüzde 85'ini gerçekleştiren ilk 30 ülkeye ihracatı 2015 yılında 84,0 milyar dolar olmuş, 2016 yılında ise 83,15 milyar dolara inmiştir. Bununla birlikte ilk 30 pazarın ithalatı içinde Türkiye'nin aldığı pay 2015 yılında 0,62 iken 2016 yılında yüzde 0,63'e yükselmiştir.

2016 Yılında Sektörlerin İhracat Hedeflerini Gerçekleştirme Oranı Yüzde 57,1

2023 İhracat Strateji'sinde 26 alt sektörün 2016 yılı için toplam ihracat hedefi 230,0 milyar dolar olarak konulmuş, buna karşın 131,4 milyar dolar ihracat yapılmıştır. Altın dışarıda bırakılarak konulan 230 milyar dolarlık 2016 yılı ihracat hedefinde gerçekleştirme oranı yüzde 57,1 olmuştur. 2015 yılında bu rakam yüzde 64,4 olarak gerçekleşmişti.

Sektörlerin 2023 Hedefine Ulaşması İçin İhracatın Yıllık Ortalama Yüzde 23,4 Artması Gerekli

2016 yılında ulaşılan ihracat büyüklükleri ile 2023 yılı hedefleri karşılaştırıldığında Türkiye'nin sektörler ihracatını her yıl ortalama yüzde 23,4 artırması gerekmektedir. 24 alt sektörde 2023 yılına kadar yıllık ortalama iki haneli ihracat artışlarına ihtiyaç bulunmaktadır.

DÜNYA TİCARETİNDE GELİŞMELER VE EĞİLİMLER

1 DÜNYA TİCARETİNDE GELİŞMELER VE EĞİLİMLER

I.1 DÜNYA EKONOMİSİNDE TEMEL GELİŞMELER VE DÜNYA TİCARETİNE ETKİLERİ

I.1.1 Dünya Ekonomisinde Büyüme

Dünya Ekonomisi 2016 Yılında Beklentilerin Altında Büyüdü

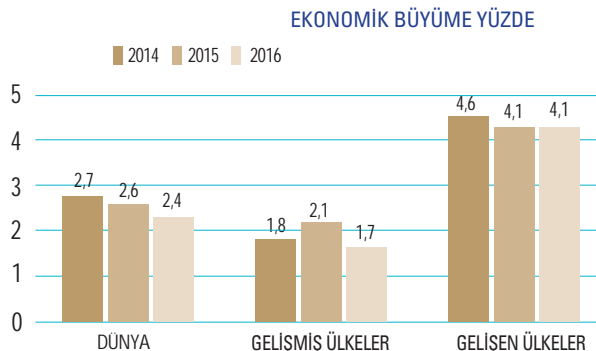
Dünya ekonomisi 2016 yılında yüzde 2,4 ile yine beklentilerin ve potansiyelinin altında büyüme göstermiştir. 2016 yılında yüzde 2,4 büyüyen dünya ekonomisi 2015 yılındaki yüzde 2,6 büyümenin de altında bir büyüme göstermiştir. 2016 yılında büyüme yılın başında öngörülen yüzde 3,0'ün de oldukça altında kalmıştır. Son iki yıldır dünya ekonomisinde büyüme zayıflamaktadır.

Dünya ekonomisinde büyümenin beklentilerin ve potansiyelin altında kalmasında ağırlıklı olarak dört unsur etkili olmuştur. İlki ABD Merkez Bankası FED'in para politikasındaki normalleşmenin yarattığı dalgalanma ve baskılardır. İkincisi Çin ile özellikle enerji ve emtia ihraç eden gelişen ülkelerde ortaya çıkan ekonomik yavaşlamadır. Üçüncüsü OrtaDoğu'da yaşanan gerginlik, karşılıklı ve jeopolitik gelişmelerin yarattığı zayıflamadır. Dördüncüsü ise Büyük Britanya'nın aldığı Avrupa Birliği tam üyelighinden ayrılma kararının etkileridir.

Dünya Ekonomisinde Farklı Büyüme Eğilimleri

Dünya ekonomisi yaşadığı küresel krizin ardından dengeli ve kalıcı bir büyüme sürecine halen girememiştir. 2016 yılında da yine dengeli bir büyüme yaşanmamıştır. 2016 yılında gelişmiş ülkelerin büyüme performansı son iki yılda yaşanan toparlanmanın altında kalmıştır. Gelişmiş ülkeler 2014 yılında yüzde 1,8 ve 2015 yılındaki yüzde 2,1 ile büyümelerinde toparlanma göstermişlerdir. 2016 yılında ise büyüme yüzde 1,7'ye inmiştir. Özellikle ABD ile Euro Bölgesi ve Avrupa Birliği'ndeki büyümede yavaşlama görülmektedir.

ŞEKİL.1 DÜNYA EKONOMİSİNDE BÜYÜME

KAYNAK: IMF WORLD ECONOMIC OUTLOOK 2017 NİSAN

TABLO.1 DÜNYA EKONOMİSİNDE BÜYÜME YÜZDE

ÜLKELER	2014	2015	2016
DÜNYA	2,7	2,6	2,4
GELİŞMİŞ ÜLKELER	1,8	2,1	1,7
ABD	2,4	2,6	1,6
EURO BÖLGESİ	0,9	2,0	1,7
AB 28	1,4	2,3	2,0
JAPONYA	0,0	1,2	1,0
DİĞER GELİŞMİŞ ÜLKELER	2,8	2,0	2,2
GELİŞEN ÜLKELER	4,6	4,1	4,1
ORTA VE DOĞU AVRUPA	2,8	3,7	3,0
BDT	1,0	-2,8	0,3
ASYA	6,8	6,7	6,4
ORTA DOĞU VE K.AFRİKA	2,7	2,5	3,9
SAHRA AFRIKASI	5,0	3,4	1,4
LATİN AMERİKA	1,3	0,1	-1,0

KAYNAK: IMF WORLD ECONOMIC OUTLOOK 2017 NİSAN

Gelişen ülkelerin büyüme performansı da 2016 yılında zayıf kalmıştır. Gelişen ülkeler 2014 yılında yüzde 4,6 büyüme sonrası 2015 ve 2016 yıllarında yüzde 4,1 büyüme göstermişlerdir. Çin ekonomisindeki dönüşüm, yeni küresel mali koşulların etkileri, düşük enerji ve emtia fiyatları ve jeopolitik gelişmeler gelişen ülkelerin büyüme performansını olumsuz etkilemiştir.

ABD'de 2016 yılında yapılan başkanlık seçimlerini ekonomik büyümeyi hızlandırmayı vaat eden Donald Trump kazanmıştır. Kasım ayında yapılan seçimlerde alınan bu sonucun ardından ABD ve dünya ekonomisindeki büyümeye ilişkin 2017 yılı beklentileri artmıştır.

Gelişmiş ve Gelişen Ülkelerde Farklı Büyüme Performansları

Dünya ekonomisine yön veren gelişmiş ve gelişen ülkelerin 2016 yılı büyüme performansları farklı eğilimler göstermiştir. ABD 2016 yılında yüzde 1,6 büyüyerek 2015 yılındaki yüzde 2,4 büyümenin altında kalmıştır. ABD'de özellikle ilk yarıda FED faiz artışı beklentileri ve kötü hava koşulları büyümeyi olumsuz etkilemiştir. Yılın ikinci yarısında ise büyümeye hızlanmaya başlamıştır. Hızlanan büyüme performansına bağlı olarak ABD Merkez Bankası FED uzun süredir beklenen faiz artışını Aralık ayında gerçekleştirmiştir. Japonya 2014 yılında yeniden girdiği resesyondan 2015 yılında çıktıktan sonra 2016 yılında yüzde 0,9 ile yine zayıf bir büyüme göstermiştir.

Euro Bölgesi ekonomilerinde büyüme 2014 ve 2015 yıllarında önemli bir toparlanma göstermişti. 2016 yılının ilk yarısında da büyüme toparlanmasını sürdürmüştür. Ancak Büyük Britanya'nın AB'den ayrılma kararı ile ortaya çıkan belirsizlikler büyümeyi yılın ikinci yarısında yavaşlatmıştır. İngiltere'de büyüme yüzde 1,8'e düşmüştür. Almanya yüzde 1,8 ile büyümede sürükleyici olmuştur. İspanya yüzde 3,2 ile göreceli hızlı bir büyüme sağlamıştır. Fransa'da büyüme yüzde 1,2 ile zayıf bir toparlanma göstermiştir. İtalya 2015 yılının ardından 2016 yılında da yüzde 0,9 ile yine büyümüştür.

Diğer gelişmiş ülkelerden Kanada, Avustralya ve Güney Kore ise 2016 yılında bir önceki yıla benzer büyümeler göstermiştir.

► TABLO.2 GELİŞMİŞ ÜLKELERDE BÜYÜME YÜZDE

ÜLKELER	2014	2015	2016
ABD	2,4	2,6	1,6
ALMANYA	1,6	1,5	1,8
JAPONYA	0,0	1,2	1,0
KANADA	2,5	0,9	1,4
İNGİLTERE	2,9	2,2	1,8
AVUSTRALYA	2,7	2,4	2,5
FRANSA	0,2	1,3	1,2
İTALYA	-0,4	0,7	0,9
İSPANYA	1,4	3,2	3,2
GÜNEY KORE	3,3	2,6	2,8

KAYNAK: IMF WORLD ECONOMIC OUTLOOK 2017 NISAN

Gelişmiş ülkelerde ekonomik büyümenin hızlanması ile birlikte küresel kriz sonrası en büyük sorun olan işsizlikte de önemli iyileşmeler yaşanmıştır. Özellikle ABD ve İngiltere'den sonra 2016 yılında Euro Bölgesi ve Avrupa Birliği'nde de işsizlik gerilemeye başlamıştır. Euro Bölgesinde işsizlik yüzde 9,6 ile tek haneli rakamlara inmiştir. ABD'de işsizlik oranı yüzde 4,9 ile en düşük seviyelerine geri dönmüştür. İngiltere'de de işsizlik yüzde 4,8 ile küresel krizden sonraki en düşük seviyesindedir.

► TABLO.3 GELİŞMİŞ ÜLKELERDE İŞSİZLİK YÜZDE

ÜLKELER	2014	2015	2016
GELİŞMİŞ ÜLKELER	7,3	7,0	6,5
ABD	6,2	5,3	4,9
EURO BÖLGESİ	11,6	10,9	9,6
JAPONYA	3,6	3,4	3,1
İNGİLTERE	6,2	5,4	4,8
KANADA	6,9	6,9	6,8
Diğer gelişmiş ülkeler	4,7	4,6	4,4

KAYNAK: IMF WORLD ECONOMIC OUTLOOK DATABASE 2017

Dünya ekonomisinin ikinci motorunu oluşturan gelişen ülkeler içinde ise özellikle Çin ekonomisindeki yavaşlama belirleyici olmaktadır. Çin ekonomisi 2016 yılında yüzde 6,7 büyümüştür. Çin ekonomisi ihracata ve yeni yatırımlara dayalı büyümeden iç tüketimin büyümeye daha çok katkı sağladığı bir büyüme modeline geçiş sürecini 2016 yılında da sürdürmüştür. Buna bağlı olarak Çin ekonomisinde büyüme yavaşlamaktadır. Çin'deki yavaşlama 2016 yılında kendisi ile ekonomik ve ticari bağlantıları yüksek diğer gelişen ülkelerin de büyümesini olumsuz etkilemeye devam etmiştir.

Hindistan'da yönetime gelen yeni hükümetin reform ağırlıklı politikaları hızlı büyümeyi desteklemeye devam etmiştir. Hindistan 2016 yılında yüzde 6,8 ile hızlı büyümüştür. Rusya Batı ülkeleri ile uygulanmaya başlanan karşılıklı yatırımların olumsuz etkileri yanı sıra enerji ve emtia fiyatlarının 2016 yılında da oldukça düşük kalması nedeniyle büyüme alanında olumsuz etkilenmiştir. Rusya ekonomisi 2015 yılındaki yüzde 3,7 küçülme ardından 2016 yılında da yüzde 0,2 küçülmüştür.

Brezilya enerji ve emtia ihracatına yüksek bağımlılığı nedeniyle 2015 yılında başlayan fiyat düşüşlerinden en çok etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Brezilya ekonomisi 2015 yılındaki yüzde 3,8 küçülme ardından 2016 yılında da yüzde 3,6 küçülmüştür. Güney Afrika da benzer özelliklere sahip olup 2016 yılında yüzde 0,3 ile geçen yılın altında büyümüştür.

Polonya giderek Avrupa Birliği'nin yeni sanayi merkezi haline gelmekte olup göreceli hızlı büyümektedir. 2015 yılında büyüme hızını yüzde 3,6'ya çıkaran Polonya 2016 yılında ise yüzde 3,1 büyümüştür.

Meksika ise ABD'deki toparlanmanın etkisi ile 2015 yılında yüzde 2,6 büyüme sağlamıştı. Ancak ABD başkanlık seçimi süresince ve seçim sonuçları ardından Başkan Trump'ın Meksika ile ilgili savunduğu politika tercihleri Meksika'daki büyümeyi de olumsuz etkilemiş ve 2016 yılında büyüme yüzde 2,3'e inmiştir.

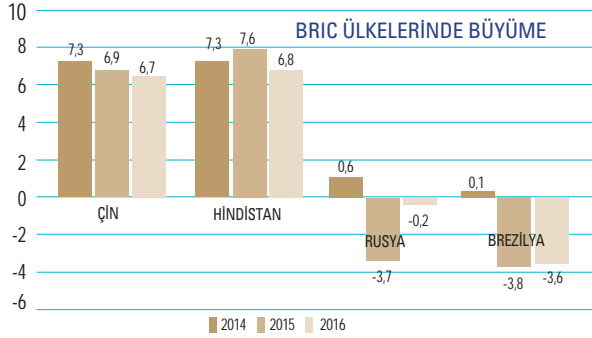
► TABLO.4 GELİŞEN ÜLKELERDE BÜYÜME YÜZDE

ÜLKELER	2014	2015	2016
ÇİN	7,3	6,9	6,7
HİNDİSTAN	7,3	7,6	6,8
RUSYA	0,6	-3,7	-0,2
BREZİLYA	0,1	-3,8	-3,6
MEKSİKA	2,3	2,6	2,3
GÜNEY AFRIKA	1,5	1,3	0,3
ENDONEZYA	5,0	4,8	5,0
MALEZYA	6,0	5,0	4,2
POLONYA	3,4	3,6	2,8
S. ARABİSTAN	3,6	4,1	1,4

KAYNAK: IMF WORLD ECONOMIC OUTLOOK 2017 NISAN

DÜNYA TİCARETİNDE GELİŞMELER VE EĞİLİMLER

ŞEKİL.2 BRIC ÜLKELERİNDE BÜYÜME YÜZDE

KAYNAK: IMF WORLD ECONOMIC OUTLOOK 2017 NİSAN

Endonezya ve Malezya'da ekonomik büyümeler Çin'deki yavaşlama ve emtia fiyatlarından etkilenmekle birlikte göreceli olarak yüksek gerçekleşmiştir. S. Arabistan'da ekonomik büyüme zayıf petrol fiyatlarına bağlı olarak 2016 yılında yüzde 1,4'e inmiştir.

1.1.2 Dünya Ekonomisinde Genel Eğilimler

2016 yılında dünya ekonomisinde belirleyici olan 7 ana eğilim yaşanmıştır.

1-Gelişmiş Ülkelerin Para Politikaları

Küresel kriz sonrası olağanüstü genişletici para politikaları ile tarihin en düşük faiz oranlarını uygulayan gelişmiş ülkelerin merkez bankaları'nın para politikaları 2016 yılında da küresel ekonomide belirleyici olmayı sürdürmüştür.

ABD Merkez Bankası FED 2015 yılı Aralık ayında küresel kriz sonrası ilk faiz artışını yapmış ve 2016 yılına da birkaç faiz artışı beklentisi ile girmiştir. Ancak bu beklentiler yılın ilk çeyreğinde küresel mali piyasalarda büyük kayıplara yol açmıştır. Bu nedenle FED Mart ayı sonunda faiz artışı beklentilerini aşağı çekerek küresel mali piyasaları rahatlatmıştır.

Ardından Haziran ayında Büyük Britanya'nın AB'den ayrılma kararı alması ve yılın ikinci yarısında ise ABD'de başkanlık seçimlerinin yarattığı beklentiler içinde FED sadece Aralık ayında bir kez faiz artırmıştır. FED bir kez faiz artırmış olmasına rağmen ABD Doları Trump'ın da seçilmesi ile birlikte yılı değer kazanmış olarak kapatmıştır.

Avrupa Merkez Bankası ise 2015 yılında arttırdığı parasal genişleme önlemlerini 2016 yılının tamamında sürdürmüş, Brexit kararı nedeniyle genişletici politikalarından çıkışa ilişkin bir takvim ve işaret vermemiştir. Avrupa Merkez Bankası'nın genişletici para politikasının olumlu sonuçları 2016 yılında alınmaya başlanmış, enflasyon hissedilir şekilde artarken, işsizlik de tek haneli rakamlara inmiştir.

Brexit kararı öncesi FED gibi genişletici para politikalarından çıkış kararı alması beklenen İngiltere Merkez Bankası ise Brexit sonrası piyasaları destekleyici önlemlerini artırarak sürdürmüştür. Stern Brexit kararı ile önemli ölçüde değer kaybetmiştir.

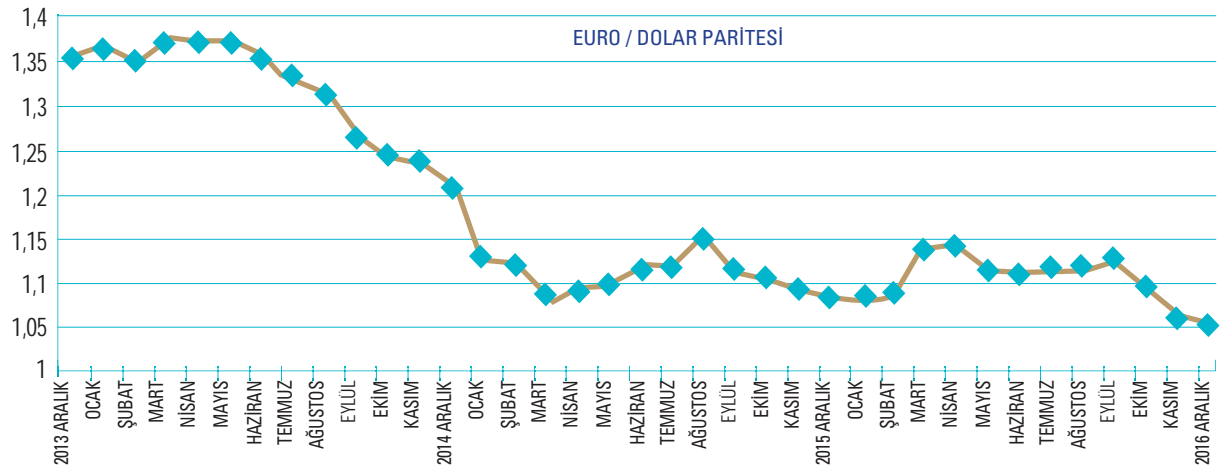
Japonya Merkez Bankası genişletici para politikasını ve tarihi düşük faiz oranlarını yıl boyunca korumuştur. Gelişmiş ülkeler içinde İsviçre, Danimarka ve İsveç ise 2016 yılı boyunca eksi faiz uygulamasını sürdürmüştür.

Çin Merkez Bankası da 2016 yılının genelinde Çin parası Yuan'ın değer kaybını önlemek için çok sayıda önlem almıştır. Rezervler önemli ölçüde kullanılmış, dalgalanma bantları üç kez yükseltilmiştir. Alınan önlemler ile Yuan'da sağlanan istikrar diğer gelişen ülke para birimlerini de olumlu etkilemiştir.

2- Çin Ekonomisinde Dönüşüm, Yeni Büyüme Modeli ve Ekonomik Yavaşlama

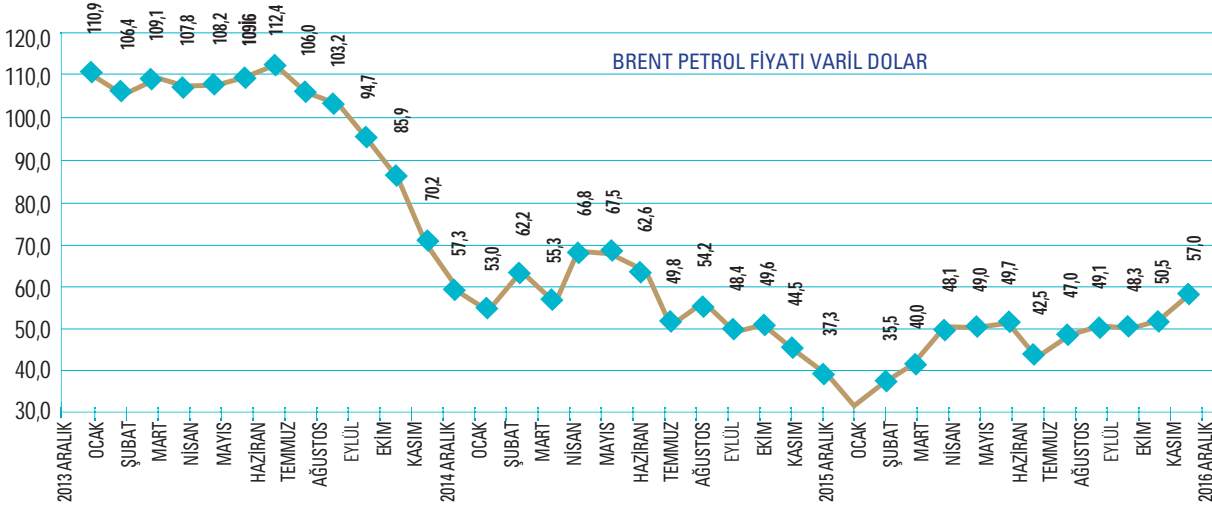
Çin ekonomisi 2015 yılı başından itibaren uygulamaya koyduğu ekonomik dönüşümü 2016 yılında da sürdürmüştür. Çin uzun yıllar sürdürdüğü yatırımlara ve ihracata dayalı büyüme modelinden iç talebe dayalı bir büyüme modeline geçmektedir. Bu nedenle ekonomik büyüme hızı ortalama yüzde 10-11 seviyelerinden yüzde 6-7 arasına inmektedir.

ŞEKİL.3 EURO / DOLAR PARİTESİ

KAYNAK: TC MERKEZ BANKASI

ŞEKİL.4 BRENT PETROL FİYATI VARİL/DOLAR

KAYNAK: BRENT OIL MARKET

2016 yılında Çin ekonomisinde uzun yıllar sonra ihracat ve ithalat düşmüş, yatırımların büyümesi de yavaşlamıştır. Çin örtülü desteklerine de kademeli olarak son vermektedir. Dünyanın ikinci büyük ekonomisi haline gelen Çin'deki dönüşüm dünyanın geri kalanını da etkilemektedir. 2016 yılının ilk yarısında Çin'deki ekonomik yavaşlamanın hızlanması ve Yuan'da değer kaybı endişe yaratmış ve küresel mali piyasalarda kayıplara yol açmıştır. Yılın ikinci yarısında ise alınan önlemler ile dalgalanma etkisi azalmıştır. Ancak Çin'deki yavaşlama kendisine bağımlı ülke ekonomilerinde yavaşlatma etkisini 2016 yılında da sürdürmüştür.

Çin ekonomisi dönüşüm sürecinde daha önce imalat sanayinde yarattığı atıl kapasiteleri de konsolide etmektedir. Bu nedenle küresel ölçekte yeni kapasitelere yönelik yatırımlar 2016 yılında da zayıflamıştır.

3- Brexit; Büyük Britanya'nın Avrupa Birliği Tam Üyeliğinden Ayrılma Kararı

Büyük Britanya'nın 2016 yılı Haziran ayında yapılan referandum ile Avrupa Birliği tam üyeliğinden ayrılma kararı alması beklenmedik bir gelişme olmuş ve özellikle Avrupa Birliği'nin ve Euro'nun geleceğine ilişkin endişeleri yeniden artırmıştır. AB ile Büyük Britanya arasında çıkış müzakereleri 2017 yılına kalmıştır. Bu nedenle henüz yeni ilişki şekli bilinmemektedir. Bunlara bağlı olarak ortaya çıkan belirsizlikler AB genelinde endişe kaynağı olmaya başlamış, Euro ve Sterlin diğer para birimleri karşısında değer kaybetmiştir. Bununla birlikte büyüme ve iktisadi faaliyetler üzerinde korkulduğu kadar olumsuz bir etki yaşanmamıştır.

4-ABD Başkanlık Seçimleri ve Trumpeconomics Beklentileri

ABD'de yapılan başkanlık seçimlerini ekonomik büyümeyi hızlandırmayı ve bunun için radikal kararlar almayı vaat eden

Cumhuriyetçi Parti adayı Donald Trump kazanmıştır. Verdiği vaatler nedeniyle başkanlık seçimini Trump'ın kazanması halinde başta ABD Dolarında hızlı değer kaybı olmak üzere olumsuz beklentiler öne çıkarılmıştı. Ancak Trump'ın kazanması ardından bu beklentilerin tam tersine gelişmeler yaşanmış, ABD'de büyümenin hızlanacağı satın alınarak bütün yeni fiyatlamalar hızlı büyümeye dayalı yapılmaya başlanmıştır. Dolar değer kazanırken, faizler artmış, emtia fiyatları talep artışı beklentisi ile yükselmiştir. Trump dünya ekonomisinde 2016 yılının son iki ayında iyimser beklentilerde ve varlık fiyatlarında önemli artışlara yol açmıştır.

5-Güçlü Dolar ve Yılın İkinci Yarısında Daha Sakin Küresel Mali Piyasalar

2016 yılının genelinde güçlü Dolar etkisini göstermiştir. ABD Doları küresel kriz sonrası en değerli ve güçlü yılını yaşamıştır. FED faiz artışı beklentileri yıl boyunca güçlü doları desteklemiştir. Ardından Trump'ın başkanlık seçimini kazanması ile dolar daha da değer kazanmıştır. Doların 6 gelişmiş ülke para birimi karşısındaki değerini ölçen Dolar Endeksi 105 puan ile son 19 yılın en yüksek değerine çıkmıştır. Yılsonunda Euro/Dolar paritesi 1,05 seviyesinden kapanmıştır. Yılın ilk yarısında küresel mali piyasalar güçlü dolardan olumsuz etkilenmiş ve dalgalanmalar ve kayıplar artmıştır. Ancak yılın ikinci yarısında küresel mali piyasalarda dalgalanmalar azalmaya başlamıştır. Özellikle Trump'ın seçilmesi ile büyümenin hızlanacağı beklentisi küresel mali piyasalarda da iyimserlik yaratmıştır.

6- Petrol Fiyatlarında Önce Aşırı Gerileme Sonra Toparlanma

2016 yılında yaşanan önemli bir gelişme petrol fiyatlarının önce önemli ölçüde gerilemesi, ardından toparlanması olmuştur. 2016 yılının ilk çeyreğinde petrol fiyatları 30 doların

1 DÜNYA TİCARETİNDE GELİŞMELER VE EĞİLİMLER

da altına inmiştir. Petrol fiyatlarında arz ve talepteki gelişmelerden kopuk çok yüksek oranlı bir gerileme yaşanmıştır. Yılın ikinci yarısında ise bu kez OPEC ve dışındaki üretici ülkelerin üretimi sınırlama konusunda uzlaşmaya varması ve üretimin sınırlanması sonucu petrol fiyatları bu kez 58 dolara kadar yükselmiştir. Brent petrol fiyatları yılı 57 dolar seviyesinden kapatmıştır. Petrol fiyatlarındaki bu toparlanma üretici ülkelerin büyümeleri için de ümit vermiştir.

▶ TABLO.5 EMTİA FİYATLARINDA GELİŞMELER

DÖNEMLER	ALÜMİNYUM LME SPOT PRICE DOLAR/TON	SICAK YASSI ÇELİK DOLAR/TON (AVRUPA FİYATI)	PAMUK COTTON LOOK A INDEX	FAO GIDA FİYAT ENDEKSİ	COMEX BAKIR SPOT FİYATI DOLAR/LIBRE
2009	2.181	590	76.8	178	3.3275
2010	2.356	640	168.2	223	4.4395
2011	2.024	615	96.7	211	3.4335
2012	2.086	595	82.9	211	3.6490
2013	1.739	600	87,5	206	3.3680
2014	1.909	440	70,0	186	2.8250
2015	1.507	338	70,6	153	2.1250
2016 MART	1.524	342	65,7	151	2.1830
2016 HAZİRAN	1.635	400	76,2	163	2.1950
2016 EYLÜL	1.658	481	77,3	171	2.2000
2016 ARALIK	1.713	596	79,4	170	2.5075

KAYNAK: IMF

1.1.3 Dünya Ekonomisindeki Gelişmelerin Dünya Ticaretine Etkileri

2016 yılında dünya ekonomisinde yaşanan gelişmeler ve eğilimler doğrudan ve dolaylı olarak dünya mal ticaretini etkilemiştir.

Olumlu Etkiler;

a-Gelişmiş ülke merkez bankaları'nın parasal genişleme politikaları ve çıkışı zamana yaymaları dünya mal ticaretini olumlu etkilemiştir.

b-Euro Bölgesinde büyümenin sürmesi ithalatta artışı desteklemiş ve dünya ticaretine olumlu katkı sağlamıştır.

c-Trump etkisi ile iktisadi faaliyetlerdeki toparlanma beklentisi ihracat siparişlerinde artışa yol açmıştır.

7-Emtia Fiyatlarında Toparlanma

2016 yılının ilk yarısında emtia fiyatları göreceli zayıf kalmaya devam etmiştir. Ancak yılın ikinci yarısından itibaren emtia fiyatları artmaya başlamıştır. Yılın ikinci yarısında mineraller, metaller, gıda ve endüstriyel ürün fiyatları yukarı yönlü olmuş, farklı oranlarda fiyat artışları yaşanmıştır. Petrol fiyatlarının artışı, güçlü doların küresel mali piyasalarda daha sakin karşılanması ve Trump'ın kazanması ile büyüme ve talebin artacağı beklentisi emtia fiyatlarının artışını desteklemiştir.

d- Petrol ve emtia fiyatlarındaki artış değer olarak ticaretin büyümesini desteklemektedir.

Olumsuz Etkiler;

a- Başta Çin olmak üzere gelişen ülkelerde yavaşlama mal talebindeki artışı sınırlamaktadır.

b- Atıl kapasitelerde konsolidasyon ve yatırımlardaki yavaşlama yatırım malı talebini ve ticaretini olumsuz etkilemektedir.

c- ABD Merkez Bankası FED'in para politikası ve güçlü dolar sınırlayıcı etki yapmaktadır.

d- Brexit ve Trump'ın seçilmesi beklentilerin dışında gerçekleşmiş ve yarattıkları belirsizlikler ile sınırlayıcı etkiler yaratmışlardır. Özellikle Trump'ın dış ticaret politikası endişe yaratmaktadır.

1.2 DÜNYA TİCARET BÜYÜKLÜĞÜNDE GELİŞMELER

Dünya mal ticareti üç yıldır yaşadığı yavaşlama ardından 2015 yılında önemli ölçüde daralmıştı. Dünya mal ticareti değer olarak 2015 yılında yüzde 10,9 küçülmüştü. 2016

yılında ise yüzde 3,2 ile küçülme devam etmiştir. Böylece dünya mal ticareti üst üste iki yıl ilk kez daralmıştır.

Dünya mal ticaretinde miktar olarak büyüme ise 2016 yılın-

da sürmüştür, ancak miktar bazında en düşük büyüme gerçekleşmiştir. Miktar bazındaki büyümede yaşanan bu düşüş değer bazındaki gerilemeden de önemlidir. 2016 yılında mal talebinde artışta önemli bir zayıflama yaşanmıştır. Dünya mal ticareti bu gelişmelere bağlı olarak 2015 yılında 16,48 trilyon dolar iken 2016 yılında 15,96 trilyon dolara inmiştir.

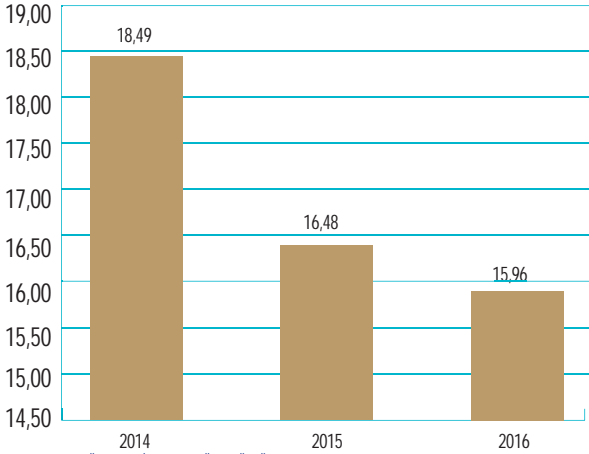
► TABLO.6 DÜNYA MAL TİCARETİ MİLYAR DOLAR

	2014	2015	2016
MAL TİCARETİ MİLYAR DOLAR	18.494	16.482	15.955
MAL TİCARETİ BÜYÜME YÜZDE DEĞER BAZINDA	1,2	-10,9	-3,2
MAL TİCARETİ BÜYÜME YÜZDE MİKTAR BAZINDA	2,7	2,6	1,3

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

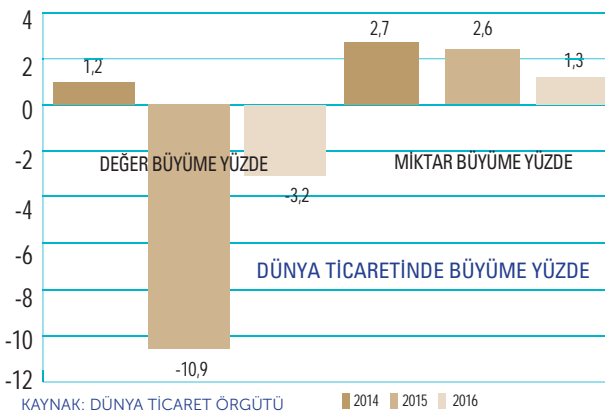
► ŞEKİL.5 DÜNYA MAL TİCARETİ (TRİLYON DOLAR)

DÜNYA MAL TİCARETİ TRİLYON DOLAR

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

► ŞEKİL.6 DÜNYA MAL TİCARETİNDE MİKTAR OLARAK BÜYÜME YÜZDE

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

■ 2014 ■ 2015 ■ 2016

2016 yılında miktar olarak ithalat ve ihracatta gelişmiş ve gelişen ülkelerde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Gelişmiş ülkelerde miktar olarak ithalat 2014 yılında yüzde 3,6 ve 2015 yılında yüzde 4,7 arttıktan sonra 2016 yılında yüzde 2,0 büyümüştür. Gelişen ülkelerin ithalatı ise miktar olarak 2016 yılında sadece yüzde 0,2 artmıştır.

► TABLO.7 DÜNYA TİCARETİNDE MİKTARSAL BÜYÜME YÜZDE

	2014	2015	2016
GELİŞMİŞ ÜLKELER İTHALAT BÜYÜME %	3,6	4,7	2,0
GELİŞEN ÜLKELER İTHALAT BÜYÜME %	1,7	0,5	0,2
GELİŞMİŞ ÜLKELER İHRACAT BÜYÜME %	2,4	2,7	1,4
GELİŞEN ÜLKELER İHRACAT BÜYÜME %	3,0	2,0	1,3

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

İhracat tarafında da gelişmiş ülkelerde miktarsal büyüme 2016 yılında yüzde 1,4 ile 2014 ve 2015 yıllarındaki büyümenin altında gerçekleşmiştir. Gelişen ülkelerin ihracatı miktarsal olarak 2016 yılında yüzde 1,3 ile 2014 ve 2015 yılının çok altında genişlemiştir.

Dünya ticaretine konu olan mal fiyatlarında 2016 yılında iki eğilim yaşanmıştır. Yılın önemli bir bölümünde fiyatlar geçen yılın da altında kalmıştır. Ancak yılın son aylarında meydana gelen fiyat artışları ile fiyatlar toparlanmıştır. Buna rağmen yılın büyük bölümünde düşük kalan fiyatlar nedeniyle dünya ticaretine konu olan malların ortalama fiyatları geçen yılın ortalama fiyatlarına göre gerilemiştir. 2016 yılında ticarete konu olan petrol ve enerji ürünlerinin ortalama fiyatları bir önceki yılın ortalama fiyatlarına göre yüzde 15,7, imalat sanayi ürünleri ortalama fiyatları ise yüzde 5,4 düşmüştür.

► TABLO.8 DÜNYA TİCARETİNE KONU OLAN MALLARIN ORTALAMA FİYATLARINDA GELİŞMELER YÜZDE

	2014	2015	2016
DÜNYA TİCARETİNDE DEĞER BAZINDA BÜYÜME %	1,2	-10,9	-3,2
PETROL VE ENERJİ ÜRÜNLERİ FİYATLARI %	-7,5	-47,2	-15,7
METAL FİYATLARI %	-10,1	-23,0	-5,4
GIDA FİYATLARI %	-4,1	-17,1	2,0
İMALAT SANAYİ ÜRÜNLERİ FİYATLARI %	-0,4	-2,4	-5,4

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ, IMF WEO NISAN 2017

1 DÜNYA TİCARETİNDE GELİŞMELER VE EĞİLİMLER

I.3 DÜNYA TİCARETİNDE GENEL EĞİLİMLER

Dünya mal ticaretinde 2016 yılında etkileri hissedilen önemli eğilimler bulunmaktadır. Bu eğilimlerin büyük bölümü dünya mal ticaretinde yavaşlamaya yol açmaktadır.

1- Dış Ticaret Mal Talebinde Önemli Yavaşlama ve İçer Kapanma

Dünya mal ticaretinde miktar olarak büyüme çok yavaşlamıştır. Dış ticaret mal talebinde önemli bir yavaşlama yaşanmakta olup tedarikte içer dönüş eğilimi güçlenmektedir. Miktar olarak büyüme son 15 yılın 2009 yılı haricindeki en düşük büyümesi olmuştur.

2-Gelir Artışının Ticaret Elastikiyeti Düşmeye Devam Ediyor

Gelir artışının yarattığı ithalat talebi olarak tanımlanan ticaret elastikiyeti düşmektedir. 1986-2007 yılları arasında 2,3 olan gelir-ticaret elastikiyeti 2011-2016 yılları arasında 1,1'e inmiştir. Gelir artışları yeterince ithalat talebi yaratmamaktadır. Özellikle imalat sanayii ürünlerine yönelik elastikiyet daha da düşmüştür.

3- Korumacılık Eğilimleri Kuvvetleniyor

Küreselleşmenin sürükleyici unsuru olan mal ticaretindeki serbestleşmeye yönelik olarak ilk kez yoğun bir tartışma ve eleştiri yaşanmaktadır. Buna bağlı olarak ülkelerin korumacılık alanındaki eğilimleri giderek kuvvetlenmektedir.

4- Ticaret Anlaşmaları Azalıyor

Son yıllarda çok taraflı ticaret anlaşmalarının yerini ikili ticaret anlaşmaları almaya başlamıştı. Ancak yıl içine yapılan ve uygulamaya konulan ikili ticaret anlaşmaları sayısı da giderek azalmaktadır. Ülkeler ticaret anlaşması müzakerelerinde daha katı tutum almaya başlamıştır.

5- Gelişen Ülkelerde Yavaşlama İthalat Talebini Sınırlıyor

Gelişen ülkelerde ekonomik büyüme performansı zayıflamaktadır. Bu nedenle gelişen ülkelerin ithalat talebi de sınırlanmaya başlamıştır. Gelişen ülkelerin potansiyel ithalatı aşağı yönlü değişmektedir.

6- Atıl Kapasiteler Yatırım Eğilimini ve Yatırım Malı Talebini Sınırlıyor

Küresel kriz sonrası birçok endüstride halen atıl kapasitelerin bulunması nedeniyle küresel yatırım eğilimi sınırlı kalmaktadır. Buna bağlı olarak büyük ölçüde ithalat ile karşılanan yatırım malı talebi de halen zayıf kalmaktadır.

7-Çin'de Ekonomik Yavaşlama Bu Ülkeye Yönelik İhracat Artışını Sınırlamaya Devam Ediyor

Uzun süre ihracat ve yeni yatırımlara dayalı büyüyen ve bu özelliği ile çok sayıda tedarikçi ülke için önemli bir ihracat pazarı olan Çin yeni büyüme modeli ile yeni yatırımlarını ve ihracata yönelik üretimini sınırlamakta olup bunun yarattığı ithalat artışı da durağanlaşmaktadır.

8-Küresel Tedarik Zincirinde Büyüme Yavaşladı

Sanayi üretiminin ayrışması ve buna bağlı olarak oluşan küresel tedarik zincirinde büyüme artık yavaşlamıştır. Değer zincirine yeni halkalar eklenmemektedir. Ticaretteki genişlemeyi sadece mevcut halkalar arasındaki ticaret destekleyecektir. Bu nedenle tedarik zincirine dayalı ithalat artışı da yavaşlamıştır.

9- Petrol ve Emtia Fiyatlarında Yön Yukarıya Döndü

Petrol ve emtia fiyatları 2016 yılı ortasına kadar uzun soluklu bir gerileme içinde olmuştur. Ancak yılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan koşullara bağlı olarak petrol ve emtia fiyatlarında toparlanma yaşanmış ve fiyatlar yukarı yönlü hale gelmiştir.

10-Sanayi Ürünü Ortalama Fiyatları Halen Zayıf

Dünya mal ticaretine konu olan imalat sanayii ürünlerinin ortalama fiyatları zayıf kalmaya devam etmektedir. Yavaşlayan talep ve artan rekabet ile fiyat artışları sınırlanmaktadır. Ancak petrol ve emtia fiyatlarındaki artışların kalıcı olması halinde imalat sanayii fiyatları da bir dönem sonra yukarı yönlü olacaktır.

I.4 BÖLGELER VE ÜLKELER İTİBARIYLA İHRACAT

Dünya mal ihracatında küresel ölçekte yaşanan gerileme ile tüm bölgelerin ihracatı 2016 yılında düşmüştür. Ancak bölgelerdeki ihracat düşüşleri küresel ölçekte oluşan ekonomik ve ticari eğilimlerin değişik bölgesel etkilerine bağlı olarak farklı olmuştur.

Avrupa Birliği ve daha geniş olarak Avrupa'nın ihracatı ekonomik toparlanma ile birlikte 2016 yılında oldukça sınırlı gerilemiştir. Böylece Avrupa ve Avrupa Birliği 2016 yılında en yüksek ihracat yapan bölge olmuştur. Asya'nın ihracatı uzun yıllar sonra ikinci kez üst üste gerilemiştir. Asya böl-

gesi ikinci büyük ihracatçı bölge olarak 2016 yılında 5,76 trilyon dolar ihracat yapmıştır. Kuzey Amerika bölgesi ihracatı 2016 yılında yüzde 3,5 azalmıştır.

2016 yılında üç bölgenin ihracatı ortalamasının üzerinde azalmıştır. Bu bölgelerin ortak özelliği ağırlıklı olarak gelişen ülkeler ile enerji ve emtia ihracatçısı ülkelere sahip olmalarıdır. Bağımsız Devletler Topluluğu'nun mal ihracatı 2016 yılında yüzde 15,9, OrtaDoğu bölgesinin yüzde 10,8 ve Afrika bölgesinin ihracatı yüzde 9,5 azalmıştır. Petrol ve emtia fiyatlarındaki düşüşler ihracattaki gerilemede etkili olmuştur.

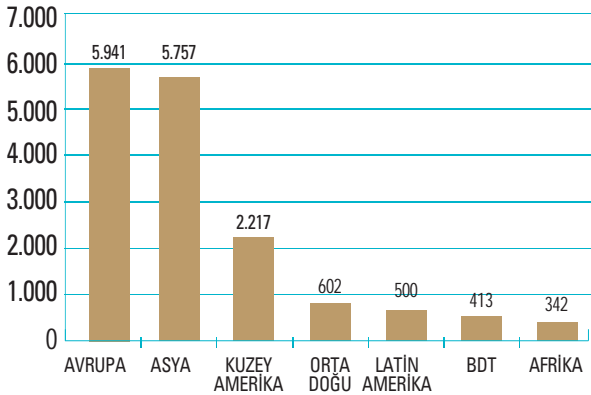
► TABLO.9 DÜNYA İHRACATINDA BÖLGELER MİLYAR DOLAR

	2014	2015	2016	2015/2016 DEĞİŞİM %
AFRİKA	538	378	342	-9,5
ASYA	6.195	5.965	5.757	-3,5
BAĞIMSIZ DEV. TOPLULUĞU	719	491	413	-15,9
AVRUPA	6.807	5.958	5.941	-0,3
AB28	6.156	5.387	5.392	0,0
ORTA DOĞU	1065	675	602	-10,8
KUZEY AMERİKA	2.492	2.293	2.217	-3,5
GÜNEY VE ORTA AMERİKA	678	531	500	-5,8

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

► ŞEKİL.7 DÜNYA İHRACATINDA BÖLGELER

İHRACAT 2016 MİLYAR DOLAR

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

Dünya mal ihracatında en yüksek ihracat gerçekleştiren 30 ülkenin 2016 yılı ihracatları farklı performanslar göstermiştir. İlk 30 ülke içinden 12 ülkenin ihracatı artmıştır. 1 ülkenin değişmemiştir. 17 ülkenin ihracatı ise gerilemiştir. İhracat artışları ve gerilemeleri de oldukça farklı oranlarda gerçekleşmiştir.

► TABLO.10 DÜNYA İHRACATINDA ÜLKELER

SIRA	ÜLKE	İHRACAT MİLYAR DOLAR		2015/2016 DEĞİŞİM %	2016 PAY %	2015 SIRASI
		2015	2016			
1	ÇİN	2.275	2.098	-7,8	13,06	1
2	ABD	1.505	1.455	-3,4	9,05	2
3	ALMANYA	1.329	1.340	0,8	8,33	3
4	JAPONYA	625	645	3,2	4,01	4
5	HOLLANDA	567	570	0,4	3,54	5
6	HONG KONG	511	517	1,2	3,22	7
7	FRANSA	506	501	-1,0	3,12	8
8	GÜNEY KORE	527	495	-6,1	3,08	6
9	İTALYA	459	462	0,7	2,88	10
10	İNGİLTERE	460	409	-11,1	2,55	9
11	BELÇİKA	398	396	-0,5	2,46	12
12	KANADA	408	390	-4,4	2,43	11
13	MEKSİKA	381	374	-1,8	2,33	13
14	SİNGAPUR	347	330	-4,9	2,05	14
15	İSVİÇRE	290	303	4,5	1,89	16
16	İSPANYA	282	288	2,1	1,79	18
17	RUSYA	340	282	-17,1	1,76	15
18	TAYVAN	285	280	-1,8	1,74	17
19	BAE	265	266	0,4	1,67	20
20	HİNDİSTAN	267	264	-1,1	1,64	19
21	TAYLAND	214	215	0,5	1,34	21
22	POLONYA	198	203	2,5	1,26	24
23	AVUSTRALYA	188	190	1,1	1,18	26
24	MALEZYA	200	189	-5,5	1,18	23
25	BREZİLYA	191	185	-3,1	1,15	25
26	VİETNAM	162	177	9,3	1,10	27
27	S. ARABİSTAN	202	175	-13,4	1,10	22
28	ÇEK CUMHURİYETİ	158	163	3,2	1,01	28
29	AVUSTURYA	152	152	0,0	0,95	29
30	ENDONEZYA	150	144	-4,0	0,90	30

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

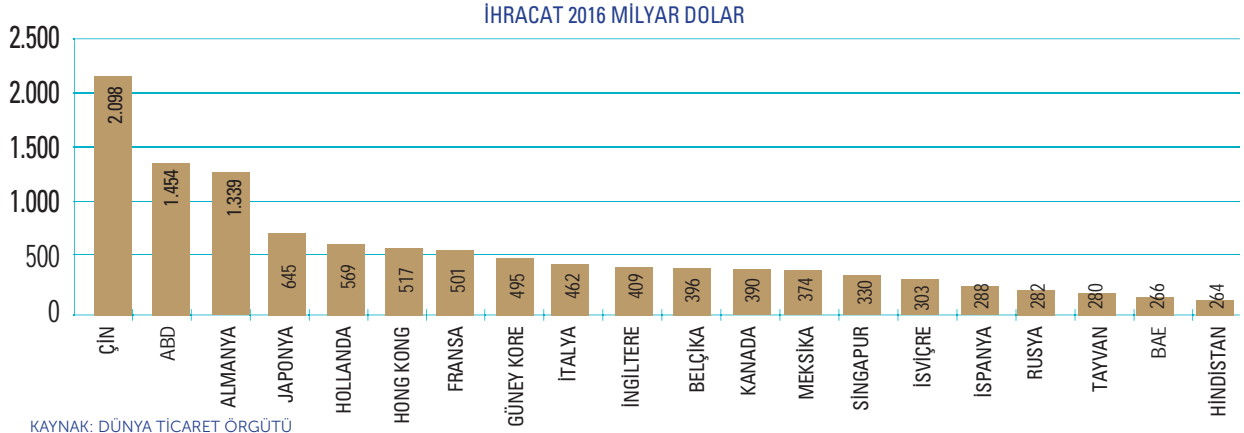
1 DÜNYA TİCARETİNDE GELİŞMELER VE EĞİLİMLER

Çin'in ihracatı 2015 yılında yüzde 2,9 geriledikten sonra 2016 yılında da yüzde 7,8 gerilemiştir. Buna rağmen Çin 2,1 trilyon dolar ihracatı ile ilk sıradaki yerini korumuştur. İkinci sıradaki ABD'nin ihracatı yüzde 3,4 düşmüştür. Üçüncü sıradaki Almanya'nın ise ihracatı yüzde 0,8 artmıştır. En yüksek ihracat artışını yüzde 9,3 ile bu yıl da Vietnam gerçekleştirmiştir. En yüksek ihracat gerilemesi yüzde 17,1 ile Rusya'da, yüzde 11,1 ile İngiltere'de ve yüzde 13,4 ile S. Arabistan'da olmuştur. Enerji ve emtia üreticisi ülkelerde ihracat gerilemesi daha yüksek gerçekleşmiştir. Avrupa

Birliği ülkelerinde ihracatın yeniden artmaya başladığı görülmektedir. Japonya'nın ihracatı da uzun yıllar sonra yeniden artmıştır. Uzak Doğu'nun önemli sanayi malı ihracatçısı ülkelerinden Güney Kore, Tayvan, Malezya ve Endonezya'nın ihracatları gerilemiştir. Orta Avrupa'da Polonya ve Çek Cumhuriyeti'nin ihracat artışı sürmektedir.

Dünya mal ihracatında 2016 yılında ilk 30 içinde yer alan ülkeler 2015 yılında da yine ilk 30 ülkeyi oluşturmuştur. Bir başka deyişle ilk 30 ülke içinde değişiklik olmamıştır.

► ŞEKİL.8 EN YÜKSEK İHRACAT YAPAN 20 ÜLKE 2016

1.5 BÖLGELER VE ÜLKELER İTİBARIYLA İTHALAT

Bölgeler ve ülkeler itibarıyla ithalat gelişimi ihracat pazarlarındaki gelişimi de yansıtmaya itibarıyla önemlidir. 2016 yılında bölgesel olarak ithalatın yaşanan küresel ekonomik koşullardan etkilendiği görülmektedir.

2016 yılında Avrupa hariç diğer bölgelerin ithalatı gerilemiştir. Avrupa bölgesinde ekonomik toparlanmaya bağlı olarak ithalat yüzde 0,2 artmıştır. Avrupa Birliği'nin ithalatı ise yüzde 1,2 büyümüştür. Kuzey Amerika pazarında ithalat 2016 yılında yüzde 2,8 ile ortalamanın altında gerilemiş ve 3,05 trilyon dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir. Asya bölgesinde ise ithalat 2016 yılında yüzde 4,7 daralmıştır. Bölgenin ithalatı 5,01 trilyon dolar olmuştur. Çin ithalatındaki gerileme etkili olmuştur.

2016 yılında gelirleri petrol ve emtia fiyatlarındaki düşüşler ile azalan Orta Doğu bölgesinde ise ithalat 2016 yılında yüzde 8,4 gerilemiştir. Orta Doğu ülkelerinde ithalat gerilemesi 2015 yılının üzerinde gerçekleşmiştir.

Bağımsız Devletler Topluluğu'nun ithalatı ise yüzde 3,2 düşmüştür. Geçen yılki yüzde 33,7 düşüş ile karşılaştırıldığında 2016 yılındaki gerileme daha sınırlı kalmıştır. Uygulanan yaptırımların üzerine enerji fiyatlarındaki düşüşlerin ithalat talebi üzerindeki baskısı azalmıştır.

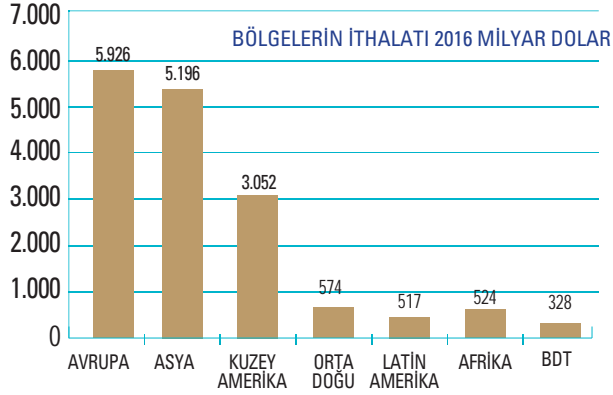
Enerji ve emtia ihracatına dayalı olan Güney ve Orta Amerika bölgesinde ithalat yüzde 15,1, Afrika bölgesinde ise yüzde 7,9 azalmıştır.

► TABLO.11 DÜNYA İTHALATINDA BÖLGELER MİLYAR DOLAR

Bölge	2014	2015	2016	2015/2016 DEĞİŞİM %
AFRİKA	625	570	524	-7,9
ASYA	6.330	5.453	5.196	-4,7
BAĞIMSIZ DEV. TOPLULUĞU	511	339	328	-3,2
AVRUPA	6.819	5.912	5.926	0,2
AB28	6.144	5.329	5.392	1,2
ORTA DOĞU	710	628	574	-8,4
KUZAY AMERİKA	3.287	3.140	3.052	-2,8
GÜNEY VE ORTA AMERİKA	726	609	517	-15,1

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

ŞEKİL.9 DÜNYA İTHALATINDA BÖLGELER

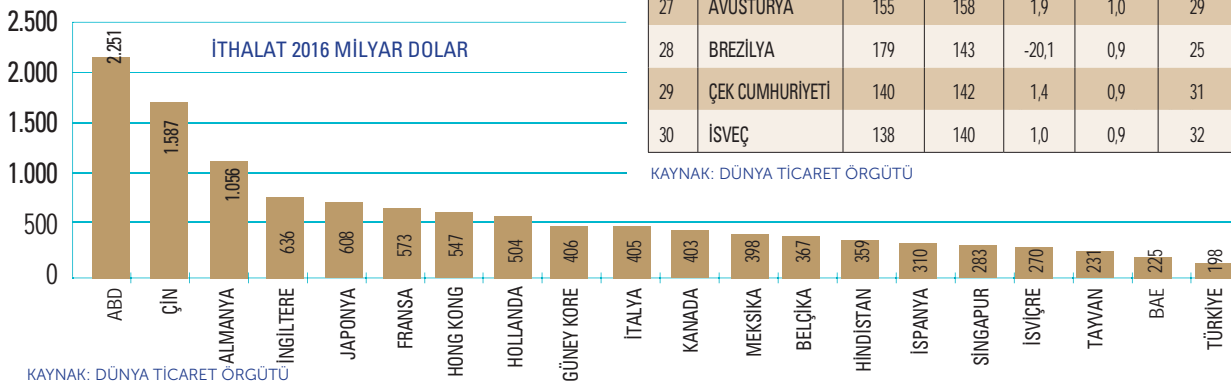
KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

Dünya mal ticaretinde en yüksek ithalat gerçekleştiren ilk 30 ülkenin ithalatları 2016 yılında farklı eğilimler göstermiştir. 30 ülke içinden 9 ülkenin ithalatı artmış, 1 ülkenin değişmemiş ve 2 ülkenin ithalatı ise gerilemiştir.

Dünya mal ithalatında en yüksek ithalat gerçekleştiren ilk 30 ülke içinden geçen yıla göre iki değişiklik olmuştur. 2015 yılında ilk 30 ithalatçı içinde yer alan Endonezya ve S. Arabistan çıkmış ve yerlerine Çek Cumhuriyeti ve İsveç girmiştir.

En büyük ithalat pazarı ABD'nin ithalatı yüzde 2,5 azalarak 2,25 trilyon dolara inmiştir. Çin'in ithalatı ise yüzde 5,6 oranda gerilemiştir. Üçüncü büyük ithalatçı Almanya'nın ithalatı yüzde 0,6 büyümüştür. İngiltere'nin ithalatı yüzde 1,6 artmış ve İngiltere 2016 yılında dördüncü büyük ithalatçı olmuştur. Japonya'nın ithalatı ise yüzde 6,2 gerilemiş ve Japonya 5. sıraya inmiştir. İthalatı en yüksek gerileyen ülke ise yüzde 20,1 ile Rusya olmuştur. 2016 yılında ithalattaki gerilemeler bir önceki yıla göre daha düşük gerçekleşmiştir.

ŞEKİL.10 EN YÜKSEK İTHALAT YAPAN İLK 20 ÜLKE 2016

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

TABLO.12 DÜNYA İTHALATINDA ÜLKELER

SIRA	ÜLKE	İTHALAT MİLYAR DOLAR		2015/2016 DEĞİŞİM %	2016 PAY %	2015 SIRASI
		2015	2016			
1	ABD	2.308	2.251	-2,5	13,8	1
2	ÇİN	1.682	1.587	-5,6	9,7	2
3	ALMANYA	1.050	1.056	0,6	6,5	3
4	İNGİLTERE	626	636	1,6	3,9	5
5	JAPONYA	648	608	-6,2	3,7	4
6	FRANSA	573	573	0,0	3,5	6
7	HONG KONG	559	547	-2,1	3,3	7
8	HOLLANDA	506	504	-0,4	3,1	8
9	GÜNEY KORE	436	406	-6,9	2,5	9
10	İTALYA	409	405	-1,0	2,5	11
11	KANADA	436	403	-7,6	2,5	10
12	MEKSİKA	405	398	-1,7	2,4	12
13	BELÇİKA	375	367	-2,1	2,2	14
14	HİNDİSTAN	392	359	-8,4	2,2	13
15	İSPANYA	309	310	0,3	1,9	15
16	SİNGAPUR	297	283	-4,7	1,7	16
17	İSVİÇRE	252	270	7,1	1,7	17
18	TAYVAN	238	231	-2,9	1,4	18
19	BAE	230	225	-2,0	1,3	19
20	TÜRKİYE	207	198	-4,3	1,2	21
21	POLONYA	193	197	2,1	1,2	24
22	TAYLAND	203	195	-3,9	1,2	22
23	RUSYA	194	191	-1,5	1,2	23
24	AVUSTRALYA	208	189	-9,1	1,2	20
25	VİETNAM	166	174	4,8	1,1	28
26	MALEZYA	176	168	-4,5	1,0	26
27	AVUSTURYA	155	158	1,9	1,0	29
28	BREZİLYA	179	143	-20,1	0,9	25
29	ÇEK CUMHURİYETİ	140	142	1,4	0,9	31
30	İSVEÇ	138	140	1,0	0,9	32

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

1 DÜNYA TİCARETİNDE GELİŞMELER VE EĞİLİMLER

1.6 SEKTÖRLER İTİBARIYLA İHRACAT

2016 yılında sektörler itibarıyla ihracatta en önemli belirleyiciler miktar bazında yaşanan sınırlamalar ile ticarete konu olan malların fiyatlarındaki gelişmeler olmuştur. 2016 yılında petrol, doğal gaz, madencilik ürünleri, tarımsal ham maddeler ve gıda ile metal fiyatlarında dalgalanmalar yaşanmıştır. Ancak ticarete konu olan bu ürünlerin ortalama fiyatları geçen yılın ortalama fiyatlarının altında kalmıştır. Bu fiyat gerilemelerine bağlı olarak sektörlerin toplam ihracatında düşüşler ortaya çıkmıştır.

2016 yılında gıda ortalama fiyatları yüzde 2,0 artmıştır. Buna bağlı olarak tarımsal ürünler ihracatı 2015 yılında 1,68 trilyon dolar iken 2016 yılında 1,70 trilyon dolar olarak gerçekleştiği öngörülmektedir.

Ortalama enerji fiyatları geçen yılın yüzde 15,7 altında gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak petrol ve doğal gaz ihracatının 2,02 trilyon dolardan 2016 yılında 1,78 trilyon dolara indiği tahmin edilmektedir. Madencilik ürünleri ihracatında da gerileme yaşanmıştır.

İmalat sanayi ürünlerinin toplam ithalatı da gerilemiştir. Gerileme petrol, metal ve mineral girdisi kullanan sektörlerde daha yüksek gerçekleşmiştir. Demir çelik, kimyasallar ile ana metal sanayi ve metal eşya ile mineral ürünler ihracatlarının 2016 yılında gerilediği öngörülmektedir. Buna karşın otomotiv, elektrikli teçhizat, elektronik sanayi sektörlerinde ihracat artışı yaşanmıştır.

► TABLO.13 SEKTÖRLER İTİBARIYLA İHRACAT MİLYAR DOLAR

	2014	2015	2016*
DÜNYA MAL İHRACATI	18.494	16.482	15.955
TARIMSAL ÜRÜNLER	1.765	1.680	1.700
İŞLENMİŞ GIDA ÜRÜNLERİ	1.486	1.450	1.460
TARIMSAL ÜRÜNLER	279	230	240
YAKIT VE MADENCİLİK	3.789	2.632	2.350
PETROL VE DOĞALGAZ	3.068	2.017	1.780
MADENCİLİK	721	615	570
İMALAT SANAYİ	12.940	12.170	11.905

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ, TRADEMAP,*2016 YILI VERİLERİ GEÇİCİDİR

TÜRKİYE EKONOMİSİ VE DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER

2

TÜRKİYE EKONOMİSİ VE DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER

II.1 TÜRKİYE'DE EKONOMİ POLİTİKALARI VE BELİRLEYİCİ UNSURLAR

2016 yılında Türkiye ekonomisini etkileyen dört önemli unsur olmuştur. Bu unsurlar; yeni oluşan küresel ekonomik koşullar, Merkez Bankası'nın para politikası, yurt içinde yaşanan başarısız darbe girişimi ve terör olayları ile komşu ülkelerde yaşanan jeopolitik gelişmelerdir.

2016 yılında küresel ekonomik koşulları belirleyen üç temel gelişme yaşanmıştır. Yıl boyunca ABD Merkez Bankası FED'in faiz artışına ilişkin beklentiler sürmüştü ve FED Aralık ayında faiz artırmıştır. Büyük Britanya Avrupa Birliği'nden çıkma kararı almıştır. ABD'de ise başkanlık seçimlerini radikal politika önerileri vaat eden Donald Trump ile Cumhuriyetçiler kazanmıştır. Bu küresel ekonomik gelişmeler ile birlikte gelişen ülkelerden önemli sermaye çıkışları olmuş ve Türkiye de bundan olumsuz etkilenmiştir. Bu çerçevede Türk Lirasında değer kaybı ve faiz oranlarında artış yaşanmıştır.

2016 yılında Merkez Bankası yılın ilk yarısında göreceli gevşek bir para politikası izlemiş ve faizlerde indirim gitmiştir. Yılın ikinci yarısında ise göreceli sıkı ve temkinli bir para po-

litikası uygulanmıştır. Buna rağmen 2016 yılında hem Türk Lirası önemli ölçüde değer kaybetmiş hem de faizler ve enflasyon yükselmiştir.

2016 yılını etkileyen en önemli unsur 15 Temmuz tarihinde yaşanan başarısız darbe girişimi olmuştur. Bu girişim ile ekonomi yavaşlamıştır. Piyasalarda güven ortamı zedelenmiştir. Türkiye yatırım yapılabilir kredi notunu kaybetmiştir. Ekonomi yönetimi tüm bu etkiler karşısında çok sayıda destek ve teşvik unsuru açıklamıştır. Yıl genelinde yaşanan terör olayları da güven ve beklentileri olumsuz etkilemiştir. 2016 yılında özellikle dış ticaret üzerinde yarattığı sınırlayıcı etkisi ile çevre ülkelerde meydana gelen jeopolitik gelişmeler ekonomiyi olumsuz etkilemeye devam etmiştir. Türkiye güney komşularımızdaki gelişmelere düzenlediği askeri hareketler ile bilfiil dahil olmuştur. Bu da ekonomideki riskleri artırmıştır. Dış politikada ayrıca yıl genelinde ABD ve AB ile ilişkilerde sıkıntı yaşanırken, Rusya ile ilişkiler yeniden iyileşmeye başlamıştır.

II.2 TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELERDE GELİŞMELER

2016 yılı iki ayrı bölümde gerçekleşmiştir. Yılın ilk yarısında iktisadi faaliyetler canlanmış ve makroekonomik dengeler korunurken ekonomik büyüme de hızlanmıştır. Ancak 15 Temmuz sonrası iktisadi faaliyetler durağanlaşmış ve ekonomi üçüncü çeyrekte küçülmüştür. Terör olayları ve jeopolitik gelişmelerin güven ve beklentileri olumsuz etkilemesi de iktisadi faaliyetleri sınırlamıştır. Son çeyrekte ise alınan önlemler ve sağlanan destekler ile büyüme yeniden yüzde 3,5'e yükselmiştir.

Böylece 2016 yılında ekonomik büyüme yüzde 2,9 olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında Türkiye İstatistik Kurumu milli gelir hesaplama yöntemini yenilemiştir. Milli gelir sabit fiyatlara yüzde 10,9 oranında genişlemiştir. Bu çerçevede 2016 yılında milli gelir 857 milyar dolar ve kişi başı gelir de 10.807 dolar olarak gerçekleşmiştir.

İktisadi faaliyetlerdeki yavaşlamanın önemli bir sonucu işsizlik oranı ve işsiz sayısında artış olmuştur. 2016 yılında işsizlik yüzde 10,9'a, işsiz sayısı ise 3,33 milyona yükselmiştir. Uygulanan ekonomi politikalarına ve özellikle ithalatta ağırlıklı yer tutan enerji ve metal fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak dış ticaret açığında gerileme 2016 yılında da sürmüştür. Yıl genelinde dış ticaret açığı 56,0 milyar dolara inmiştir.

Dış ticaret açığındaki gerilemeye karşın cari açığa sınırlı bir artış olmuştur. Turizm gelirlerindeki büyük kayıp ile cari açık yükselmiştir. Cari açık 32,6 milyar dolar yükselirken, cari açığın milli gelire oranı da yüzde 3,7'den yüzde 3,8'e yükselmiştir.

Cari açığındaki artış ve içeride yaşanan sıkıntılar nedeniyle

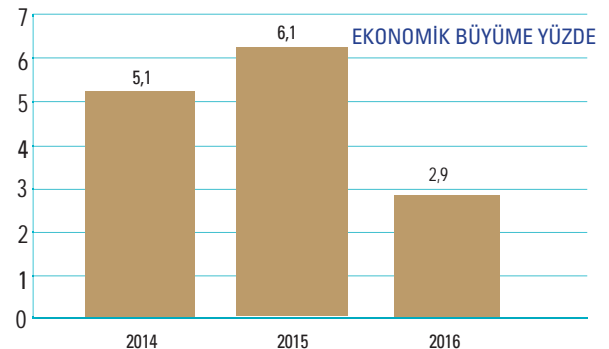
ekonominin dış kaynak ihtiyacı yeniden artmıştır. Buna bağlı olarak Türkiye'nin dış borçları 2016 yılında yükselmiş ve 404,2 milyar dolara ulaşmıştır. Dış borçların milli gelire oranı ise yüzde 47,2'ye yükselmiştir.

2016 yılında Merkez Bankası'nın enflasyon hedefli para politikasına rağmen fiyat istikrarı ve enflasyon konusunda hedeflere ulaşamamıştır. 2016 yılsonunda TÜFE yüzde 8,53, yurt içi ÜFE ise yüzde 9,94 olmuştur.

2016 yılında karşılaşılan sıkıntılara, iktisadi faaliyetlerdeki yavaşlamaya ve seçimlere rağmen kamu mali disiplini korunmuştur. Buna bağlı olarak kamu genel dengesinin GSYİH oranı yüzde 0,8 fazla verirken, genel bütçe açığının GSYİH oranı ise yüzde 1,1 olarak gerçekleşmiştir.

2016 yılı reel kesim beklentileri ile tüketici güveninin genel olarak zayıf kaldığı bir yıl olmuştur.

ŞEKİL.1 TÜRKİYE EKONOMİSİNDE BÜYÜME

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Tüm bu gelişmeler ve makroekonomik gerçeklemler çerçevesinde Türkiye iki kredi derecelendirme kurumundan aldığı yatırım yapılabilir ülke kredi notlarını kaybetmiştir.

► TABLO.1 TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

GÖSTERGELER	2014	2015	2016
BÜYÜME %	5,1	6,1	2,9
MİLLİ GELİR MİLYAR DOLAR	965	861	857
KİŞİ BAŞI GELİR DOLAR	12.112	11.014	10.807
İSTİHDAM BİN KİŞİ	25.933	26.621	27.205
İŞSİZLİK ORANI %	9,9	10,3	10,9
İŞSİZ BİN KİŞİ	2.853	3.057	3.330
YIL ORTASI NÜFUS BİN KİŞİ	77.738	78.559	79.366
İHRACAT MİLYAR DOLAR	157,6	143,9	142,5
İTHALAT MİLYAR DOLAR	242,2	207,2	198,6
DIŞ TİCARET AÇIĞI	-84,5	-63,3	-56,1
CARİ AÇIK MİLYAR DOLAR	-43,6	-32,2	-32,6
CARİ AÇIK/MİLLİ GELİR %	4,5	3,7	3,8
DIŞ BORÇ MİLYAR DOLAR	402,4	398,0	404,2
DIŞ BORÇ/MİLLİ GELİR %	41,7	46,2	47,2
TÜFE %	8,20	8,81	8,53
YURTIÇI ÜFE %	6,36	5,71	9,94
KAMU DENGESİ/GSYİH %	0,6	0,8	0,7
BÜTÇE DENGESİ/GSYİH %	-1,3	-1,2	-1,1

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

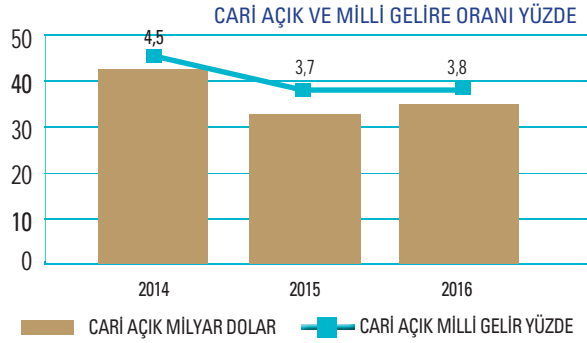
► TABLO.2 SEKTÖREL BÜYÜME HIZLARI

DÖNEM	GSMH	İMALAT SANAYİİ	HİZMETLER	MALİ HİZMET.	İNŞAAT	TARIM
2015	6,1	5,9	6,0	7,7	4,9	9,1
2016	2,9	3,9	-0,8	7,1	7,2	-4,1

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

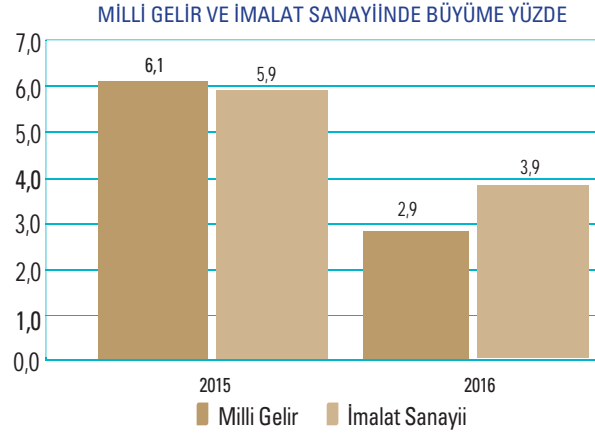
2016 yılında iktisadi sektörlerin büyüme performansları birbirinden farklı gerçekleşmiştir. İmalat sanayii yüzde 3,9, mali hizmetler sektörü yüzde 7,1 ve inşaat sektörü yüzde 7,2 büyümüştür. Buna karşın hizmetler sektörü yüzde 0,8 ve tarım sektörü yüzde 4,1 küçülmüştür.

► ŞEKİL.2 CARİ AÇIK VE MİLLİ GELİRE ORANI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL.3 İMALAT SANAYİNDE BÜYÜME

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

II.3 MERKEZ BANKASI PARA POLİTİKASI VE MALİ GÖSTERGELER

Merkez Bankası 2016 yılında ortaya çıkan ekonomik ve siyasi gelişmeler karşısında temkinli ve göreceli sıkı bir para politikası izlemiştir. Ancak Merkez Bankası yıl boyunca üç önemli baskı ile karşı karşıya kalmıştır. Bunlardan ilki Türk Lirasındaki değer kaybı ile artan enflasyon ve enflasyon beklentilerinin bozulmasıdır. İkincisi küresel büyük Merkez Bankalarının para politikalarının yarattığı küresel yeni mali koşulların etkileridir. Üçüncüsü ise yaşanan başarısız darbe girişimi ile ortaya çıkan finansal istikrarsızlık riskleridir. Merkez Bankası yılın ilk yarısında göreceli olarak daha gevşek bir para politikası izlemiş ve faiz oranlarını indirmiştir. Ancak yılın ikinci yarısında ortaya çıkan koşullar karşısında

Merkez Bankası finansal istikrarı korumaya ağırlık vermiştir. Bu amaçla bankaları ve piyasayı rahatlatan ve likidite olanaklarını genişleten kararlar uygulanmıştır. Merkez Bankası yıl genelinde kur artışlarından arındırılmış yıllık kredi büyümesini yüzde 10'lar seviyesinde tutmuş, piyasadaki TL likiditesini ise kontrollü ve kademeli olarak artırmak zorunda kalmıştır. Ortaya çıkan koşullar karşısında Merkez Bankası enflasyon hedefini korurken hem finansal istikrarı da korumaya çalışmış hem de yılın ikinci yarısında yavaşlayan ekonomiyi canlandırmayı hedeflemiştir. Birden çok hedef nedeniyle Merkez Bankası yılın son aylarında karmaşık bir para politikası

2

TÜRKİYE EKONOMİSİ VE DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER

uygulamak zorunda kalmıştır.

Nitekim Merkez Bankası yıl sonu itibarıyla politika faizini yüzde 7,50'den yüzde 8,00'e çıkarmış, ancak gecelik borç verme faizini de yüzde 10,75'den yüzde 8,50'ye indirmiştir. Artan riskler, enflasyon ve Türk Lirasındaki değer kaybına rağmen Merkez Bankası faiz aracını doğrudan kullanmamış, çok faizli para politikası içinde piyasa fonlama maliyetlerini yükseltmiştir.

Merkez Bankası'nın uyguladığı para politikası sonucu 2016 yılında enflasyon hedefinden önemli ölçüde sapılmıştır. Türk Lirası yüzde 20 değer kaybetmiş, piyasa faiz oranları da önemli ölçüde yükselmiştir.

2015 yılını yüzde 10,86 oranında kapatan bono faizleri 2016 yılında da iki haneli kalmış ve yüzde 10,63 seviyesinden yılı kapatmıştır. TL Kredi faiz oranları da yüksek kalmış ve yıl sonunda yüzde 14,00 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2016 yılı genelinde Türk Lirası kademeli olarak önemli ölçüde değer kaybetmiştir. Türk Lirası, dolar ve Euro karşısında değer kaybetmiş, ancak Euro/dolar paritesinde yaşanan gerileme ile esas değer kaybı Dolar karşısında gerçekleşmiştir. Merkez Bankası'nın Türk Lirasının değer kaybı karşısında kayıtsız kalması Türk Lirasının değer kaybını hızlandırmıştır. Türk Lirası 2016 yılında en çok değer kaybeden iki gelişen ülke para biriminden biri olmuştur. 2015 sonunda 3,06 TL

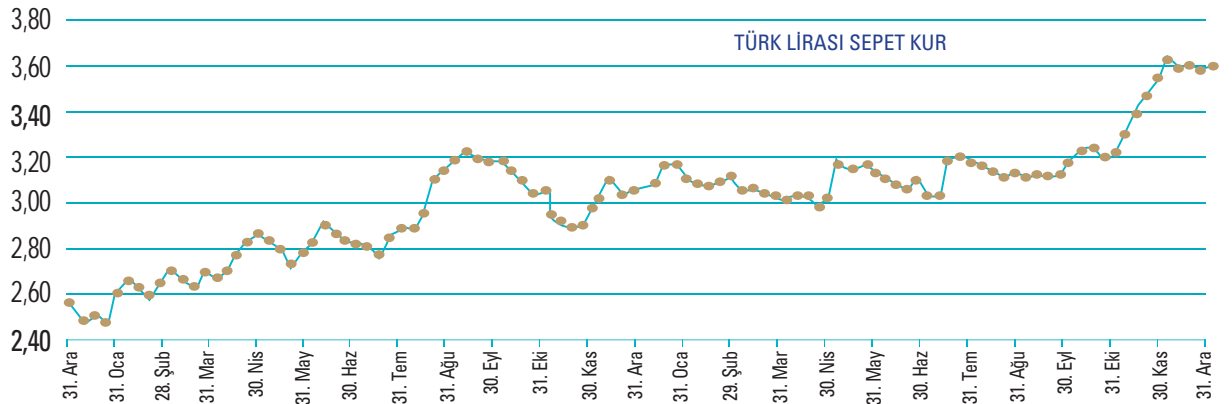
► TABLO.3 MALİ GÖSTERGELER YILSONLARI İTİBARIYLA

GÖSTERGELER	2014	2015	2016
MERKEZ BANKASI POLİTİKA FAİZİ %	8,25	7,50	8,00
MERKEZ BANKASI GECELİK BORÇ VERME FAİZ ORANI %	11,25	10,75	8,50
2 YIL VADELİ GÖSTERGE BONO FAİZİ %	8,02	10,86	10,63
TL TİCARİ KREDİ FAİZLERİ %	11,70	14,50	14,00
TÜRK LİRASI DOLAR KURU	2,33	2,92	3,52
TÜRK LİRASI EURO KURU	2,83	3,19	3,72
TÜRK LİRASI SEPET KUR	2,58	3,06	3,62
MERKEZ BANKASI REEL EFEKTİF DÖVİZ KURU 2003=100	105,46	98,36	92,02

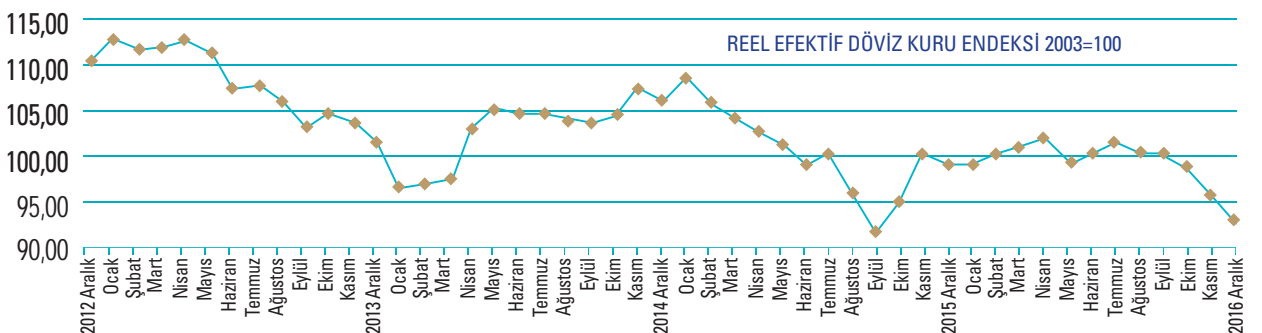
KAYNAK: TC MERKEZ BANKASI

olan sepet kur 2016 yılını 3,62 TL seviyesinden kapatmıştır. Merkez Bankası'nın reel efektif döviz kuru endeksinde göre ise Türk Lirası 2016 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 6,4 oranında değer kaybetmiştir. Türk Lirasında ortaya çıkan oynaklık ve hızlı değer kaybı reel kesim ve ihracatçının öngörü yeteneğini sınırlamıştır.

► ŞEKİL.4 TÜRK LİRASI SEPET KURDA GELİŞMELER

► ŞEKİL.5 REEL EFEKTİF DÖVİZ KURU ENDEKSİ

II.4 TEMEL DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİNDE GELİŞMELER

2016 yılında temel diş ticaret göstergelerinde gerilemeler yaşanmıştır. Küresel mal ticaretinde özellikle değer bazında yaşanan düşüş Türkiye'nin diş ticaret göstergelerini de etkilemiştir. Değer bazında gerilemeler yaşanırken, miktarsal bazda sınırlı da olsa büyümeler olmuştur. Paritelerdeki gelişmeler ile enerji ve emtia fiyatlarındaki düşüşler de belirleyici olmuştur. Özellikle ithalattaki azalmada enerji fiyatlarındaki gerileme etkilidir.

Ekonomide uygulanan korunma önlemleri ile Türk Lirasının değer kaybı da diş ticaret faaliyetlerinde belirleyici olmuş ve özellikle ithalat tarafını şekillendirmiştir. İhracatı etkileyen bir önemli unsur ise önemli ihracat pazarlarında ortaya çıkan jeopolitik gelişmeler olmuştur.

2016 yılında ihracat yüzde 0,9 azalarak 142,5 milyar dolar olmuş ve milli gelir içindeki payı yüzde 16,6'ya gerilemiştir.

Milli gelir içindeki payda artışta dolar cinsi hesaplanan milli gelirdeki azalma etkili olmuştur.

İthalat yüzde 4,2 azalmış ve 198,6 milyar dolara gerilemiştir. İthalatın milli gelir içindeki payı da gerilemiş ve yüzde 23,2'ye düşmüştür.

Diş ticaret açığı da 56,0 milyar dolara inerken milli gelire oranı yüzde 6,5'e inmiştir.

Diş ticaret hacmi de gerilemiş ve 335,2 milyar dolara inmiştir. Dışa açıklık oranını yansıtan diş ticaret hacminin milli gelire oranı ise yüzde 39,1'e düşmüştür.

Milli gelir yenilenmesi sonucu dolar cinsinden milli gelir büyümüştür. Bu nedenle diş ticaret büyüklüklerinin milli gelir içindeki payı ayrıca gerilemiştir.

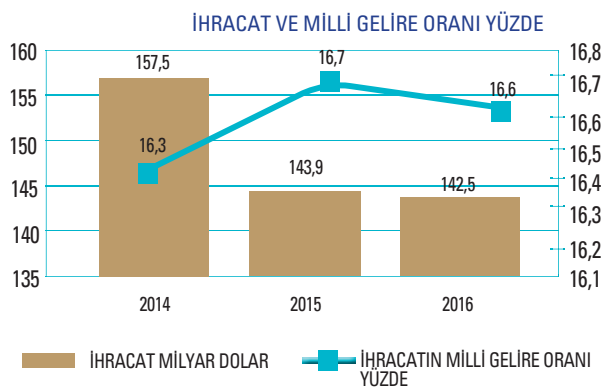
İhracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 71,8 ile son beş yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

► TABLO.4 TEMEL DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ

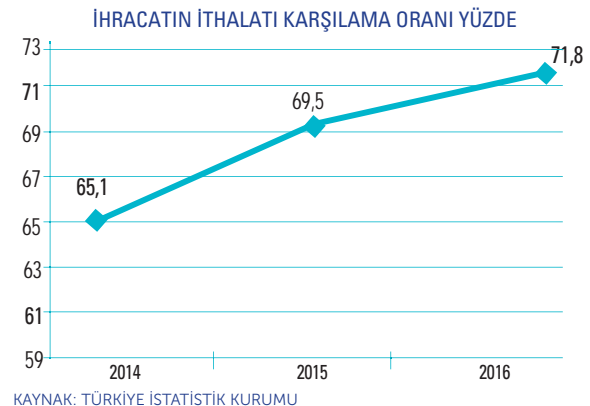
GÖSTERGELER	2014	2015	2016
İHRACAT MİLYAR DOLAR	157,6	143,9	142,5
İHRACAT /MİLLİ GELİR %	16,3	16,7	16,6
İTHALAT MİLYAR DOLAR	242,2	207,2	198,6
İTHALAT / MİLLİ GELİR %	28,1	24,1	23,2
DIŞ TİCARET DENGESİ MİLYAR DOLAR	-84,5	-63,3	-56,0
DIŞ TİCARET DENGESİ/MİLLİ GELİR %	-8,8	7,4	6,5
DIŞ TİCARET HACMİ MİLYAR DOLAR	399,8	351,1	335,2
DIŞ TİCARET HACMİ/MİLLİ GELİR %	41,4	40,8	39,1
İHRACATIN İTHALATI KARŞILAMA ORANI %	65,1	69,5	71,8

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL.6 İHRACAT VE MİLLİ GELİRE ORANI

► ŞEKİL.7 İHRACATIN İTHALATI KARŞILAMA ORANI

2

TÜRKİYE EKONOMİSİ VE DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER

II.5 HARCAMALAR YÖNÜYLE BÜYÜME VE İHRACATIN BÜYÜMEYE KATKISI

Türkiye İstatistik Kurumu'nun yenilediği milli gelir hesaplamaları yönteminde harcamaları, ihracatın ve net ihracatın büyümeye katkısı artık hesaplanamamaktadır. Bunun yerine açıklanan harcama ana kalemlerindeki büyüme verileri değerlendirilmektedir.

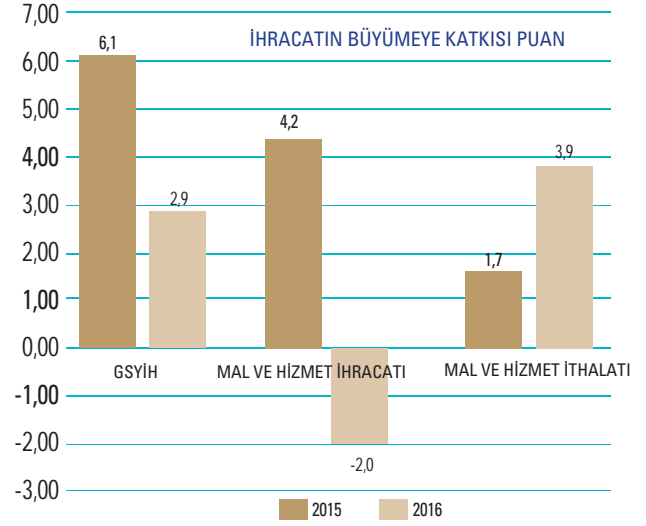
► TABLO.5 HARCAMALAR YÖNÜ İLE BÜYÜME VE İHRACATIN BÜYÜMEYE KATKISI

BÜYÜME KALEMLERİ	2015 YÜZDE	2016 YÜZDE
GSYİH BÜYÜME	6,1	2,9
HANEHALKI TÜKETİM HARCAMALARI	5,5	2,3
KAMU TÜKETİM HARCAMALARI	4,1	7,3
YATIRIM HARCAMALARI	9,2	3,0
MAL VE HİZMET İHRACATI	4,2	-2,0
MAL VE HİZMET İTHALATI	1,7	3,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

2016 yılında ekonomik büyümenin kaynakları itibarıyla değerlendirildiğinde büyümenin yine büyük ölçüde kamu ve özel kesim tüketim harcamaları ile karşılandığı görülmektedir. Hanehalkı tüketim harcamaları yüzde 2,3 büyürken, kamunun tüketim harcamaları ise yüzde 7,3 büyümüştür. 2016 yılında yatırım harcamaları ise yüzde 3,0 büyüme göstermiştir.

► ŞEKİL.8 GENEL EKONOMİ İLE MAL VE HİZMET İHRACATI VE İTHALATI BÜYÜME YÜZDE

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

2016 yılında mal ve hizmet ihracatı yüzde 2,0 küçülmüştür. Böylece mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısı negatif olmuştur. Mal ve hizmet ithalatı ise yüzde 3,9 büyümüştür. 2016 yılında ekonomik büyüme yüzde 2,9 olurken büyümeyi kamu tüketim ve kısmen yatırım harcamaları sürüklemiştir. İhracatın büyümeye katkısı ise olumsuz olmuştur.

II.6 CARİ İŞLEMLER DENGESİ VE MAL TİCARETİ

Cari işlemler dengesi; mal ticareti, hizmetler ticareti, diğer gelir-giderler ile cari transfer gelir ve giderlerinden oluşmaktadır.

Türkiye'nin cari işlemler dengesi içinde yer alan döviz gelirleri 2016 yılında yüzde 4,8 azalarak 195,4 milyar dolara gerilemiştir. Döviz gelirleri içinde yer alan mal ihracatı ile hizmet gelirleri geçen yıla göre azalmıştır. Mal ihracatı yüzde 1,2 azalarak 150,2 milyar dolara inmiştir. Mal ihracatının toplam gelirler içindeki payı yüzde 74,2'den yüzde 76,9'a yükselmiştir. Hizmet gelirlerinde turizm etkisiyle yüzde 19,9 gerileme yaşanmıştır.

Toplam döviz giderleri 2016 yılında yüzde 3,9 düşerek 228,0 milyar dolara inmiştir. Döviz giderleri içinde yer alan mal ithalatı 2016 yılında yüzde 4,5 azalarak 191,0 milyar dolara inerken, hizmet giderleri yüzde 2,1 azalmıştır. Mal ithalatının toplam döviz giderleri içindeki payı yüzde 83,8 olmuştur.

► TABLO.6 CARİ İŞLEMLER DENGESİ İÇİNDE MAL TİCARETİ MİLYON DOLAR

	2014	2015	2016
A. CARİ İŞLEMLER DENGESİ (I-II)	-43.597	-32.118	-32.602
I. TOPLAM GELİRLER	227.970	205.124	195.364
1. MAL İHRACATI	168.926	151.970	150.187
2. HİZMET GELİRLERİ	51.657	46.480	37.226
3. DİĞER GELİRLER	4.874	4.471	5.311
4. CARİ TRANSFER GELİRLERİ	2.513	2.203	2.640
II. TOPLAM GİDERLER	271.567	237.242	227.966
1. MAL İTHALATI	232.523	200.084	191.014
2. HİZMET GİDERLERİ	24.889	22.272	21.801
3. DİĞER GİDERLER	13.049	14.113	14.300
4. CARİ TRANSFER GİDERLERİ	1.106	773	851

KAYNAK: TC MERKEZ BANKASI

► TABLO.7 CARİ İŞLEMLER DENGESİ İÇİNDE MAL TİCARETİ MİLYON DOLAR

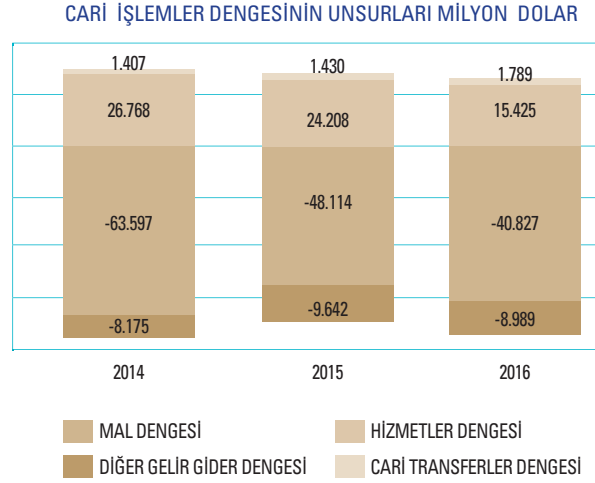
	2014	2015	2016
A. CARİ İŞLEMLER DENGESİ (I+II+III+IV)	-43.597	-32.118	-32.602
I. MAL DENGESİ	-63.597	-48.114	-40.827
I.1 MAL İHRACATI	168.926	151.970	150.187
I.2 MAL İTHALATI	232.523	200.084	191.014
II. HİZMETLER DENGESİ	26.768	24.208	15.425
II.1 HİZMET GELİRLERİ	51.657	46.480	37.226
II.2 HİZMET GİDERLERİ	24.889	22.272	21.801
III. DİĞER GELİR DENGESİ	-8.175	-9.642	-8.989
III.1 DİĞER GELİRLER	4.874	4.471	5.311
III.2 DİĞER GİDERLER	13.049	14.113	14.300
IV. CARİ TRANSFERLER DENGESİ	1.407	1.430	1.789
IV.1 CARİ TRANSFER GELİRLERİ	2.513	2.203	2.640
IV.2 CARİ TRANSFER GİDERLERİ	1.106	773	851

KAYNAK: TC MERKEZ BANKASI

Türkiye'nin cari işlemler dengesi içinde mal ticareti dengesi ile diğer gelir-gider dengesi açık verirken, hizmetler dengesi ile cari transferler dengesi fazla vermektedir.

2016 yılında mal ticareti dengesi açığı 48,1 milyar dolardan 40,8 milyar dolara inerek cari işlemler dengesindeki önemli iyileşmeyi sağlamıştır. Buna karşın hizmetler dengesinin faz-

► ŞEKİL.9 CARİ İŞLEMLER DENGESİNİ OLUŞTURAN KALEMLERDE GELİŞMELER

KAYNAK: TC MERKEZ BANKASI

lası ise 2015 yılında yüzde 36,3 azalarak 15,43 milyar dolara inmiştir. Diğer gelir-giderler dengesi açığı da yüzde 6,8 azalarak 9,0 milyar dolara yükselmiştir.

Mal dengesi cari işlemler dengesi içinde ağırlığını korumakla birlikte hizmet gelirleri ve hizmetler dengesinin sağladığı fazlanın önemi 2016 yılında daha çok hissedilmiştir. Nitekim 2016 yılında mal dengesindeki açığın önemli ölçüde azalmasına rağmen turizm gelirlerindeki düşüş ile hizmet dengesi fazlası azalmış ve cari işlemler dengesi sınırlı ölçüde de olsa yükselmiştir.

II.7 İKTİSADİ FAALİYETLERDE GELİŞMELER İLE İHRACAT İTHALAT İLİŞKİSİ

2016 yılında ihracat ile ithalatın mal grupları itibarıyla gelişimi ile iktisadi faaliyetlerin performansı arasındaki ilişkiye yönelik değerlendirmeler yapılmaktadır. Hem ihracatın hem de ithalatın gerilediği 2016 yılında iktisadi faaliyetler daha çok iç pazara yönelmek zorunda kalmışlardır. Ancak iç pazarda yaşanan sıkıntılar ile iktisadi faaliyetler zayıflamıştır.

II.7.1 İhracat ve İktisadi Faaliyetler

2016 yılında yatırım malı ihracatı yüzde 3,2 artmıştır. Küresel ölçekte yaşanan yavaşlama ve birçok alandaki küresel arz fazlası nedeniyle yurt dışı talebin de zayıflaması sonucu taşıma araçları hariç yatırım malı ihracatı yüzde 3,7 düşmüş ve makine üreticileri daha çok iç pazara yönelmiştir. Yatırım malı ihracatındaki artışı sağlayan sanayi ile ilgili taşımacılık araçları ve gereçleri ise yurt dışı pazarlara odaklanmıştır. Tarım, madencilik ve sanayi sektörleri kaynaklı ara malı ihracatı 2016 yılında yüzde 2,3 gerilemiştir. Daha çok mineral ve

cevherlerden oluşan sanayi için işlem görmemiş hammadde ihracatı yüzde 2,6 gerilemiştir. Madencilik sektöründe görülen yüzde 1,8 küçülme madencilik sektörünün yurt içinde de daraldığını göstermektedir.

Sanayi için işlem görmüş ham maddelerin ihracatında ise yüzde 1,9 küçülme yaşanmıştır. 2016 yılında imalat sanayii yüzde 3,9 büyümüştür. İki veri karşılaştırıldığında sanayi için işlem görmüş ham maddelerin daha çok yurt içi sanayide kullanıldığı görülmektedir.

Taşımacılık araçlarının aksam ve parçalarının ihracatındaki artış ise otomotiv sanayiindeki yüksek üretim artışını teyit etmektedir.

Esası yiyecek olan işlenmiş ve işlenmemiş ham madde ihracatındaki gerileme ile tarım sektöründeki yüzde 4,1 küçülme ile örtüşmektedir. Ancak bazı ürünlerin ihracatında yaşanan pazar sıkıntıları nedeniyle ihracat ile birlikte yurt içi gıda sanayiine tedarik de tercih edilmiştir.

Tüketim malları ihracatı ise 2016 yılında yüzde 0,5 azalmıştır. Dayanıklı tüketim malları, yarı dayanıklı tüketim malları,

2

TÜRKİYE EKONOMİSİ VE DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER

dayanısız tüketim malları ile esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş ve işlenmemiş tüketim malları ihracatındaki gerilemeler imalat sanayiindeki yavaşlamanın ana unsuru olmuştur. Bu ürün gruplarında zayıf yurt içi özel tüketim harcamaları da sanayilerdeki üretimi desteklememiştir.

Binek otomobilleri ihracatı ise önemli ölçüde artmıştır. İhracat artışı motorlu kara taşıtları sanayii üretimini de önemli ölçüde yükseltmiştir. Motorlu kara taşıtları üretim artışı imalat sanayiinin genelindeki artışı desteklemiştir.

► TABLO.8 İHRACAT (MİLYON DOLAR) VE İKTİSADİ FAALİYETLER

		2014	2015	2016
	Toplam	157 620	143.935	142.557
1	Yatırım (sermaye) malları	16 107	15.402	15.897
41	Yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)	9 230	8.507	8.190
521	Sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri	6 877	6.895	7.707
2	Ham madde (ara mallar)	75 175	68.476	66.902
21	Sanayi için işlem görmemiş ham maddeler	4 719	3.761	3.665
22	Sanayi için işlem görmüş ham maddeler	50 216	47.382	46.459
31	İşlem görmemiş yakıt ve yağlar	234	182	139
42	Yatırım mallarının aksam ve parçaları	5 253	4.537	4.300
53	Taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları	9 288	8.598	8.928
111	Esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş ham maddeler	293	240	384
121	Esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş ham maddeler	1 696	1.619	1.790
322	İşlem görmüş diğer yakıt ve yağlar	3 472	2.157	1.236
399	Gizi veri			
3	Tüketim malları	65 092	59.186	58.887
51	Binek otomobilleri	7 255	6.897	8.355
61	Dayanıklı tüketim malları	14 984	13.148	12.809
62	Yarı dayanıklı tüketim malları	15 947	14.637	14.653
63	Dayanısız tüketim malları	10 000	8.701	8.566
112	Esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları	6 297	6.189	5.690
122	Esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları	8 125	7.411	6.926
321	Motor benzini ve diğer hafif yağlar	2 299	2.058	1.721
522	Sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri	182	146	166
4	Diğerleri	1 243	869	871
7	Başka yerde belirtilmeyen diğer mallar	1 243	869	871

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

II.7.2 İthalat ve İktisadi Faaliyetler

2016 yılında yatırım malı ithalatı yüzde 2,9 oranında artmıştır. Sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri ithalatı yüzde 3,7 azalırken, üretim makineleri ithalatında yüzde 4,4 artış gerçekleşmiştir. Yatırım harcamalarındaki durağanlığa rağmen yatırım malı ithalatı artışında büyük kamu yatırım projelerinin talebi etkili olmuştur.

Ara malı ithalatı ise yüzde 6,3 gerilemiştir. Sanayi için işlem görmemiş ham madde ithalatı yüzde 6,6, işlem görmüş ham madde ithalatı ise yüzde 1,9 gerilemiştir.

İmalat sanayiinde yüzde 3,9 büyüme ile işlem görmüş ara malı ithalatındaki düşüş karşılaştırıldığında 2016 yılında sanayi üretiminde daha çok yerli ara malı kullanıldığı görül-

mektedir. Sanayi için işlem görmemiş ham madde ithalatındaki keskin düşüş ise daha çok fiyat gerilemeleri nedeniyle ortaya çıkmıştır.

İşlem görmüş yakıt ve yağlar ile petrol ve doğal gaz ithalatı da önemli ölçüde düşmüştür. 2016 yılında petrol ve doğal gaz fiyatlarındaki gerileme etkili olmuştur. İmalat sanayi, ulaştırma ve enerji sektörlerindeki yavaş büyümeler de 2016 yılında enerji tüketimindeki büyümeyi sınırlamıştır.

Tüketim malları ithalatında yaşanan sadece yüzde 2,3 gerileme ise yurt içinde tüketim harcamalarındaki yavaşlama ile örtüşmektedir. Ayrıca binek otomobilleri ithalatı artışı ile yurt içi otomobil satışlarındaki artış da örtüşmektedir. Yarı dayanıklı ve dayanıksız tüketim malı ithalatındaki gerileme ise özellikle modern perakende sektöründeki büyümenin beklentilerin altında kalması ile örtüşmektedir.

► TABLO.9 İTHALAT (MİLYON DOLAR) VE İKTİSADI FAALİYETLER

		2014	2015	2016
	Toplam – Total	242.176	207.203	198.610
1	Yatırım (sermaye) malları	35.995	34.897	35.917
41	Yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)	30.437	28.509	29.764
521	Sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri	5.558	6.388	6.153
2	Hammadde (ara mallar)	176.721	143.293	134.316
21	Sanayi için işlem görmemiş ham maddeler	13.298	9.329	8.712
22	Sanayi için işlem görmüş ham maddeler	78.849	67.932	66.621
31	İşlem görmemiş yakıt ve yağlar	847	2.976	2.646
42	Yatırım mallarının aksam ve parçaları	12.152	11.421	13.873
53	Taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları	12.187	12.088	13.198
111	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş ham maddeler	4.289	3.456	3.349
121	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş ham maddeler	2.628	2.389	2.299
322	İşlem görmüş diğer yakıt ve yağlar	17.702	10.277	8.333
399	Petrol ve Doğal gaz	34.765	23.425	15.285
3	Tüketim malları	29.006	28.587	27.941
51	Binek otomobilleri	7.717	9.223	9.840
61	Dayanıklı tüketim malları	4.663	3.766	3.268
62	Yarı dayanıklı tüketim malları	6.912	6.279	5.710
63	Dayanıksız tüketim malları	5.642	5.267	5.232
112	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları	978	1.025	1.107
122	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları	1.778	1.903	1.728
321	Motor benzini ve diğer hafif yağlar	1.048	814	710
522	Sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri	263	309	345
4	Diğerleri	453	426	437
7	Başka yerde belirtilmeyen diğer mallar	453	426	437

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

İHRACAT

3 İHRACAT

III.1 TEMEL İHRACAT GÖSTERGELERİ

III.1.1 Toplam İhracat ve Dünya Mal İhracatı İçinde Yerimiz

2016 Yılında İhracat Yüzde 0,9 Geriledi

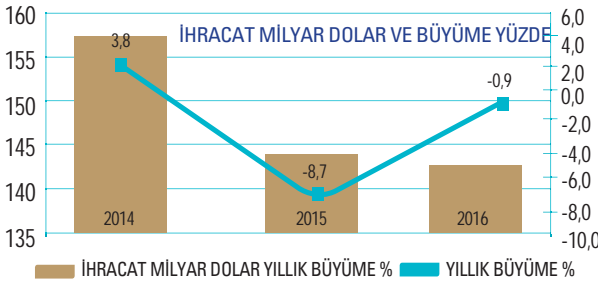
2016 yılında ihracat yüzde 0,9 gerileyerek 142,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracat 2015 yılındaki önemli gerileme ardından 2016 yılında da daha sınırlı olmak üzere düşmüştür. 2016 yılında küresel mal ticaretinde de gerileme sürmüştür. Bu çerçevede Türkiye'nin ihracatı da yine küresel ticaretteki gelişmelere paralel bir gerileme göstermiştir.

► TABLO.1 İHRACAT

	2014	2015	2016
İHRACAT MİLYAR DOLAR	157,6	143,8	142,5
DEĞER BAZINDA DEĞİŞİM %	3,8	-8,7	-0,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL.1 İHRACAT VE YILLIK BÜYÜME

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

İhracattaki Gerileme Dünya İhracat Düşüşünün Altında

Değer bazında son üç yılda ihracattaki gelişmemiz dünya mal ihracatının değer bazındaki gelişmeleri ile karşılaştırılmaktadır. 2014 yılında Türkiye'nin değer bazında yüzde 3,8 ihracat artışı dünya ihracatındaki yüzde 1,2 olan değer artışın üzerinde gerçekleşmiştir. 2015 yılında bu kez Türkiye'nin yüzde 8,7 olan ihracattaki değersel gerilemesi dünya ihracatındaki yüzde 10,9 küçülmesinin altında kalmıştır. 2016 yılında ise dünyanın ve Türkiye'nin ihracatı yine gerilemiştir. Ancak Türkiye'nin yüzde 0,9 gerilemesi dünyanın yüzde 3,2 gerilemesinin altında gerçekleşmiştir. Türkiye'nin ihracatı son üç yıldır dünya ihracatından daha iyi performans göstermektedir.

► TABLO.2 DÜNYA MAL İHRACATI İLE BÜYÜME KARŞILAŞTIRMASI

	2014	2015	2016
DÜNYA MAL İHRACATI DEĞER BAZINDA BÜYÜME %	1,2	-10,9	-3,2
TÜRKİYE İHRACATI DEĞER BAZINDA BÜYÜME %	3,8	-8,7	-0,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

Dünya Mal İhracatı İçinde Payımız Yüzde 0,89'a Yükseldi

Türkiye'nin dünya mal ticareti içindeki payı 2016 yılında yüzde 0,89'a yükselmiştir. Türkiye'nin dünya ihracatı içindeki payı dördüncü senedir üst üste artmaktadır. 2013 yılında yüzde 0,83 olan pay 2014 yılında yüzde 0,85'e, 2015 yılında ise yüzde 0,87'ye yükselmişti. 2016 yılında ise ihracatımızdaki gerilemeye karşın dünya ihracatı içinde payımızı yüzde 0,89'a yükselmiştir.

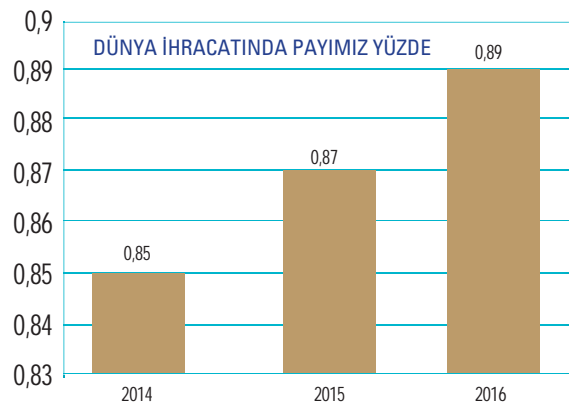
Türkiye son yıllarda bölgesinde yaşanan jeopolitik gelişmeler ve çatışmalara, yakın ve komşu ülkeler ile ortaya çıkan sıkıntılara ve yurtiçinde yaşanan siyasi ve toplumsal gelişmelere rağmen dünya ihracatı içinde payını artırma başarısı göstermektedir.

► TABLO.3 DÜNYA MAL TİCARETİ İÇİNDE PAYIMIZ

	2014	2015	2016
TÜRKİYE İHRACAT MİLYAR DOLAR	157,6	143,9	142,5
DÜNYA MAL İHRACATI MİLYAR DOLAR	18.494	16.482	15.955
TÜRKİYE PAY %	0,85	0,87	0,89

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

► ŞEKİL.2 DÜNYA MAL İHRACATI İÇİNDE PAYIMIZ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

2016 Yılında 31 Olan Dünya İhracat Sıralamamız Değişmedi

Türkiye 2016 yılında gerçekleştirdiği 142,5 (143) milyar dolar ihracat ile dünya ihracatındaki 31. sırasını korumuş ve sırasında değişiklik olmamıştır. Türkiye son üç yıldır dünya ihracatı içinde 31. sırada yer almaktadır.

2016 yılında ilk 30 ihracatçı içinde yer alan ülkelerden 13 tanesi ihracatını artmıştır. 1 ülkenin ihracatı değişmemiştir. 16

ülkenin ise ihracatı gerilemiştir. İlk 30 büyük ihracatçının bu performansları ile karşılaştırıldığında Türkiye ihracatı gerileyen ülkeler içinde yer almıştır. 2015 yılında ihracatı gerileyen 29 ülke ile Türkiye'nin ihracat düşüşü benzerlik göstermişti.

Ancak 2016 yılında Vietnam, Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Tayland gibi ihracat deseni Türkiye'ye benzeyen ülkeler ile İspanya ve İtalya gibi birçok alanda benzeştığımız ülkelerde ihracat artışları yaşanmıştır.

► TABLO.4 DÜNYA MAL İHRACATI İÇİNDE SIRAMIZ

SIRA	ÜLKE	İHRACAT MİLYAR DOLAR		2015/2016 DEĞİŞİM %	2016 PAY %	2015 SIRASI
		2015	2016			
1	ÇİN	2.275	2.098	-7,8	13,06	1
2	ABD	1.505	1.455	-3,4	9,05	2
3	ALMANYA	1.329	1.340	0,8	8,33	3
4	JAPONYA	625	645	3,2	4,01	4
5	HOLLANDA	567	570	0,4	3,54	5
6	HONG KONG	511	517	1,2	3,22	7
7	FRANSA	506	501	-1,0	3,12	8
8	GÜNEY KORE	527	495	-6,1	3,08	6
9	İTALYA	459	462	0,7	2,88	10
10	İNGİLTERE	460	409	-11,1	2,55	9
11	BELÇİKA	398	396	-0,5	2,46	12
12	KANADA	408	390	-4,4	2,43	11
13	MEKSIKA	381	374	-1,8	2,33	13
14	SİNGAPUR	347	330	-4,9	2,05	14
15	İSVİÇRE	290	303	4,5	1,89	16
16	İSPANYA	282	288	2,1	1,79	18
17	RUSYA	340	282	-17,1	1,76	15
18	TAYVAN	285	280	-1,8	1,74	17
19	BAE	265	266	0,4	1,67	20
20	HİNDİSTAN	267	264	-1,1	1,64	19
21	TAYLAND	214	215	0,5	1,34	21
22	POLONYA	198	203	2,5	1,26	24
23	AVUSTRALYA	188	190	1,1	1,18	26
24	MALEZYA	200	189	-5,5	1,18	23
25	BREZİLYA	191	185	-3,1	1,15	25
26	VİETNAM	162	177	9,3	1,10	27
27	S.ARABİSTAN	202	175	-13,4	1,10	22
28	ÇEK CUMHURİYETİ	158	163	3,2	1,01	28
29	AVUSTURYA	152	152	0,0	0,95	29
30	ENDONEZYA	150	144	-4,0	0,90	30
31	TÜRKİYE	144	143	-0,8	0,89	31

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

3 İHRACAT

III.1.2 Ekonomik Faaliyetlere ve Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İhracat

Türkiye'nin ihracat performansı uluslararası üç ayrı mal sınıflandırmasına göre ayrıntılı olarak değerlendirilmektedir.

İmalat Sanayiinin İhracatta Ağırlığı Sürüyor

Ekonomik faaliyetlere göre ihracatın dağılımında 2016 yılında imalat sanayii ürünlerinin ihracatı yüzde 0,7 gerilemiş ve imalat sanayii ürünlerinin toplam ihracat içindeki payı yüzde 93,7 olmuştur. İmalat sanayii, ihracattaki yüksek ağırlığını korumaktadır. 2016 yılında tarım ve ormancılık ürünleri ihracatı yüzde 6,9 düşerken, madencilik ve taşocakçılığı ürünleri ihracatı yüzde 3,6 azalmıştır.

► TABLO.5 EKONOMİK FAALİYETLERE GÖRE İHRACAT

	2014		2015		2016		DEĞİŞİM 2015/2016 %
	İHRACAT MİLYAR DOLAR	PAY %	İHRACAT MİLYAR DOLAR	PAY %	İHRACAT MİLYAR DOLAR	PAY %	
TARIM VE ORMANCILIK	6,0	3,7	5,8	4,0	5,4	3,8	-6,9
BALIKÇILIK	0,3	0,2	0,4	0,3	0,4	0,3	-
MADENCİLİK VE TAŞOCAKÇILIĞI	3,4	2,6	2,8	1,9	2,7	1,9	-3,6
İMALAT SANAYİİ	147,1	93,1	134,5	93,5	133,6	93,7	-0,7
DİĞER	0,8	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3	-
GENEL TOPLAM	157,6	100,0	143,9	100,0	142,5	100,0	-0,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

İhracatta Tüketim Mallarının Payı Hemen Aynı Kalırken Yatırım Mallarının Payı Arttı

Geniş ekonomik grupların sınıflamasına göre ihracatın dağılımı değerlendirildiğinde tüketim malları ihracatının toplam ihracat içindeki payı 2016 yılında hemen aynı kalmıştır. 2015 yılında yüzde 41,1 olan pay 2016 yılında yüzde 41,3 olarak gerçekleşmiştir.

Ara malları ihracatının toplam mal ihracatı içindeki payı ise 2015 yılında yüzde 47,6 iken 2016 yılında yüzde 46,9'a düşmüştür.

Yatırım malları, ihracatını artıran tek mal grubu olmuştur. Yatırım malları ihracatı 2016 yılında yüzde 3,2 artmıştır. Buna bağlı olarak yatırım mallarının payı yüzde 10,7'den yüzde 11,2'ye yükselmiştir.

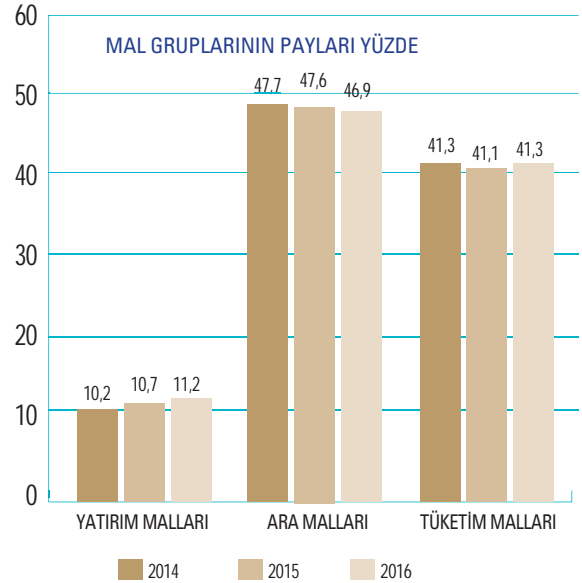
İhracatın gerilediği 2016 yılında ara malları ile tüketim malları ortalamasının altında yatırım malları ise ortalamasının üzerinde performans göstermiştir.

► TABLO.6 GENİŞ EKONOMİK GRUPLARIN SINIFLAMASINA GÖRE İHRACAT

	2014		2015		2016		DEĞİŞİM 2015/2016 %
	İHRACAT MİLYAR DOLAR	PAY %	İHRACAT MİLYAR DOLAR	PAY %	İHRACAT MİLYAR DOLAR	PAY %	
YATIRIM MALLARI	16,1	10,2	15,4	10,7	15,9	11,2	3,2
ARA MALLARI	75,2	47,7	68,5	47,6	66,9	46,9	-2,3
TÜKETİM MALLARI	65,1	41,3	59,2	41,1	58,9	41,3	-1,7
DİĞER MALLAR	1,2	0,8	0,9	0,6	0,9	0,6	-
GENEL TOPLAM	157,6	100,0	143,9	100,0	142,5	100,0	-0,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL.3 İHRACATTA MAL GRUPLARININ DAĞILIMI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Makineler ve Taşıt Araçları İhracattaki İlk Yerini Korudu

Uluslararası ticaret sınıflamasına (SITC Rev.3) göre ihracatın dağılımı değerlendirildiğinde geçen yıl sıraya yükselen makineler ve taşıt araçları 2016 yılında 41,1 milyar dolara yükselen ihracatı ve yüzde 28,8'e çıkan payı ile yine en çok ihraç edilen ürün grubu olmuştur. Daha çok sanayi ara malları olan başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar ihracatı düşmüş ve payı 2016 yılında yüzde 24,1'e gerilemiştir. Daha çok yarı dayanıklı tüketim mallarından oluşan çeşitli mamul eşyaların payı ise 2016 yılında yüzde 18,9 ile üçüncü sırada yer almıştır.

► TABLO.7 ULUSLARARASI TİCARET
SINIFLAMASINA (SITC REV.3) GÖRE İHRACAT

	2014		2015		2016		DEĞİŞİM 2015/2016 %
	İHRACAT MİLYAR DOLAR	PAY %	İHRACAT MİLYAR DOLAR	PAY %	İHRACAT MİLYAR DOLAR	PAY %	
CANLI HAYVANLAR ve GIDA MADDELERİ	15,2	9,6	14,3	9,9	13,5	9,5	-5,6
İÇKİ VE TÜTÜN	1,4	0,9	1,2	0,8	1,3	0,9	8,3
AKARYAKIT HARIÇ YENİLMEYEN HAMMADDELER	4,9	3,1	4,0	2,7	4,0	2,8	-
HAYVANSAL BİTKİSEL KATI VE SIVI YAĞLAR	1,0	0,6	0,9	0,6	0,9	0,6	-
MİNERAL MİNERAL YAKITLAR VE YAĞLAR	6,1	3,9	4,5	3,1	3,2	2,2	-28,9
KİMYA SANAYİ VE BUNA BAĞLI ÜRÜNLER	10,1	6,4	9,2	6,4	8,5	6,0	-7,6
BAŞLICA SINIFLARA AYRILAN İŞLENMİŞ MALLAR	42,3	26,8	35,6	24,7	34,4	24,1	-3,4
MAKİNELER VE TAŞIT ARAÇLARI	42,7	27,1	39,3	27,3	41,1	28,8	4,6
ÇEŞİTLİ MAMUL EŞYA	30,1	19,1	27,3	19,0	27,0	18,9	1,1
BYS MALLAR*	3,8	2,4	6,9	4,8	8,6	6,0	24,6
GENEL TOPLAM	157,6	100,0	143,9	100,0	142,5	10,0	-0,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, *ALTIN DAHİLDİR.

III.1.3 Döviz Türlerine Göre ve TL ile Yapılan İhracat

Euro ile İhracat Dolar ile Yapılan İhracatı Geçti

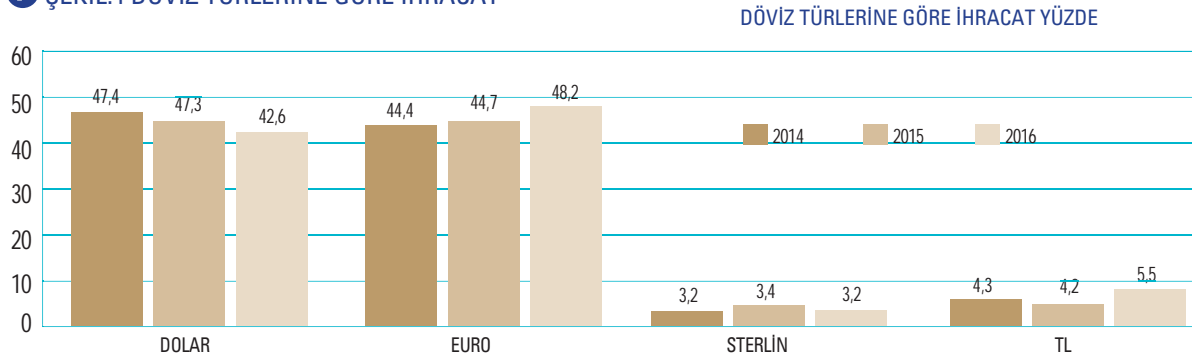
Türkiye'nin ihracatının döviz türlerine göre dağılımı değerlendirildiğinde dolar ve Euro ağırlığı sürmektedir. Ancak 2016 yılında uzun süreden beri ilk kez Euro ile yapılan ihracat dolar ile yapılan ihracatı geçmiştir. Bunda dolar ile ihracat yapılan pazarlardaki gerileme ve AB pazarındaki genişleme etkili olmuştur. 2016 yılında Euro ile ihracatın payı 4,7 puan birden düşerek yüzde 42,6'ya inmiştir. İhracatta kullanılan para birimi olarak Türk Lirası 2016 yılında yüzde 5,5'a çıkan payı ile en çok kullanılan üçüncü para birimi olmayı sürdürmüştür. Sterlin yüzde 3,2 pay alırken ruble ile ihracat yine çok zayıf kalmıştır.

► TABLO. 8 DÖVİZ TÜRLERİNE GÖRE İHRACAT

	2014		2015		2016	
	MİLYAR DOLAR	% PAY	MİLYAR DOLAR	% PAY	MİLYAR DOLAR	% PAY
DOLAR	74,7	47,4	68,0	47,3	60,7	42,6
AVRO	70,0	44,4	64,3	44,7	68,7	48,2
STERLİN	5,1	3,2	4,9	3,4	4,5	3,2
RUBLE	0,5	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1
TL	6,7	4,3	6,1	4,2	7,9	5,5
DiĞER	0,6	0,4	0,4	0,3	0,6	0,4
TOPLAM	157,6	100,0	143,9	100,0	142,5	100,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL.4 DÖVİZ TÜRLERİNE GÖRE İHRACAT

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

III.1.4 Ödeme Şekillerine ve Taşıma Yollarına Göre İhracat

Ödeme Şekillerinde Mal Mukabili Ödemenin Pay Artışı Sürüyor

İhracatta ödeme şekillerinin dağılımı değerlendirildiğinde mal mukabili ödemenin payı artarken, vesaik mukabili ödeme ile akreditif ile ödemenin payları azalmaktadır. Mal mukabili ile ödemenin payı 2013 yılında yüzde 61,8 iken 2016 yılında yüzde 66,5'e yükselmiştir. 2016 yılında 94,9 milyar dolarlık ihracat mal mukabili gerçekleşmiştir. Akreditif ile ödemelerin payı 2013 yılında yüzde 9,68 iken 2016 yılında yüzde 6,9'a kadar düşmüştür.

► TABLO.9 ÖDEME ŞEKİLLERİNE GÖRE İHRACAT

	2014		2015		2016	
	MİLYAR DOLAR	PAY %	MİLYAR DOLAR	PAY %	MİLYAR DOLAR	PAY %
MAL MUKABİLİ ÖDEME	102,8	65,23	95,0	66,02	94,9	66,5
PEŞİN ÖDEME	14,9	9,45	14,0	9,73	15,5	10,9
VESAİK MUKABİLİ ÖDEME	24,2	15,36	21,4	14,87	20,6	14,4
VADELİ AKREDİTİF	2,5	1,59	2,1	1,46	1,6	1,10
BEDELSİZ	1,4	0,89	1,4	0,97	1,4	1,00
ÖZEL TAKAS	0,2	0,13	0,1	0,07	0,01	-
AKREDİTİF	11,2	7,11	9,7	6,74	8,2	5,80
BAĞLI MUAMELE	0,1	0,06	0,01	0,00	0,01	-
KABUL KREDİLİ AKREDİTİF	0,05	0,03	0,04	0,02	0,02	-
KABUL KREDİLİ VESAİK MUKABİLİ	0,14	0,09	0,14	0,10	0,16	0,10
KABUL KREDİLİ MAL MUKABİLİ	0,11	0,07	0,08	0,06	0,10	0,07
ÖZEL HESAP	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	-
GENEL TOPLAM	157,6	100,00	143,9	100,00	142,5	100,00

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Deniz ve Kara Yolu ile İhracat Ağırlığını Koruyor

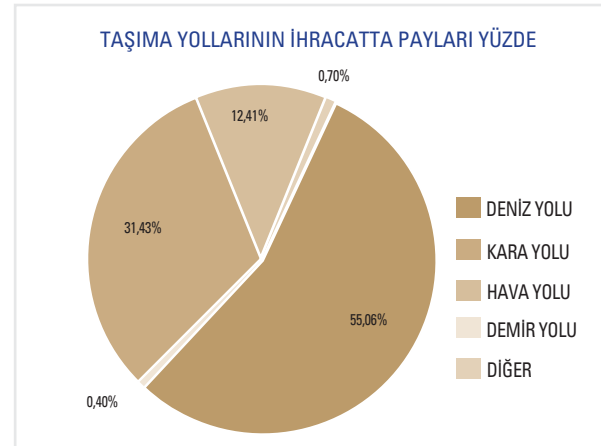
İhracatın taşımacılık yolları itibari ile dağılımı değerlendirildiğinde deniz yolu ve kara yolu ile ihracatın ağırlıklarını korudukları görülmektedir. Deniz yolu ile ihracat 2016 yılında yüzde 55,0 pay alırken, kara yolu taşımacılığının payı yüzde 31,4'e inmiştir. Demir yollarının payı yüzde 0,4 ile sınırlı kalmaya devam etmektedir. Hava yollarının payı ise 2016 yılında yine yüksek gerçekleşen altın ihracatı ile yüzde 12,4 olarak gerçekleşmiştir.

► TABLO.10 TAŞIMA YOLLARINA GÖRE İHRACAT

	2014		2015		2016	
	MİLYAR DOLAR	% PAY	MİLYAR DOLAR	% PAY	MİLYAR DOLAR	% PAY
DENİZ YOLU	86,3	54,8	78,1	54,3	78,4	55,0
DEMİR YOLU	0,9	0,6	0,8	0,6	0,6	0,4
KARA YOLU	55,3	35,0	46,7	32,5	44,8	31,4
HAVA YOLU	14,1	8,9	17,3	12,0	17,7	12,4
DİĞER	1,0	0,7	1,0	0,7	1,0	0,7
TOPLAM	157,6	100,0	143,9	100,0	142,5	100,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL.5 TAŞIMA YOLLARINA GÖRE İHRACAT 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

III.2 TEKNOLOJİ YOĞUNLUĞU İTİBARIYLA İMALAT SANAYİİ İHRACATI

İhracatta En Sınırlı Gerileme Yüksek Teknoloji Yoğunluklu Ürünlerde Gerçekleşti

İhraç edilen ürünlerin teknoloji yoğunluğu itibariyle sınıflandırılması ve değerlendirilmesi sanayinin gelişmişliği olduğu

kadar ihracatın da teknoloji ve katma değer içeriğini ortaya koymaktadır.

Teknoloji yoğunluğu itibariyle ihraç edilen ürünleri imalat sanayii ürünleri oluşturmaktadır. İmalat sanayii ürünleri teknoloji yoğunluğu itibariyle dört ana gruba ayrılmaktadır.

Ürünler ileri teknoloji yoğunluğundan düşük teknoloji yoğunluğuna doğru sınıflandırılmaktadır.

Türkiye'nin 2016 yılı imalat sanayii ürünleri ihracatı 133,65 milyar dolar olmuştur. 2015 yılına göre imalat sanayii ihracatı yüzde 0,6 azalmıştır.

İmalat sanayii ihracatı içinde en yüksek payı yüzde 35,1 ile düşük teknoloji yoğunluklu ürünler almaya devam etmiştir. 2016 yılında düşük teknoloji yoğunluklu ürünlerin ihracatı yüzde sadece yüzde 0,5 gerilemiştir. Buna bağlı olarak düşük teknoloji yoğunluklu ürünlerin toplam ihracat içindeki payı bir önceki yıla göre 0,1 puan artmış ve en yüksek pay

korunmuştur. Orta düşük teknoloji ürünlerin ihracatta payı 2016 yılında 1,2 puan düşerek yüzde 28,3'e inmiştir.

Teknoloji grupları itibarıyla 2016 yılında ihracatını artıran tek grup orta yüksek teknoloji yoğunluklu ürünler olmuştur. Orta ileri teknoloji yoğunluklu ürünlerin ihracatı 2016 yılında yüzde 3,5 artmış ve payı da yüzde 33,1'e yükselmiştir. Orta ileri teknoloji yoğunluklu ürünler ihracatta ikinci büyük ürün grubunu oluşturmaktadır.

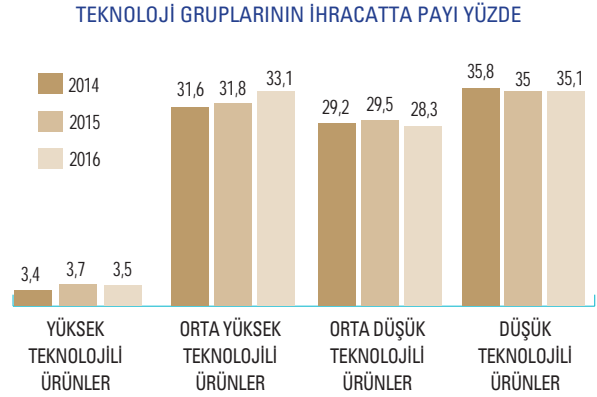
İleri teknoloji yoğunluklu ürünlerin ihracatı ise yüzde 2016 yılında yüzde 3,8 gerilemiş payı da yüzde 3,6'dan yüzde 3,5'e inmiştir.

► TABLO.11 TEKNOLOJİ YOĞUNLUĞU İTİBARIYLA İMALAT SANAYİ İHRACATI

SINIFLAMA	2014		2015		2016	
	MİLYAR DOLAR	% PAY	MİLYAR DOLAR	% PAY	MİLYAR DOLAR	% PAY
YÜKSEK TEKNOLOJİLİ ÜRÜNLER	5.020	3,4	4.869	3,6	4.683	3,5
ORTA YÜKSEK TEKNOLOJİLİ ÜRÜNLER	46.517	31,6	42.725	31,8	44.240	33,1
ORTA DÜŞÜK TEKNOLOJİLİ ÜRÜNLER	42.984	29,2	39.696	29,5	37.878	28,3
DÜŞÜK TEKNOLOJİLİ ÜRÜNLER	52.636	35,8	47.070	35,0	46.853	35,1
TOPLAM İMALAT SANAYİ İHRACATI	147.158	100,0	134.482	100,0	133.654	100,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL6 TEKNOLOJİ GRUPLARININ İHRACAT İÇİNDE PAYLARI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

III.3 İHRACATTA FİYAT VE MİKTAR GELİŞMELERİ

2016 Yılında İhracat Miktar Olarak Artarken Birim Değerler Önemli Ölçüde Düştü

Türkiye'nin ihracatında miktar ve birim değer gelişmeleri toplam ihracatın performansını belirlemektedir. 2010 yılı temel alınarak hesaplanan toplam ihracat miktar ve birim değerlerinde yıllar itibarıyla dalgalanmalar yaşanmaktadır. 2016 yılında ise tüm dünyada yaşanan enerji ve emtia fiyatlarındaki düşüşlere bağlı olarak ihracat birim değerleri yine önemli ölçüde gerilemiştir.

Türkiye'nin ihracatı 2016 yılında miktar olarak yüzde 3,7 artmıştır. Böylece Türkiye'nin ihracatı miktar olarak son üç yıldır artmaktadır.

2016 yılında toplam ihracat birim değeri ise yine önemli ölçüde gerilemiştir. Birim ihracat değerinde gerileme yüzde 4,6 olmuştur. Toplam ihracat birim değeri böylece son üç yıldır küresel gelişmelere paralel olarak gerilemektedir. 2016 yılındaki gerileme ile endeksin hesaplanmaya başlandığı 2010 yılı birim değerlerinin yüzde 7,7 altına inilmiştir. Türkiye

miktar bazındaki artış ile birim değer gerilemelerinin olumsuz etkilerini sınırlamaktadır.

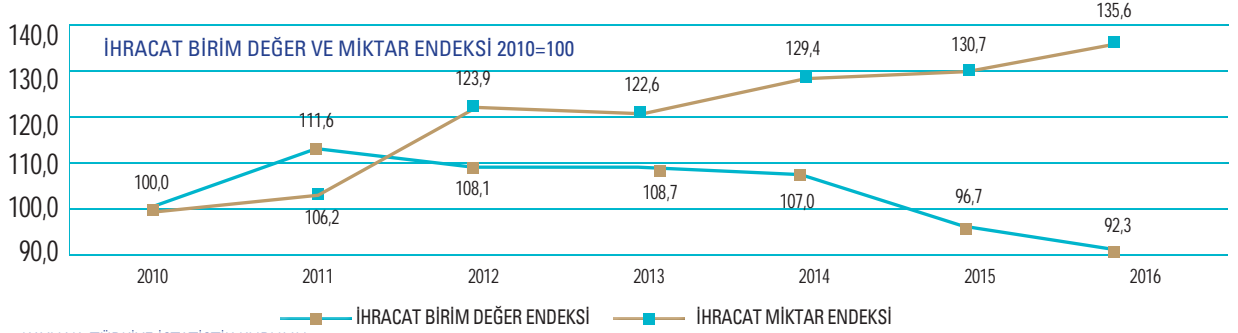
► TABLO.12 İHRACAT MİKTAR VE BİRİM DEĞER ENDEKSİ 2010=100

YILLAR	İHRACAT MİKTAR ENDEKSİ 2010=100		İHRACAT BİRİM DEĞER ENDEKSİ 2010=100	
	ENDEKS	% DEĞİŞİM	ENDEKS	% DEĞİŞİM
2010	100,0	-	100,0	-
2011	106,2	6,2	111,6	11,6
2012	123,9	16,7	108,1	-3,1
2013	122,6	-1,0	108,7	0,6
2014	129,4	5,5	107,0	-1,6
2015	130,7	2,0	96,7	-10,0
2016	135,6	3,7	92,3	-4,6

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

ŞEKİL.7 İHRACATTA MİKTAR VE BİRİM DEĞER GELİŞMELERİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Türkiye'nin Birim İhraç Değerindeki Gerileme Dünyadaki Birim İhraç Değerindeki Gerilemenin Üzerinde

Türkiye'nin ihracatında miktar ve birim değer gelişmeleri dünya mal ticaretindeki miktar ve birim değer eğilimleri ile karşılaştırılmaktadır.

Dünya mal ticaretinde son üç yıldır toplam ihracat birim değerinin gerilemekte olduğu görülmektedir. İhracat birim değeri 2014 yılında yüzde 1,2, 2015 yılında yüzde 15,5 ve 2016 yılında ise yüzde 4,5 düşmüştür. Dünyada son üç yıldır enerji ve tüm emtia fiyatlarında gerileme yaşanmaktadır.

TABLO.13 DÜNYA VE TÜRKİYE İHRACATINDA MİKTAR VE BİRİM DEĞER GELİŞMELERİ YÜZDE DEĞİŞİMLER

	2014	2015	2016
DÜNYA MİKTAR	2,8	2,8	1,3
TÜRKİYE MİKTAR	5,5	2,0	3,7
DÜNYA BİRİM DEĞER	-1,2	-15,5	-4,5
TÜRKİYE BİRİM DEĞER	-1,6	-10,0	-4,6

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU VE DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

TABLO.14 İHRACATTA MİKTAR GELİŞMELERİ (İHRACAT MİKTAR ENDEKSİ (2010=100) ULUSLARARASI TİCARET SINIFLAMASINA (SITC REV.3) GÖRE

	2014	2015	2016	2015/2016 % DEĞİŞİM
CANLI HAYVANLAR VE GIDA MADDELERİ	112,5	124,7	127,8	10,8
İÇKİ VE TÛTÛN	112,2	103,5	122,4	-4,5
AKARYAKIT HARİÇ YENİLMİYEN HAMMADDELER	111,3	124,4	119,3	11,8
HAYVANSAL BİTKİSEL KATI VE SIVI YAĞLAR	276,7	340,4	260,9	23,0
MİNERAL YAKITLAR VE YAĞLAR	123,7	113,1	113,6	-8,6
KİMYA SANAYİ VE BUNA BAĞLI ÜRÜNLER	114,5	120,8	130,3	5,5
BAŞLIKA SINIFLARA AYRILAN İŞLENMİŞ MALLAR	115,4	117,7	121,2	2,0
MAKİNELER VE TAŞIT ARAÇLARI	117,6	124,6	131,9	6,0
ÇEŞİTLİ MAMUL EŞYA	113,3	123,2	138,7	8,7

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Türkiye'nin ihracat birim değerlerindeki gelişmeler ile dünya mal ticaretindeki ihracat birim değer gelişmeleri paralellik göstermekle birlikte 2016 yılında Türkiye'nin ihracat birim değerlerindeki gerileme dünyadaki gerilemenin bu kez üzerinde kalmıştır. Bunun en önemli nedeni 2016 yılında Türkiye'nin büyük ölçüde ihraç ettiği imalat sanayii, ürün fiyatlarının da 2016 yılında gerilemiş olmasıdır.

İhracatta miktar ve birim değer gelişmeleri uluslararası ticaret sınıflaması mal gruplarına göre de değerlendirilmektedir.

2016 Yılında Miktar Artışı Mineral Yakıtlar ve Yağlar ile Makine ve Taşıt Ürünlerinden Kaynaklandı

2016 yılında uluslararası ticaret sınıflamasında yer alan 9 ana mal grubu içinden 7 ürün grubunda ihracat miktar olarak artmıştır. Mineral yakıtlar ve yağlar ile kimya sanayii ve buna bağlı ürünler ihracatı miktar olarak gerilemiştir. İhracatta miktar olarak en yüksek artışlar yüzde 6,0 ile makine ve taşıt araçları ihracatı ile hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar ihracatında gerçekleşmiştir. Diğer gruplardaki artışlar da Türkiye'nin toplam ihracatının miktar olarak artmasını desteklemiştir.

Mal Gruplarının Büyük Bölümünde İhracat Birim Değerleri Geriledi

İhracat birim değerleri mal grupları itibarıyla gelişiminde ise 2016 yılında içki ve tütün grubu hariç tüm mal gruplarında ihracat birim değerleri gerilemiştir. Mineral yağlar ve yakıtlar

ihracat birim değerleri petrol fiyatlarındaki gerilemeye bağlı olarak yine en yüksek düşüşü göstermiştir. İmalat sanayii ürünlerindeki fiyat gerilemeleri ise 2016 yılında daha kuvvetli gerçekleşmiştir.

► TABLO.15 İHRACATTA BİRİM DEĞER GELİŞMELERİ (İHRACAT BİRİM DEĞER ENDEKSİ (2010=100) ULUSLARARASI TİCARET SINIFLAMASINA (SITC REV.3) GÖRE

	2014	2015	2016	2015/2016 % DEĞİŞİM
CANLI HAYVANLAR VE GIDA MADDELERİ	113,0	111,4	99,6	-10,6
İÇKİ VE TÜTÜN	126,3	117,7	119,4	1,4
AKARYAKIT HARIÇ YENİLMİYEN HAMMADDELER	106,6	95,2	91,2	-4,2
HAYVANSAL BİTKİSEL KATI VE SIVI YAĞLAR	111,7	106,2	102,0	-4,0
MİNERAL YAKITLAR VE YAĞLAR	120,4	72,3	59,0	-18,4
KİMYA SANAYİİ VE BUNA BAĞLI ÜRÜNLER	113,9	104,7	98,8	-5,6
BAŞLIÇA SINIFLARA AYRILAN İŞLENMİŞ MALLAR	105,2	92,5	86,8	-6,2
MAKİNELER VE TAŞIT ARAÇLARI	101,9	92,0	91,1	-1,0
ÇEŞİTLİ MAMUL EŞYA	110,0	100,6	97,8	-2,8

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

III.4 İLLERDE İHRACAT

En Büyük 20 İhracatçı İlin Payı Yüzde 86,0

Türkiye'nin ihracatında bölgesel çeşitlenme ve derinleşme ile birlikte ilk 20 ilin ihracattaki payı kademeli olarak düşmeye devam etmektedir. 2015 yılında ilk yirmi ilin toplam ihracat içindeki payı yüzde 86,8 olurken 2016 yılında bu pay yüzde 86,0 olarak gerçekleşmiştir.

2016 Yılında İhracatçı İller Farklı Performanslar Gösterdiler

2016 yılında ilk 20 ilin ihracatı bir önceki yıla göre yüzde 1,4 gerileyerek 125,1 milyar dolardan 123,4 milyar dolara inmiştir. Bununla birlikte ilk 20 içindeki iller farklı ihracat performansları göstermişlerdir. İlk 20 il içinde 2016 yılında 7 il ihracatını artırmıştır. 13 ilin ihracatı ise gerilemiştir. Özellikle otomotiv sektörünün ağırlıklı olduğu şehirlerde ihracat artmıştır. En büyük ihracatçı il olan İstanbul'un ihracatı yüzde 4,4 azalırken payı yüzde 40,3'e inmiştir. Önemli ihracatçı illerden İzmir, Kocaeli, Ankara, Manisa ve Konya'da ihracat gerilerken Bursa, Denizli, Mersin, Tekirdağ gibi illerde ihracat artmıştır.

Bölgesel Gelişmelerin Güney İlleri İhracatına Olumsuz Etkisi Azalıyor

Irak ve Suriye'de yaşanan gelişmeler güney illerimizin ihracatını olumsuz etkilemeye 2016 yılında azalarak devam et-

miştir. Gaziantep, Adana ve Hatay'da gerilemeler sınırlı kalırken, Mersin, Kahramanmaraş ve Mardin'de ihracat artmıştır.

► TABLO.16 İLLERE GÖRE İHRACAT

SIRA	ŞEHİR	2016		2015		2015/2016 DEĞİŞİM %
		MİLYAR DOLAR	%PAY	MİLYAR DOLAR	%PAY	
1	İSTANBUL	57.423	40,3	59.453	41,3	-4,4
2	BURSA	12.960	9,1	11.669	8,1	10,2
3	KOCAELİ	10.170	7,1	11.118	7,7	-9,6
4	İZMİR	7.931	5,6	7.996	5,6	-1,8
5	GAZİANTEP	6.258	4,4	6.270	4,4	-1,2
6	ANKARA	6.237	4,4	6.717	4,7	-8,2
7	MANISA	3.772	2,6	3.916	2,7	-4,7
8	DENİZLİ	2.767	1,9	2.524	1,8	8,7
9	SAKARYA	2.523	1,8	1.922	1,3	30,5
10	HATAY	1.745	1,2	1.794	1,2	-3,8
11	ADANA	1.615	1,1	1.679	1,2	-4,9
12	KAYSERİ	1.509	1,1	1.582	1,1	-5,7
13	MERSİN	1.495	1,0	1.435	1,0	3,2
14	TRABZON	1.341	0,9	1.539	1,1	-14,0
15	KONYA	1.333	0,9	1.373	1,0	-3,9
16	ANTALYA	985	0,7	1.006	0,7	-3,1
17	MARDİN	905	0,6	866	0,6	3,5
18	ESKİŞEHİR	856	0,6	845	0,6	0,3
19	K.MARAŞ	850	0,6	777	0,5	8,5
20	TEKİRDAĞ	723	0,5	660	0,5	8,6

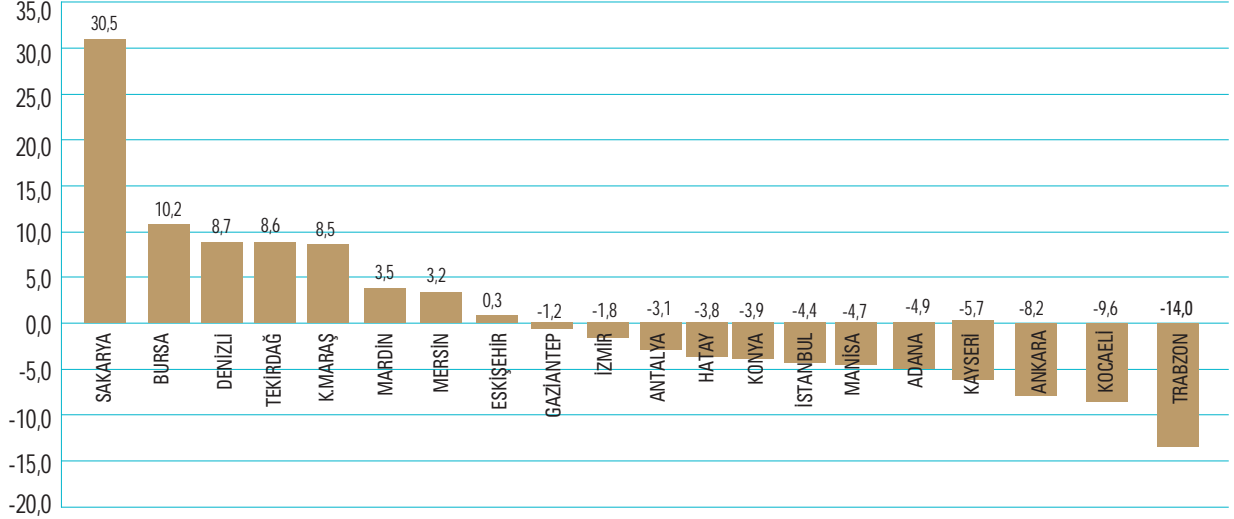
KAYNAK: TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

3 İHRACAT

ŞEKİL.8 İLK 20 İLİN 2016 YILI İHRACAT GELİŞMELERİ

İHRACAT BÜYÜME YÜZDE

KAYNAK: TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

III.5 ÜLKE GRUPLARI VE ÜLKELERE GÖRE İHRACAT

III.5.1 Ülke Gruplarına Göre İhracat

Avrupa Birliği ve Kuzey Amerika'ya İhracat Arttı

Türkiye'nin ihracatının ülke gruplarına göre dağılımı değerlendirildiğinde 2016 yılında Kuzey Amerika ve Avrupa Birliği pazarlarına olan ihracat önemli ölçüde artmıştır. Yakın ve Orta Doğu pazarlarına da ihracat sınırlı da olsa artmıştır. ABD ve Avrupa Birliği ekonomilerindeki toparlanma ve ithalatlarındaki artışa bağlı olarak Türkiye'nin bu bölgelere ihracatı da olumlu etkilenmiştir. Avrupa Birliği pazarına ihracat yüzde 6,8, Kuzey Amerika'ya ise yüzde 4,7 artmıştır. Türkiye'nin diğer bölgelere yönelik ihracatı ise gerilemiştir. Diğer Avrupa ülkelerine ihracat 2016 yılında yüzde 31,2 düşmüştür. Afrika ülkelerine ihracat yüzde 7,2, Kuzey Afrika ülkelerine ihracat ise yüzde 9,1 gerilemiştir. Türkiye için yeni gelişen öncelikli pazar olan Afrika'ya ihracatta önemli kayıplar oluşmuştur. Yine yeni gelişen ve hedef pazarlar içinde yer alan Güney Amerika bölgesine de ihracat yüzde 16,4 düşmüştür.

İhracatı Gelişmiş Ülke Pazarları Sürükledi

2016 yılında küresel ölçekte yaşanan ticaret daralmasına karşın Türkiye'nin ihracat performansını AB ve ABD pazarları sürüklemiştir. Bu iki bölgeye yapılan ihracattaki artışlar toplam ihracattaki düşüşü sınırlamıştır

TABLO.17 ÜLKE GRUPLARINA GÖRE İHRACAT DEĞİŞİMİ YÜZDE

ÜLKE GRUBU	2014	2015	2016
TOPLAM	3,8	-8,7	-1,0
A-AVRUPA BİRLİĞİ (AB 28)	8,7	-6,5	6,8
B-TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	-5,9	-16,0	-4,5
C-DİĞER ÜLKELER	0,6	-10,2	-7,2
1-DİĞER AVRUPA (AB HARİÇ)	6,8	-6,8	-31,2
2-KUZEY AFRIKA	-2,8	-12,5	-9,1
3-DİĞER AFRIKA	-2,6	-1,6	-7,2
4-KUZEY AMERİKA	10,8	-3,1	4,7
5-ORTA AMERİKA VE KARAYİPLER	-6,6	-9,5	-0,4
6-GÜNEY AMERİKA	-12,9	-29,3	-16,4
7-YAKIN VE ORTA DOĞU	-0,5	-12,0	0,7
8-DİĞER ASYA	-3,5	-11,0	-6,1
9-AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA	11,4	3,3	18,7
10-DİĞER ÜLKE VE BÖLGELER	54,5	-54,0	43,4

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Avrupa Birliği'ne İhracat Yeniden 70 Milyar Dölaya Yaklaştı

Ülke gruplarına göre ihracatta 2016 yılında yaşanan bu gelişmeler çerçevesinde AB-28 ülkelerine yapılan ihracat 68,4 milyar dolara çıkmıştır. Avrupa Birliği'ndeki toparlan-

ma Türkiye'nin ihracatını da olumlu etkilemiştir. Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracatta son birkaç yıldır Euro-dolar paritesinin gerilemesi ile ortaya çıkan olumsuz etki de ortadan kalkmıştır. Rusya'nın içinde yer aldığı Diğer Avrupa ve Afrika'ya ihracat mutlak olarak gerilemiştir.

► TABLO.18 ÜLKE GRUPLARINA GÖRE İHRACAT MİLYON DOLAR

ÜLKE GRUBU	2014	2015	2016
TOPLAM	157.620	143.935	142.557
A-AVRUPA BİRLİĞİ (AB 28)	68.519	64.034	68.357
B-TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	2.270	1.907	1.822
C-DİĞER ÜLKELER	86.832	77.993	72.379
1-DİĞER AVRUPA (AB HARİÇ)	15.185	14.150	9.738
2-KUZEY AFRIKA	9.758	8.535	7.756
3-DİĞER AFRIKA	3.997	3.934	3.652
4-KUZEY AMERİKA	7.293	7.070	7.405
5-ORTA AMERİKA VE KARAYİPLER	938	849	846
6-GÜNEY AMERİKA	1.852	1.310	1.095
7-YAKIN VE ORTA DOĞU	35.386	31.106	31.312
8-DİĞER ASYA	11.592	10.312	9.686
9-AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA	600	620	736
10-DİĞER ÜLKE VE BÖLGELER	231	106	152

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

AB ülkelerinin Payı Yüzde 48,0'e Yükseldi

Ülke grupları içinde AB ülkelerinin payı 2016 yılında artışını sürdürerek yüzde 48,0 seviyesine yükselmiştir. Kuzey Amerika ülkelerinin payı da yüzde 4,9'dan yüzde 5,2'ye çıkmıştır. Yakın ve Orta Doğu ülkelerinin payı yüzde 22,0 olmuştur. Diğer Avrupa ülkelerinin payı ise yüzde 9,8'den yüzde 6,8'e inmiştir. Asya ülkelerinin payı ise yüzde 6,8 ile halen potansiyelinin altında kalmaktadır.

İlk 30 Ülke İhracat Pazarımızın Payı 0,3 Puan Azaldı

Türkiye'nin ilk 30 ihracat pazarı yıllar itibarıyla hemen aynı kalmaktadır. 30 pazarın sıralı 10'ar ülke grupları itibarıyla aynı da Türkiye için üç önemli ihracat pazarı grubu ortaya çıkarmaktadır.

İlk 10 ülkenin ihracatımız içindeki payı yüzde 50'ye yakın olarak gerçekleşirken 2016 yılında yüzde 50,9'a yükselmiştir. İkinci 10 ülkenin ihracatımız içindeki payı yüzde 20'ye yakın olmaktadır. 2016 yılında ikinci 10 ülke pazarının payı yüzde 18,1'e inmiştir. Üçüncü 10 ülkenin payı ise 2016 yılında 0,9 puan düşerek yüzde 9,2 olmuştur.

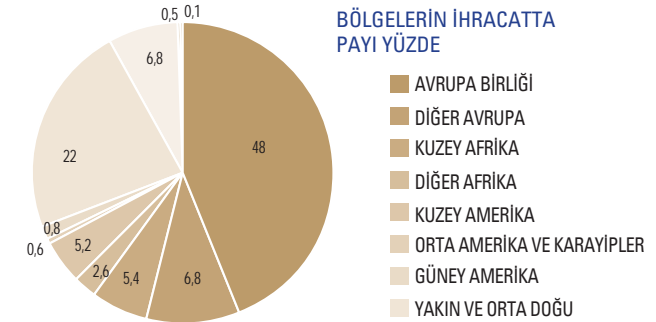
Bu üç grubun toplam ihracatımız içindeki payı son üç yıldır sınırlı ölçüde yükselirken 2016 yılında yine sınırlı ölçüde

► TABLO.19 İHRACATIN ÜLKE GRUPLARI ARASINDA DAĞILIMI YÜZDE

ÜLKE GRUBU	2014	2015	2016
TOPLAM	100,0	100,0	100,0
A-AVRUPA BİRLİĞİ (AB 28)	43,5	44,5	48,0
B-TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	1,4	1,3	1,3
C-DİĞER ÜLKELER	55,1	54,2	50,8
1-DİĞER AVRUPA (AB HARİÇ)	9,6	9,8	6,8
2-KUZEY AFRIKA	6,2	5,9	5,4
3-DİĞER AFRIKA	2,5	2,7	2,6
4-KUZEY AMERİKA	4,6	4,9	5,2
5-ORTA AMERİKA VE KARAYİPLER	0,6	0,6	0,6
6-GÜNEY AMERİKA	1,2	0,9	0,8
7-YAKIN VE ORTA DOĞU	22,4	21,6	22,0
8-DİĞER ASYA	7,4	7,2	6,8
9-AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA	0,4	0,4	0,5
10-DİĞER ÜLKE VE BÖLGELER	0,1	0,1	0,1

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

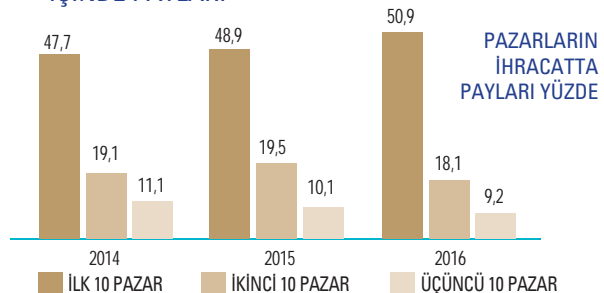
► ŞEKİL.9 İHRACATIN ÜLKE GRUPLARI ARASINDA DAĞILIMI YÜZDE

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

gerilemiştir. 2016 yılında ilk 30 ülkenin toplam ihracatımız içindeki payı 0,3 puan düşerek yüzde 78,2'ye inmiştir. Türkiye'nin ihracatının aynı pazarlara bağımlı ve duyarlı kaldığı görülmekte olup yeni pazar ihtiyaçları sürmektedir.

► ŞEKİL.10 İHRACAT PAZARLARININ İHRACAT İÇİNDE PAYLARI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

► TABLO.20 TÜRKİYE'NİN İLK 30 İHRACAT PAZARININ İHRACATIMIZDA GRUPLAR İTİBARIYLA PAYLARI

PAZARLAR	2014		2015		2016	
	İHRACAT MİLYON DOLAR	PAY%	İHRACAT MİLYON DOLAR	PAY %	İHRACAT MİLYON DOLAR	PAY %
İLK 10 PAZAR	75.123	47,7	70.456	48,9	72.512	50,9
İKİNCİ 10 PAZAR	30.049	19,1	28.071	19,5	25.861	18,1
ÜÇÜNCÜ 10 PAZAR	17.649	11,1	14.466	10,1	13.172	9,2
İLK 30 PAZAR	122.821	77,9	112.993	78,5	111.545	78,2
TOPLAM	157.620	100,0	143.935	100,0	142.557	100,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR

İLK 10 ÜLKE; ALMANYA, İNGİLTERE, İRAK, İTALYA, ABD, FRANSA, BAE, İSPANYA, İRAN, HOLLANDA

İKİNCİ 10 ÜLKE; S. ARABİSTAN, İSRİL, MISIR, İSVİÇRE, ROMANYA, POLONYA, BELÇİKA, BULGARİSTAN, ÇİN, CEZAYİR

ÜÇÜNCÜ 10 ÜLKE; RUSYA, FAS, YUNANİSTAN, SURİYE, AZERBAYCAN, UKRAYNA, TÜRKMENİSTAN, İSVEÇ, GÜRCİSTAN, AVUSTURYA

III.5.2 Ülkelere Göre İhracat

2016 yılında Türkiye'nin ilk 20 ihracat pazarında 2014 yılına göre 2 ülke değişmiştir. Rusya ve Azerbaycan çıkmış yerlerine Bulgaristan ve Cezayir girmiştir. Toplam ihracat yüzde 0,9 gerilerken ilk 20 pazara yapılan ihracat yüzde 1,9 artmış ve 2016 yılında 98,37 milyar dolara çıkmıştır.

2016 yılında ilk 20 pazardan 12 ülkeye yapılan ihracat artmıştır. İhracat artışının sağlandığı ülkelerden dördü Almanya, ABD, İngiltere ve İtalya gibi ekonomik büyümeleri hızlanan ülkeler olmuştur. Altın ihracatındaki düşüş nedeniyle en çok ihracat gerilemesi İsviçre'ye yaşanmıştır. Irak, BAE ve S. Arabistan ihracatın gerilediği diğer ülkeler olmuştur.

► TABLO.21 ÜLKELERE GÖRE İHRACAT MİLYON DOLAR

SIRA	ÜLKELER	İHRACAT MİLYON DOLAR			İHRACAT PAY %			% 2015/2016 DEĞİŞİM
		2016	2015	2014	2016	2015	2014	
1	Almanya	14.001	13.417	13.147	9,8	9,3	8,3	4,4
2	İngiltere	11.687	10.556	9.903	8,2	7,3	6,3	10,7
3	Irak	7.638	8.550	10.888	5,4	5,9	6,9	-10,7
4	İtalya	7.582	6.887	7.141	5,3	4,8	4,5	10,1
5	ABD	6.624	6.396	6.342	4,6	4,4	4,0	3,6
6	Fransa	6.024	5.845	6.464	4,2	4,1	4,1	3,1
7	BAE	5.408	4.681	4.656	3,8	3,3	3,0	15,5
8	İspanya	4.991	4.742	4.750	3,5	3,3	3,0	5,3
9	İran	4.967	3.664	3.886	3,5	2,5	2,5	35,6
10	Hollanda	3.590	3.155	3.459	2,5	2,2	2,2	13,8
11	S. Arabistan	3.174	3.473	3.047	2,2	2,4	1,9	-8,6
12	İsrail	2.956	2.698	2.951	2,1	1,9	1,9	9,6
13	Mısır	2.734	3.125	3.298	1,9	2,2	2,1	-12,5
14	İsviçre	2.676	5.675	3.208	1,9	3,9	2,0	-52,8
15	Romanya	2.671	2.816	3.008	1,9	2,0	1,9	-5,1
16	Polonya	2.651	2.329	2.402	1,9	1,6	1,5	13,8
17	Belçika	2.548	2.558	2.939	1,8	1,8	1,9	-0,4
18	Bulgaristan	2.384	1.676	2.040	1,7	1,2	1,3	42,2
19	Çin	2.329	2.415	2.861	1,6	1,7	1,8	-3,6
20	Cezayir	1.736	1.826	2.079	1,2	1,3	1,3	-4,9
	Diğerleri	44.185	47.355	57.142	31,0	32,9	36,3	-6,7
	TOPLAM	142.557	143.935	157.620	9,8	9,3	8,3	-0,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

III.6 FİRMA ÖLÇEKLERİNE GÖRE İHRACAT VE İHRACATTA YOĞUNLAŞMA

İhracatın Büyük Ölçekli Firmalarda Yoğunlaşması Arttı

İhracatın firma ölçeklerine göre dağılımı Türkiye'deki ihracatçılar için önemli sonuçlar vermektedir. Firma ölçekleri çalışan sayısı itibari ile gruplandırılmaktadır. Buna göre Türkiye için büyük ölçek kabul edilen 250+ çalışana sahip firmaların toplam ihracat içinden aldığı pay 2014 yılında 2,8 puan artarak yüzde 43,5'e yükselmiştir. Türkiye'de ihracatın büyük ölçekli firmalarda yoğunlaşması artarak sürmektedir. 2015 yılında 250 ve üzeri kişi çalıştıran ve Türkiye için büyük ölçekli sayılacak firmaların ihracat içindeki payı yüzde 43,5'den yüzde 45,0'e yükselmiştir.

2015 yılında 1-9 kişi çalışan küçük ölçekli firmaların toplam ihracat içindeki payları yüzde 17,4'den yüzde 17,7'ye çıkmıştır. 10-49 kişi çalışan küçük ölçekli firmaların ihracat payı yüzde 20,3'e inmiştir. 50-249 kişi çalışan firmaların ihracat payı ise 2015 yılında yüzde 18,4'den yüzde 16,5'e inmiştir.

► TABLO.22 FİRMALARIN ÖLÇEKLERİNE GÖRE İHRACAT PAYLARI

ÇALIŞAN SAYISI	2013		2014		2015	
	İHRACAT MİLYON DOLAR	PAY%	İHRACAT MİLYON DOLAR	PAY %	İHRACAT MİLYON DOLAR	PAY %
	151.570	100,0	156.900	100,0	143.823	100,0
1-9	27.050	17,9	27.224	17,4	25.432	17,7
10-49	36.458	24,1	32.496	20,7	29.207	20,3
50-249	26.243	17,3	28.854	18,4	24.587	16,9
250+	61.731	40,7	68.300	43,5	64.597	45,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

İhracatta Yoğunlaşma Kademeli Azalıyor, Ancak 2016 Yılında Yine Sınırlı Artış Yaşandı

İhracatta yoğunlaşmanın kademeli olarak azalmakta olduğu görülmektedir. İlk 1000 ihracatçının toplam ihracat içindeki payı 2010 yılında yüzde 78,2 iken 2014 yılında bu oran yüzde 73,8'e inmiştir. Ancak 2016 yılında ilk 10 firma etkisi ile yoğunlaşma yine yükselmiştir.

2015 yılındaki bu artışta daha büyük ölçekli ihracat yapan firmaların yer aldığı otomotiv, beyaz eşya, petro-kimya gibi sektörlerin ihracat performansları belirleyici olmuştur.

2016 Yılında 1 Milyar Dolar Üzerinde İhracat Yapan Firma Sayısı 9

2016 yılında 1 milyar dolardan fazla ihracat yapan firma sayısı 2015 yılında olduğu gibi yine 9 olmuştur. 100 milyon dolar ile 1 milyar dolar arasında ihracat yapan firma sayısı ise 136 adetten 123 adede inmiştir.

100 milyon doların üzerinde ihracat yapan toplam 132 firma tüm ihracatın yüzde 37,6'sını yapmaktadır.

1 milyon doların üzerinde ihracat yapan firma sayısı ise toplamda 11.450 olup, bu firmalar tüm Türkiye'nin ihracatının yüzde 93,3'ünü gerçekleştirmektedir.

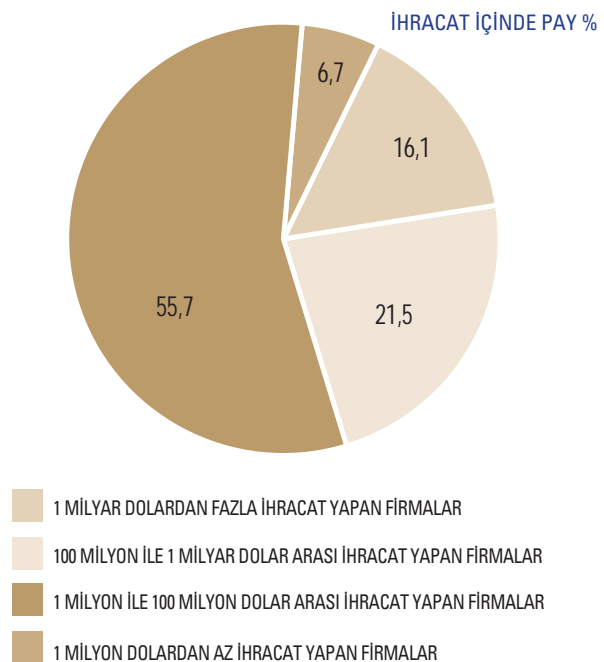
1 milyon doların altında ihracat yapan firmaların toplam sayısı 53.065'e inmiş olup, bu firmalar tüm ihracatımızın yüzde 6,7'sini yapmaktadır.

► TABLO. 23 İHRACATTA YOĞUNLAŞMA

GİRİŞİMLER	2015		2014		2010	
	İHRACAT MİLYON DOLAR	PAY%	İHRACAT MİLYON DOLAR	PAY %	İHRACAT MİLYON DOLAR	PAY %
Tüm girişimler	143.824	100,0	156.900	100,0	113.391	100,0
İlk 5 girişim	25.837	18,0	23.980	15,3	19.235	17,0
İlk 10 girişim	33.580	23,4	33.564	21,4	26.749	23,6
İlk 20 girişim	42.186	29,3	42.338	27,0	34.261	30,2
İlk 50 girişim	54.054	37,6	54.647	34,8	44.630	39,4
İlk 100 girişim	64.737	45,0	66.096	42,1	53.326	47,0
İlk 500 girişim	93.527	65,0	99.702	63,5	77.409	68,3
İlk 1 000 girişim	107.340	74,6	115.739	73,8	88.638	78,2

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL.11 SEÇİLMİŞ İHRACAT BÜYÜKLÜKLERİ BAZINDA FİRMA GRUPLARININ TOPLAM İHRACAT İÇİNDE DAĞILIMI 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

3 İHRACAT

► TABLO.24 SEÇİLMİŞ İHRACAT BÜYÜKLÜKLERİ BAZINDA FİRMA KIRILIMI 2015

GRUP	FİRMA ADET	PAY%	İHRACAT MİLYON DOLAR	PAY %
1 MİLYAR DOLARDAN FAZLA	9	0,014	20.142	15,1
100 MİLYON İLE 1 MİLYAR DOLAR ARASI	136	0,216	30.718	23,0
1 MİLYON İLE 100 MİLYON DOLAR ARASI	11.559	18,424	74.076	55,4
1 MİLYON DOLARDAN AZ	51.954	81,346	8.706	6,5
TOPLAM	62.749	100,00	133.642	100,0

KAYNAK: TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

► TABLO.25 SEÇİLMİŞ İHRACAT BÜYÜKLÜKLERİ BAZINDA FİRMA KIRILIMI 2016

GRUP	FİRMA ADET	PAY%	İHRACAT MİLYON DOLAR	PAY %
1 MİLYAR DOLARDAN FAZLA	9	0,014	21.192	16,1
100 MİLYON İLE 1 MİLYAR DOLAR ARASI	123	0,190	28.277	21,5
1 MİLYON İLE 100 MİLYON DOLAR ARASI	11.450	17,712	73.329	55,7
1 MİLYON DOLARDAN AZ	53.065	82,084	8.857	6,7
TOPLAM	64.647	100,00	131.654	100,0

KAYNAK: TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

► TABLO.26 18 FARKLI İHRACAT ÖLÇEĞİNDE DETAYLI İHRACATÇI FİRMA KIRILIMI 2015

	GRUP MİLYON DOLAR	FİRMA ADET	FİRMA ADET (1)	PAY %	PAY % (1)	MİLYON DOLAR	MİLYON DOLAR (1)	PAY %	PAY % (1)
1	>= 1.000	9	9	0,014	0,014	20.142	20.142	15,1%	15,1%
2	>= 500 - < 1.000	9	18	0,014	0,029	6.888	27.029	5,2%	20,2%
3	>= 250 - < 500	25	43	0,040	0,069	8.639	35.668	6,5%	26,7%
4	>= 100 - < 250	102	145	0,16	0,23	15.192	50.860	11,4%	38,1%
5	>= 50 - < 100	174	319	0,28	0,51	11.731	62.591	8,8%	46,8%
6	>= 25 - < 50	407	726	0,65	1,16	14.207	76.798	10,6%	57,5%
7	>= 10 - < 25	1.150	1.876	1,84	2,99	17.877	94.675	13,4%	70,8%
8	>= 5 - < 10	1.719	3.595	2,75	5,73	12.000	106.674	9,0%	79,8%
9	>= 3 - < 5	1.960	5.555	3,14	8,85	7.602	114.276	5,7%	85,5%
10	>= 2 - < 3	1.895	7.450	3,03	11,87	4.659	118.935	3,5%	89,0%
11	>= 1 - < 2	4.245	11.695	6,79	18,64	6.001	124.936	4,5%	93,5%
12	>= 0,5 - < 1	5.458	17.153	8,74	27,34	3.893	128.829	2,9%	96,4%
13	>= 0,25 - < 0,5	6.506	23.659	10,41	37,70	2.329	131.158	1,7%	98,1%
14	>= 0,10 - < 0,25	9.520	33.179	15,24	52,88	1.549	132.706	1,2%	99,3%
15	>= 0,05 - < 0,10	7.308	40.487	11,70	64,52	527	133.233	0,4%	99,7%
16	>= 0,025 - < 0,05	6.838	47.325	10,94	75,42	248	133.481	0,2%	99,9%
17	>= 0,010 - < 0,025	7.245	54.570	11,60	86,97	121	133.603	0,1%	100,0%
18	< 0,010	8.179	62.749	13,09	100,00	40	133.642	0,0%	100,0%
	TİM Toplam	62.749		100,0		133.642	133.642	100,0%	100,0%
	TÜİK Toplam					143.996	143.996		

KAYNAK: TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ (1)kümülatif

► TABLO.27 18 FARKLI İHRACAT ÖLÇEĞİNDE DETAYLI İHRACATÇI FİRMA KIRILIMI 2016

	GRUP MİLYON DOLAR	FİRMA ADET	FİRMA ADET (1)	PAY %	PAY % (1)	MİLYON DOLAR	MİLYON DOLAR (1)	PAY %	PAY % (1)
1	>= 1.000	9	9	0,014%	0,014%	21.192	21.192	16,1%	16,1%
2	>= 500 - < 1.000	10	19	0,015%	0,029%	7.445	28.637	5,7%	21,8%
3	>= 250 - < 500	16	35	0,025%	0,054%	5.562	34.199	4,2%	26,0%
4	>= 100 - < 250	97	132	0,15%	0,20%	15.269	49.468	11,6%	37,6%
5	>= 50 - < 100	185	317	0,29%	0,49%	12.388	61.856	9,4%	47,0%
6	>= 25 - < 50	383	700	0,59%	1,08%	13.179	75.035	10,0%	57,0%
7	>= 10 - < 25	1.165	1.865	1,80%	2,89%	17.913	92.948	13,6%	70,6%
8	>= 5 - < 10	1.703	3.568	2,63%	5,52%	11.965	104.913	9,1%	79,7%
9	>= 3 - < 5	1.888	5.456	2,92%	8,44%	7.274	112.187	5,5%	85,2%
10	>= 2 - < 3	1.884	7.340	2,91%	11,35%	4.604	116.791	3,5%	88,7%
11	>= 1 - < 2	4.242	11.582	6,56%	17,91%	6.006	122.797	4,6%	93,3%
12	>= 0,5 - < 1	5.521	17.103	8,54%	26,45%	3.942	126.739	3,0%	96,3%
13	>= 0,25 - < 0,5	6.566	23.669	10,15%	36,61%	2.345	129.084	1,8%	98,0%
14	>= 0,10 - < 0,25	9.828	33.497	15,20%	51,81%	1.600	130.684	1,2%	99,3%
15	>= 0,05 - < 0,10	7.511	41.008	11,62%	63,43%	540	131.224	0,4%	99,7%
16	>= 0,025 - < 0,05	7.155	48.163	11,07%	74,50%	260	131.484	0,2%	99,9%
17	>= 0,010 - < 0,025	7.666	55.829	11,86%	86,36%	128	131.612	0,1%	100,0%
18	< 0,010	8.818	64.647	13,64%	100,00%	42	131.654	0,0%	100,0%
	TİM Toplam	64.647		100,00%	100,00%	131.654	131.654	100,0%	100,0%
	TÜİK Toplam					142.557	142.557		

KAYNAK: TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ (1)kümülatif

III.7 ANA VE ALT FASIL GRUPLARINA GÖRE İHRACAT

Türkiye'nin sektör ihracat gelişmeleri bu bölümde ayrıntılı olarak incelenmekte ve değerlendirilmektedir. Sektör ihracat gelişmelerinin değerlendirilmesinde sektörler uluslararası bir uygulama olan Harmonize Sistem fasıl sınıflandırmasına göre

gruplandırılmaktadır. Harmonize sistemde fasıl sınıflandırmaları 2 basamaklı ana fasılları ve 4 basamaklı ayrıntılı fasılları gruplandırmaktadır. Bu çerçevede öncelikle ana fasıl grupları itibarıyla sektör ihracat gelişmeleri değerlendirilmektedir.

III.7.1 Ana Fasıllara Göre İhracat

İlk 20 Sektörün Payı Değişmedi

Fasıl sınıflandırmasına göre en çok ihracat yapılan ilk 20 sektörde ihracat 2016 yılında yüzde 0,8 düşmüş ve 108,4 milyar dolara gerilemiştir. İlk 20 sektörün toplam ihracatı gerilemesine rağmen toplam ihracat içindeki payı değişmeyecek 2016 yılında yüzde 76'da kalmıştır.

İhracatı Artan Alt Fasil Sayısı 7'ye Yükseldi, Ancak Artış Oranları Düşük Kaldı

Türkiye'nin 2015 yılı ihracatında ilk üç sıra Motorlu Kara Taşıtları, Makineler ve Kıymetli Taş (Altın) ve Metaller idi. İlk üç sıralaması 2016 yılında değişmemiştir.

2015 yılında en çok ihracatı yapılan ilk 20 fasıl içinde sadece üç fasılda ihracat artışı gerçekleşmiş diğer 17 fasılda ise ihracat düşmüştü. 2016 yılında ise ihracatı artan fasıl sayısı 3'ten 7'ye çıkmıştır. Ancak bu yükselişler oran olarak sınırlı ve düşük kalmış, en büyük artış en çok ihraç edilen fasıl olan motorlu kara taşıtları ihracatında gerçekleşmiştir. Motorlu kara taşıtları ihracatı yüzde 13,4 artarak 19,8 milyar dolara yükselmiş aynı zamanda toplam ihracat içindeki payı da yüzde 12,1'den yüzde 13,9'a çıkmıştır.

İhracatı en çok artan ikinci fasıl ise kıymetli taşlar (Altın) ve metaller olmuştur. Kıymetli taşlar (Altın) ve metaller ihracatı yüzde 8,1 artarak 12,18 milyar dolara yükselmiş, toplam ihracat içindeki payı da yüzde 7,8'den yüzde 8,5'a artmıştır. Makine ihracatı geçen yıl 12,33 milyar dolardan bu sene yüzde 0,1 artarak 12,34 milyar dolara yükselmiştir.

2016 yılında ilk 20 fasıl ihracatı içinde ihracatı en çok azalan fasıllar ise mineral yağlar ve yakıtlar olmuştur. Mineral yakıtlar ihracatındaki düşüş yüzde 28,9'dur. İhracatı en çok azalan diğer alt fasıllar meyve ve sebze müstahzarları ile meyvelerdir.

En Büyük Gerileme Mineral Yakıt ve Yağlarda Gerçekleşti

Dünya ekonomisinde emtia talebindeki yavaşlama ve emtia-metal fiyatlarındaki gerileme 2016 yılında zayıflamış, ancak ABD haricinde ekonomik büyüme performansları öngörülenin altında kalmıştır. Bununla birlikte 2016 yılının son çeyreğinde dünya ekonomisinde ve dış ticaretinde olumlu öncü göstergeler görülmeye başlanmıştır.

Mineral yakıtlar ve yağlar 2016 yılında en çok gerileyen alt fasıl olmuştur. Yıl boyu OPEC ülkeleri arasındaki anlaşmazlıklar, İran'ın yasağının kalkması ile tekrar piyasalara girmesi, arz fazlalığına karşın talebinde düşük kalması sonucu mineral yakıt ve yağ ihracatı 2016 yılını yüzde 28,9 düşerek kapatmıştır.

İhracatı en çok düşen diğer alt fasıllar içerisinde yer alan sebze ve meyve müstahzarları ile meyveler bu ürünlerin geleneksel pazarlarında yaşanan sıkıntılar nedeni ile oldukça gerilemiştir. Meyve ihracatında Rusya ile yaşanan sorunlar ihracat performansını çok olumsuz etkilemiştir. Sebze ve meyve müstahzarları ihracatında ise en büyük pazarımız olan Almanya'ya yapılan ihracatta ciddi düşüş meydana gelmiştir.

Demir ve çelikten eşya ihracatı da yüzde 9,1 gerileyerek ihracat en çok azalan dördüncü alt fasıl olmuştur. Çin'de son yıllarda ekonomik büyümenin yavaşlaması sonucu özellikle demir ve çelik üretiminde oluşan kapasite fazlalığı tüm dünyada demir ve çelik üreten üretici ülkeleri büyük bir rekabet baskısı altına almıştır. Türkiye de bu rekabet baskısı nedeni ile Demir ve Çelik Eşya ihracatında istediği performansı ortaya koyamamıştır.

► TABLO.28 İHRACATIN 2 BASAMAKLI ANA FASILARA GÖRE DAĞILIMI İLK 20 ÜRÜN

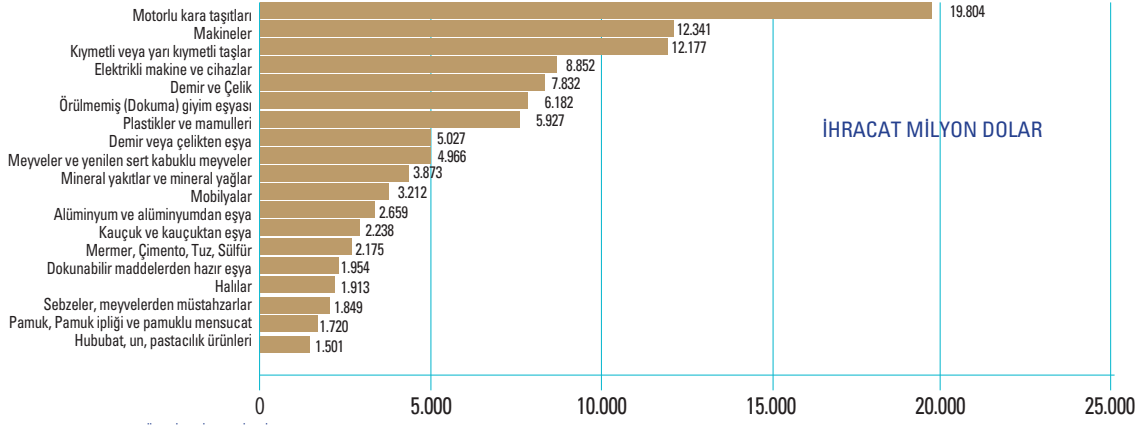
NO	FASILLAR	2015		2016		2015/2016 DEĞİŞİM %
		İHRACAT MİLYON DOLAR	%PAY	İHRACAT MİLYON DOLAR	%PAY	
87	Motorlu kara taşıtları	17.463	12,1	19.804	13,9	13,4
84	Makineler	12.333	8,6	12.341	8,7	0,1
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	11.264	7,8	12.177	8,5	8,1
61	Örme giyim eşyası	8.926	6,2	8.852	6,2	-0,8
85	Elektrikli makine ve cihazlar	8.278	5,8	7.832	5,5	-5,4
72	Demir ve çelik	6.556	4,6	6.182	4,3	-5,7
62	Örülmemiş (Dokuma) giyim eşyası	5.916	4,1	5.927	4,2	0,2
39	Plastikler ve mamulleri	5.358	3,7	5.027	3,5	-6,2
73	Demir veya çelikten eşya	5.465	3,8	4.966	3,5	-9,1
8	Meyveler ve yenilen sert kabuklu meyveler	4.355	3,0	3.873	2,7	-11,1
27	Mineral yakıtlar ve mineral yağlar	4.518	3,1	3.212	2,3	-28,9
94	Mobilyalar	2.753	1,9	2.659	1,9	-3,4
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	2.370	1,6	2.238	1,6	-5,6
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	2.165	1,5	2.203	1,5	1,7
25	Mermer Çimento, Tuz, Sülfür	2.253	1,6	2.175	1,5	-3,4
63	Dokunabilir maddelerden hazırlanan eşya	1.899	1,3	1.954	1,4	2,9
57	Halılar	2.009	1,4	1.913	1,3	-4,8
20	Sebzeler, meyvelerden müstahzarlar	2.187	1,5	1.849	1,3	-15,5
52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	1.703	1,2	1.720	1,2	1,0
19	Hububat, un, pastacılık ürünleri	1.506	1,0	1.501	1,1	-0,3
	İlk 20 Fasıl	109.280	76,0	108.402	76,0	-0,8

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

ŞEKİL.12 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN İLK 20 FASIL 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

III.7.2 Alt Fasillara Göre İhracat

Türkiye'nin ihracat performansı uluslararası üç ayrı mal sınıflandırmasına göre ayrıntılı olarak değerlendirilmektedir.

1-MOTORLU KARA TAŞITLARI

İhracat Tekrar Hızlandı, Sektör İlk Sıradaki Yerini Kuvvetlendirdi

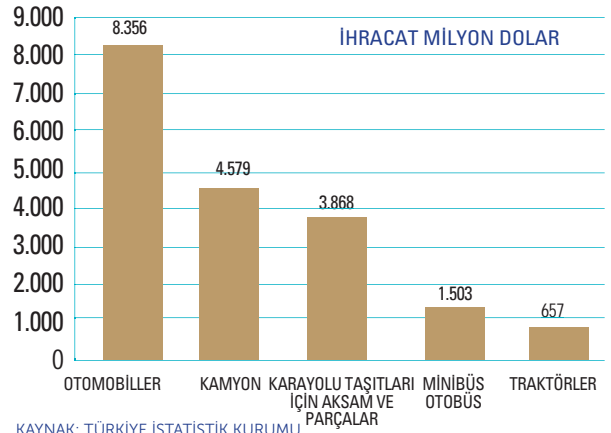
Motorlu kara taşıtları ana ve yan sanayii 2016 yılında genel ihracat performansına göre göreceli olarak çok daha iyi performans göstererek ilk sıradaki yerini daha da kuvvetlendirdi. 2016 yılında motorlu kara taşıtları ihracatı yüzde 13,9 artarak 19,8 milyar dolara yükselmiştir.

İhracatı en çok yapılan ürün otomobillerdir. Binek otomobil ihracatı yüzde 21,1 artarak 8,35 milyar dolara yükselmiştir. İhracatı en çok artan alt fasıl ise yüzde 53,7 artış ile traktörlerdir. 2015 yılında 428 milyon dolar olan traktör ihracatı 2016 yılında 657 milyon dolara yükselmiştir. Minibüs ve otobüs ihracatı da yüzde 25,4 artarak 1,2 milyar dolardan 1,5 milyar dolara çıkmıştır.

İhracatı en çok azalan alt fasıl ise ithalatı en çok artan özel

amaçlı motorlu taşıtlardır. İhracat 2016 yılında yüzde 32,3 düşerek 105 milyon dolara gerilemiştir. Diğer bir azalma yüzde 14,7 ile motorlu kara taşıt aksam ve parçalarında gerçekleşmiştir. Motorlu kara taşıt aksam ve parça ihracatı birim fiyatlarındaki yüzde 23,5 oranındaki gerileme ihracatın azalmasındaki en büyük etkidir.

ŞEKİL.13 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.29 MOTORLU KARA TAŞIT İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
8703	Otomobiller	7.256	6.900	8.356	21,1	8,31	8,70
8704	Kamyon	4.139	4.249	4.579	7,8	6,89	7,28
8708	Karayolu Taşıtları İçin Aksam Ve Parçalar	4.134	3.803	3.868	1,7	4,37	4,38
8702	Minibüs, Otobüs	1.119	1.199	1.503	25,4	11,64	11,08
8701	Traktörler	479	428	657	53,7	6,11	7,14
8716	Römorklar	385	381	428	12,2	2,77	2,83
8700	Motorlu Kara Taşıt Aksam Ve Parçaları	196	224	191	-14,7	61,95	47,41
8705	Kurtarıncılar,İtfaiye,Yol Süpürme, Zift Aracı	175	155	105	-32,3	7,95	7,32

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

2-MAKİNE

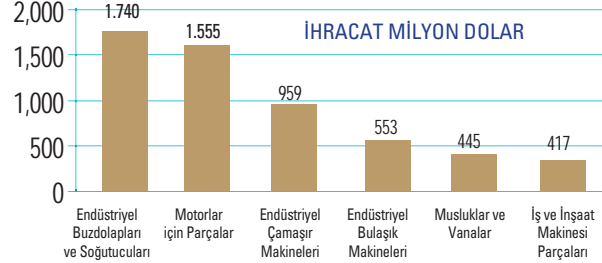
İhracat Geçen Yıl ile Aynı Seviyede Kaldı

En çok alt fasılı içeren makine ihracatı 2016 yılında çok sınırlı bir artışla 12,34 milyar dolara yükselmiştir. Makine ihracatında en çok ihracat yaptığımız 10 alt fasılın 7'sinde ihracat artmış, 3'ünde düşmüştür.

En çok ihraç edilen alt fasıllar 1,74 milyar dolar ile endüstriyel buzdolapları ve soğutucular ile 1,55 milyar dolar ihracatıyla motor parçalarıdır. İlk iki sırada yer alan ürünlerde ihracat geçen sene ile aynı düzeyde kalmıştır.

İhracatı en çok artan alt fasıl yüzde 21 artış ile iplik ve kumaş yıkama, ütüleme ve kurutma makineleridir. İkinci sırada ise yüzde 8,7 artış ile turbojetler ve gaz türbinleri yer almaktadır.

ŞEKİL.14 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

İhracatı en çok azalan alt fasıl ise yüzde 12 düşüş ile iş ve inşaat makineleridir. Musluk ve vana ihracatı da yüzde 9,6 düşerek 445 milyon dolara inmiştir.

TABLO.30 MAKİNA İHRACATINDA ALT FASILAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
8418	Endüstriyel Buzdolapları Ve Soğutucular	2.019	1.721	1.740	1,1	3,96	3,86
8409	Motorlar İçin Parçalar	1.733	1.546	1.555	0,6	17,99	18,25
8450	Endüstriyel Çamaşır Makineleri	925	922	959	4,0	2,49	2,44
8422	Endüstriyel Bulaşık Makineleri,	591	534	553	3,6	5,31	5,06
8481	Musluklar Ve Vanalar	599	492	445	-9,6	9,07	8,80
8431	İş Ve İnşaat Makinesi Parçaları	597	474	417	-12,0	4,11	3,99
8451	İplik, Kumaş Yıkama, Kurutma, Ütüleme Makineleri	267	322	390	21,0	5,60	5,57
8403	Merkezi Isıtma Kazanları	418	378	387	2,4	8,68	9,23
8413	Sıvılar İçin Pompalar	472	384	365	-4,9	8,60	8,24
8411	Turbojetler, Gaz Türbinleri	306	327	356	8,7	174,98	283,43

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

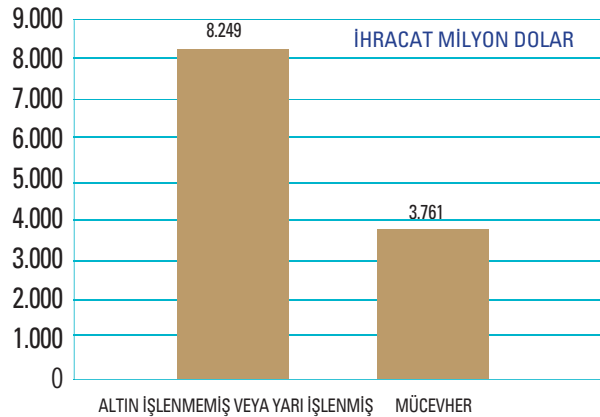
3-KIYMETLİ TAŞ VE METALLER

Altın İhracatı Arttı, Mücevher İhracatı Değişmedi

Kıymetli taş ve metaller ihracatı 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da artışını sürdürmüştür. 2015 yılında yüzde 46 artan kıymetli taş ve metal ihracatı 2016 yılında artış hızı azalsa da yüzde 8,1 artarak 12,2 milyar dolara yükselmiştir.

2015 yılında işlenmemiş veya yarı işlenmiş altın ihracatı yüzde 129,8 artarken 2016 yılında artış yüzde 11,8 oranında gerçekleşerek ihracat 8,25 milyar dolara yükselmiştir. Altın birim fiyatında da yüzde 4,6 artış gerçekleşmiştir. Mücevher ihracatı geçen seneye aynı performansı göstererek 3,76 milyar dolar olmuştur.

ŞEKİL.15 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

► TABLO.31 KIYMETLİ TAŞ VE METAL İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
7108	Altın İşlenmemiş Veya Yarı İşlenmiş	3.212	7.381	8.249	11,8	38.301	40.068
7113	Mücevher	4.348	3.757	3.761	0,1	15.378	17.066
7106	Gümüş İşlenmemiş Veya Yarı İşlenmiş	66	61	99	62,4	505	560

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4-ÖRME GİYİM EŞYASI

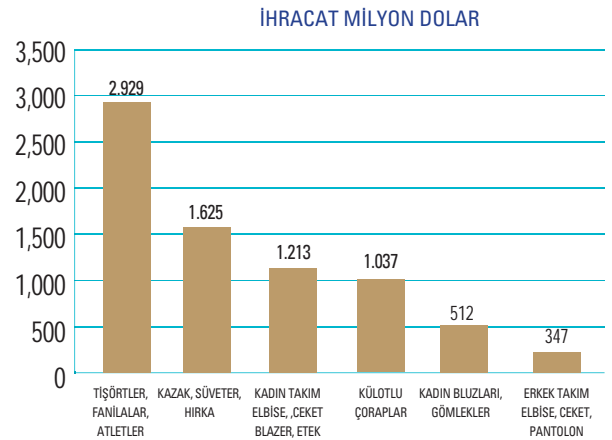
İhracatta Geçen Yıl Başlayan Gerileme Sınırlı da Olsa Devam Ediyor

Örme giyim eşya ihracatı 2016 yılında yüzde 0,8 gerileyerek 8,85 milyar dolara inmiştir. 2014 yılında 10 milyar dolar eşliğini aşan örme giyim eşyası 2015 yılında ise Avrupa Birliği pazarındaki toparlanmadan olumlu etkilense de yüzde 10,9 gerilemişti. Başta Rusya olmak üzere yakın-komşu pazarlardaki sıkıntılar 2016 yılında azalmış, AB pazarlarındaki toparlanma devam etmiş olsa da ihracat performansı düşük kalmıştır.

2016 yılında en çok ihracat yapılan alt fasıl 2,93 milyar dolar ile tişört fanila ve atletler olmuştur. Diğer en çok ihraç edilen alt fasıllar 1,6 milyar dolar ile kazak, süveter ve hırka, 1,2 milyar dolar ile kadın elbise ve ceketleri, 1 milyar dolar ile kilotlu çoraplardır.

Geçtiğimiz yıl kadın takım elbise, ceket, bluz ve gömlekleri alt fasıllarında birim fiyatlar dikkate değer bir şekilde olduk-

► ŞEKİL.16 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

ça gerilemişti. Bu yıl gerileme daha sınırlı kalmış ancak tüm alt fasıllarda devam etmiştir.

► TABLO.32 ÖRME GİYİM EŞYASI İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
6109	Tişörtler, Fanilalar, Atletler,	3.566	2.979	2.929	-1,7	22,39	22,04
6110	Kazak, Süveter, Hırka,	1.754	1.614	1.625	0,7	20,53	19,28
6104	Kadın Takım Elbise, Ceket, Blazer, Etek	1.370	1.273	1.213	-4,7	20,57	20,45
6115	Kilotlu Çoraplar	1.217	1.025	1.037	1,2	15,27	14,47
6106	Kadın Bluzları, Gömlekler,	573	541	512	-5,4	21,25	20,55
6103	Erkek Takım Elbise, Ceket, Pantolon,	374	339	347	2,4	16,90	14,88
6108	Kadın Kombinezon, Gecelik, Pijama,	320	312	275	-11,9	14,75	12,73
6105	Erkek Gömlekleri	259	237	255	7,6	28,96	27,32
6111	Bebek Giyim Eşyası	146	144	176	21,6	16,91	15,75
6107	Erkek Kilotları, Pijamalar, Bormozlar,	151	165	162	-1,9	15,29	10,77

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

5-ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZLAR

2016 Yılında İhracat Gerilemeye Devam Etti

Hem yatırım malları hem de tüketici elektroniği gibi iki farklı ürün grubunu içinde barındıran elektrikli makine ve cihazlar

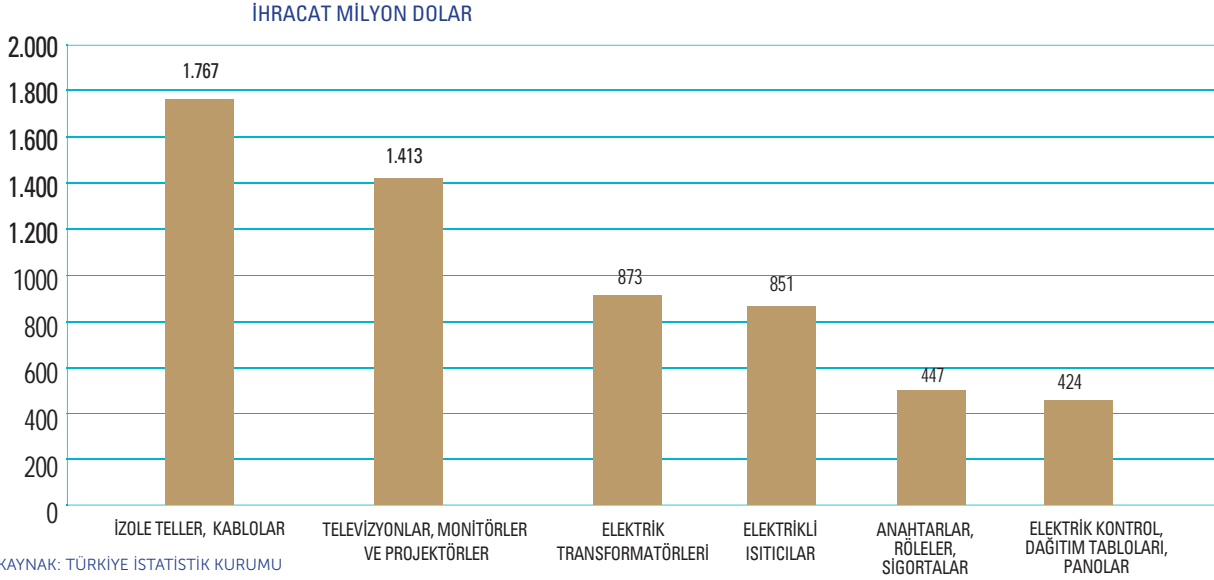
fasıl ihracatı 2016 yılında yüzde 5,4 gerilemiştir.

En çok ihracatı yapılan alt fasıl gruplarında ilk sırada 1,77 milyar dolar ile izole kablolar ve teller yer almaktadır. İzole edilmiş tel ve kablolar ihracatı geçen seneye göre yüzde 9,2 azalmıştır. İhraç birim fiyatı da yüzde 8,9 düşmüştür. En çok ihraç edilen ikinci alt fasıl ürünü TV alıcılar ile monitörlerdir.

TV ve Monitör ihracatı 2016 yılında yüzde 13 gerileyerek 1,4 milyar dolara düşmüştür. İhracatı azalan diğer alt fasıllar yüzde 10 düşüş ile elektrik kontrol ve dağıtım panelleri, yüz-

de 7,7 düşüş ile anahtar, priz, fiş ve sigortalardır. İhracatı en çok artan alt fasıl ise yüzde 25,2 artış oranı ile telefon cihazlarıdır.

ŞEKİL.17 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

TABLO.33 ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZ İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
8544	İzole Teller, Kablolar	2.421	1.947	1.767	-9,2	5,01	4,47
8528	Televizyonlar, Monitörler Ve Projektörler	1.905	1.624	1.413	-13,0	27,51	24,29
8504	Elektrik Transformatörleri	769	836	873	4,5	6,57	6,72
8516	Elektrikli Isıtıcılar	1.071	873	851	-2,5	4,12	3,97
8536	Anahtarlar, Röleler, Sigortalalar,	569	485	447	-7,7	13,33	13,08
8537	Elektrik Kontrol, Dağıtım Tabloları, Panolar	665	471	424	-10,0	14,22	13,81
8502	Rotatif Elektrik Konvertörleri	259	250	283	12,9	8,61	9,25
8507	Akümülatörler	288	222	226	2,0	2,47	2,36
8512	Motonu Taşıtar İçin Aydınlatma Ve İşaret Cihazları	171	179	224	25,2	59,21	172,50
8517	Telefon Cihazları	222	212	223	4,9	14,31	14,51

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

6-DEMİR-ÇELİK

Uzun ve Yassı Ürünler İhracatında Gerileme Hızlanarak Devam Etti

Demir-çelik ihracatı 2015 yılında yüzde 29 gerilemişti. 2016 yılında ise gerileme yavaşladı da ihracat yüzde 5,7 azalarak 6,18 milyar dolara düşmüştür. Alt fasıl ihracat birim fiyatları düşmeye devam etmiştir. Miktar olarak toplam demir çelik ihracatı yüzde 3,4 artarak 13,67 milyon tona yükselmiştir. 2015 yılında ABD haricinde ekonomik performans olarak

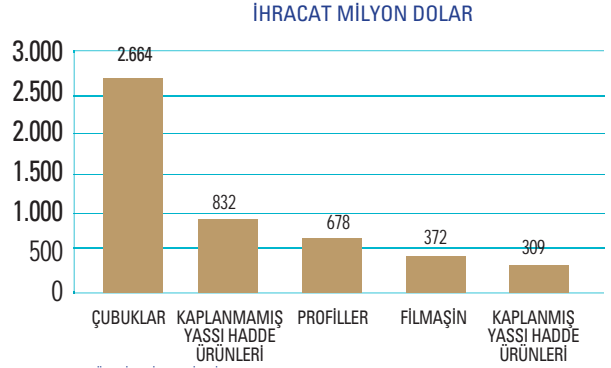
tüm dünya ülkelerinde yaşanan yavaşlama ve durgunluk başta Çin olmak üzere birçok ülkede demir çelik üretim tesislerinde atıl kapasiteler yaratmıştır. 2016 yılı da 2015 yılı gibi demir çelik sektöründe atıl kapasitelerden doğan sorunların devam ettiği ve Çin'in oldukça düşük fiyatlar ile yaptığı ihracattan etkilenen diğer üretici ülkelerin koruma önlemleri ve ilave vergiler ile sorunları aşmaya çalıştığı bir yıl olmuştur. Türkiye demir çelik ihracatı da 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da tüm bu koşullardan oldukça olumsuz etkilenmiştir. Alt ürün gruplarında Türkiye'nin en çok ihracat yaptığı ürün

3 İHRACAT

grubu inşaat demirlerinin olduğu çubuklar ve barlar alt faslında ihracat yüzde 13,4 düşerek gerilemesini sürdürmüştür. Çevre ve komşu ülkelere yapılan inşaat demiri ihracatı hem bu ülkelerdeki karşılıklar hem de petrol fiyatlarının düşmesine bağlı gelirlerindeki ve inşaat harcamalarındaki gerileme Türkiye'nin ihracatını oldukça olumsuz etkilemiştir. Toplam demir çelik ihracatı içindeki payının oldukça yüksek olması nedeniyle inşaat demiri ihracatındaki performans toplam demir çelik ihracatında da oldukça belirleyici rol oynamaktadır.

En çok ihraç edilen ikinci alt grup ürün kaplanmamış yassı hadde ürünleridir. Kaplanmamış yassı hadde ürünleri ihracatı yüzde 7 artarak 832 milyon dolar olmuştur. İhracatı en çok artan alt fasıl ise yüzde 70,3 artış ile paslanmaz çelikten yassı hadde ürünleridir. Ferro alyajların ihracatı yüzde 62,3 artarak 197 milyona yükselmiştir. Kaplanmış yassı hadde ürünleri ihracatı da yüzde 13,7 artarak 309 milyon dolara yükselmiştir.

► ŞEKİL.18 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

İhracatı en çok düşen alt fasıl ise yüzde 22 düşüş ile soğuk haddelenmiş yassı mamullerdir. Profil ihracatı da yüzde 15,1 düşerek 678 milyona inmiştir.

► TABLO.34 DEMİR VE ÇELİK İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
7214	Çubuklar	4.341	3.078	2.664	-13,4	0,42	0,38
7208	Kaplanmamış Yassı Hadde Ürünleri	995	778	832	7,0	0,43	0,40
7216	Profiller	1.171	798	678	-15,1	0,53	0,47
7213	Filmaşın	556	342	372	8,8	0,44	0,40
7210	Kaplanmış Yassı Hadde Ürünleri	396	272	309	13,7	0,77	0,69
7202	Ferro Alyajlar	163	122	197	62,3	1,51	1,43
7219	Paslanmaz Çelikten Yassı Hadde Ürünleri	122	97	165	70,3	0,56	0,52
7209	Soğuk Haddelenmiş Yassı Mamul (Geniş>600mm)	218	232	181	-22,0	2,13	1,84
7204	Hurda	235	147	147	0,3	1,01	0,95
7228	Diğer Alaşımli Çelikten Çubuk Ve Profiller	164	141	129	-8,9	0,65	0,55

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

7-DOKUMA GİYİM EŞYASI

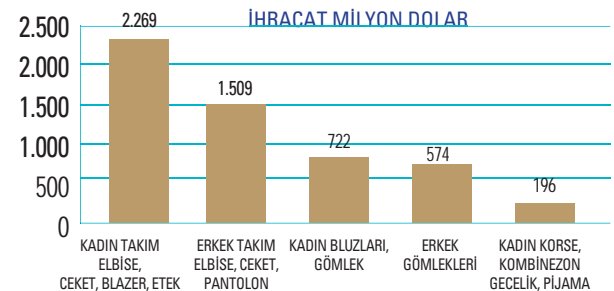
Dokuma Giyim Eşyası İhracatı Geçen Yılı Düzeyinde Kaldı

Dokuma giyim eşyası ihracatı 2016 yılında yüzde 0,2 gibi çok sınırlı bir artış ile 5,93 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Dokuma giyim eşyası alt fasıllarında ihracatı en çok yapılan iki alt faslında ihracat artmıştır. Artış oranları çok düşüktür. Kadın elbise ve ceket alt faslında ihracat yüzde 3,3, erkek elbise ve ceket alt faslında yüzde 1,1 yükselmiştir. Her iki ürün grubunda ihraç birim fiyatları düşmüştür. İhracatın artış gösterdiği diğer alt fasıl ise eşarp, şal, kaşkol fular grubudur. İhracatta en çok düşüş kadın gecelik kombinezon, pijama ürün grubunda gerçekleşmiş ihracat yüzde 10,6 düşerek 196 milyon dolara gerilemiştir.

Erkek gömlelerinde de ihracat yüzde 5,4 gerileyerek 574 milyon dolara inmiştir. Ürün birim fiyatları gerilemeye devam etmiştir.

► ŞEKİL.19 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.35 DOKUMA GİYİM EŞYASI İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
6204	Kadın Takım Elbise, Ceket, Blazer, Etek	2.417	2.195	2.269	3,3	26,85	25,27
6203	Erkek Takım Elbise, Ceket, Pantolon,	1.566	1.493	1.509	1,1	22,17	20,65
6206	Kadın Bluzları, Gömlek	733	736	722	-1,9	33,98	33,23
6205	Erkek Gömlekleri	630	607	574	-5,4	27,46	26,21
6208	Kadın Korse, Kombinezon Gecelik, Pijama	217	220	196	-10,6	9,95	9,33
6211	Spor, Kayak Ve Yüzme Kıyafetleri	130	134	132	-1,4	16,26	15,80
6202	Kadın Manto, Kaban Anoraklar	142	111	108	-3,0	20,79	18,68
6214	Eşarp, Şal, Kaşkol, Fular	69	91	101	10,5	13,31	11,06

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

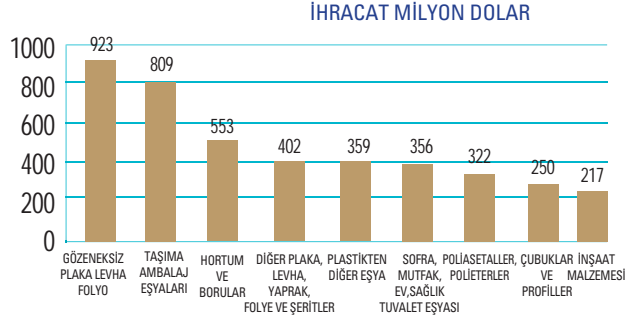
8-PLASTİK VE MAMULLERİ

İhraç Birim Fiyatları Gerilemeye İhracat Düşmeye Devam Etti

Plastik mamulleri ihracatı 2015 yılındaki gerilemesini 2016 yılında da sürdürmüştür. İhracat 2015 yılında yüzde 11,9 2016 yılında ise yüzde 6,2 düşerek 5 milyar dolara inmiştir. 2015 yılında en çok ihracatı yapılan ilk 10 alt ürün grubunun tamamında ihracat düşmesine rağmen 2016 yılında bu sayı 5'e düşmüştür. Ancak ihracatı artan alt fasıllardaki artışlar çok sınırlı kalmıştır. En çok ihraç edilen alt fasıl gözeneksiz levha, plaka ve folyolardır.

En büyük düşüş plastik çubuk ve profil alt grubu ile hortum ve borulardır. 2015 yılında olduğu gibi düşüş yüzde 20'nin üstünde yüzde 21,9 olarak gerçekleşmiş ihracat 2014 yılındaki 925 milyon dolarlık düzeyinden 553 milyon dolara gerilemiştir. Plastik inşaat malzemesi ve profil ile çubuk ürün gruplarında da ihracat yüzde 15'in üstünde düşmüştür. 809 milyon dolar ihracat gerçekleştirdiğimiz plastik ambalaj

► ŞEKİL.20 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

malzemeleri ihracatı geçen yıla aynı performansı göstermiştir.

İhracatı en çok yapılan 10 alt fasıldan sadece hortum ve boru ihraç birim fiyatları çok sınırlı düzeyde artmış diğer 9 alt fasılda fiyatlar ortalama yüzde 9 düzeyinde düşmüştür.

► TABLO.36 PLASTİK VE MAMÜLLERİ İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
3920	Gözeneksiz Plaka Levha Folyo	967	914	923	1,0	2,70	2,50
3923	Taşıma Ambalaj Eşyaları	816	809	809	0,0	2,50	2,42
3917	Hortum Ve Borular	925	707	553	-21,9	2,53	2,57
3921	Diğer Plaka, Levha, Yaprak, Folye ve Şeritler	420	386	402	4,2	3,00	2,87
3926	Plastikten Diğer Eşya	402	351	359	2,4	5,10	4,88
3924	Sofra, Mutfak, Ev, Sağlık Tuvalet Eşyası	396	346	356	2,9	3,11	2,94
3907	Poliasetaller, Polieterler	410	330	322	-2,5	1,64	1,49
3916	Çubuklar Ve Profiller	407	296	250	-15,5	1,90	1,72
3925	İnşaat Malzemesi	326	264	217	-17,8	2,48	2,30
3906	Akrilik Polimerleri	229	199	186	-6,6	1,19	1,07

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

9- DEMİR VE ÇELİKTEN EŞYALAR

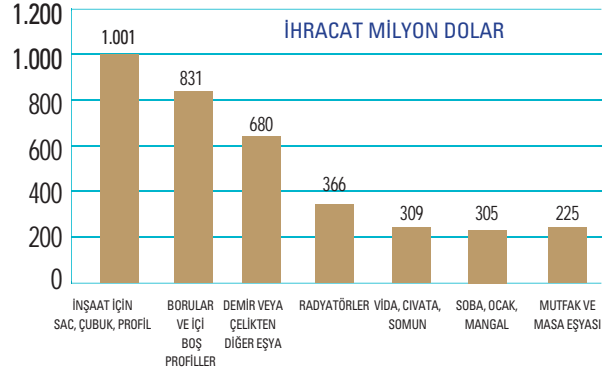
Demir ve Çelikten Eşya İhracat Pazarları Daralıyor

Demir ve çelikten eşya ihracatı 2016 yılında yüzde 9,1 düşerek 5 milyar dolar seviyesinin altına inmiştir. İhracat miktarı olarakta yüzde 4,7 düşmüş 4,97 milyar dolar değerinde 3,58 milyon tonluk ihracat gerçekleştirilmiştir.

Demir ve çelikten eşya alt fasıllarında 2016 yılında en çok ihracat yapılan ilk 10 alt fasıl içinde 3'ünde ihracat artmıştır. İhracatı en çok artan alt fasıl yüzde 15,6 artışla diğer çelikten eşyalar faslıdır. İhracatı 588 milyondan 680 milyon dolara yükselmiştir. Vida, civata, somun ihracatı da yüzde 7,4 artarak 309 milyona yükselmiştir.

En çok ihracat yaptığımız ürün inşaat sektöründe kullanılan sac, profil ve inşaat aksamlarıdır. 2015 yılında ihracat yüzde 15,4 düşerek 1,25 milyar dolara gerilemiş 2016 yılında ise yüzde 19,6 düşerek 1 milyar dolara inmiştir. Son yıllarda oldukça düşen müteahhlik hizmetleri bu ürünün ihracatını çok olumsuz etkilemiştir. En çok ihraç edilen ve ihracatı en çok azalan ikinci alt ürün ise çelik borulardır. Çelik Boru it-

ŞEKİL.21 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

halatı değer olarak yüzde 18,4 gerileyerek 831 milyon dolara düşmüştür. Miktar olarak ise gerileme yüzde 7,4 oranında olup 2016 yılında 1,44 milyon ton ihracat gerçekleştirilmiştir. Çelik boru ihracatının yarısı 5 ülkeye Irak, İngiltere, Romanya, ABD ve Almanya'ya gerçekleştirilmektedir.

TABLO.37 DEMİR VE ÇELİKTEN EŞYA İHRACATINDA ALT FASILAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
7308	İnşaat İçin Sac, Çubuk, Profil	1.473	1.245	1.001	-19,6	1,88	1,75
7306	Borular Ve İçi Boş Profiller	1.353	1.019	831	-18,4	0,65	0,58
7326	Demir Veya Çelikten Diğer Eşya:	645	588	680	15,6	2,34	2,40
7322	Radyatörler	451	388	366	-5,5	1,44	1,31
7318	Vida, Civata, Somun	308	287	309	7,4	3,15	3,32
7321	Soba, Ocak, Mangal	385	327	305	-6,5	3,62	3,48
7323	Mutfak Ve Masa Eşyası	298	255	225	-11,6	4,74	4,41
7305	Diğer İnce Ve Kalın Borular	141	194	180	-7,2	0,98	0,89
7325	Diğer Dökme Eşya	211	161	172	6,9	2,07	2,11
7311	Kaplar	143	141	130	-7,4	2,09	2,11

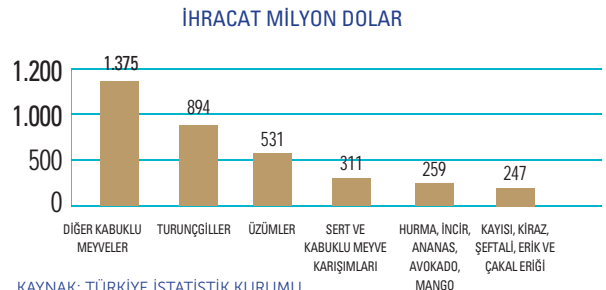
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

10-MEYVELER

Rusya Pazarının Yeri Doldurulamayınca İhracat Düştü

Kabuklu meyve ihracatı 2014 yılında yüzde 9, 2015 yılında ise 0,7 artmış ve 2015 yılı ihracatı 4,36 milyar dolara yükselmişti. 2015 yılında Rusya ile yaşanan sıkıntılarının sonucunda getirilen yasaklamaya ilaveten İtalya ve Fransa'ya yapılan ihracat da azalınca 2016 yılı toplam meyve ihracatı yüzde 11,1 gerileyerek 3,87 milyar dolara düşmüş, 482 milyon dolar azalan meyve ihracatındaki kaybın 255 milyon dolarlık bölümü Rusya'ya yapılan ihracattaki düşüşten kaynaklanmıştır.

ŞEKİL.22 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

En çok ihraç edilen ilk 7 alt fasıldan 2'sinde ihracat artmış diğer 5 alt fasılda ihracat azalmıştır. En çok ihraç edilen alt fasıl geçen yıla göre yüzde 26,5 düşerek ihracatı 1,37 milyar dolara gerileyen Diğer Kabuklu Meyvelerdir. İhracatı artan ürünler Kayısı, Kiraz, Şeftali, Erik ile Turunçgiller olmuştur.

Kayısı, Kiraz, Şeftali ve Erkten oluşan alt fasılın ihracatı yüzde 14,3 artarak 247 milyon dolara yükselmiştir. Turunçgil ihracatı da yüzde 7,7 artarak 894 milyon dolara çıkmıştır. En çok ihraç edilen ilk 7 alt fasılda yer alan ürünlerde ihracat birim fiyatları ortalama yüzde 17 düşmüştür.

► TABLO.38 MEYVE İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
0802	Diğer Kabuklu Meyveler	1.560	1.872	1.375	-26,5	11,54	8,78
0805	Turunçgiller	932	830	894	7,7	0,55	0,52
0806	Üzümler	679	570	531	-7,0	1,43	1,30
0813	Sert Ve Kabuklu Meyve Karışımları	380	328	311	-5,0	4,50	3,58
0804	Hurma, İncir, Ananas, Avokado Mango	288	261	259	-0,7	3,62	3,45
0809	Kayısı, Kiraz, Şeftali, Erik Ve Çakal Eriği	219	217	247	14,3	1,04	1,16
0810	Diğer Taze Meyveler	126	119	112	-5,8	0,72	0,58

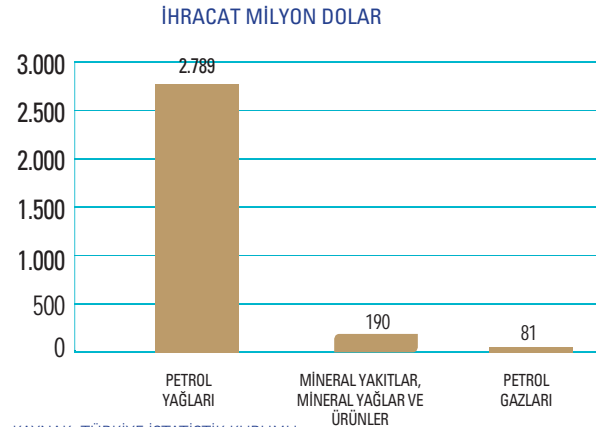
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

11-MİNERAL YAKIT VE YAĞLAR

Durağan Petrol Fiyatları ve Azalan Talep İhracatı Olumsuz Etkilemeye Devam Etti

2015 yılında yüzde 26 düşen mineral yakıtlar ve yağlar ihracatı 2016 yılında da yüzde 28,9 düşerek 3,2 milyar dolar seviyesine gerilemiştir. 2015 yılında 25 dolar seviyelerine kadar inen ham petrol fiyatları 2016 yılında 40-55 dolar bandında kalmış OPEC ülkeleri arasında çok uzun süren anlaşmazlıklar yılın sonunda son bulmuştur. Yıl boyu süren belirsizlikler İran'ın tekrar petrol piyasalarına girmesi fiyatları aşağı yönde baskılamaya devam etmiştir. 2016 yılı raporunda öngördüğümüz üzere Türkiye mineral yakıt ve yağ ihracatı geçtiğimiz yıllarda gösterdiği performansın çok altında kalmıştır. 2017 yılında ham petrol fiyatlarının ortalama 50-55 dolar seviyelerinde kalması ham petrol talebinin durağan seyrini sürdürmesi beklenmektedir. Mineral yakıtlar ve yağlar içinde iki önemli ihraç kalemi bulunmaktadır. Bu iki kalemden petrol yağları ihracatı 2015 yılında yüzde 29,7, ortalama ihraç birim

► ŞEKİL.23 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

fiyatı da yüzde 14,9 gerilemiştir. Veri gizliliği ihracat ve birim fiyat değerlendirmelerini ayrıntılı yapmamıza imkan vermektedir.

► TABLO.39 MİNERAL YAKIT VE YAĞ İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
2710	Petrol Yağları	5.480	3.966	2.789	-29,7	0,47	0,40
2700	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar Ve Ürünleri	226	220	190	-13,7	Gizli Veri	Gizli Veri
2711	Petrol Gazları	184	105	81	-22,1	0,42	0,37

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

12-MOBİLYA

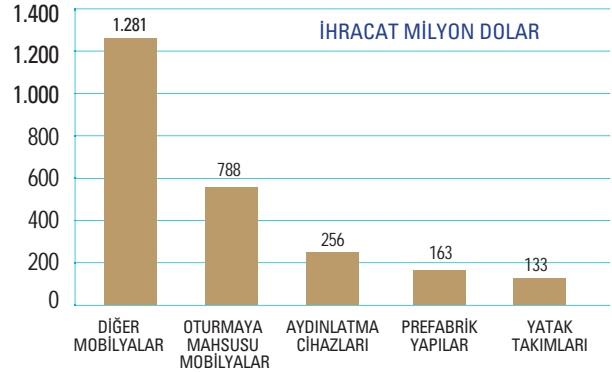
Yakın Çevre Pazarlardaki Kayıplar Uzak Pazarlarda Telafi Ediliyor

Mobilya ihracatı 2009 yılından 2014 yılına kadar devamlı artarak 2,97 milyar dolara yükselmiştir. 2015 yılı ve 2016 yılı mobilya ihracatı Türkiye ile komşu ülkelerde çıkan sonuçlardan çok olumsuz etkilenmiştir. Yıllardır en büyük pazarımız olan Irak'a yapılan ihracat son 3 yıldır gerilerken en büyük ikinci ve üçüncü pazarımız olan Libya ve Azerbaycan'a gerçekleştirilen ihracat çok büyük kayba uğramıştır.

Mobilya ihracatı alt fasılları performanslarını incelediğimizde prefabrik yapılar en büyük ihracat düşüşünün yaşandığı alt grup olmuştur. Prefabrik yapılar ihracatı yüzde 32,3 düşerek 249 milyon dolardan 169 milyon dolara inmiştir. Diğer ihracatı azalan alt fasıl ise yüzde 5,1 düşüşle mobilya aksam ve parçaları olmuştur.

Oturma grupları, aydınlatma cihazları ve yatak ihracatı çok sınırlı bir artış göstermiştir. Aydınlatma cihazları ile prefabrik

ŞEKİL.24 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

yapı ihraç birim fiyatları artarken diğer alt fasıllarda ihraç birim fiyatları düşmüştür.

TABLO.40 MOBİLYA İHRACATINDA ALT FASILAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
9403	Diğer Mobilyalar	1.457	1.351	1.281	-5,1	2,65	2,44
9401	Oturmaya Mahsus Mobilyalar	788	746	788	5,6	4,49	4,50
9406	Prefabrik Yapılar	315	248	256	3,4	10,39	10,87
9405	Aydınlatma Cihazları	235	249	169	-32,3	1,95	2,12
9404	Yatak Takımları	133	130	133	2,4	4,70	4,27

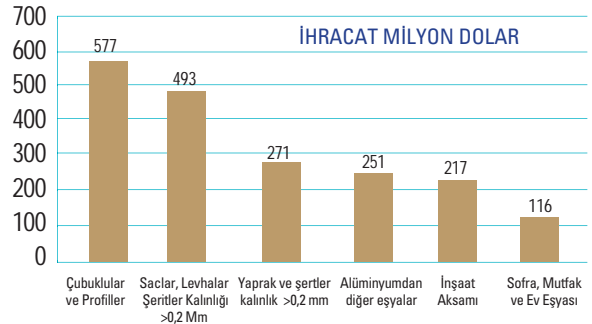
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

13-ALÜMİNYUM VE ALÜMİNYUMDAN EŞYA

İhraç Birim Fiyatları Düşerken İhracat da Geriledi

Alüminyumdan eşya ihracatı 2016 yılında yüzde 5,6 düşerek 2,24 milyar dolara gerilemiştir. Alüminyum ürünlerinin birim ihraç fiyatları da geçen sene olduğu gibi gerilemeye devam etmiştir. 2016 yılında ihraç edilen alüminyum eşya miktarı 669 bin tondur. Miktar olarak ihracat yüzde 1,5 gerilemiştir. İhracattaki gerilemenin ana nedeni ihraç birim fiyatlarındaki düşüş olmuştur. En çok ihraç edilen 6 alt fasıldan 2'sinde ihracat artmış 4'ünde ise düşmüştür.

ŞEKİL.25 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.41 ALÜMİNYUM VE ALÜMİNYUMDAN EŞYA İHRACATINDA ALT FASILAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
7604	Çubuklar Ve Profiller	657	606	577	-4,8	3,92	3,71
7606	Saclar, Levhalar, Şeritler Kalınlığı >0,2 Mm.	531	504	493	-2,2	2,66	2,46
7607	Yaprak Ve Şeritler Kalınlık <= 0,2mm	242	260	271	4,2	3,28	3,05
7616	Alüminyumdan Diğer Eşya	243	236	251	6,4	6,26	5,93
7610	İnşaat Aksamı	284	233	217	-6,8	5,22	5,16
7615	Sofra, Mutfak Ve Ev Eşyası	116	118	116	-1,5	5,51	5,09

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

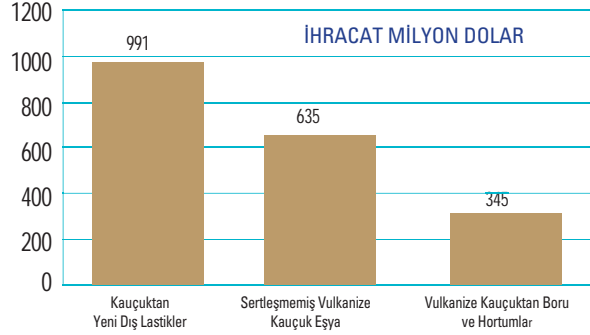
14-KAUÇUK VE KAUÇUKTAN EŞYA

Kauçuk Eşya İhracatı Miktarı Arttı

Kauçuk ve kauçuktan eşya ihracatı 2016 yılında hem değer hem miktar olarak artmıştır. Yüzde 1,7 artarak 2,2 milyar dolara yükselen ihracat miktarı olarak da artarak 507 bin tondan 539 bin tona çıkmıştır. Almanya yıllardır en çok ihracat yaptığımız ülkedir. Toplam kauçuk ihracatının yaklaşık yüzde 20'si Almanya'ya gerçekleştirilmektedir.

En çok ihraç edilen alt ürünler içinde en önemli ihracat kalemi olan kauçuktan yeni dış lastikler ihracatı yüzde 1,2 artarken, sertleştirilmiş vulkanize kauçuk eşya ihracatı yüzde 3,6, vulkanize kauçuktan boru ve hortumlar ihracatı ise yüzde 0,2 artmıştır.

ŞEKİL.26 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.42 KAUÇUK VE KAUÇUKTAN EŞYA İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
4011	Kauçuktan Yeni Dış Lastikler	1.161	979	991	1,2	3,80	3,48
4016	Sertleştirilmiş Vulkanize Kauçuk Eşya	705	613	635	3,6	6,62	6,80
4009	Vulkanize Kauçuktan Boru Ve Hortumlar	432	345	345	0,2	5,44	5,40

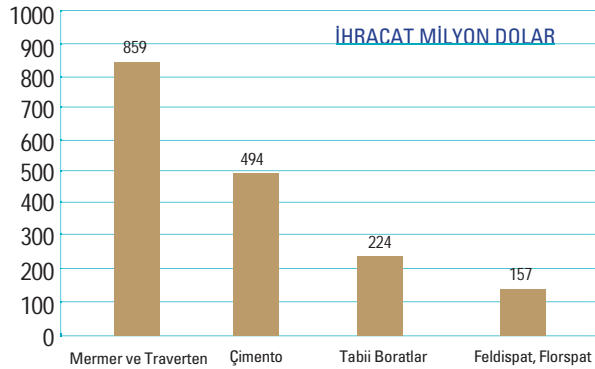
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

15-MERMER ÇİMENTO VE MİNERALLER

Mermer ve Çimento İhracatı Gerilemeye Devam Etti

Mermer, çimento ve mineraller ihracatı 2016 yılında yüzde 3,4 gerileyerek 2,18 milyar dolara inmiştir. Mermer ve traverten ihracatı yüzde 1,4 gerileyerek 859 milyon dolara inmiştir. Çimento ihracatı ise yüzde 10,1 gerileyerek 549 milyon dolardan 494 milyon dolara düşmüştür. Yakın pazarlarda inşaat ve altyapı yatırımlarında meydana gelen yavaşlama ve gerileme ile mermer ihracatında yaşanan iç fiyat rekabeti ihracattaki düşüşlerin en önemli nedenleridir.

ŞEKİL.27 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.43 MERMER VE ÇİMENTO İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
2515	Mermer Ve Traverten	976	872	859	-1,4	0,20	0,20
2523	Çimento	640	549	494	-10,1	0,05	0,04
2528	Tabii Boratlar	266	232	224	-3,2	0,33	0,33
2529	Feldispat, Florspat	156	146	157	7,6	0,03	0,03

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

16- DOKUMA EŞYA

İhracat Çok Sınırlı da Olsa Arttı

Tekstil sektörünün önemli bir kolu olan ev tekstilini barındıran dokuma eşya ihracatı 2016 yılında yüzde 2,9 artarak 1,95 milyar dolara yükselmiştir. İhracat artışında ABD ve Hollanda'ya yapılan ihracatın yüzde 10-20 yükselmesi önemli rol oynamıştır.

Dokuma eşya ürünleri ihracatında önemli yer tutan çarşaf, örtü ve bez ihracatı yüzde 5 artarken, ambalaj torba ve çuval ihracatı yüzde 4,1, diğer mefruşat eşyaları ihracatı yüzde 3,6 ve perde ihracatı yüzde 9,2 oranında gerilemiştir.

Alt fasıl ürünlerin ihracat birim fiyatlarındaki düşüş 2016 yılında azalsa da devam etmiştir.

▶ TABLO.44 DOKUMA EŞYA İHRACATINDA ALT FASILAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
6302	Çarşaf, Örtü, Bezler	1.371	1.148	1.205	5,0	8,34	8,07
6305	Ambalaj Torba Ve Çuval	381	330	317	-4,1	3,53	3,50
6304	Diğer Mefruşat Eşyası	134	123	119	-3,6	9,77	8,73
6303	Perdeler	128	121	110	-9,2	12,68	11,87

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

17-HALI

Halı İhracatı Gerilemeye Devam Etti

Halı ihracatı 2016 yılında yüzde 4,8 düşerek 1,9 milyar dolara inmiştir. Dokuma Halı alt fasıl ihracatında yüzde 5,2 düşüş yaşanmış ihracat 1,6 milyar dolara gerilemiştir. Halılar ve tuftede edilmiş yer kaplamaları ihracatı ise yüzde 8,6 artmış ve 225 milyon dolara yükselmiştir. Tüm alt fasıl ürünlerin ihracat birim fiyatları ortalama yüzde 5-7 düşmüştür.

▶ TABLO.45 HALI VE YER KAPLAMALARI İHRACATINDA ALT FASILAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
5702	Dokuma Halı Ve Yer Kaplamaları	2.012	1.712	1.624	-5,2	3,19	3,02
5703	Halılar Ve Tuftede Edilmiş Yer Kaplamaları	206	208	225	8,6	3,05	2,81

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

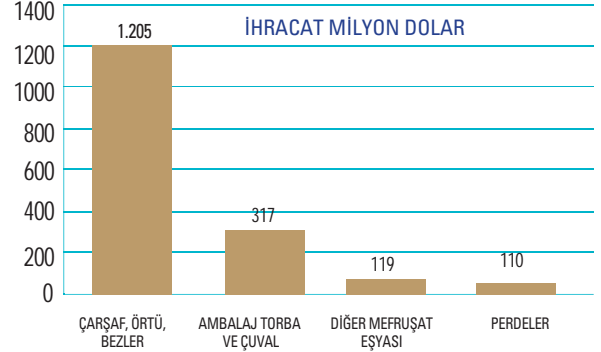
18-SEBZE MEYVE MÜSTAHZARLARI

2016 Yılında İhracatın En Çok Düştüğü İkinci Fasıl Oldu

En çok ihraç edilen ilk 20 fasıl içinde 2015 yılında ihracatın arttığı 3 fasıldan biri iken sebze ve meyve müstahzarları ihracatı 2016 yılında yüzde 15,5 gerileyerek 1,85 milyar dolara inmiştir. Gerilemenin en büyük kaynağı Almanya'ya yapılan ihracattaki 196 milyon dolarlık azalış olmuştur.

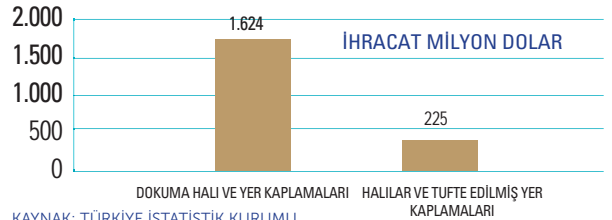
Alt fasıllar içinde en çok ihraç edilen ürün 2016 yılında ihracatı yüzde 25,6 düşerek 745 milyon dolara gerileyen diğer meyve ve bitki konserveleridir. Reçel, marmelat, meyve püresi ihracatı yüzde 28,3 düşerek 2016 yılında 281 milyon

▶ ŞEKİL.28 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

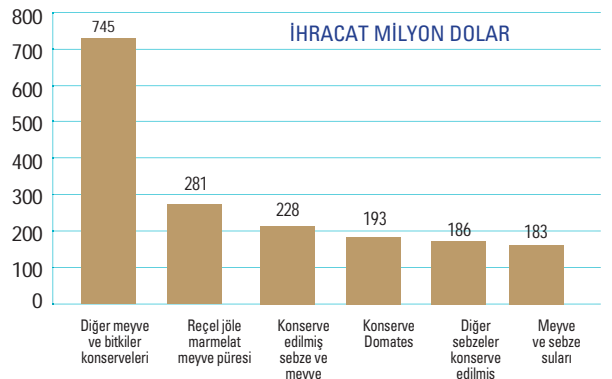
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

▶ ŞEKİL.29 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

▶ ŞEKİL.30 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

dolara inmiştir. Bu ürünlerin ihraç birim fiyatları da yüzde 24-26 oranında düşmüştür. Her iki alt fasılda da ihracat miktar olarak da aynı oranlarda gerilemiştir.

Konserve edilmiş meyve ve sebze ihracatı ise yüzde 5,9 artarak 228 milyon dolara yükselirken, konserve domates (Salça) ihracatı da yüzde 4,5 artarak 193 milyon dolara yükselmiştir.

► TABLO.46 SEBZE MEYVE MÜSTAHZARLARI İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
2008	Diğer Meyve ve Bitki Konserveleri	875	1.001	745	-25,6	7,73	5,69
2007	Reçel, Jöle, Marmelat, Meyve Püresi	325	392	281	-28,3	6,68	5,04
2001	Konserve Edilmiş Sebze Ve Meyve	241	216	228	5,9	1,15	1,13
2002	Konserve Domates	229	184	193	4,5	1,41	1,21
2005	Diğer Sebzeler Konserve Edilmiş	205	197	186	-5,3	1,77	1,89
2009	Meyve ve Sebze Suları	200	186	183	-1,7	1,41	1,47

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

19-PAMUK VE PAMUKLU MENSUCAT

Pamuklu İhracatında Gerileme Yerini Sınırlı da Olsa Yükselişe Bıraktı

2015 yılında yüzde 9,1 gerileyerek 1,7 milyar dolara inen pamuk ve pamuklu mensucat ihracatı 2016 yılında yüzde 1 artarak 1,72 milyar dolara yükselmiştir. Miktar olarak ise yüzde 7,8 artarak 415 bin tona çıkmıştır.

En çok ihrac edilen alt fasıl m2'si 200 gramdan fazla mensucattır. İhracat yüzde 2,3 artarak 484 milyon dolara yükselmiştir. İhracatı artan diğer alt ürün ise yüzde 62,8 artış ile pamuktur. Pamuk (Karde edilmemiş) ihracatı 2016 yılında 124 milyon dolara yükselmiştir.

► TABLO.47 PAMUK VE PAMUKLU MENSUCAT İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
5209	Mensucat M2 Ağırlığı 200 Gr. I Geçenler	560	473	484	2,3	9,08	8,71
5205	Pamuk İpliği	384	385	382	-0,9	3,00	3,07
5208	Mensucat M2 Ağırlığı 200 Gr Geçmeyenler	314	294	281	-4,3	9,20	7,57
5211	Sentetik Veya Suni Lifle Karşık M2>200 Gr	232	235	220	-6,4	11,95	11,53
5201	Pamuk (Karde Edilmemiş)	88	76	124	62,8	1,61	1,63

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

20- HUBUBAT, UN VE PASTACILIK ÜRÜNLERİ

Hububat Ve Un İhracatının Toplam İhracat İçindeki Payı Artıyor

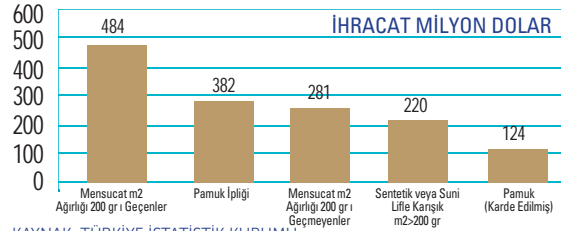
2016 yılında ilk 20 en çok ihrac edilen fasıl arasına giren hububat, un ve pastacılık mamullerinin toplam ihracat içindeki payı da artmaktadır. 2016 yılı ihracatı yüzde 0,3 gerileyerek 1,5 milyar dolar olmuştur. İhraç edilen ürün miktarı ise yüzde 19,5 artarak 1,31 milyon tondan 1,57 milyon tona çıkmıştır. İhraç birim fiyatlarındaki düşüş ihracatın değer olarak artmasını engellemiştir.

► TABLO.48 HUBUBAT, UN VE PASTACILIK ÜRÜNLERİ İHRACATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi	939	915	887	-3,1	2,27	2,17
1902	Makarnalar ve kuskus	507	418	422	1,0	0,62	0,51
1904	Kabartılmış, Kavrulmuş Hububat Ürünü	173	145	165	14,3	0,63	0,52

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

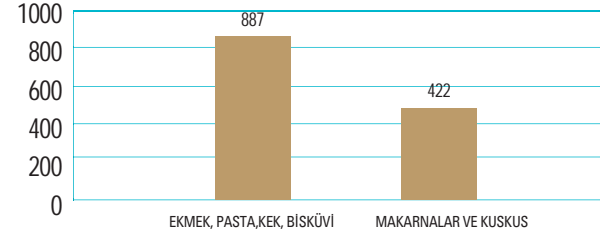
► ŞEKİL.31 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

İhracatı en çok azalan alt fasıllar ise pamuk ipliği, mensucat ağırlığı 200 gramı geçmeyenler ile sentetik veya suni lifli karışık mensucatlarıdır.

► ŞEKİL.32 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

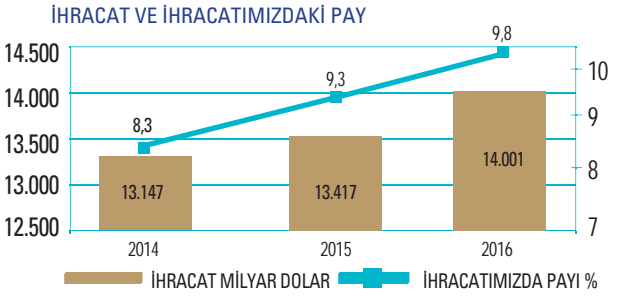
III.8 ÜLKELERE VE FASILLARA GÖRE İHRACAT

1-ALMANYA

Almanya En Büyük İhracat Pazarı Olmayı Sürdü

Almanya'ya 2016 yılında ihracat yüzde 4,4 artmış ve 14,0 milyar dolara yükselmiştir. Almanya'nın toplam ihracatımız içindeki payı da yüzde 9,3'den yüzde 9,8'e ulaşmıştır. İhracat artışımız sürerken Almanya en büyük ihracat pazarımız olmaya da devam etmektedir. 2016 yılında Almanya'ya yapılan ihracatta bir bölüm fasılda ihracat artarken bir bölümünde düşmüştür. Almanya'ya ihracatta ilk iki sırada motorlu kara taşıtları makinelerin önüne geçmiştir. Örne giyim eşyaları hemen üçüncü sıradadır. Almanya'ya ihracatta en yüksek artış yüzde 29,5 ile motorlu kara taşıtlarında gerçekleşmiştir. En büyük düşüş ise 28,6 ile sebzeler ve meyveler olmuştur. Ev tekstili ile dokuma

ŞEKİL.33 ALMANYA'YA İHRACAT VE ALMANYA'NIN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

giyim eşyası ihracatı da gerilemiştir. 2016 yılında Almanya'ya ihracat artışını motorlu kara taşıtları sürüklemiştir.

TABLO.49 ALMANYA'YA YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.142	2.012	2.605	29,5
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	2.352	2.084	2.144	2,9
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	2.384	1.886	1.891	0,3
85	Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	995	898	878	-2,2
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	937	798	797	-0,1
73	Demir veya çelikten eşya	553	498	491	-1,4
20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	555	687	490	-28,6
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya, takımlar, kullanılmış giyim ve dokunmuş diğer eşya, paçavralar	550	472	450	-4,6
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	514	421	425	0,9
8	Yenilen meyveler ve yenilen sert kabuklu meyveler	478	459	421	-8,3

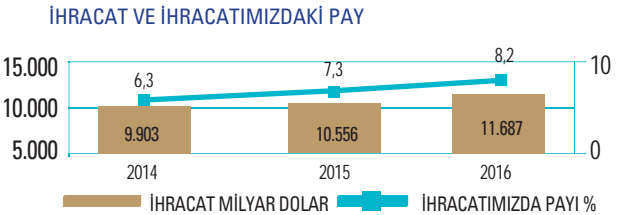
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

2-İNGİLTERE

İngiltere İhracatımızda İkinci Sıradaki Yerini Kuvvetlendirdi

İngiltere Irak'ı geçerek 2015 yılına en büyük ikinci pazarımız haline gelmişti. İngiltere'ye ihracatımız 2016 yılında da yüzde 10,7 artmış ve 11,69 milyar dolara yükselmiştir. İngiltere ihracat pazarlarımızdaki ikinci sırasını 2016 yılında kuvvetlendirmiştir. İngiltere'nin ihracatımız içindeki payı da yüzde 7,3'den yüzde 8,2'ye yükselmiştir. 2016 yılında Brexit yaşayan İngiltere'ye ihracat artışı başarı sayılmalıdır. Ancak bu değerlendirmeyi daha sağlıklı yapmak için fasıl ihracatları da incelenmelidir. İngiltere'ye kıymetli veya yarı kıymetli taşlar ihracatı önemli ölçüde artarak 3,15 milyar dolara çıkmıştır. Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar ihracatta ilk sıraya yükselmiştir. İkinci sıraya inen motorlu kara taşıtları ihracatı ise 2016 yılında yüzde 16,8 gerilemiştir. Diğer ürünlerin ih-

ŞEKİL.34 İNGİLTERE'YE İHRACAT VE İNGİLTERE'NİN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

racatında ise gerilemeler yaşanmıştır. Örme giyim eşyası ihracatı yüzde 9,4, dokuma giyim eşyası ihracatı yüzde 4,4 ve elektrikli makine ve cihazlar ihracatı yine yüzde 13,4 gerilemiştir. Bu gerilemede Sterlin/dolar paritesindeki düşüş de etkili olmuştur. İngiltere'ye ihracat artışını tek bir sektördeki sıçrama sürüklemiştir.

► TABLO.50 İNGİLTERE'YE YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	135	1.261	3.147	149,6
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.220	2.456	2.043	-16,8
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	1.641	1.457	1.320	-9,4
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.170	1.085	939	-13,5
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	892	779	766	-1,7
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	713	633	605	-4,4
73	Demir veya çelikten eşya	449	389	390	0,1
39	Plastikler ve mamulleri	239	226	206	-8,6
8	Yenilen meyveler ve yenilen sert kabuklu meyveler	212	210	187	-10,8
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	157	103	155	50,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

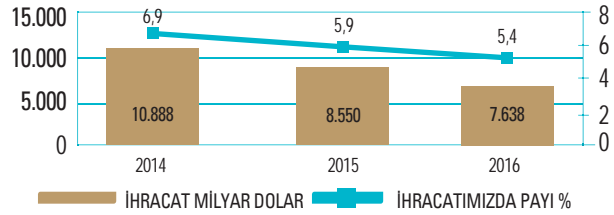
3-IRAK

Irak Pazarında Kayıplar 2016 Yılında da Devam Etti

Irak'taki ticaret kaybımız 2015 yılından sonra 2016 yılında da devam etmiştir. Irak üçüncü büyük ihracat pazarımız sıralamasında bulunmaktadır. 2016 yılında ihracat yüzde 10,7 gerilemiş ve 7,64 milyar dolara inmiştir. Toplam ihracatımız içindeki payı da yüzde 5,9'dan yüzde 5,4'e düşmüştür. Üç yılda 2,5 puan pay kaybı oluşmuştur. Irak'a yapılan ihracatta hemen tüm önemli fasillarda gerileme yaşanmıştır. En büyük gerileme yüzde 34,2 ile elektrikli makine ve cihazlarında yaşanmıştır. Örme giyim eşyası ihracatı yüzde 30,4, demir-çelik ürünleri ihracatı yüzde 21,5 düşmüştür. İhracatı artan sektörler kıymetli ve yarı kıymetli taşlar, değirmencilik ürünleri ile süt ürünleri olmuştur.

► ŞEKİL.35 İRAK'A İHRACAT VE İRAK'IN İHRACATIMIZDA PAYI

İHRACAT VE İHRACATIMIZDAKİ PAY

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Irak ile yaşanan siyasi sorunlar ve güvenlik sorunları 2016 yılında da ihracatımızı olumsuz etkilemiştir.

► TABLO.51 İRAK'A YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	493	464	597	28,6
11	Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, inülin, buğday gluteni	550	486	548	12,8
15	Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	606	503	494	-1,9
94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb, prefabrik yapılar	564	482	451	-6,5
39	Plastikler ve mamulleri	588	493	402	-18,4
73	Demir veya çelikten eşya	793	471	370	-21,5
19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	361	327	366	12,0
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	759	477	314	-34,2
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	408	440	306	-30,4
4	Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli ürünler	406	263	302	14,8

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

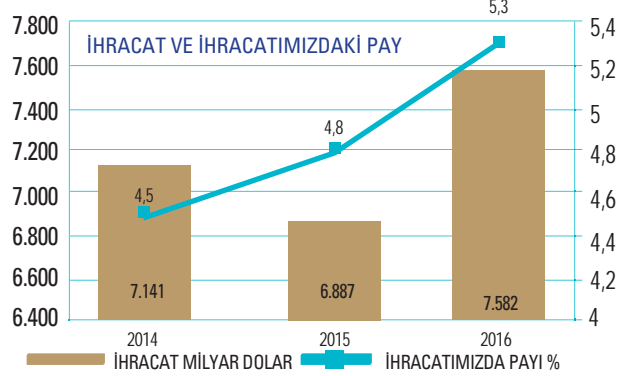
4-İTALYA

İtalya'ya İhracatımız Yeniden Arttı

İhracatta geleneksel ve önemli bir pazarımız olan İtalya'ya ihracat 2016 yılında yeniden artmıştır. İtalya ekonomisinin büyümeye başlamış olması ihracat artışımızı desteklemiştir. İtalya dördüncü ihracat pazarımız olmayı sürdürmüştür. İtalya'ya ihracat 2016 yılında yüzde 10,1 artmış ve ihracat 7,58 milyar dolar olmuştur. İtalya'nın ihracatımızdaki payı yüzde 5,3'e yükselmiştir.

2015 yılında İtalya'ya ihracatta önemli beş fasılda artış sağlanmıştır. Motorlu kara taşıtları ihracatı yüzde 54,4 artmıştır. Ayrıca makineler, örme giyim eşyası, demir ve çelik ile plastikler ve mamullerinde ihracat artışı sağlanmıştır. Diğer fasıllarda ihracat gerilemiştir. İtalya'ya ihracatta en yüksek gerileme yüzde 13,1 ile meyveler grubunda yaşanmıştır. İtalya 2016 yılında ekonomik toparlanmasını sürdürmüştür.

ŞEKİL.36 İTALYA'YA İHRACAT VE İTALYA'NIN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Toparlanma başta motorlu kara taşıtları olmak üzere sektörlerimizdeki ihracat artışını desteklemiştir.

TABLO.52 İTALYA'YA YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	1.566	1.655	2.555	54,4
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	520	529	566	7,1
8	Yenilen meyveler ve yenilen sert kabuklu meyveler	663	647	563	-13,1
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	372	323	327	1,2
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	240	315	266	-15,4
60	Örme eşya	329	260	251	-3,5
52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	289	250	240	-4,4
72	Demir ve çelik	196	200	225	12,5
39	Plastikler ve mamulleri	228	202	210	3,8
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	228	191	186	-2,6

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

5-ABD

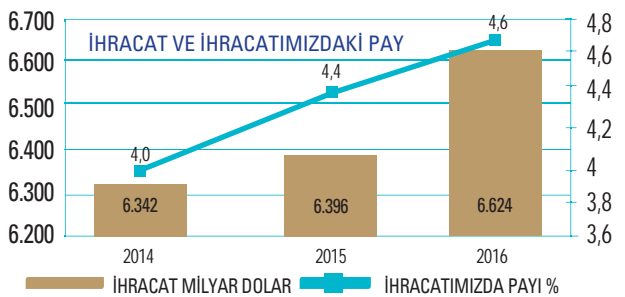
ABD'ye Kademeli ve İstikrarlı İhracat Artışı

ABD pazarına yönelik ihracatımızda kademeli ve istikrarlı bir artış dönemi yaşanmaktadır. 2015 yılında beşinci büyük pazarımız haline gelen ABD 2016 yılında bu yerini korumuştur. ABD'ye ihracat 2016 yılında yüzde 3,6 artarak 6,62 milyar dolara yükselmiştir. ABD'nin ihracat pazar payı yüzde 4,4'den yüzde 4,6'ya yükselmiştir.

ABD'ye ihracatta önemli çok sayıda ürün grubunda ihracat yükselmiştir. En yüksek ihracat yapılan ürün olan demir çelik ürünleri ihracatı yüzde 0,9 artmıştır. En yüksek ihracat artışı yüzde 32 ile kıymetli veya yarı kıymetli taşlarda gerçekleşmiştir. Ev tekstili ihracatı yüzde 10,3 yükselmiştir. Birçok pazara ihracatı önemli ölçüde artan motorlu kara taşıtlarının ABD'ye ihracatı yüzde 9,7 düşmüştür.

ABD ekonomisinde büyüme 2016 yılında da sürmüştür. Buna bağlı olarak ithalat talebi de güçlenmektedir. Türkiye'nin ABD pazarındaki toparlanmadan yararlandığı görülmektedir.

ŞEKİL.37 ABD'YE İHRACAT VE ABD'NİN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.53 ABD'YE YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
72	Demir ve çelik	1.141	912	921	0,9
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	711	679	712	4,8
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	458	762	689	-9,7
57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	272	274	328	19,9
68	Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	346	348	315	-9,5
88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	254	281	276	-1,9
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya, takımlar, kullanılmış giyim ve dokunmuş diğer eşya, paçavralar	226	220	242	10,3
73	Demir veya çelikten eşya	341	334	239	-28,3
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	153	165	218	32,0
24	Tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler	189	148	160	7,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

6-FRANSA

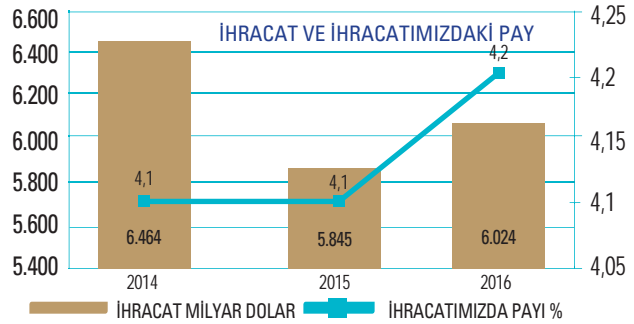
İhracatımızın Arttığı Fransa Artık Altıncı Büyük Pazarımız

Fransa'ya ihracat 2016 yılında yüzde 3,1 artmış ve 6,03 milyar dolara yükselmiştir. Fransa'nın ihracatımızdaki payı da yüzde 4,2 olmuştur. Fransa geçen yıl gerilediği 6. büyük ihracat pazarımız sırasını 2016 yılında korumuştur.

Fransa'ya ihracatta birçok alt fasılda ihracat gerilemiştir. Genel ihracat artışını sağlayan ise motorlu kara taşıtları ihracatındaki artış olmuştur. Motorlu kara taşıtları ihracatı 2016 yılında yüzde 21,5 artmıştır. Buna karşın elektrikli makine ve cihaz ihracatı yüzde 2,4, makine ihracatı yüzde 2,2 örme giyim eşyası ihracatı yüzde 3,9 ve ev tekstili ürünleri ihracatı yüzde 3,0 gerilemiştir. İhracatta artış sağlanan bir diğer alt sektör mobilya olmuştur.

Fransa 2015 yılında zayıf bir ekonomik büyüme göstermiş

► ŞEKİL.38 FRANSA'YA İHRACAT VE FRANSA'NIN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

olup, Türkiye'nin ihracat performansı birçok alt sektörde sınırlanmıştır.

► TABLO.54 FRANSA'YA YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.068	1.822	2.214	21,5
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	704	630	615	-2,4
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	594	523	512	-2,2
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	603	462	444	-3,9
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	328	261	249	-4,6
8	Yenilen meyveler ve yenilen sert kabuklu meyveler	247	325	243	-25,3
39	Plastikler ve mamulleri	191	176	173	-2,1
73	Demir veya çelikten eşya	181	177	163	-8,0
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya, takımlar, kullanılmış giyim ve dokunmuş diğer eşya, paçavralar	182	148	144	-3,0
94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb, prefabrik yapılar	125	131	137	4,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

7-BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ

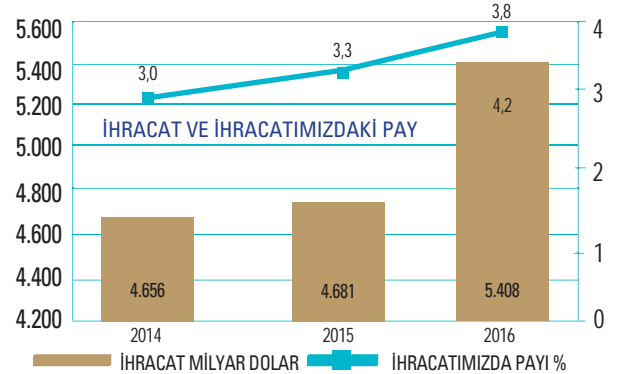
Altın İhracatındaki Artış ile BAE'ye İhracatımız Yeniden Yükseldi

Birleşik Arap Emirlikleri'ne ihracatımız 2016 yılında yüzde 15,5 artmış ve 5,40 milyar dolara yükselmiştir. BAE'nin ihracat pazarlarımız içindeki payı da yüzde 3,8'e çıkmıştır.

BAE'ne ihracatımızda belirleyici altın ihracatı olmuştur. Kıymetli ve yarı kıymetli taşlar (altın) ihracatı 2016 yılında yüzde 50,6 ve yaklaşık 1 milyar dolar artmıştır. Buna karşın diğer önemli ihraç kalemlerinden olan demir ve çelik ile mineral yakıtlar ve yağ ihracatı gerilemiştir. Makine ve elektrikli makine ve cihazlar ihracatları ise artmıştır.

Petrol fiyatlarındaki gerileme ile daha sınırlı ithalata yönelen BAE pazarına ihracatımız altın ticaretindeki artış ile yeniden yükselmiştir. Diğer sektör ihracatları ise farklı performanslar göstermiştir.

ŞEKİL.39 BAE'YE İHRACAT VE BAE'NİN İHRACATIMIZDAKİ PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.55 BAE'YE YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.947	2.036	3.067	50,6
72	Demir ve çelik	777	587	458	-21,9
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	498	575	358	-37,7
85	Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuar	113	136	200	47,7
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	192	176	139	-21,0
94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb, prefabrik yapılar	79	89	85	-4,8
57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	75	71	76	7,6
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	44	54	76	41,9
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	64	68	70	2,9
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	72	70	63	-9,5

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

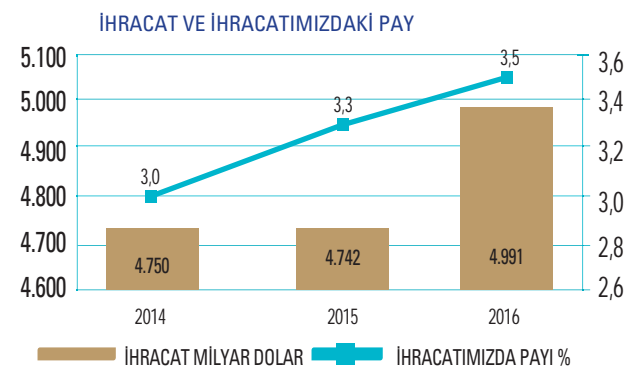
8-İSPANYA

İspanya'daki Toparlanma İhracatımızı Artırdı

İspanya'ya ihracat 2016 yılında yeniden artışa geçmiştir. İhracat yüzde 5,3 artmış ve 4,99 milyar dolar olmuştur. İspanya'nın ihracatımız içindeki payı yüzde 3,5'e yükselmiştir. İspanya'ya önemli tüm fasillarda ihracat artmıştır. Motorlu kara taşıtları aksam ve parçaları ihracatı yüzde 23,9, dokuma giyim eşyaları ihracatı yüzde 5,2, örme giyim eşyası ihracatı yüzde 2,5, makineler ihracatı yüzde 14,4 ve demir çelik ihracatı yüzde 41,1 artmıştır.

İspanya ekonomisi 2016 yılında görece hızlı bir ekonomik büyüme göstermiştir. İspanya'da hızlanan ekonomik büyüme Türkiye'nin ihracatına olumlu yansımaktadır.

ŞEKİL.40 İSPANYA'YA İHRACAT VE İSPANYA'NIN İHRACATIMIZDAKİ PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.56 İSPANYA'YA YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	819	942	1.167	23,9
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	823	874	920	5,2
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	766	753	772	2,5
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	353	357	408	14,4
72	Demir ve çelik	155	140	198	41,1
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	184	156	161	3,1
39	Plastikler ve mamulleri	114	124	127	1,8
52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	78	87	99	14,6
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	107	93	87	-6,4
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	78	76	87	13,7

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

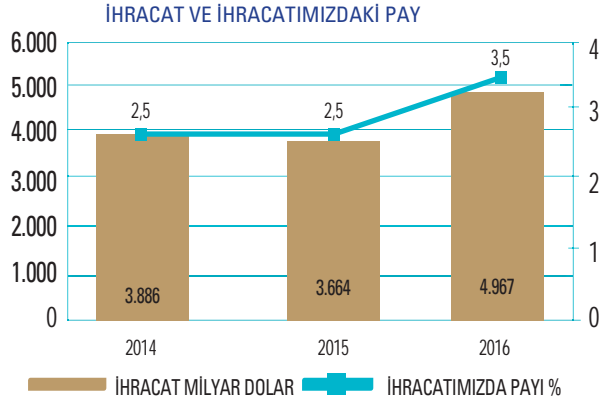
9-İRAN

İran'a İhracatta Sıçrama, Altın Yine Sahnedeydi

İran'a ihracat 2016 yılında yüzde 35 artmış ve 4,99 milyar dolara yükselmiştir. İran'ın ihracat pazarlarımız içindeki payı yeniden yüzde 3,8'e çıkmıştır.

İran'a ihracattaki sıçrama altın ihracatındaki yüzde 91,5 oranındaki artıştan kaynaklanmıştır. Bunun dışındaki örme ve dokuma giyim eşyası ihracatı ile motorlu kara taşıtları ihracatında da önemli artışlar yaşanmıştır. Plastik ve mamulleri hariç diğer fasıl ihracatları da yükselmiştir. 2016 yılı İran'da ambargoların kaldırıldığı ilk yıl olmuştur. Petrol fiyatlarındaki toparlanma da İran'ı desteklemiştir. Türkiye ile yapılan tercihli ticaret anlaşması da etkili olmaya başlamıştır. Türkiye'nin İran'a önemli fasıllarda ihracatı artmaktadır. İran Türkiye'nin 9. büyük pazarı sırasına yükselmiştir.

► ŞEKİL.41 İRAN'A İHRACAT VE İRAN'IN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.57 İRAN'A YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	820	890	1.704	91,5
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	484	423	446	5,6
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	33	71	193	173,0
39	Plastikler ve mamulleri	244	186	181	-2,6
44	Ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü	209	169	170	0,7
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	108	99	170	70,9
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	164	158	169	7,3
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	95	120	156	29,6
24	Tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler	133	133	149	11,6
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	18	36	146	301,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

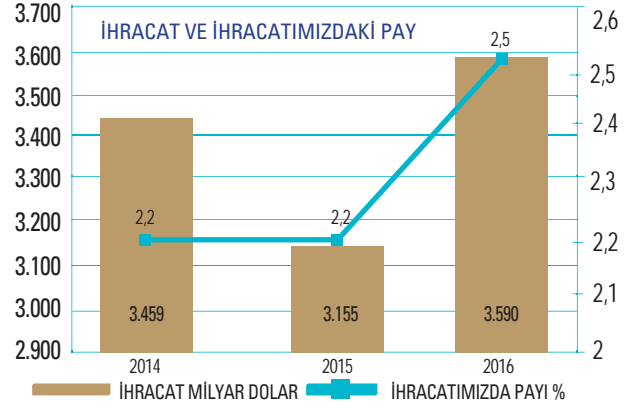
10-HOLLANDA

Hollanda'ya İki Haneli İhracat Artışı

Hollanda'ya 2016 yılında ihracat yüzde 13,8 artmış ve 3,59 milyar dolara yükselmiştir. Hollanda'nın ihracatımız içindeki payı yüzde 2,5'e çıkarken sırasını bir basamak yükseltmiştir. Hollanda'ya motorlu kara taşıtları ihracatı 2016 yılında yüzde 58,0 artmıştır. Bunun dışındaki diğer bazı önemli fasıllarda da ihracat artmıştır. Demir-çelik ihracatı yüzde 36,8, mineral yakıtlar ve yağlar ihracatı yüzde 40,0 elektrikli makine ve cihazlar ihracatı yüzde 34,9 artmıştır. Örne ve dokuma giyim eşyası ihracatı ise gerilemiştir.

Hollanda ekonomisi 2016 yılında daha iyi bir büyüme göstermiştir. Türkiye bu büyümeden motorlu kara taşıtları ve diğer önemli fasıl ihracatlarındaki artışlar ile yararlanmıştır.

ŞEKİL.42 HOLLANDA'YA İHRACAT VE HOLLANDA'NIN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.58 HOLLANDA'YA YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	417	421	665	58,0
61	Örne giyim eşyası ve aksesuarı	452	393	387	-1,4
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	361	308	266	-13,5
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	165	175	177	1,1
72	Demir ve çelik	228	123	168	36,8
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	111	114	160	40,0
3	Balıklar, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve suda yaşayan diğer omurgasız hayvanlar	132	144	159	10,4
85	Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	104	110	149	34,9
20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	131	135	131	-3,2
8	Yenilen meyveler ve yenilen sert kabuklu meyveler	140	127	126	-1,5

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

11-S. ARABİSTAN

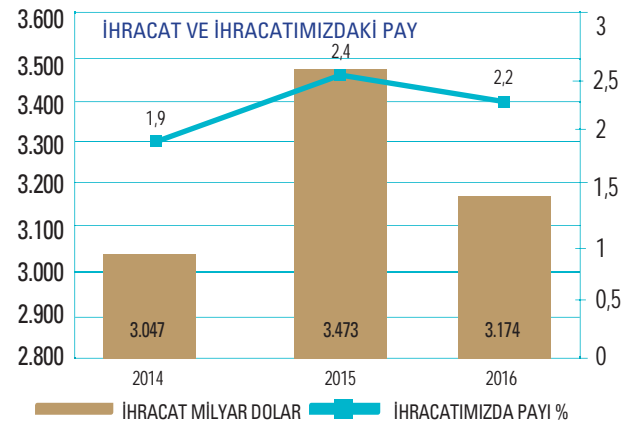
Suudi Arabistan'a İhracatta Gerileme

S. Arabistan'a ihracat 2016 yılında yüzde 8,9 azalarak 3,17 milyar dolara inmiştir. S. Arabistan'ın ihracatımız içindeki payı da yüzde 2,2'ye gerilemiştir.

S. Arabistan'a ihracatta hemen tüm fasıllarda gerilemeler yaşanmıştır. En büyük ihracat kalemi olan elektrikli makine ve cihazlarda ihracat yüzde 4,7 gerilemiştir. Halı, mineral yakıtlar, makine, mobilya ve motorlu kara taşıtları ihracatı da düşmüştür. İhracatın arttığı fasıl örme giyim eşyaları olmuştur. Ayrıca meyveler ve sebzeler ile mineral ürünler ihracatı da artış göstermiştir.

S. Arabistan'ın petrol gelirlerindeki azalma ile ekonomik büyüme yavaşlamış ve toplam ithalatı gerilemiştir. Türkiye'nin de buna bağlı olarak birçok önemli fasılda ihracatı zayıflamıştır.

ŞEKİL.43 S. ARABİSTAN'A İHRACAT VE S. ARABİSTAN'IN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.59 S.ARABİSTAN'A YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları,aksam-parça-aksesuarı	269	417	397	-4,7
57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	370	388	322	-17,0
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	197	280	235	-15,9
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	233	271	208	-23,4
94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb, prefabrik yapılar	135	196	182	-7,0
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	109	111	138	24,1
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	103	141	135	-4,0
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	135	130	129	-0,8
8	Yenilen meyvalar ve yenilen sert kabuklu meyvalar	66	79	121	52,7
68	Taş, alçı, çimento, amiyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	111	115	121	5,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

12-İSRAİL

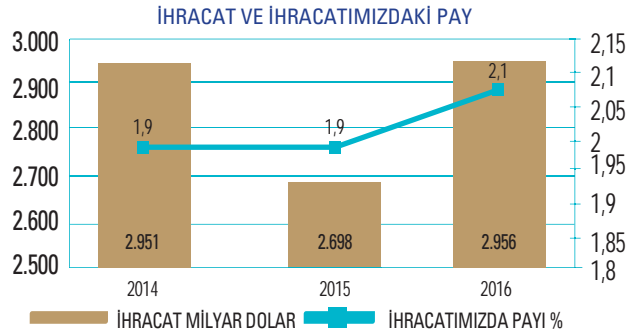
İsrail'e Yeniden İhracat Artışı

2015 yılındaki gerileme ardından İsrail'e ihracat 2016 yılında yüzde 9,6 artarak 2,96 milyar dolara yükselmiştir. İsrail'in ihracatımız içindeki payı da yüzde 2,1'e çıkmıştır.

İsrail'e motorlu kara taşıtları ile elektrikli makine ve cihazlar ihracatları gerilemiş, bunun dışındaki tüm önemli fasıllarda ihracat artmıştır. Demir-çelik ihracatı yüzde 27,3, plastik ve mamulleri ihracatı yüzde 8,9, dokuma giyim eşyası ihracatı yüzde 14,5, makine ihracatı yüzde 22,9 ve örme giyim eşyası ihracatı yüzde 30,7 artmıştır.

İlişkilerin iyileştiği İsrail'e ihracat yeniden ivme kazanmaya başlamıştır.

► ŞEKİL.44 İSRAİL'E İHRACAT VE İSRAİL'İN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.60 İSRAİL'E YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	507	465	428	-7,9
72	Demir ve çelik	508	325	413	27,3
39	Plastikler ve mamulleri	172	181	197	8,9
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	140	156	179	14,5
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	154	144	177	22,9
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları,aksam-parça-aksesuarı	193	182	173	-4,7
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	60	67	87	30,7
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	67	72	86	19,6
25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	69	76	86	13,0
48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	69	66	80	22,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

13-MISIR

Mısır'a İhracatta Gerileme Sürüyor

Mısır'a ihracat 2015 yılından sonra 2016 yılında da gerilemiştir. 2016 yılında ihracat yüzde 12,3 gerilemiş ve 2,73 milyar dolara inmiştir. Mısır'ın, Türkiye'nin ihracat pazarları içindeki payı ise yüzde 1,9'a gerilemiştir.

Mısır'a birçok önemli alt fasılda ihracat iki haneli oranlarda düşmüştür. Mısır'a ihracatta en önemli kalem olan mineral yakıt ve yağlar ihracatı yüzde 15,7 gerileme göstermiştir. Bu gerileme petrol fiyatlarındaki düşüşten kaynaklanmıştır. Makine ihracatı yüzde 11,7, plastik ve mamulleri ihracatı yüzde 9,4, demir ve çelikten eşya ihracatı yüzde 26,4 düşmüştür. Buna karşın demir ve çelik ihracatı yüzde 1,5 ve motorlu kara taşıtları ihracatı ise yüzde 1,2 yükselmiştir.

► TABLO.61 MISIR'A YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	859	619	522	-15,7
72	Demir ve çelik	329	481	488	1,5
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	202	227	201	-11,7
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	200	139	141	1,2
39	Plastikler ve mamulleri	141	138	125	-9,4
73	Demir veya çelikten eşya	124	151	111	-26,4
85	Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	117	110	101	-7,8
48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	40	68	79	15,4
28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikler	88	77	68	-11,3
52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	77	68	68	-0,8

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

14-İSVİÇRE

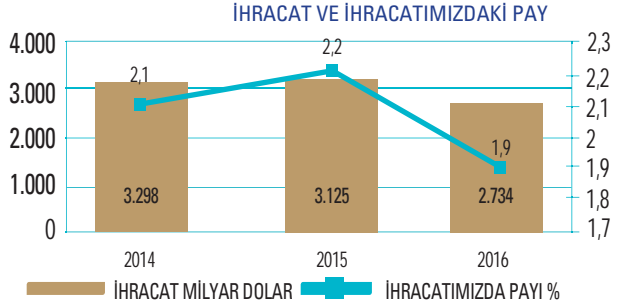
Altın İhracatı İsviçre Pazarında Yine Belirleyici

İsviçre'ye ihracat 2016 yılında yüzde 52,8 düşmüş ve 2,68 milyar dolar olmuştur. İsviçre'nin Türkiye'nin ihracat pazarı içindeki payı da 2 puan birden düşerek yüzde 1,9'a inmiştir.

İsviçre'ye ihracatta belirleyici altın ihracatı olmaya devam etmektedir. 2016 yılında İsviçre'ye altın ihracatı yüzde 60,9 azalmış ve 2,91 milyar dolar olmuştur. Motorlu kara taşıtları, mineral yağlar ve yakıtlar ile örme giyim eşyası ihracatı ise artmıştır.

İsviçre'ye ihracat altın ticaretinin yönüne bağlı olarak dalgalanmaya devam edecektir.

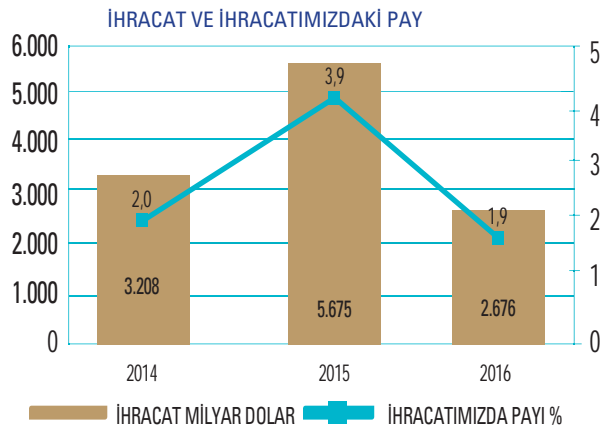
► ŞEKİL.45 MISIR'A İHRACAT VE MISIR'IN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Mısır ile diplomatik ilişkilerdeki sıkıntılar ihracatta gerilemenin önemli bir nedeni olmaya devam etmektedir.

► ŞEKİL.46 İSVİÇRE'YE İHRACAT VE İSVİÇRE'NİN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.62 İSVİÇRE'YE YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	2.342	4.889	1.911	-60,9
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	149	121	124	2,2
8	Yenilen meyveler ve yenilen sert kabuklu meyveler	88	115	88	-23,4
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	13	48	69	43,9
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	68	65	66	1,5
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	68	58	61	4,9
30	Eczacılık ürünleri	60	47	60	26,5
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	105	62	44	-29,4
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya, takımlar, kullanılmış giyim ve dokunmuş diğer eşya, paçavralar	38	34	32	-3,8
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	28	24	24	-2,8

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

15-ROMANYA

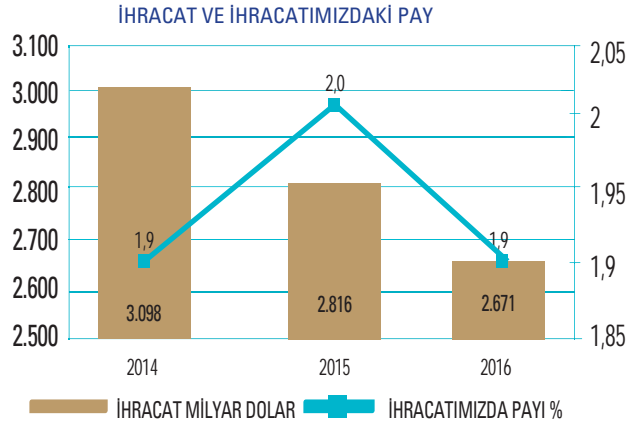
Romanya'ya İhracatımız Geriliyor

Romanya'ya ihracat 2015 yılından sonra 2016 yılında da gerilemiştir. İhracat 2016 yılında yüzde 5,1 gerilemiş ve 2,67 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Romanya'nın toplam ihracatımız içindeki payı da yüzde 1,9'a inmiştir. Romanya'ya son yıllarda görülen hızlı ihracat artışı son iki yıldır bu kez tersine dönmüştür.

Romanya'ya 2015 yılında birçok fasılda ihracat gerilerken makineler ihracatı yüzde 3,6, dokuma giyim eşyası ihracatı yüzde 11,9, demir ve çelikten eşya ihracatı yüzde 1,6 artmıştır. Motorlu kara taşıtları ihracatı yüzde 11,7 gerilemiştir. Demir çelik ihracatı da yüzde 18,8 düşmüştür.

2015 yılındaki gerilemeye rağmen Romanya'nın ekonomisinde büyüme ve iki ülke arasında artan ticari bütünleşme ile ihracatta artış potansiyeli korunmaktadır.

► ŞEKİL.47 ROMANYA'YA İHRACAT VE ROMANYA'NIN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.63 ROMANYA'YA YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	336	348	439	26,0
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	305	269	298	10,7
73	Demir veya çelikten eşya	189	192	215	11,9
72	Demir ve çelik	225	183	197	7,9
39	Plastikler ve mamulleri	185	163	167	2,3
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	103	97	118	22,2
60	Örme eşya	95	71	71	1,1
94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb. prefabrik yapılar	53	51	63	24,1
8	Yenilen meyveler ve yenilen sert kabuklu meyveler	46	45	61	34,9
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	64	50	57	14,2

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

16-POLONYA

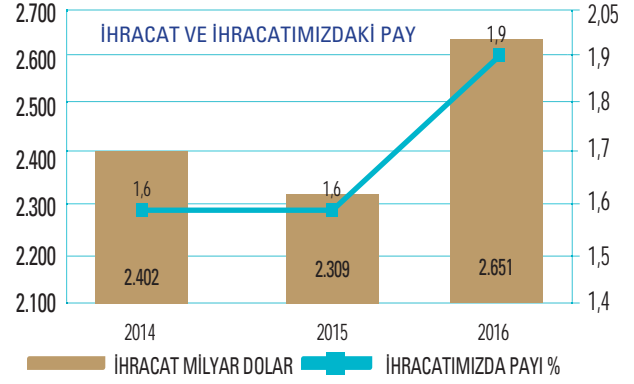
Polonya'da Hızlı Büyüme İhracatımızı Destekliyor

Polonya'ya ihracat 2016 yılında yüzde 13,8 artmış ve 2,65 milyar dolara yükselmiştir. Polonya'nın ihracatımız içindeki payı da yüzde 1,9'a çıkmıştır. Polonya 2016 yılında ilk 20 içinde yer alan pazarlarımız arasında ihracatımızın en hızlı arttığı üçüncü ülke olmuştur.

Polonya'ya ihracatta motorlu kara taşıtları başta olmak üzere tüm fasıllarda önemli artışlar olmuştur. Motorlu kara taşıtları ihracatı yüzde 47,7 artmıştır. Örne giyim eşyası ihracatı yüzde 23,1, dokuma giyim eşyaları ihracatı yüzde 30,3 ile en yüksek artışı gerçekleştiren fasıllardan olmuşlardır. Elektrikli makine ve cihazlar ihracatı yüzde 3,4 artarken, makine ihracatı yüzde 3,0 düşmüştür.

Polonya AB-28 içinde 2016 yılında en hızlı büyüyen ekono-

ŞEKİL.48 POLONYA'YA İHRACAT VE POLONYA'NIN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

milerden biridir. Polonya'nın hızlı büyümesi ihracat artışımızı da önemli ölçüde desteklemektedir.

TABLO.64 POLONYA'YA YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	396	371	549	47,7
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	253	254	313	23,1
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	252	246	239	-3,0
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	151	162	211	30,3
85	Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	226	132	137	3,4
8	Yenilen meyveler ve yenilen sert kabuklu meyveler	96	166	128	-22,9
39	Plastikler ve mamulleri	103	101	108	7,1
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	77	87	89	2,2
73	Demir veya çelikten eşya	78	71	84	18,8
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	73	62	81	31,6

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

17-BELÇİKA

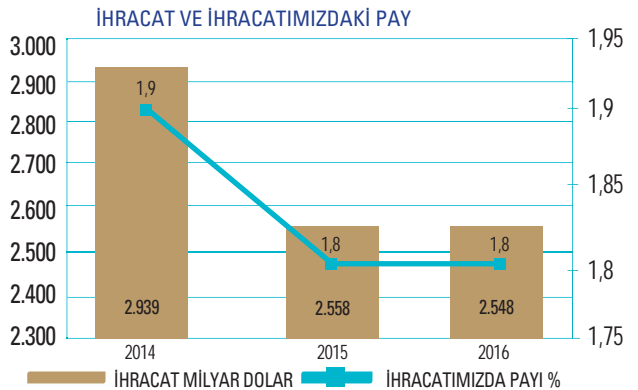
Belçika'ya İhracat Hemen Hemen Aynı Kaldı

Belçika'ya ihracat 2016 yılında yüzde 0,4 düşmüş ve 2,55 milyar dolara inmiştir. Belçika'nın toplam ihracatımız içindeki payı da yüzde 1,8 olarak kalmıştır. Belçika 2016 yılında Avrupa Birliği ülkeleri içinde ihracatımızın gerilediği ülkelerden biri olmuştur.

Belçika çok sayıda fasılda ihracat yaptığımız bir pazar konumunu sürdürmektedir. 2016 yılında motorlu kara taşıtları, dokuma giyim eşyası ile plastikler ve mamulleri ihracatı gerilerken, örme giyim eşyası, makineler, mineral yakıtlar ve maden cevherleri ihracatları artmıştır.

Benelüks bölgesinde toparlanmaya rağmen Belçika'ya ihracatımızda 2016 yılında da gerileme yaşanmıştır.

ŞEKİL.49 BELÇİKA'YA İHRACAT VE BELÇİKA'NIN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.65 BELÇİKA'YA YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	916	872	817	-6,3
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	247	207	214	3,7
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	184	178	194	8,9
54	Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler	124	129	134	3,8
26	Metal cevherleri, cüruf ve kül	119	70	107	51,5
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	106	84	84	0,1
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	104	57	84	47,9
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	88	78	77	-1,6
39	Plastikler ve mamulleri	72	76	73	-3,0
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	126	84	66	-21,5

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

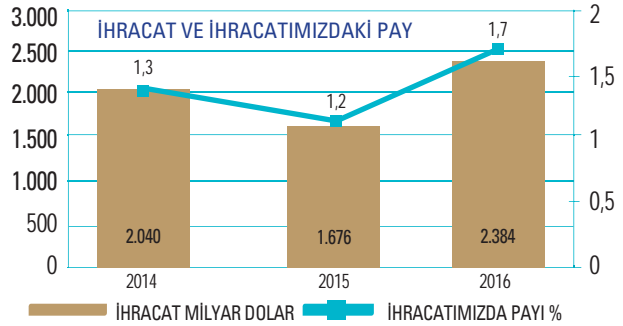
18-BULGARİSTAN

Bulgaristan ilk 20 ihracat pazarımız içine yükseldi

2016 yılında Bulgaristan'a ihracat yüzde 42,4 artmış 2,38 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bulgaristan 2016 yılında ihracatımızın en hızlı arttığı ülkeler içinde yer almıştır. Buna bağlı olarak toplam ihracatımız içindeki payı da yüzde 1,7'ye yükselmiştir.

Bulgaristan'a çok çeşitli fasıllarda ihracat gerçekleşmektedir. 2016 yılında en çok ihracat yapılan fasıllarda önemli ihracat artışları gerçekleşmiştir. Örme eşya ihracatı yüzde 83,7, motorlu kara taşıtları ihracatı yüzde 45,6, örme giyim eşyası ihracatı yüzde 291,6, dokuma giyim eşyası ihracatı yüzde 370,4 artış göstermiştir.

ŞEKİL.50 BULGARİSTAN'A İHRACAT VE BULGARİSTAN'IN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Bulgaristan giderek markalı ürünlerimizin ihracatı için de önemli bir pazar haline gelmektedir.

TABLO.66 BULGARİSTAN'A YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
60	Örme eşya	122	131	241	83,7
39	Plastikler ve mamulleri	190	163	160	-1,4
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	119	109	159	45,6
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	162	126	148	17,6
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	46	36	140	291,6
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	147	101	125	23,3
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	30	23	108	370,4
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	55	53	102	90,7
74	Bakır ve bakırdan eşya	144	91	95	4,5
72	Demir ve çelik	90	61	94	53,6

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3 İHRACAT

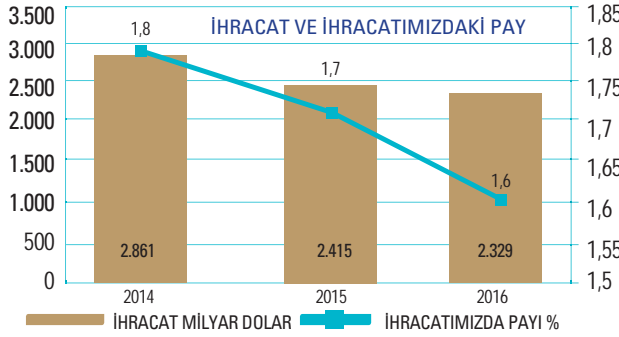
19-ÇİN

Çin'deki Ekonomik Dönüşüm İhracatımızı Azaltıyor

Çin'e ihracat son üç yıldır gerilemektedir. 2016 yılında ihracat yüzde 3,6 gerilemiş ve 2,33 milyara dolara inmiştir. Çin ilk 20 ihracatçı sıralamasında düşmektedir. Çin'in ihracatımız içindeki payı yüzde 1,6'ya kadar inmiştir.

Çin'e yapılan ihracatta önemli yer tutan mermer ihracatı 2016 yılında değişmemiştir. Buna karşın metal cevherleri ihracatı yüzde 11,7 ve inorganik kimyasallar ihracatı yüzde 29,8 gerilemiştir. Makine, örme giyim eşyası ve demir çelikten eşya ihracatı ise artmıştır.

ŞEKİL.51 ÇİN'E İHRACAT VE ÇİN'İN İHRACATIMIZDA PAYI

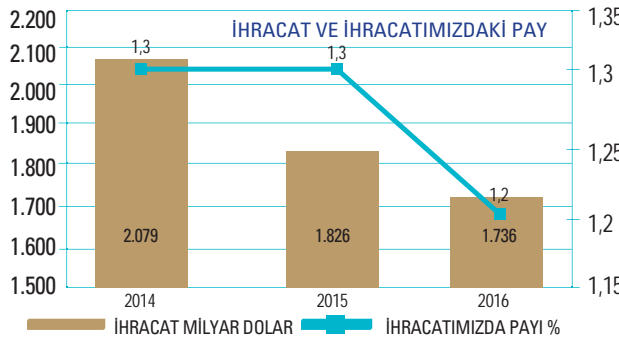
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

20-CEZAYİR

İhracat Gerilemesine Rağmen Cezayir İlk 20 İhraç Pazarımız Arasına Katıldı

Cezayir'e ihracatımız son iki yıldır gerilemektedir. 2016 yılında ihracat yüzde 4,9 düşmüş ve 1,74 milyar dolara inmiştir. Cezayir'in ihracatımız içindeki payı da yüzde 1,2 olmuştur. Bununla birlikte ihracatımızın daha hızlı düştüğü ülkeler nedeniyle Cezayir ilk 20 ihracat pazarımız arasına katılmıştır. Cezayir'e çok çeşitli fasıllarda ihracat yapılmaktadır. 2016 yılında en çok ihracat yapılan fasıl olan makine ihracatı yüzde 4,1 atmıştır. Plastikler ve mamulleri, örme giyim eşyası ve

ŞEKİL.52 CEZAYİR'E İHRACAT VE CEZAYİR'İN İHRACATIMIZDA PAYI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Çin'de altyapı, inşaat ve sanayi yatırımlarında büyüme yaşanmakta ve ekonomik büyüme hızı düşmektedir. Buna bağlı olarak Çin'in metal, mineral ve ham madde ithalatı da zayıflamaktadır. Türkiye'nin bu ürünler ağırlıklı Çin ihracatı da 2016 yılında olumsuz etkilenmiştir.

TABLO.67 ÇİN'E YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçıklar, kireçler ve çimento	952	840	840	0,0
26	Metal cevherleri, cüruf ve kül	842	550	485	-11,7
28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	268	227	160	-29,8
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	117	124	129	4,4
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	31	35	46	30,3
73	Demir veya çelikten eşya	41	36	43	17,6
72	Demir ve çelik	27	3	42	1.286,2
52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	40	34	41	20,8
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülâsalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	34	37	36	-2,4
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	20	25	33	35,5

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

demir çelik ihracatı da artış göstermiştir. Buna karşın demir ve çelikten eşya ile elektrikli makine ve cihazlar ihracatları düşmüştür. En yüksek gerileme ise yüzde 38,1 ile motorlu kara taşıtlarında yaşanmıştır.

TABLO.68 CEZAYİR'E YAPILAN İHRACATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçıklar, kireçler ve çimento	952	840	840	0,0
26	Metal cevherleri, cüruf ve kül	842	550	485	-11,7
28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	268	227	160	-29,8
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	117	124	129	4,4
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	31	35	46	30,3
73	Demir veya çelikten eşya	41	36	43	17,6
72	Demir ve çelik	27	3	42	1.286,2
52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	40	34	41	20,8
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülâsalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	34	37	36	-2,4
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	20	25	33	35,5

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

1
ITHALAT

4

İTHALAT

IV.1 TEMEL İTHALAT GÖSTERGELERİ

IV.1.1 Toplam İthalat ve Dünya Mal İthalatı İçinde Yerimiz

Küresel Gelişmeler, Emtia Fiyatlarındaki Gerileme, Ekonomi Politikaları, Ekonomide Yavaşlama ve Döviz Kurlarındaki Artış ile İthalat Geriledi

Türkiye'nin ithalatı 2016 yılında yüzde 4,2 gerileyerek 198,6 milyar dolara inmiştir. 2016 yılında ithalat 8,6 milyar dolar gerilemiştir. Böylece ithalat 2013 yılından bu yana gerilemeye devam etmiştir. 2016 yılında ithalattaki gerilemeye yol açan beş önemli unsur bulunmaktadır.

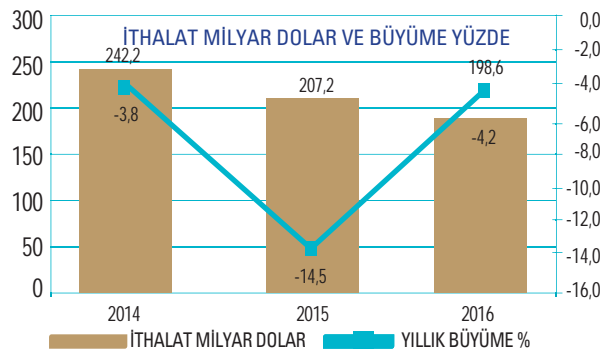
Bu unsurların başında 2016 yılında petrol ve doğal gaz fiyatları ile diğer emtia fiyatlarında yaşanan gerileme gelmektedir. Enerjide dışa bağımlı Türkiye'nin enerji ithalatı 2016 yılında da hissedilir şekilde düşmüştür. Küresel gelişmeler içinde dünya ekonomisindeki yavaşlama etkili olmuştur. Üçüncü unsur uygulanan ekonomi politikaları ile ithalatta giderek genişleyen koruma önlemleridir. Dördüncü unsur Türkiye ekonomisinde 2016 yılı ikinci yarsında ortaya çıkan küçülme ve yavaşlamadır. Son olarak ise Türk Lirasının Temmuz ayından sonra önemli ölçüde değer kaybetmesi ithalattaki gerilemede etkili olmuştur.

TABLO.1 İTHALAT

	2014	2015	2016
İTHALAT MİLYAR DOLAR	242,2	207,2	198,6
DEĞER BAZINDA DEĞİŞİM %	-3,8	-14,5	-4,2

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

ŞEKİL.1 İTHALATTA GELİŞMELER

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Türkiye'nin İthalatı Daha Hızlı Yavaşladı

Türkiye'nin ithalat gelişimi ile dünya mal ithalatının gelişimi karşılaştırılmaktadır. Dünya mal ithalatı 2016 yılında dolar cinsinden değer olarak yüzde 3,2 azalmıştır. Türkiye'nin mal ithalatı ise 2016 yılında yüzde 4,2 gerilemiştir. Türkiye'nin

mal ithalatı 2016 yılında dünya mal ithalatındaki gerilemeden daha yüksek bir düşüş göstermiştir. Bunda Türkiye'nin fiyatları önemli ölçüde düşen enerji ithalatına olan yüksek bağımlılığı rol oynamıştır.

TABLO.2 DÜNYA MAL İTHALATI İLE BÜYÜME KARŞILAŞTIRMASI

	2014	2015	2016
DÜNYA MAL İTHALATI DEĞER BAZINDA BÜYÜME %	1,2	-10,9	-3,2
DEĞER BAZINDA DEĞİŞİM %	-3,8	-14,5	-4,2

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

Türkiye'nin Dünya Mal İthalatı İçinde Payı Yüzde 1,21'e Geriledi

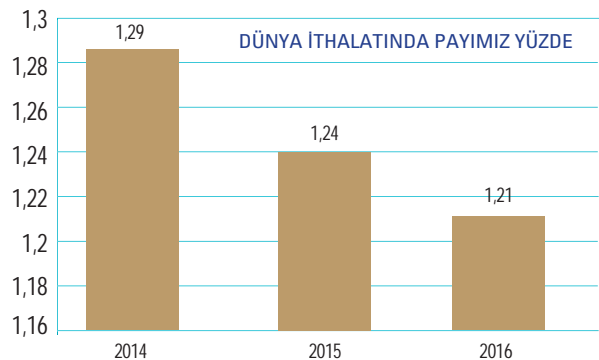
Türkiye'nin mal ithalatının dünya mal ithalatı içindeki payı 2015 yılında yüzde 1,24 olurken 2016 yılında yüzde 1,21'e gerilemiştir. Son üç yılda Türkiye'nin dünya ithalatındaki payı 0,14 puan gerilemiştir.

TABLO.3 DÜNYA MAL İTHALATI İÇİNDE PAYIMIZ

	2014	2015	2016
TÜRKİYE İTHALAT MİLYAR DOLAR	242,2	207,2	198,6
DÜNYA MAL İTHALATI MİLYAR DOLAR	18.711	16.766	16.345
TÜRKİYE PAY %	1,29	1,24	1,21

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

ŞEKİL.2 DÜNYA MAL İTHALATINDA PAYIMIZ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

Türkiye Dünyanın Yirminci Büyük İthalatçısı Oldu

Türkiye dünyanın önemli mal ithalatçısı ülkeleri içinde son yıllarda ilk yirmi içinde yer almış, 2015 yılında ise 207 milyar dolar ithalatı ile 21. sıraya gerilemişti. 2016 yılında ise ithalatındaki gerilemeye karşın 198 milyar dolar ithalatı ile tekrar dünyanın 20. büyük ithalatçısı olmuştur. İlk otuz ithalatçı içinde ülkelerin ithalat performansları farklı gelişmiş ve 8 ülkenin ithalatları sınırlı ölçüde artmıştır.

► TABLO.4 DÜNYA MAL İTHALATI İÇİNDE SIRAMIZ

SIRA	ÜLKE	İTHALAT MİLYAR DOLAR		2015/2016 DEĞİŞİM %	2016 PAY %	2015 SIRASI
		2015	2016			
1	ABD	2.308	2.251	-2,5	13,8	1
2	ÇİN	1.682	1.587	-5,6	9,7	2
3	ALMANYA	1.050	1.056	0,6	6,5	3
4	İNGİLTERE	626	636	1,6	3,9	5
5	JAPONYA	648	608	-6,2	3,7	4
6	FRANSA	573	573	0,0	3,5	6
7	HONG KONG	559	547	-2,1	3,3	7
8	HOLLANDA	506	504	-0,4	3,1	8
9	GÜNEY KORE	436	406	-6,9	2,5	9
10	İTALYA	409	405	-1,0	2,5	11
11	KANADA	436	403	-7,6	2,5	10
12	MEKSİKA	405	398	-1,7	2,4	12
13	BELÇİKA	375	367	-2,1	2,2	14
14	HİNDİSTAN	392	359	-8,4	2,2	13
15	İSPANYA	309	310	0,3	1,9	15
16	SİNGAPUR	297	283	-4,7	1,7	16
17	İSVİÇRE	252	270	7,1	1,7	17
18	TAYVAN	238	231	-2,9	1,4	18
19	BAE	230	225	-2,0	1,3	19
20	TÜRKİYE	207	198	-4,3	1,2	21
21	POLONYA	193	197	2,1	1,2	24
22	TAYLAND	203	195	-3,9	1,2	22
23	RUSYA	194	191	-1,5	1,2	23
24	AVUSTRALYA	208	189	-9,1	1,2	20
25	VİETNAM	166	174	4,8	1,1	28
26	MALEZYA	176	168	-4,5	1,0	26
27	AVUSTURYA	155	158	1,9	1,0	29
28	BREZİLYA	179	143	-20,1	0,9	25
29	ÇEK CUMHURİYETİ	140	142	1,4	0,9	31
30	İSVEÇ	138	140	1,0	0,9	32

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

4

İTHALAT

IV.1.2 Ekonomik Faaliyetlere Ve Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat

Türkiye'nin mal ithalatının sektör dağılımı ve gelişimi uluslararası üç ayrı mal sınıflandırması kullanılarak değerlendirilmektedir.

İthalatta En Yüksek Payı İmalat Sanayii Ürünleri Almaktadır

Ekonomik faaliyetlere göre yapılan sınıflandırmada Türkiye'nin ithalatında en yüksek payı imalat sanayii ürünleri almaktadır. İmalat sanayii ürünleri 2016 yılında ithalatı artan tek ürün grubu olmuştur. Böylece imalat sanayii ürünlerinin payı 2015 yılında yüzde 80,5 iken pay 2016 yılında yüzde 84,2'ye yükselmiştir. Madencilik ve taş ocaklığı ürünleri ikinci büyük ithalat grubunu oluşturmaktadır. Ancak madencilik ve taş ocaklığı ürünleri ithalatı 2016 yılında yüzde 31,2 gerilemiş ve toplam ithalat içindeki payı da yüzde 13,3'den yüzde 9,6'ya inmiştir. Tarım ormancılık, balıkçılık ve diğer ürünlerin ithalatı toplam ithalat içinde oldukça sınırlı pay almaya devam etmektedir.

► TABLO.5 EKONOMİK FAALİYETLERE GÖRE İTHALAT

	2014		2015		2016		DEĞİŞİM 2015/2016 %
	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	
TARIM VE ORMANCILIK	8.588	3,5	7.178	3,5	7.042	3,5	-1,9
BALIKÇILIK	69	0,1	88	0,1	56	0,1	-36,4
MADENCİLİK VE TAŞOCAKLIĞI	37.126	15,3	27.610	13,3	19.008	9,6	-31,2
İMALAT SANAYİİ	187.742	77,5	166.788	80,5	167.235	84,2	0,3
DiĞER	8.652	3,6	5.539	2,7	5.268	2,7	-4,9
GENEL TOPLAM	242.177	100,0	207.203	100,0	198.610	100,0	-4,2

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Ara Malı Ve Tüketim Malı İthalatı Azalırken Yatırım Malları İthalatı Arttı

Geniş ekonomik grupların sınıflamasına göre ithalatın dağılımında yatırım, ara ve tüketim malları bulunmaktadır.

Türkiye'nin ithalatı içinde en yüksek payı ara malları almaktadır. Ara mallarının arasında petrol ve doğal gaz ile türevlerini içeren enerji ürünleri de bulunmaktadır.

Ara malları ithalatı 2015 yılında sonra 2016 yılında da gerilemiştir. 2016 yılında ara malı ithalatı yüzde 6,1 düşmüş ve 134,3 milyar dolar olmuştur. Payı ise yüzde 67,6'ya inmiştir. Bu gerilemelerde enerji fiyatlarındaki düşüş etkili olmuştur. Tüketim mallarının ithalatında ise yüzde 2,3 düşüş yaşanmıştır. Yılın ikinci yansındaki ekonomi yavaşlama ve dö-

viz kurlarındaki artış nedeniyle tüketim malları ithalatı 27,9 milyar dolar olmuş ve payı da yüzde 14,1'e inmiştir. Yatırım malları ithalatı ise yüzde 2,9 artarak 35,9 milyar dolara yükselmiştir. 2016 yılında yatırım malı ithalatının payı yüzde 16,8'den yüzde 18,1'e yükselmiştir. 2015-2016 yıllarında yatırım malı ithalatının payı 3,3 puan artmıştır.

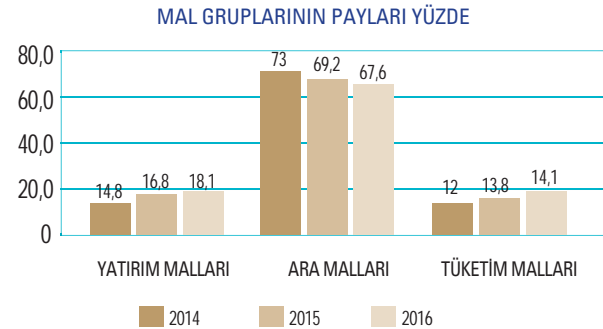
2016 yılında ithalatın genelindeki gerileme tüm mal gruplarına aynı ölçüde yansımamıştır. Devam eden yatırımlar ve büyük kamu yatırımları ithalat artışında etkili olmuştur.

► TABLO.6 GENİŞ EKONOMİK GRUPLARIN SINIFLAMASINA GÖRE İTHALAT

	2014		2015		2016		DEĞİŞİM 2015/2016 %
	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	
YATIRIM MALLARI	35.996	14,8	34.897	16,8	35.917	18,1	+2,9
ARA MALLARI	176.722	73,0	143.293	69,2	134.316	67,6	-6,1
TÜKETİM MALLARI	29.006	12,0	28.587	13,8	27.941	14,1	-2,3
DiĞER MALLAR	453	0,2	426	0,2	436	0,2	+2,3
GENEL TOPLAM	242.177	100,0	207.203	100,0	198.610	100,0	-4,2

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL.3 İTHALATIN MAL GRUPLARI İTİBARIYLA DAĞILIMI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Uluslararası ticaret sınıflaması mal gruplarını daha ayrıntılı olarak sınıflandırmaktadır.

Makineler ve taşıt araçları, birlikte Türkiye'nin en önemli ithalat ürünlerini oluşturmaya devam etmektedir. Türkiye'nin toplam ithalatı 2016 yılında gerilerken makineler ve taşıt araçları ithalatı artış gösteren iki sektörden biri olmuştur. 2016 yılında makineler ve taşıt araçları ithalatı yüzde 7,6 artmış ve 70,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Toplam ithalat içindeki payı ise 2014 yılında yüzde 27,2 iken 2016 yılında yüzde 35,4'e yükselmiştir.

Mineral yakıtlar ve yağlar ikinci büyük ithalat ürün grubunu oluşturmaktadır. Mineral yakıtlar ve yağlar ithalatı petrol fiyatlarındaki gerileme ile değer olarak 2015 yılından sonra 2016 yılında da önemli ölçüde düşmüştür. 2016 yılında mi-

neral yakıt ve yağlar ithalatı yüzde 28,2 gerileyerek 27,2 milyar dolar olmuş ve toplam ithalat içinde payı yüzde 13,7'ye inmiştir. Başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar ise dayanıklı ve yarı dayanıklı tüketim mallarını içermekte olup üçüncü

büyük ithalat kalemini oluşturmaktadır. Bu malların ithalatı 2016 yılında yüzde 7,7 gerileyerek 32,9 milyar dolara inmiş ve toplam ithalat içindeki payı da yüzde 16,5 olarak gerçekleşmiştir.

► TABLO.7 ULUSLARARASI TİCARET SINIFLAMASINA (SITC REV.3) GÖRE İTHALAT

	2014		2015		2016		DEĞİŞİM 2015/2016 %
	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	
CANLI HAYVANLAR VE GIDA MADDELERİ	6.970	2,9	6.509	3,1	6.450	3,2	-0,9
İÇKİ VE TÛTÛN	792	0,3	759	0,4	780	0,4	2,8
AKARYAKIT HARİÇ YENİLMEYEN HAMMADDELER	16.975	7,0	12.595	6,1	11.871	6,0	-5,7
HAYVANSAL BİTKİSEL KATI VE SIVI YAĞLAR	2.187	0,9	1.899	0,9	1.801	0,9	-5,2
MİNERAL	8.652	3,6	5.539	2,7	5.268	2,7	-4,9
YAKITLAR VE YAĞLAR	54.889	22,7	37.842	18,3	27.161	13,7	-28,2
KİMYA SANAYİ VE BUNA BAĞLI ÜRÜNLER	33.211	13,7	28.960	14,0	27.545	13,9	-4,9
BAŞLIKA SINIFLARA AYRILAN İŞLENMİŞ MALLAR	38.447	15,9	35.608	17,2	32.869	16,5	-7,7
MAKİNELER VE TAŞIT ARAÇLARI	65.809	27,2	65.422	31,6	70.372	35,4	7,6
ÇEŞİTLİ MAMUL EŞYA	15.498	6,4	13.922	6,7	13.031	6,6	-6,4
BYS MALLAR*	7.398	3,1	3.686	1,8	6.729	3,4	82,6
GENEL TOPLAM	242.177	100,0	207.203	100,0	198.610	100,0	-4,2

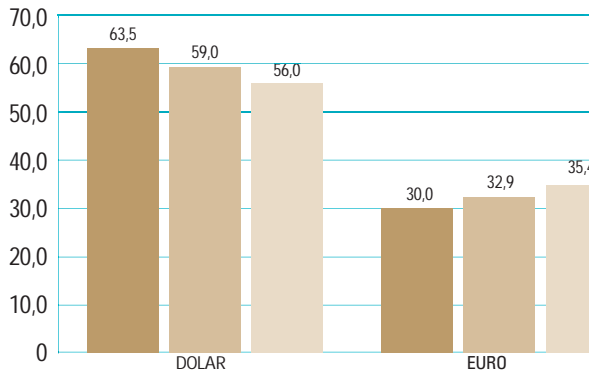
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, *ALTIN DAHİL

IV.1.3 Döviz Türlerine Göre ve TL İle Yapılan İthalat

İthalatta En Yüksek Payı İmalat Sanayii Ürünleri Almaktadır

İthalatta kullanılan para birimleri ve toplam ithalat içindeki kullanım paylarına ilişkin gelişmeler aşağıda sunulmaktadır. Buna göre ithalatta en çok kullanılan para birimi ABD Dolarının toplam ithalat içinde payı azalmakla birlikte 2016 yılında yüzde 56,0 olarak gerçekleşmiştir. Euronun payı ise 2016 yılında 2,5 puan daha artarak yüzde 35,4 olmuştur.

Türk Lirası ile ithalatın payı da artmaya devam etmektedir. 2016 yılında 14,3 milyar dolar tutarında ithalat TL ile yapılmıştır. TL ile yapılan ithalatın payı 2016 yılında yüzde 6,5'dan yüzde 7,2'ye yükselmiştir.

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO. 8 DÖVİZ TÜRLERİNE GÖRE İTHALAT

	2014		2015		2016	
	MİLYON DOLAR	PAY%	MİLYON DOLAR	PAY%	MİLYON DOLAR	PAY%
DOLAR	153.751	63,5	122.327	59,0	111.262	56,0
EURO	72.592	30,0	68.218	32,9	70.275	35,4
STERLİN	1.208	0,5	1.003	0,5	691	0,3
RUBLE	36	0,0	17	0,0	14	0,0
TL	12.422	5,1	13.557	6,5	14.274	7,2
İSVİÇRE FRANGI	924	0,4	784	0,4	914	0,5
JAPON YENİ	837	0,3	877	0,5	830	0,4
DİĞER	406	0,2	420	0,2	350	0,2
TOPLAM	242.176	100,0	207.203	100,0	198.610	100,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL.4 İTHALATIN KULLANILAN DÖVİZ CİNSİNE GÖRE DAĞILIMI

DÖVİZ TÜRLERİNE GÖRE İTHALAT YÜZDE

2014 2015 2016

4

İTHALAT

IV.1.4 Ödeme Şekillerine Ve Taşıma Yollarına Göre İthalat

İthalatta Mal Mukabili Ödemenin Payı Peşin Ödemenin Payını Geçti

Ödeme şekillerine göre ithalat dağılımı değerlendirildiğinde iki ödeme şeklinin öne çıktığı görülmektedir. Bunlar peşin ödeme ile mal mukabili ödeme yöntemleridir. Ancak 2016 yılında peşin ödeme ile yapılan ithalat önemli ölçüde azalırken, mal mukabili ödeme ile yapılan ithalat önemli ölçüde artmıştır.

Peşin ödeme ile yapılan ithalatın tutarı ve toplam ithalat içinde payı 2012-2014 döneminde artmış, 2015 yılında gerilemişti. 2016 yılında ise peşin ödeme ile yapılan ithalat 77,5 milyar dolara payı ise yüzde 39,0'a inmiştir.

Mal mukabili ödemenin payı ise 2012-2014 döneminde hemen aynı kalırken 2015 ve 2016 yıllarında önemli artış göstermiştir. 2016 yılında pay yüzde 41,0'e yükselmiş ve peşin ödeme ile yapılan ithalatı geçmiştir. Bu artışta küresel mal talebindeki yavaşlama ve ticaretindeki gerileme sonucu peşin ödeme yerine mal mukabili ödemenin de tercih edilmesi etkili olmuştur. Payı gerileyen diğer iki ödeme şekli ise akreditif ile vesaik mukabili ödeme olmuştur.

► TABLO.9 ÖDEME ŞEKİLLERİNE GÖRE İTHALAT

	2014		2015		2016	
	MİLYON DOLAR	PAY%	MİLYON DOLAR	PAY%	MİLYON DOLAR	PAY%
MAL MUKABİLİ ÖDEME	71.529	29,5	68.789	33,2	81.520	41,0
PEŞİN ÖDEME	119.326	49,3	95.345	46,0	77.472	39,0
VESAİK MUKABİLİ ÖDEME	14.920	6,2	10.692	5,2	9.031	4,5
VADELİ AKREDİTİF	10.543	4,4	9.978	4,8	9.691	4,9
BEDELSİZ	6.243	2,6	6.845	3,3	8.814	4,4
ÖZEL TAKAS	33	0,0	19	0,0	16	0,0
AKREDİTİF	18.442	7,6	14.661	7,1	11.237	5,7
BAĞLI MUAMELE	13	0,0	12	0,0	16	0,0
KABUL KREDİLİ AKREDİTİF	118	0,1	77	0,0	118	0,0
KABUL KREDİLİ VESAİK MUKABİLİ	493	0,2	473	0,2	637	0,3
KABUL KREDİLİ MAL MUKABİLİ	516	0,2	312	0,2	57	0,0
ÖZEL HESAP	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GENEL TOPLAM	242.177	100,0	207.203	100,0	198.610	100,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Deniz Yolu ile İthalatın Payı Artmaya Devam Ediyor

İthalatın taşımacılık yolları itibarıyla dağılımında beş ithalat yolu kullanılmaktadır. Bunlar deniz yolu, demir yolu, kara yolu ve hava yolu ile petrol ve doğal gaz ithalatının yapıldığı boru hatları yoludur.

İthalatta deniz yolu ile taşımacılığın payı son beş yıldır artmaktadır. Deniz yolu ile ithalat 2016 yılında 120,4 milyar dolara gerilemesine karşın toplam ithalat içindeki payı yüzde 60,6'ya yükselmiştir. Hava yolu ile ithalatın payı da ilk kez yüzde 11,0'i geçmiştir. Kara yolu ve demir yolu ile ithalatın payları da sınırlı ölçüde artmıştır.

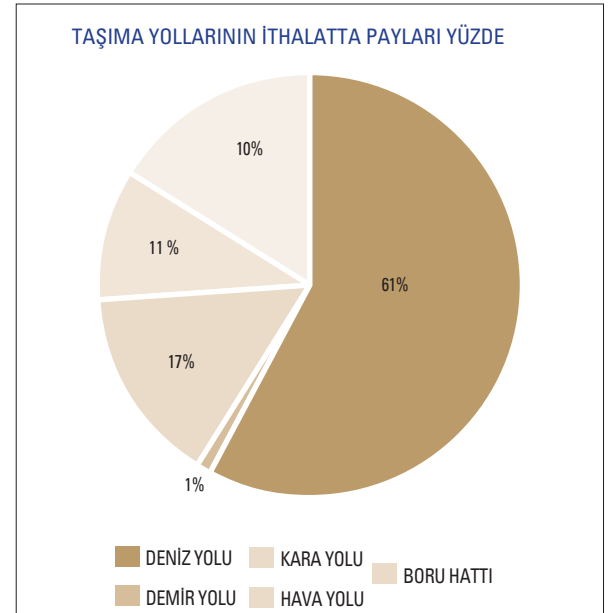
Boru hatları ile yapılan ithalatın payı ise petrol ve doğal gaz fiyatlarına göre değişmektedir. Son dört yıldır fiyatlardaki gerileme ile boru hatları ile ithalatın tutarı ve payı da düşmüştür. Diğer taşımacılık yollarının paylarındaki artış da önemli ölçüde bundan kaynaklanmaktadır.

► TABLO.10 TAŞIMA YOLLARINA GÖRE İTHALAT

	2014		2015		2016	
	MİLYON DOLAR	PAY%	MİLYON DOLAR	PAY%	MİLYON DOLAR	PAY%
DENİZ YOLU	141.381	58,4	124.436	60,0	120.369	60,6
DEMİR YOLU	1.207	0,5	1.170	0,6	1.428	0,7
KARA YOLU	37.301	15,4	34.364	16,6	34.307	17,3
HAVA YOLU	24.697	10,2	19.976	9,6	22.970	11,6

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL.5 İTHALATIN TAŞIMA YOLLARINA GÖRE DAĞILIMI 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

IV.2 TEKNOLOJİ YOĞUNLUĞU İTİBARIYLA İMALAT SANAYİ İTHALATI

Orta Yüksek Teknolojili Ürünler Türkiye'nin Toplam İthalat İçinde En Yüksek Payı Alıyor

Teknoloji yoğunluğu itibarıyla sektörlerin ithalatı ve toplam ithalat içindeki payları değerlendirilmektedir. Türkiye'nin toplam ithalat içinde orta yüksek teknolojili ürünler en yüksek payı almıştır. Orta yüksek teknolojili ürünlerin ithalatı 2016 yılında yüzde 1,5 artarak 75,0 milyar dolar olmuş ve toplam ithalat içindeki payı da yüzde 44,9'a yükselmiştir. Türkiye'nin ithalatı içinde orta düşük teknolojili ürünlerin payı ise yüzde 25,6'ya inmiştir. 2016 yılında ithalatı yüzde 3,1 dü-

şen orta teknolojili ürün ithalatı 42,8 milyar dolara inmiştir. Orta düşük teknolojili ürünlerin içinde ye alan ana metal sanayii ve metal eşyalar sanayii ithalatı metal fiyatlarındaki önemli gerilemeler nedeniyle düşmüştür.

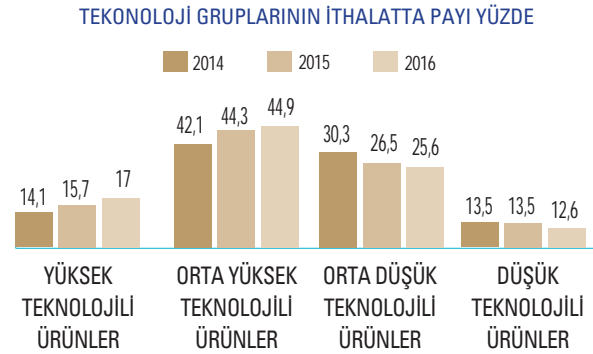
Yüksek teknolojili ürünler de ithalatta önemli bir pay almaktadır. Önemli bir bölümü Türkiye'de üretilmeyen ürünlerden oluşan yüksek teknolojili ürünler ithalatı 2016 yılında yüzde 8,1 artarak 28,36 milyar dolar olmuş ve toplam ithalat içinde payı yüzde 17,0'ye yükselmiştir. İthalattaki genel gerilemeye karşın ileri teknolojili ürünlerin ithalatında artış sürmektedir.

► TABLO.11 TEKNOLOJİ YOĞUNLUĞU İTİBARIYLA İMALAT SANAYİ İTHALATI

	2014		2015		2016	
	MİLYON DOLAR	PAY%	MİLYON DOLAR	PAY%	MİLYON DOLAR	PAY%
YÜKSEK TEKNOLOJİLİ ÜRÜNLER	26.365	14,1	26.246	15,7	28.359	17,0
ORTA YÜKSEK TEKNOLOJİLİ ÜRÜNLER	79.121	42,1	73.904	44,3	75.028	44,9
ORTA DÜŞÜK TEKNOLOJİLİ ÜRÜNLER	56.961	30,3	44.215	26,5	42.834	25,6
DÜŞÜK TEKNOLOJİLİ ÜRÜNLER	25.344	13,5	22.456	13,5	21.013	12,6
TOPLAM İMALAT SANAYİ İTHALATI	187.790	100,0	166.821	100,0	167.234	100,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL6 TEKNOLOJİ YOĞUNLUĞU İTİBARIYLA SANAYİ MALLARI İTHALATININ DAĞILIMI

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

IV.3 İTHALATTA FİYAT VE MİKTAR GELİŞMELERİ

2016 yılında İthalat Birim Değeri Yüzde 9,1 Düşerken, Miktar Olarak Yüzde 3,9 Arttı

İthalatın toplam değer olarak gelişimini ithalat miktarı ile birim ithalat değeri belirlemektedir.

2016 yılında Türkiye'nin ithalatı değer olarak yüzde 4,2 düşerek 198,6 milyar dolara inmiştir. Ancak Türkiye'nin ithalatı miktar olarak 2016 yılında yüzde 3,9 artış göstermiştir.

İthalatın değer olarak gerilemesine ithalat birim değerinin yüzde 9,1 düşmesi neden olmuştur.

Ekonomideki yavaşlamaya ve alınan önlemlere rağmen ithalatta miktar olarak son beş yıldır gerileme olmamıştır. Döviz kurlarındaki artış da ithalatta miktar olarak gerileme yaratmamıştır.

İthalat birim değerleri ise son beş yıldır gerilemektedir. Dünyadaki enerji, metal, emtia ve ham madde fiyatlarında son dört yıldır görülen gerileme ile Türkiye'nin ithal birim değerleri de düşmektedir.

Dolayısıyla Türkiye'nin ithalatında değer olarak ortaya çıkan gerileme daha çok dünya fiyatlarındaki gerilemeden kaynaklanmıştır.

► TABLO.12 İTHALAT MİKTAR VE BİRİM DEĞER ENDEKSİ 2010=100

YILLAR	İTHALAT MİKTAR ENDEKSİ 2010=100		İTHALAT BİRİM DEĞER ENDEKSİ 2010=100	
	ENDEKS	DEĞİŞİM%	ENDEKS	DEĞİŞİM%
2010	100,0	-	100,0	-
2011	112,9	12,9	115,1	15,1
2012	114,1	1,1	111,8	-2,9
2013	122,6	7,4	110,6	-1,1
2014	122,4	-0,2	106,7	-3,5
2015	124,6	1,7	90,3	-15,9
2016	129,5	3,9	82,0	-9,1

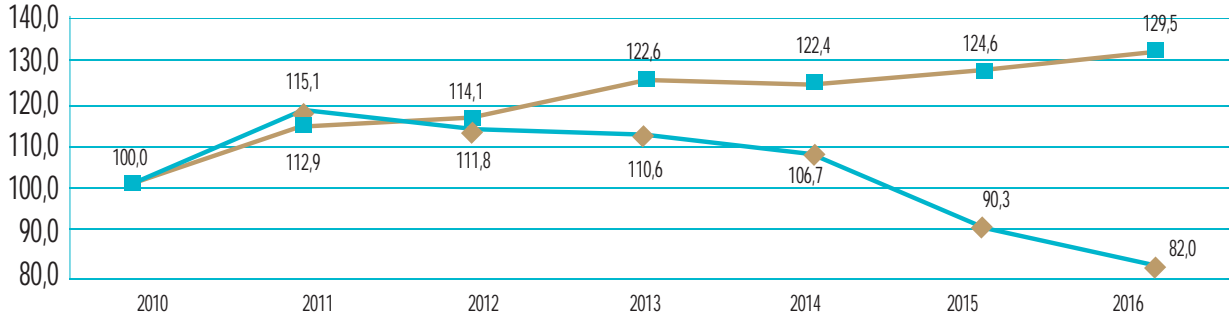
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

ŞEKİL.7 İTHALATTA MİKTAR VE BİRİM DEĞER GELİŞMELERİ

İTHALAT BİRİM DEĞER VE MİKTAR ENDEKSİ 2010=100

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

— İTHALAT BİRİM DEĞER ENDEKSİ — İTHALAT MİKTAR ENDEKSİ

Dünya ithalatı ile Türkiye'nin ithalatlarında miktar ve birim değer gelişmeleri son üç yıl için karşılaştırılmaktadır. Dünya mal ithalatı son üç yılda miktar olarak yüzde 7,1 artarken, Türkiye'nin ithalatı miktar olarak yüzde 5,5 artmıştır. Dünya mal ithalatında ithal birim değeri son üç yılda yüzde 22,0 gerilerken, Türkiye'nin ithal birim değeri son üç yılda yüzde 30,9 düşmüştür. 2016 yılında ise Türkiye'nin ithalatı miktar olarak dünya ortalamasının 2,6 puan üzerinde yükselirken, ithal birim değeri dünya ortalamasının 4,6 puan üzerinde gerileme göstermiştir.

TABLO.13 DÜNYA VE TÜRKİYE İTHALATINDA MİKTAR VE BİRİM DEĞER GELİŞMELERİ YÜZDE DEĞİŞİMLER

	2014	2015	2016
DÜNYA MİKTAR	2,8	2,8	1,3
TÜRKİYE MİKTAR	-0,2	1,7	3,9
DÜNYA BİRİM DEĞER	-1,2	-15,4	-4,5
TÜRKİYE BİRİM DEĞER	-3,5	-15,9	-9,1

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU VE DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

İthalatta Miktar Artışı Makine ve Taşıt araçları İthalatı Artışını Etkiledi

2016 yılında toplam ithalat miktar olarak artış göstermiştir. Buna karşın çok sayıda alt sektörün ithalatı miktar olarak gerilemiştir. Mineral yağlar ve yakıtlar ithalatı miktar olarak yüzde 0,8, hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar yüzde 4,7 başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar yüzde 0,5 ve çeşitli mamul eşyalar ithalatı miktar olarak yüzde 7,0 gerilemiştir. 2016 yılında makineler ile taşıt araçları ithalatı ise miktar olarak yüzde 7,3 yükselmiştir. Kimya sanayii ve buna bağlı ürünler ithalatı da miktar olarak artmıştır. Bu iki sektör Türkiye'nin ithalatındaki miktar artışında belirleyici olmuştur.

TABLO.14 İTHALATTA MİKTAR GELİŞMELERİ (İTHALAT MİKTAR ENDEKSİ (2010=100) ULUSLARARASI TİCARET SINIFLAMASINA (SITC REV.3) GÖRE

	2012	2013	2014	2014/2015 % DEĞİŞİM	2015/2016 % DEĞİŞİM
CANLI HAYVANLAR VE GIDA MADDELERİ	144,5	148,1	155,3	2,5	4,9
İÇKİ VE TÜTÜN	150,0	157,8	168,1	5,2	6,5
AKARYAKIT HARİÇ YENİLMİYEN HAMMADDELER	107,4	101,3	106,3	-5,7	4,9
HAYVANSAL BİTKİSEL KATI VE SIVI YAĞLAR	175,1	168,7	160,8	-4,4	-4,7
MİNERAL YAKITLAR VE YAĞLAR	119,9	130,3	129,2	8,7	-0,8
KİMYA SANAYİİ VE BUNA BAĞLI ÜRÜNLER	125,6	124,8	129,7	-0,6	3,9
BAŞLIKA SINIFLARA AYRILAN İŞLENMİŞ MALLAR	122,2	129,6	129,0	6,1	-0,5
MAKİNELER VE TAŞIT ARAÇLARI	115,7	121,7	130,6	5,0	7,3
ÇEŞİTLİ MAMUL EŞYA	113,0	103,2	96,0	-8,8	-7,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Dünya Fiyatlarındaki Gerileme İle İthalat Fiyatları Düşüyor

İthalat birim değerlerinde sektör olarak gelişmelerde ise 2016 yılında petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak mineral yakıtlar ve yağlar ithal birim fiyatları yüzde 27,6 ile en yüksek düşüşü göstermiştir. Diğer önemli ürünlerin de ithal

birim fiyatları düşmüştür. Kimya sanayi ve buna bağlı ürünlerin birim ithal fiyatları yüzde 8,4, başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş malların birim ithal fiyatları yüzde 7,4 gerilemiştir. Buna karşın makine taşıt araçları ile çeşitli mamul eşya ithal birim fiyatları sınırlı ölçüde artmıştır.

► TABLO.15 İTHALATTA BİRİM DEĞER GELİŞMELERİ (İTHALAT BİRİM DEĞER ENDEKSİ (2010=100) ULUSLARARASI TİCARET SINIFLAMASINA (SITC REV.3) GÖRE

	2012	2013	2014	2014/2015 % DEĞİŞİM	2015/2016 % DEĞİŞİM
CANLI HAYVANLAR VE GIDA MADDELERİ	144,5	148,1	155,3	2,5	4,9
İÇKİ VE TÜTÜN	150,0	157,8	168,1	5,2	6,5
AKARYAKIT HARIÇ YENİLMEYEN HAM MADDELER	107,4	101,3	106,3	-5,7	4,9
HAYVANSAL BİTKİSEL KATI VE SIVI YAĞLAR	175,1	168,7	160,8	-4,4	-4,7
MİNERAL YAKITLAR VE YAĞLAR	119,9	130,3	129,2	8,7	-0,8
KİMYA SANAYİİ VE BUNA BAĞLI ÜRÜNLER	125,6	124,8	129,7	-0,6	3,9
BAŞLIKA SINIFLARA AYRILAN İŞLENMİŞ MALLAR	122,2	129,6	129,0	6,1	-0,5
MAKİNELER VE TAŞIT ARAÇLARI	115,7	121,7	130,6	5,0	7,3
ÇEŞİTLİ MAMUL EŞYA	113,0	103,2	96,0	-8,8	-7,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

IV.4 İLLERDE İTHALAT

İlk 20 Büyük İthalatçı İlin 13'ünde İthalat Geriledi

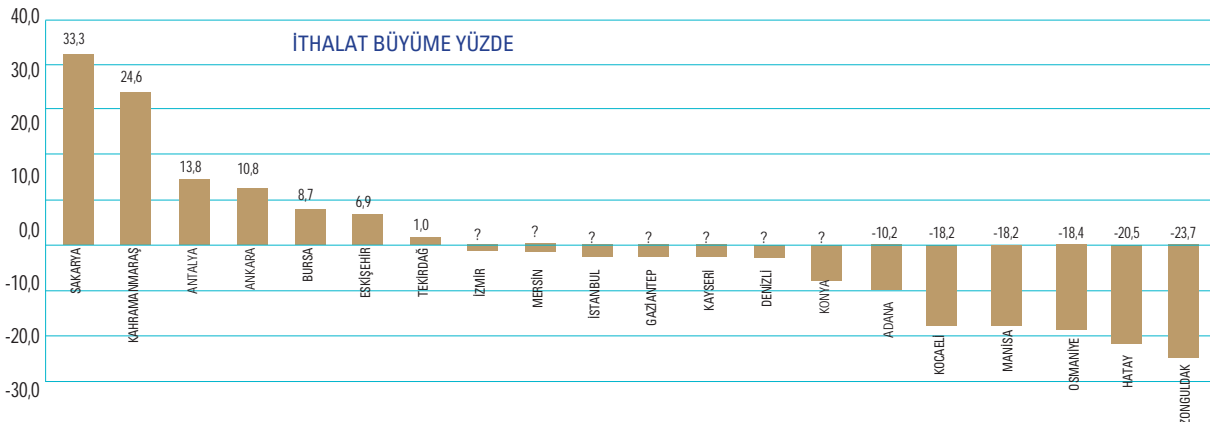
2016 yılında toplam ithalat gerilerken illerin ithalat performansları farklılık göstermiştir. 2016 yılında en çok ithalat yapan 20 il içinde 13 ilin ithalatı gerilerken 7 ilin ithalatı artmıştır.

En yüksek ithalatı gerçekleştiren İstanbul'un ithalatı 2016 yılında yüzde 1,5 gerilemiş ve 116,0 milyar dolara inmiştir. İstanbul'un toplam ithalat içinde payı yüzde 58,4 olmuştur.

İstanbul'u izleyen beş büyük diğer ithalatçı iller içinden Ankara ve Bursa'nın ithalatı artarken, Kocaeli, Gaziantep ve İzmir'in ithalatı gerilemiştir. Bursa ve Ankara'da yüksek ithalat artışı gerçekleştirmiştir. Kocaeli'ndeki ithalat düşüşü de yüksek olmuştur.

2016 yılında ithalatı en çok azalan üç il Zonguldak, Hatay ve Osmaniye olmuştur. 2016 yılında en yüksek ithalat yapan ilk 20 il içinde ithalatı artan diğer iki il ise yüzde 33,0 ile Sakarya ve yüzde 24,6 ile Kahramanmaraş olmuşturlardır.

► ŞEKİL.8 İLK 20 BÜYÜK İTHALATÇI İLİN 2016 YILI İTHALAT GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

► TABLO.16 İLLERE GÖRE İTHALAT

SIRA	ŞEHİR	2016		2017		2015/2016 DEĞİŞİM%
		MİLYON DOLAR	PAY%	MİLYON DOLAR	PAY%	
1	İSTANBUL	116.009	58,4	117.785	56,9	-1,5
2	ANKARA	10.876	5,5	9.812	4,7	10,8
3	İZMİR	8.808	4,4	8.847	4,3	-0,4
4	BURSA	8.708	4,4	8.066	3,9	8,0
5	KOCAELİ	8.090	4,1	9.894	4,8	-18,2
6	GAZİANTEP	4.806	2,4	4.877	2,4	-1,5
7	MANISA	2.688	1,4	3.286	1,6	-18,2
8	HATAY	2.571	1,3	3.232	1,6	-20,5
9	SAKARYA	2.013	1,0	1.513	0,73	33,0
10	ADANA	1.888	1,0	2.102	1,01	-10,2
11	DENİZLİ	1.668	0,8	1.771	0,85	-5,8
12	KAYSERİ	1.441	0,7	1.470	0,71	-2,0
13	KAHRAMANMARAŞ	1.300	0,7	1.043	0,50	24,6
14	MERSİN	1.175	0,6	1.181	0,57	-0,5
15	ANTALYA	1.112	0,6	977	0,47	13,8
16	KONYA	1.062	0,5	1.168	0,56	-9,1
17	TEKİRDAĞ	899	0,5	890	0,43	1,0
18	ZONGULDAK	758	0,4	994	0,48	-23,7
19	ESKİŞEHİR	756	0,4	707	0,34	6,9
20	OSMANIYE	614	0,3	752	0,36	-18,4
İLK 20 İL TOPLAM		177.242	89,2	180.367	86,9	-1,7

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

IV.5 ÜLKE GRUPLARI VE ÜLKELERE GÖRE İTHALAT

IV.5.1 Ülke Gruplarına Göre İthalat

İthalattaki En Yüksek Gerileme Rusya'nın da Yer Aldığı Diğer Avrupa Ülkelerinden

2016 yılında Türkiye'nin tüm ülke gruplarından ithalatı farklı gelişmeler göstermiştir. Bu farklılaşmada enerji, emtia ve imalat sanayii ürünleri ithalatı yapılması belirleyici olmuştur. Nitekim petrol ve doğal gaz ithal edilen Rusya'nın da içinde yer aldığı Diğer Avrupa ülkelerinden ithalat yüzde 22,1 gerilemiştir. Avrupa Birliği'nden yapılan ithalat yüzde 1,5, Kuzey Amerika ülkelerinden yapılan ithalat ise yüzde 1,0 gerilemiştir. Orta Amerika ülkelerinden yapılan ithalat da düşmüştür. Bunlara karşın ithalatın arttığı ülke grupları da bulunmaktadır. 2016 yılında Kuzey Afrika'dan yapılan ithalat yüzde 6,5, Güney Amerika ülkelerinden yapılan ithalat ise yüzde 11,7 artmıştır. Daha sınırlı olmakla birlikte Asya ülkeleri ile Yakın ve Orta Doğu ülkelerinden yapılan ithalat da artmıştır.

► TABLO.17 ÜLKE GRUPLARINA GÖRE İTHALAT ARTIŞI

ÜLKE GRUBU	2014	2015	2016
TOPLAM	-3,8	-14,5	-4,2
A-AVRUPA BİRLİĞİ (AB 28)	-4,0	-11,4	-1,5
B-TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	-0,6	-2,7	17,0
C-DİĞER ÜLKELER	-3,7	-16,3	-6,0
1-DİĞER AVRUPA (AB HARİÇ)	-12,0	-22,7	-22,1
2-KUZEY AFRİKA	-2,1	-12,5	6,5
3-DİĞER AFRİKA	-0,8	-16,3	3,0
4-KUZEY AMERİKA	-0,8	-12,9	-1,0
5-ORTA AMERİKA VE KARAYİPLER	-17,5	-7,5	-7,0
6-GÜNEY AMERİKA	7,3	-6,9	11,7
7-YAKIN VE ORTA DOĞU	-7,8	-33,7	1,4
8-DİĞER ASYA	2,8	-5,0	1,7
9-AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA	-51,6	-4,5	7,6
10-DİĞER ÜLKE VE BÖLGELER	1,7	-28,0	-31,2

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

En Yüksek İthalat Yine Avrupa Birliği'nden

2016 yılında ülke gruplarından yapılan ithalattaki bu gelişmelere bağlı olarak Avrupa Birliği'nden ithalat 77,5 milyar dolara yükselmiştir. Asya ülkelerinden ithalat 54,3 milyar dolara yükselmiştir. Rusya'nın da içinde bulunduğu Diğer Avrupa'dan yapılan ithalat ise 21,9 milyar dolara inerken, Yakın ve Orta Doğu'dan ithalat ise 13,7 milyar dolara yükselmiştir

► TABLO.18 ÜLKE GRUPLARINA GÖRE İTHALAT

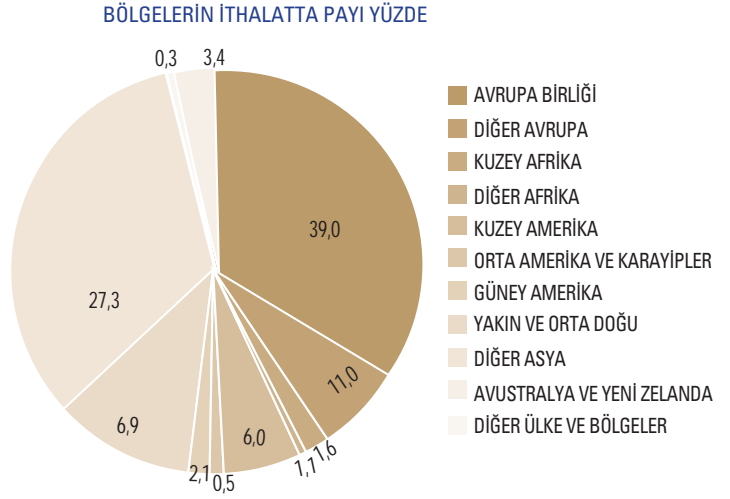
ÜLKE GRUBU	2014 MİLYON DOLAR	2015 MİLYON DOLAR	2016 MİLYON DOLAR
TOPLAM	242.177	207.203	198.610
A-AVRUPA BİRLİĞİ (AB 28)	88.784	78.670	77.496
B-TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	1.261	1.227	1.435
C-DİĞER ÜLKELER	152.133	127.307	119.680
1-DİĞER AVRUPA (AB HARIÇ)	36.367	28.110	21.905
2-KUZEY AFRIKA	3.436	3.007	3.201
3-DİĞER AFRIKA	2.502	2.093	2.155
4-KUZEY AMERİKA	13.835	12.057	11.931
5-ORTA AMERİKA VE KARAYİPLER	1.124	1.040	967
6-GÜNEY AMERİKA	3.935	3.664	4.092
7-YAKIN VE ORTA DOĞU	20.481	13.575	13.761
8-DİĞER ASYA	56.162	53.331	54.256
9-AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA	638	609	655
10-DİĞER ÜLKE VE BÖLGELER	13.653	9.821	6.757

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Diğer Asya ve Avrupa Birliği'nden İthalatın Payı Yükseldi

İthalattaki bu gelişmeler ardından 2016 yılında toplam ithalatımız içinde en yüksek payı yüzde 39,0 ile Avrupa Birliği ülkeleri almaya devam etmiştir. Avrupa Birliği ülkelerinin payı 2016 yılında 1,0 puan daha yükselmiştir. Diğer Avrupa ülkelerinin payı yüzde 11,0'e gerilerken, gerilemede Rusya etkili olmuştur. Asya ülkelerinin payı kademeli olarak artmaya devam etmektedir. Asya'dan yapılan ithalatın toplam ithalat içindeki payı 2016 yılında yüzde 27,3'e yükselmiştir. Yakın ve Orta Doğu'dan yapılan ithalatın payı ise yeniden yüzde 6,9'a çıkmıştır. Kuzey Amerika'dan ithalatın payı yüzde 6,0'ya yükselmiştir.

► ŞEKİL.9 İTHALATIN ÜLKE GRUPLARI ARASINDA DAĞILIMI 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.19 İTHALATIN ÜLKE GRUPLARI ARASINDA DAĞILIMI

ÜLKE GRUBU	2014	2015	2016
TOPLAM	100,0	100,0	100,0
A-AVRUPA BİRLİĞİ (AB 28)	36,7	38,0	39,0
B-TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	0,5	0,6	0,7
C-DİĞER ÜLKELER	62,8	61,4	60,3
1-DİĞER AVRUPA (AB HARIÇ)	15,0	13,6	11,0
2-KUZEY AFRIKA	1,4	1,5	1,6
3-DİĞER AFRIKA	1,0	1,0	1,1
4-KUZEY AMERİKA	5,7	5,8	6,0
5-ORTA AMERİKA VE KARAYİPLER	0,5	0,5	0,5
6-GÜNEY AMERİKA	1,6	1,8	2,1
7-YAKIN VE ORTA DOĞU	8,5	6,6	6,9
8-DİĞER ASYA	23,2	25,7	27,3
9-AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA	0,3	0,3	0,3
10-DİĞER ÜLKE VE BÖLGELER	5,6	4,7	3,4

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

IV.5.2 ÜLKELERE GÖRE İTHALAT

2016 yılında Türkiye'nin en çok ithalat yaptığı ilk 20 ülke içinde bir ülke değişmiştir. 2015 yılında ilk 20 içinde Bulgaristan çıkmış, yerine BAE girmiştir. Türkiye'nin toplam ithalatı yüzde 4,2 azalırken, ilk 20 ülkeden yapılan ithalat yüzde 12,8 gerilemiş ve 2015 yılında 151,0 milyar dolara inmiştir.

En çok ithalat yapılan ilk 20 ülkenin 11'inden 2016 yılında gerçekleştirilen ithalat artarken 9 ülkeden yapılan ithalat gerilemiştir. İthalatta en yüksek düşüş Rusya, İran ve Ukrayna'dan yapılan ithalattadır. İthalat doğal gaz, petrol ve cevher fiyatlarındaki gerilemeye bağlı olarak yüzde

4

İTHALAT

25,7, yüzde 22,9 ve yüzde 26,1 gerilemiştir. Çin, Almanya, Japonya, Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Hindistan'dan yapılan ithalat ise artmıştır. En yüksek ithalat artışı yüzde 84,3 ile BAE'den olmuştur.

Enerji ve hammadde ithalatı yapılan ülkelerden ithalat gerilerken sanayi malı ithal edilen ülkelerden ithalat 2016 yılında artmıştır.

► TABLO.20 ÜLKELERE GÖRE İTHALAT

SIRA	ÜLKE	İTHALAT MİLYON DOLAR			İTHALAT PAY %			2015/2016 DEĞİŞİM YÜZDE
		2016	2015	2014	2016	2015	2014	
1	ÇİN	25 440	24 873	24 918	12,8	12,0	10,3	2,3
2	ALMANYA	21 474	21 352	22 369	10,8	10,3	9,2	0,6
3	RUSYA	15 161	20 402	25 289	7,6	9,8	10,4	-25,7
4	ABD	10 868	11 141	12 728	5,5	5,4	5,3	-2,5
5	İTALYA	10 219	10 639	12 056	5,1	5,1	5,0	-3,9
6	FRANSA	7 365	7 598	8 123	3,7	3,7	3,4	-3,1
7	GÜNEY KORE	6 384	7 057	7 548	3,2	3,4	3,1	-9,5
8	HİNDİSTAN	5 757	5 614	6 899	2,9	2,7	2,8	2,6
9	İSPANYA	5 679	5 588	6 076	2,9	2,7	2,5	1,6
10	İNGİLTERE	5 321	5 541	5 932	2,7	2,7	2,4	-4,0
11	İRAN	4 700	6 096	9 833	2,4	2,9	4,1	-22,9
12	JAPONYA	3 944	3 140	3 200	2,0	1,5	1,3	25,6
13	BAE	3 701	2 009	3 253	1,9	1,0	1,3	84,3
14	POLONYA	3 244	2 978	3 082	1,6	1,4	1,3	9,0
15	BELÇİKA	3 201	3 147	3 864	1,6	1,5	1,6	1,7
16	HOLLANDA	3 000	2 914	3 517	1,5	1,4	1,5	2,9
17	ÇEK CUMHURİYETİ	2 562	2 218	2 420	1,3	1,1	1,0	15,5
18	UKRAYNA	2 548	3 448	4 243	1,3	1,7	1,8	-26,1
19	İSVİÇRE	2 503	2 446	4 821	1,3	1,2	2,0	2,3
20	ROMANYA	2 196	2 599	3 363	1,1	1,3	1,4	-15,5
	İLK 20 ÜLKE	145.265	150.770	173.534	73,1	72,8	71,7	-3,7
	DİĞER ÜLKELER	53.345	56.433	68.643	26,9	27,2	28,3	-5,5
	TOPLAM	198.610	207.203	242.177	100,0	100,0	100,0	-4,2

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

IV.6 FİRMA ÖLÇEKLERİNE GÖRE İTHALAT VE İTHALATTA YOĞUNLAŞMA

İthalatın Önemli Bölümünü Büyük Ölçekli Firmalar Yapıyor

İthalatın büyük bölümünü büyük ölçekli firmalar gerçekleştirmektedir. 250 kişi ve üzeri çalışana sahip firmaların top-

lam ithalat içindeki payı 2014 yılında yüzde 62,2 iken 2015 yılında da yine yüzde 62,2 olmuştur. 50-249 kişi çalışan orta ölçekli firmaların ithalatta payı ise yüzde 18,4'ten yüzde 18,2'ye inmiştir.

► TABLO.21 FİRMALARIN ÖLÇEKLERİNE GÖRE İTHALAT PAYLARI

ÇALIŞAN SAYISI	2013		2014		2015	
	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%
	251.358	100,0	241.406	100,0	207.190	100,0
1-9	14.292	5,7	15.038	6,2	13.188	6,4
10-49	40.849	16,3	31.773	13,2	27.133	13,1
50-249	45.035	17,9	44.400	18,4	37.803	18,2
250+	151.001	60,1	150.116	62,2	128.914	62,2

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

İthalatta İlk 100 Firmanın Yoğunlaşma Oranında Sınırlı Düşüş

İlk bin ithalatçı firmanın toplam ithalat içindeki payı 2010 yılında yüzde 84,1 iken 2015 yılında yüzde 82,5 olmuştur. İlk 1000 firma itibarıyla ithalatta yoğunlaşma son beş yılda sınırlı ve kademeli bir düşüş göstermektedir. Girişim sayıları-

nın azaltıldığı göstergelerde de yoğunlaşmanın benzer şekil de geliştiği görülmektedir. 2010 yılından 2015 yılına gelindiğinde yoğunlaşmanın ilk 5 ithalatçı firma için 0,2 puan artmış, ilk 10 firma için aynı kalmış, ilk 20 ithalatçı firma için 1,5 puan ve ilk 50 ithalatçı firma için 3,0 puan azalmıştır. İkinci 50 firmadan itibaren ithalat payı artmaya başlamıştır.

► TABLO. 22 İTHALATTA YOĞUNLAŞMA

GİRİŞİMLER	2015		2014		2010	
	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%	İTHALAT MİLYON DOLAR	PAY%
Tüm girişimler	207.190	100,0	241.406	100,0	184.977	100,0
İlk 5 girişim	46.077	22,2	59.223	24,5	40.677	22,0
İlk 10 girişim	58.749	28,5	73.596	30,5	52.764	28,5
İlk 20 girişim	73.285	35,4	92.258	38,2	68.295	36,9
İlk 50 girişim	94.147	45,4	117.068	48,5	89.442	48,4
İlk 100 girişim	112.490	65,8	137.322	56,9	105.892	57,2
İlk 500 girişim	154.417	74,6	183.185	75,9	141.587	76,5
İlk 1.000 girişim	170.917	82,5	201.364	83,4	155.527	84,1

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

IV.7 ANA VE ALT FASIL GRUPLARINA GÖRE İTHALAT

Türkiye'nin sektörel ithalat gelişmeleri bu bölümde ayrıntılı olarak incelenmekte ve değerlendirilmektedir. Sektörel ithalat gelişmelerinin değerlendirilmesinde sektörler aynı ihracatta olduğu gibi uluslararası bir uygulama olan Harmonize Sistem fasıl sınıflandırmasına göre gruplandırılmaktadır. Harmonize sistemde fasıl sınıflandırmaları 2 basamaklı ana fasılları ve 4 basamaklı ayrıntılı fasılları gruplandırmaktadır. Bu çerçevede öncelikle ana fasıl grupları itibarıyla sektörel ithalattaki gelişmeler değerlendirilmektedir.

IV.7.1 Ana Fasıllara Göre İthalat İlk 20 Sektörün Toplam İthalat İçinde Payı Yüzde 82,4

Fasıl sınıflandırmasına göre en çok ithalat yapılan ilk 20 sektörde ithalat 2016 yılında yüzde 3,7 azalmış ve 163,6 milyar dolara inmiştir. İlk 20 sektörün toplam ithalat içindeki payı 2015 yılında yüzde 82,0 iken 2016 yılında yüzde 82,4'e yükselmiştir.

2016 Yılında En Çok İthal Edilen Ürün Uzun Yıllar Sonrası Değişti Makine İthalatı İlk Sırada

Makine ithalatı 2016 yılında yüzde 6,7 artarak 27,3 milyar dolar ile en çok ithal edilen fasıl olmuş, toplam ithalat içindeki payı da yüzde 12,3'ten yüzde 13,7'ye yükselmiştir.

Türkiye'nin toplam ithalatında uzun yıllar ilk sırada yer alan mineral yakıt ve yağlar ham petrol fiyatlarındaki düşüşle beraber bir basamak gerileyerek makinelerin ardından ikinci sırada yer aldı. Mineral yakıt ve yağların toplam ithalat içindeki payı da yüzde 18,3'den yüzde 13,7'ye gerilemiştir.

Altın İthalatı Tekrar Arttı

2014 yılında altını da içeren kıymetli ve yarı kıymetli taşlar ithalatı yüzde 50 gerileyerek 16,23 milyar dolardan 8,12 milyar dolara inmişti. 2015 yılında ithalat bir kez daha yüzde 48,5 gibi oldukça yüksek bir oranda düşerek 4,18 milyar dolara gerilerken 2016 yılında ithalat yüzde 72,2 artarak 7,2 milyar dolara yükselmiştir.

Demir Çelik Eşya İthalatında Artış Devam Etti

Demir çelik eşya ithalatı ithal birim fiyatlarındaki düşüşler ve ülkelerin aşırı fiyat rekabeti sonucu 2016 yılında da yüzde 8,7 artarak 2,98 milyar dolara yükselmiştir. Köprülerde kullanılan inşaat aksamları, boru bağlantı parçaları, depolar ile çeşitli eşyaların ithalatı artışta önemli rol oynamıştır.

En Çok İthal Edilen İlk 20 Fasıldan 9'unda İthalat Azaldı

2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da ithalatı en çok yapılan ilk 20 fasıldan 11'inde ithalat artmış 9'unda ise azalmıştır.

► TABLO.23 İTHALATIN 2 BASAMAKLI ANA FASILARA GÖRE DAĞILIMI İLK 20 ÜRÜN

NO	FASILAR	2015		2016		2015/2016 DEĞİŞİM %
		İTHALAT MİLYON DOLAR	%PAY	İTHALAT MİLYON DOLAR	%PAY	
84	Makine	25.587	12,3	27.296	13,7	6,7
27	Mineral yakıtlar ve yağlar	37.843	18,3	27.163	13,7	-28,2
85	Elektrikli makina ve cihazlar	17.638	8,5	20.135	10,1	14,2
87	Motorlu kara taşıtları	17.544	8,5	17.841	9,0	1,7
72	Demir ve çelik	14.775	7,1	12.575	6,3	-14,9
39	Plastikler ve mamulleri	12.268	5,9	11.628	5,9	-5,2
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	4.183	2,0	7.204	3,6	72,2
90	Hassas optik, tartı ve ayar cihazları	4.621	2,2	4.632	2,3	0,2
29	Organik kimyasal ürünler	4.716	2,3	4.359	2,2	-7,6
88	Hava ve uzay taşıtları	3.830	1,8	4.310	2,2	12,5
30	Eczacılık ürünleri	4.296	2,1	4.217	2,1	-1,8
73	Demir veya çelikten eşya	2.742	1,3	2.982	1,5	8,7
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	3.334	1,6	2.866	1,4	-14,0
74	Bakır ve bakırdan eşya	2.985	1,4	2.724	1,4	-8,7
48	Kağıt ve karton ve eşyaları	2.684	1,3	2.685	1,4	0,0
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	2.525	1,2	2.561	1,3	1,4
52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	2.265	1,1	2.297	1,2	1,4
54	Sentetik ve suni filamentler	2.097	1,0	2.133	1,1	1,8
38	Muhtelif kimyasal maddeler	2.050	1,0	2.024	1,0	-1,2
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	1.966	0,9	1.954	1,0	-0,6
	İlk 20 Fasıl Toplamı	145.265	150.770	73,1	72,8	-3,7

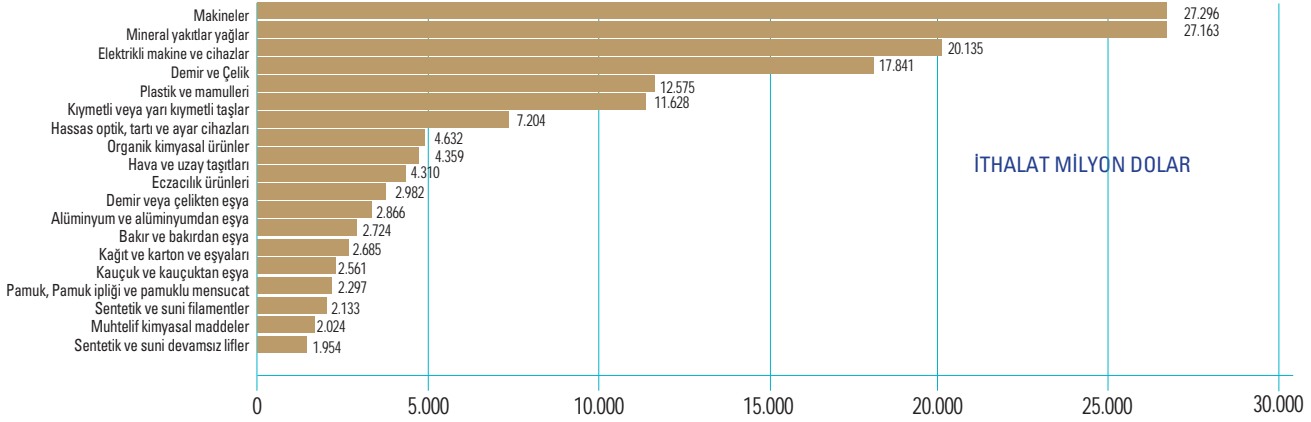
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

2016 yılında ithalatı en çok artan ürünler yüzde 72,2 artış ile kıymetli taşlar (Altın), yüzde 14,2 artış ile elektrikli makine ve cihazlar, yüzde 12,5 artış ile hava ve uzay taşıtları olmuştur. İthalatı en çok artan diğer ürünler ise demir ve çelik eşyalar

ile makinelerdir. İthalatı en çok azalan ürünler ise yüzde 28,2 düşüş ile mineral yakıt ve yağlar olmuştur. Mineral yakıt ve yağlardan sonra en çok ithalatı azalan ürünler yüzde 14,9 düşüşle demir ve çelik, yüzde 14 düşüş ile alüminyum ve alüminyum eşyalardır. İthalatı azalan diğer fasıllar bakır ve bakırdan eşya,

organik kimyasal ürünler ile plastik ve mamulleri, eczacılık ürünleri ve muhtelif kimyasal maddeler olmuştur. 2016 yılında ithal birim fiyatları 2015 yılındaki düşüş kadar olmasa da gerilemeye devam etmiştir. En çok ithal edilen ilk 20 fasıl 2015 yılına göre değişmemiş 2016 yılında sıralamadaki yerleri değişse de aynı kalmıştır.

ŞEKİL.10 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN İLK 20 FASIL 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

IV.7.2 Alt Fasıllara Göre İthalat

1-MAKİNE

Makine İthalatı İlk Sıraya Yerleşti

Yatırım mallarının en başında gelen makine ithalatı 2014 ve 2015 yıllarında düşmesine rağmen 2016 yılında geçen seneye göre yüzde 6,7 artarak 27,3 milyar dolara yükselmiş ve

en fazla ithal edilen fasıl olmuştur.

Türkiye alt fasıllar itibarıyla her türlü makine ithalatını yüksek miktarda gerçekleştirmektedir. İthalatı en çok yapılan ilk 10 alt fasılda yer alan 9 ürün grubunun ithalatında artış yaşanmıştır. İthalatı en çok artan alt fasıl yüzde 42,5 artış ile diğer özel makineler ve mekanik cihazlar olmuştur. 2016 yılında

TABLO.24 MAKİNE İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
8408	Pistonlu Motorlar	2.278	2.265	2.274	0,4	13,50	14,51
8471	Otomatik Bilgi İşlem Makineleri	2.716	2.200	1.895	-13,9	130,89	120,70
8479	Diğer Özel Makineler Ve Mekanik Cihazlar	1.151	1.059	1.509	42,5	12,99	13,31
8481	Musluklar Ve Vanalar	1.057	1.005	1.132	12,6	19,69	18,51
8411	Turbo Jetler Ve Diğer Gaz Türbinleri	773	813	1.105	35,9	174,10	140,32
8414	Hava Pompaları Ve Kompresörleri	1.166	999	1.105	10,6	7,72	7,78
8429	İş Makineleri	1.028	996	1.068	7,2	6,41	6,20
8421	Santrifüjler	959	1.012	1.016	0,4	14,80	16,95
8409	Motorların Aksam Ve Parçaları	817	850	931	9,5	11,18	11,29
8413	Sıvılar İçin Pompalar	881	852	889	4,4	14,35	15,81

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

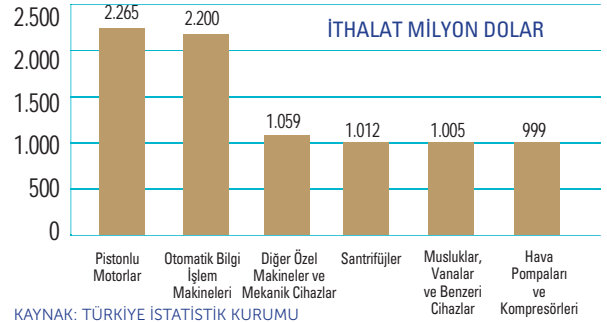
4

İTHALAT

turbojet ve gaz türbini ithalatı yüzde 35,9 artışla ithalatı en çok artan ikinci alt fasıl olmuştur. Musluk ve vana ile pompa ve kompresörlerin ithalatı da yüzde 10 üzerinde artış göstermiştir.

İthalatı en çok azalan alt fasıl 2015 yılında olduğu gibi yüzde 13,9 düşüşle otomatik bilgi işlem makineleri (bilgisayarlar) olmuştur. Bilgisayar ile turbojet ithal birim fiyatları gerilemiş diğer alt kalemlerdeki ürünlerin birim fiyatları çok sınırlı oranda artış göstermiştir. Otomatik bilgi işlem makineleri (Bilgisayar) ithalatının gerilemesinde Türk Lirasındaki düşüş ile bu ürünlerde perakende kanalında sürdürülen kredi kartı ile alımlardaki taksit engeli etkili olmuştur.

ŞEKİL.11 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

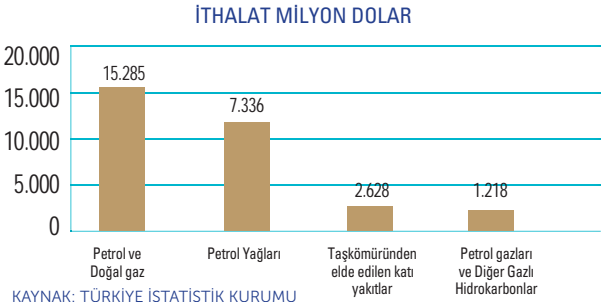
2-MİNERAL YAKITLAR VE MİNERAL YAĞLAR

İthalattaki Hızlı Gerileme Bu Yıl da Sürdü, Toplam İthalat İçindeki Pay Yüzde 14'e Düştü

Mineral yakıtlar ve yağlar ithalatı 2016 yılında yüzde 28,2 gerilemiş toplam ithalat içindeki payı ise 2015 yılındaki yüzde 18,3 lük seviyesinden yüzde 13,7'e düşmüştür. 2015 yılında 37,8 milyar dolar olan ithalat 2016 yılında 27,16 milyar dolara gerilemiştir. Bu gerilemede ham petrol fiyatlarının 2015 yılındaki sert düşüşünden sonra 2016 yılında da 50 dolar seviyelerinde yatay bir seyir izlemesi etkili olmuştur.

Alt fasıllar içinde 2709 kodlu ham petrol alt faslı bilgileri 2799 bilgilerinin içine çekilince ham petrol ve doğal gaz ayrımı tam yapılamasa da ham petrol ve doğal gaz ithalatı 2016 yılında yüzde 34,7 gerileyerek 15,3 milyar dolara inmiştir. En çok ithalatını yaptığımız ikinci alt fasıl ise petrol yağlarıdır. Petrol yağları ithalatı 2015 yılında yüzde 18,7 gerilemiş ve 9 milyar dolardan 7,3 milyar dolara inmiştir. 2015 yılında yüz-

ŞEKİL.12 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

de 257,9 artan taşkömürü ithalatı 2016 yılında yüzde 11,1 düşerek 2,6 milyar dolara inmiştir. Elektrik enerjisi ithalatında ise yüzde 34,3 düşüş yaşanmıştır.

TABLO.25 MİNERAL YAKIT VE YAĞ İTHALATINDA ALT FASILAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
2799	Petrol ve doğal gaz	34.766	23.425	15.285	-34,7		
2710	Petrol yağları	15.369	9.026	7.336	-18,7	0,54	0,42
2701	Taşkömüründen elde edilen katı yakıtlar	826	2.957	2.628	-11,1	0,09	0,07
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	2.677	1.455	1.218	-16,3	0,42	0,36
2713	Petrol koku ve petrol bitümeni	587	396	269	-32,1	0,09	0,06
2716	Elektrik enerjisi	439	325	214	-34,3		
2704	Taşkömürü, Linyit	73	110	101	-8,9	0,19	0,17

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3-ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZLAR

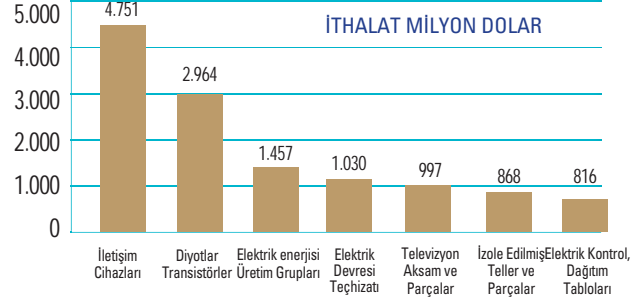
İthalat Bu Yıl Hızlı Yükseldi

Elektrikli makine ve cihazlar ithalatı 2016 yılında yüzde 14,2 artarak 20,1 milyar dolara yükselmiş, toplam ithalat içindeki payı da artarak yüzde 10,1 olmuştur.

İthalatı en çok yapılan 10 alt fasılın ilk sırasında iletişim cihazları (cep telefonları) gelmektedir. Cep telefon ithalatı 2016 yılında yüzde 1,6 artarak 4,75 milyar dolara yükselmiştir. Birim fiyatı ise aynı kalmıştır. Artan döviz kurları önceki yıllardaki hızlı cep telefonu ithalatı artışını durağan hale getirmiştir. İkinci büyük alt fasıl ise ithalatı yüzde 370 artan diyotlar ve transistörlerdir. 2015 yılında 630 milyon dolar olan diyot ve transistör ithalatı 2016 yılında 2.964 milyon dolara yükselmiştir. Bu yükselişte birim fiyatın 14,3 dolardan 37,8 dolara çıkması etkili olmuştur.

Elektrik enerjisi üretim gruplarında ithalat yüzde 56,2, izole kablo ve tel ithalatı yüzde 14, elektrik kontrol ve dağıtım panoları ithalatı ise yüzde 11,2 artmıştır.

ŞEKİL.13 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

İthalatı en çok gerileyen alt fasıl monitor ve TV alıcı cihazlarının parçaları olmuştur. İthal birim fiyatının düşmesiyle yüzde 23 gerileyen ithalat 1,3 milyar dolardan 997 milyon dolara inmiştir. Televizyon alıcı cihazları ithalatı da yüzde 9,6 düşerek 799 milyon dolara gerilemiştir.

TABLO.26 ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZ İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
8517	İletişim cihazları	4.420	4.675	4.751	1,6	250,28	251,21
8541	Diyotlar transistörler	411	630	2.964	370,1	14,34	37,85
8502	Elektrik enerjisi üretim grupları	861	933	1.457	56,2	10,00	11,32
8536	Elektrik devresi teçhizatı	1.094	1.074	1.030	-4,1	29,21	29,73
8529	Televizyon aksam ve parçalar	1.408	1.294	997	-23,0	72,37	58,17
8544	İzole edilmiş teller ve kablolar	754	762	868	14,0	12,08	11,21
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları	777	734	816	11,2	49,17	45,60
8528	Televizyon alıcı cihazları	1.106	884	799	-9,6	42,30	42,38
8504	Elektrik transformatörleri	728	731	776	6,2	19,83	20,96
8501	Elektrik motorları ve jeneratörleri	778	731	737	0,8	8,06	8,00

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

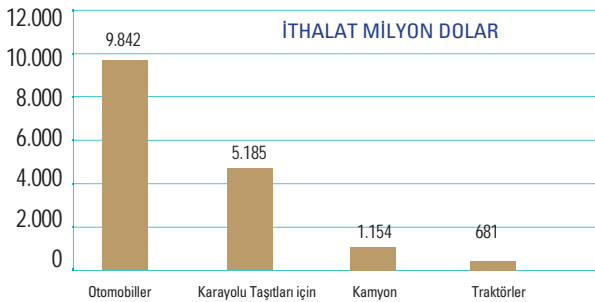
4-MOTORLU KARA TAŞITLARI

İthalat Bu Sene Çok Sınırlı Bir Artış Gösterdi

Motorlu kara taşıtları ithalatı 2016 yılında yüzde 1,7 artarak 17,84 milyar dolara yükselmiş, toplam ithalat içindeki payı da yüzde 8,5'tan yüzde 9'a çıkmıştır.

En çok ithalatı yapılan alt fasıl 9,8 milyar dolar ile binek otomobillerdir. Binek otomobil ithalatı geçen yıla göre yüzde 6,7 artmıştır. En çok ithal edilen ikinci alt fasıl ise 5,2 milyar dolar ile karayolu taşıt parça ve aksamlarıdır. İthalatı en çok artan alt fasıl ise yüzde 78,3 artış gösteren özel amaçlı motorlu taşıtlardır. Bu grubun içinde itfaiye, vinç, kurtarıcı, beton karıştırıcı, yol süpürme ve zift araçları bulunmaktadır. 2016 yılında 175 milyon dolarlık özel amaçlı taşıt ithal edilmiştir. İthalatı düşen alt fasıllar ise traktörler, minibüs-

ŞEKİL.14 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

otobüs, kamyon, römorklar ve motosiklet parçalarıdır. En çok düşen alt fasıl ithalatı yüzde 34,5 ile traktörler olmuştur. Minibüs ve otobüs ithalatı da yüzde 26,4 gerilemiştir.

4

İTHALAT

► TABLO.27 MOTORLU KARA TAŞIT İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
8703	Otomobiller	7.721	9.227	9.842	6,7	11,05	11,21
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	4.951	4.966	5.185	4,4	8,85	9,25
8704	Kamyon	1.133	1.323	1.154	-12,8	8,36	8,70
8701	Traktörler	875	1.039	681	-34,5	8,13	7,60
8711	Motosikletler	178	204	241	17,9	12,60	14,32
8702	Minibüs, Otobüs	269	253	186	-26,4	10,25	10,44
8705	Kurtarıcılar,İtfaiye,Yol Süpürme, Zift Aracı	150	98	175	78,3	9,93	16,54
8716	Römorklar	197	162	143	-11,8	4,31	4,29
8714	8711-8713 Aksam ve parçaları	141	149	130	-12,7	5,02	4,97

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

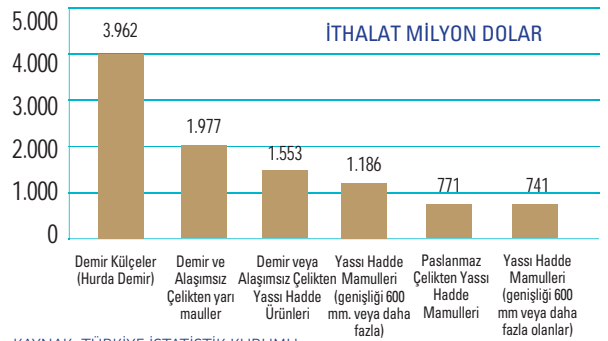
5-DEMİR VE ÇELİK

Birim Fiyatlar Düşmeye Devam Etti, İthalat Hızla Geriledi

Demir çelik ürünleri birim fiyatları 2016 yılında tüm alt fasılarda ortalama yüzde 15 civarında değer kaybetmiştir. Bu nedenle 2016 yılı demir çelik ithalatı yüzde 14,9 gerileyerek 12,6 milyar dolara inmiştir. 72 nolu fasılda toplam ithalat 36,1 milyon tondur.

En çok ithalatı yapılan 10 alt fasılın tümünde ithalat değerleri düşmüştür. En çok ithal edilen alt fasıl ürün 3,96 milyar dolar ile demir külçeler (Hurda demir) olmuştur. Demir külçe (Hurda demir) ithalatı geçen seneye göre değer olarak yüzde 7,6 düşmesine rağmen miktar olarak yüzde 9 artmıştır. 2015 yılına göre ithalatı değer olarak en çok düşen alt kalem yüzde 31,1 ile demir ve alaşimsız çelikten yarı mamüller, yüzde 20,1 ile dökme demir, yüzde 18,3 düşüş ile f

► ŞEKİL.15 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

erro alyajlar, yüzde 17,3 düşüş ile paslanmaz çelikten yassı hadde mamüller olmuştur.

► TABLO.28 DEMİR ÇELİK İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
7204	Demir külçeler (Hurda Demir)	7.150	4.288	3.962	-7,6	0,26	0,22
7207	Demir ve alaşimsız çelikten yarı mamuller	2.515	2.869	1.977	-31,1	0,37	0,32
7208	Demir veya alaşimsız çelikten yassı hadde ürünleri	1.997	1.824	1.553	-14,9	0,44	0,38
7225	Yassı hadde mamulleri (genişliği 600 mm.veya daha fazla)	764	1.318	1.186	-10,0	0,67	0,63
7219	Paslanmaz çelikten yassı hadde mamulleri	1.044	932	771	-17,3	1,96	1,62
7210	Yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar	893	781	741	-5,2	0,73	0,63
7202	Ferro alyajlar	572	455	372	-18,3	1,14	0,93
7209	Yassı hadde mamulleri (genişliği > 600 mm, soğuk haddelenmiş, kaplanmamış)	495	365	354	-3,1	0,54	0,46
7201	Dökme demir ve aynalı demir	392	343	274	-20,1	0,29	0,25
7216	Demir veya alaşimsız çelikten profiller	253	256	252	-1,8	0,60	0,50

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

6-PLASTİK VE MAMULLERİ

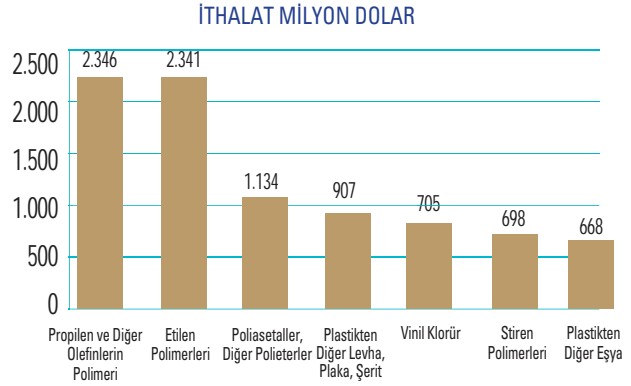
Plastik İthalatı Düşmeye Devam Etti

Plastik ve mamulleri ithalatı 2016 yılında yüzde 5,2 düşmüş ve 11,6 milyar dolara gerilemiştir.

2015 yılında petrol fiyatlarında yaşanan çok ciddi düşüşler plastik hammaddelerinin ithal birim fiyatlarını aşağı çekmişti, 2016 yılında birim fiyatların gerilemesi göreceli olarak 2015 yılına göre yavaşlansa da en çok ithal edilen 10 alt fasıl ürününden 8'inin birim fiyatları bu yıl da düşmüştür.

En çok ithalatı yapılan propilen ve diğer olefin polimerlerinde ithalat yüzde 11,5 gerilemiş ve 2,65 milyardan 2,35 milyar dolara inmiştir. İthalatı değer olarak en çok düşen alt fasıl yüzde 18,6 ile akrilik polimerler olmuştur. Vinil klorür ithalatı yüzde 13,6, stiren polimer ithalatı yüzde 12,2 gerilemiştir. İthalatı geçen seneye göre artan alt fasıl ürünler kendinden yapışkanlı bant levha ve şeritler ile plastikten diğer eşyalardır.

ŞEKİL.16 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.29 PLASTİK VE MAMULLERİ İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
3902	Propilen Ve Diğer Olefinlerin Polimerleri	3.314	2.650	2.346	-11,5	1,36	1,16
3901	Etilen Polimerleri	2.618	2.406	2.341	-2,7	1,50	1,37
3907	Poliasetaller, Diğer Polieterler	1.280	1.174	1.134	-3,4	1,87	1,65
3920	Plastikten Diğer Levha, Plaka, Şerit	1.004	922	907	-1,6	3,60	3,64
3904	Vinil Klorür	1.022	816	705	-13,6	0,98	0,93
3903	Stiren Polimerleri	974	795	698	-12,2	1,55	1,37
3926	Plastikten Diğer Eşya	703	658	668	1,5	9,66	9,45
3909	Amino Reçineler, Fenolik Reçineler	534	447	411	-8,2	2,06	1,89
3919	Kendinden Yapışkan Levha, Plaka, Band	339	323	331	2,6	5,62	5,75
3906	Akrilik Polimerleri	452	370	302	-18,6	1,87	1,45

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

7- KIYMETLİ VE YARI KIYMETLİ TAŞLAR

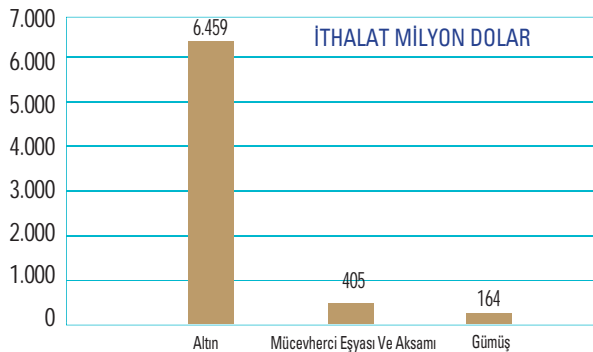
Altın İthalatı Tekrar Arttı

Kıymetli ve yarı kıymetli taş ithalatı 2016 yılında ithalatı en çok artan fasıl olmuştur. İthalat geçen seneye göre yüzde 72,2 artarak 4,2 milyardan 7,2 milyar dolara yükselmiştir.

Altın fiyatları 2015 yılında oldukça durağan seyretmiş 2016 yılında ise yüzde 10 civarında artmıştır.

Alt fasıllar itibarıyla altın ithalatı yüzde 88,5 artmış ve 6,46 milyar dolara yükselmiştir. Mücevher ithalatı geçen seneye göre çok az oranda gerileyerek 405 milyon dolara inmiştir. Gümüş ithalatı ise yüzde 1,2 oranında artmıştır.

ŞEKİL.17 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

► TABLO.30 KIYMETLİ TAŞ VE METAL İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
7108	Altın	7.107	3.426	6.459	88,5	32.780	36.313
7113	Mücevherci Eşyası Ve Aksanı	659	409	405	-1,1	5.461	6.353
7106	Gümüş	175	162	164	1,2	488,15	491,93

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

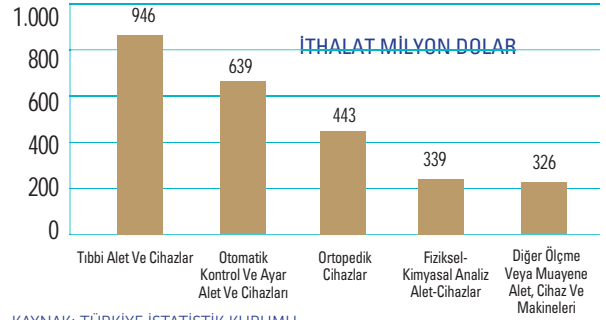
8-HASSAS OPTİK ÖLÇME TIBBİ CİHAZLARI

Hassas Ölçü-Optik ve Tıbbi Cihaz İthalatı Geçen Yılla Aynı Düzeyde Kaldı

Hayati öneme sahip ve teknolojik olarak en yüksek ürün grubu olan hassas ölçü, optik ve tıbbi cihaz ithalatı 2016 yılında 4,63 milyar dolar olmuştur. 2015 yılına göre ithalat yüzde 0,2 oranında artmıştır.

Alt fasıl ithalatlarında ise en çok ithalatı yapılan ürün olan tıbbi cihaz ve ve aletler ithalatı yüzde 2,3 artarak 946 milyon dolara yükselmiştir. İthalatı en çok artan alt fasıl yüzde 14,4 ile devir sayaçları, hız göstergeleri ve taksimetreler olmuştur. otomatik kontrol ve ayar aletleri ithalatı yüzde 13,4 artarak 639 milyon dolara, fiziksel-kimyasal analiz alet ve cihazları ithalatı da yüzde 10 artarak 339 milyon dolara yükselmiştir. İthalatı düşen alt fasıllar ise diğer ölçme veya muayene alet-

► ŞEKİL.18 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

leri, x, alfa, beta gama ışını cihazlar ile sıvı kristalli tertibat, lazerler ve x ışını cihazlardır.

► TABLO.31 HASSAS ÖLÇÜ, OPTİK VE TIBBİ CİHAZ İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
9018	Tıbbi Alet Ve Cihazlar	1.113	925	946	2,3	40,71	40,00
9032	Otomatik Kontrol Ve Ayar Alet Ve Cihazları	586	564	639	13,4	27,14	27,63
9021	Ortopedik Cihazlar	493	424	443	4,4	495,87	467,96
9027	Fiziksel-Kimyasal Analiz Alet-Cihazlar	335	308	339	10,0	101,88	107,74
9031	Diğer Ölçme veya Muayene Alet, Cihaz Ve Makineleri	370	359	326	-9,3	67,36	75,74
9013	Sıvı Kristalli Tertib,Lazerler,Diğer Optik Cihaz ve Alet	290	327	306	-6,6	101,50	99,74
9022	X, Alfa, Beta veya Gama Işını Cihazlar	250	270	249	-8,0	98,66	90,36
9026	Sıvı ve Gazların Akış, Seviye Ve Basınç Ölçme Cihazı	212	226	235	4,0	71,87	65,43
9001	Optik Lifler, Demetleri, Kabloalan	187	170	166	-2,4	11,41	13,13
9029	Devir, Üretim Sayaçları, Taksimetreler,Hız Göstergesi	113	133	153	14,4	37,36	35,13
9004	Gözlükler Ve Benzerleri	156	153	147	-4,4	91,45	80,40

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

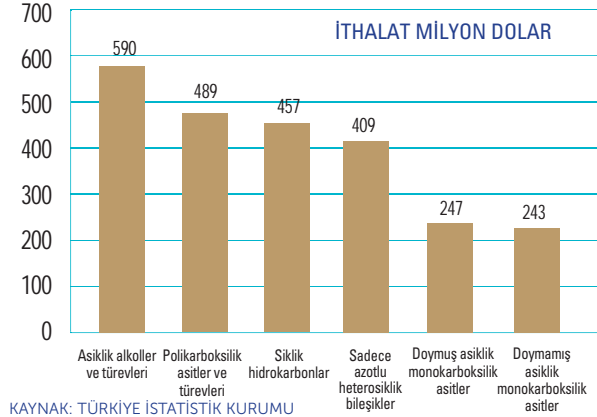
9-ORGANİK KİMYASAL ÜRÜNLER

Dışa Bağımlı Organik Kimyasallarda İthalat Azalmaya Devam Etti

Organik kimyasallar ithalatı 2014 yılında yüzde 9,8 artmış ve 5,83 milyar dolar olmuşken 2015 yılı ithalatı yüzde 19,1 gerileyerek 4,71 milyar dolara inmiş, 2016 yılında da ithalat gerilemeye devam ederek 4,36 milyar dolara düşmüştür. Türkiye organik kimyasal ürünlerde önemli ölçüde dışa bağımlı bulursa da birim fiyatlarındaki düşüşler ithalatı değer- sel olarak geriletmiştir.

İthalatı en çok yapılan alt fasıl 590 milyon dolar ile asiklik alkoller ve türevleri'dir. Alt fasıllar içinde ithalatı en çok artan alt fasıl yüzde 6,8 artışla Azotlu Heterosiklik ile azot gruplu bileşikler'dir. İthalatı en çok düşen alt fasıllar ise doymamış asiklik monokarboksilik asitler, organik kimyasal ürünler ve doymuş asiklik monokarboksilik asitler'dir.

ŞEKİL.19 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.32 ORGANİK KİMYASAL ÜRÜNLER İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
2905	Asiklik alkoller ve türevleri	850	674	590	-12,5	0,68	0,54
2917	Polikarboksilik asitler ve türevleri	746	538	489	-9,1	0,85	0,79
2902	Siklik hidrokarbonlar	579	486	457	-6,0	1,08	0,92
2933	Sadece azotlu heterosiklik bileşikler	426	383	409	6,8	4,63	4,60
2915	Doymuş asiklik monokarboksilik asitler	347	292	247	-15,5	1,02	0,86
2916	Doymamış asiklik monokarboksilik asitler	356	300	243	-18,9	1,66	1,30
2900	Organik Kimyasal Ürünler	421	282	229	-18,7	1,35	1,11
2941	Antibiyotikler	179	188	170	-9,7	95,60	90,57
2929	Diğer Azot Gruplu Bileşikler	186	157	168	6,8	1,91	1,94
2922	Oksijen Gruplu Amino Bileşikleri	152	163	160	-1,5	3,17	3,11

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

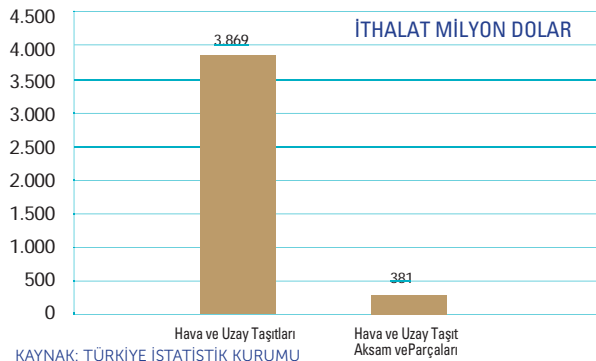
10-HAVACILIK VE UZAY TAŞITLARI

Hava ve Uzay Taşıtları İthalatı Artmaya Devam Ediyor

Hava ve uzay taşıtları ithalatı 2016 yılında yüzde 12,5 artarak 4,3 milyar dolara yükselmiştir. Bu fasıldaki ithalat ithal birim fiyatlarındaki düşüşe rağmen adetsel ve miktasal olarak artmaya devam etmektedir.

Alt fasılların tamamında ithalat artmış en çok artış yüzde 69,8 ile iniş takımları ile fırlatma tertibatlarında gerçekleşmiştir.

ŞEKİL.20 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

► TABLO.33 HAVA VE UZAY TAŞITLARI İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
8802	Hava Ve Uzay Taşıtları	2.677	3.442	3.869	12,4	927,10	826,75
8803	Hava Ve Uzay Taşıtların Aksam Ve Parçaları	313	351	381	8,6	493,83	473,80
8805	Hava Taşıtların İniş,Fırlatma Cihaz-Tertibatı	29	33	57	69,8	384,39	242,46

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

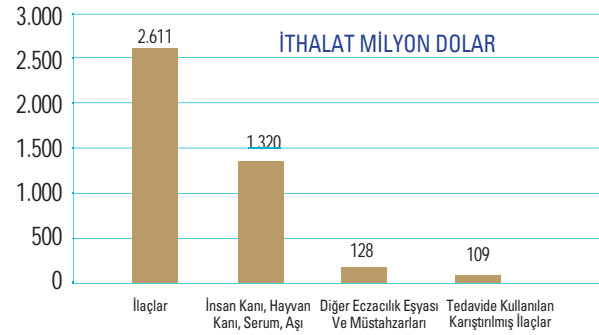
11-ECZACILIK ÜRÜNLERİ

Eczacılık Ürünleri İthalatında Artış Durdu Yerini Gerilemeye Bıraktı

Eczacılık ürünleri ithalatı 2016 yılında yüzde 1 düşmüş ve 4,2 milyar dolara gerilemiştir. 2014 yılına kadar hızla artan ithalat 2015 ve 2016 yıllarında ithal birim fiyatlarındaki düşüşle de olsa gerilemeye başlamıştır.

İthalatı en çok yapılan alt kalem ilaç ithalatıdır. 2016 yılında 2.6 milyar dolar ilaç ithal edilmiştir. En çok ithalatı yapılan ikinci ürün kan, serum ve aşıdır. kan, serum ve aşı ithalatı 2016 yılında geçen seneye göre yüzde 4,6 düşerek 1,32 milyar dolara gerilemiştir.

► ŞEKİL.21 EN ÇOK İHRACATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.34 ECZACILIK ÜRÜNLERİ İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
3004	İlaçlar	2.875	2.643	2.611	-1,2	62,98	59,63
3002	İnsan Kanı, Hayvan Kanı, Serum, Aşı	1.268	1.384	1.320	-4,6	471,05	301,78
3006	Diğer Eczacılık Eşyası Ve Müstahzarları	139	120	128	6,8	72,93	76,88
3003	Tedavide Kullanılan Karıştırılmış İlaçlar	97	103	109	5,7	105,37	102,51

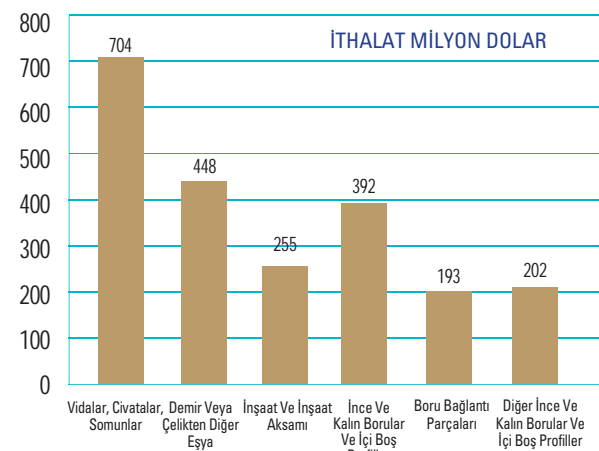
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

12- DEMİR VE ÇELİKTE EŞYA

İthalattaki Artış Devam Etti

Demir ve çelikten eşya ithalatı 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da artış trendini sürdürmüştür. 2016 yılında ithalat yüzde 8,7 artarak 2,98 milyar dolara yükselmiştir. 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da hem demir ve çelik ham madde fiyatlarında hem de talepteki durağanlık bu ürünleri dünya piyasalarına ihraç eden ülkelerin fiyat rekabetini had safhaya ulaştırmıştır. Çin demir çelik sektöründe doğan atıl kapasite sorunu 2016 yılında da büyüyerek devam etmiş bunun yanında birçok ülkede koruma önlemi ve telafi edici vergiler uygulama yoluna giderek dünya demir ve çelik ticaretini oldukça sıkıntılı bir duruma sokmuştur. Net ihracatçı ülkeler net ithalatçı ülke konumuna düşmüşlerdir. Türkiye net ihracatçı konumunu sürdürmekte olsa da 2015 yılında 2,72 milyar dolar olan net fazla 2016 yılında yüzde 27 geri-

► ŞEKİL.22 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

leme ile 1,98 milyar dolara düşmüştür. Alt fasıllar itibarıyla ithalatta en çok ithal edilen ürün 704 milyon dolar ile vidalar, civatalar ve somunlardır. Demir ve çelikten diğer eşya ithalatı da 2016 yılında yüzde 43,7 artarak en çok ithal edilen ikinci alt kalem olmuştur.

İthalatı en çok artan alt fasıl ise yüzde 299 artış ile depo ve sarnıçlardır.

İthalatı en çok azalan alt fasıl ürünler ise yüzde 17,9 düşüş ile Eni 40,6 cm den geniş borular ile ithalatı yüzde 16,4 gerileyen inşaat aksamları'dır.

► TABLO.35 DEMİR VE ÇELİKTEN EŞYA İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
7318	Vidalar, Civatalar, Somunlar	626	664	704	6,0	6,83	7,73
7326	Demir Veya Çelikten Diğer Eşya	294	311	448	43,7	3,50	3,40
7308	İnşaat Ve İnşaat Aksamı	391	306	255	-16,4	1,12	1,01
7304	İnce Ve Kalın Borular Ve İçi Boş Profiller	263	291	392	34,6	3,16	3,01
7307	Boru Bağlantı Parçaları	244	213	193	-9,7	1,87	1,76
7306	Diğer İnce Ve Kalın Borular Ve İçi Boş Profiller	166	187	202	8,0	5,48	5,13
7305	Diğer İnce Ve Kalın Borular (Kaynaklı, Perçinli> 406,4mm)	11	152	125	-17,9	1,16	1,11
7309	Depo, Sarnıç, Kaplar (Hacmi > 300 Lt)	31	29	115	298,9	3,30	6,01

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

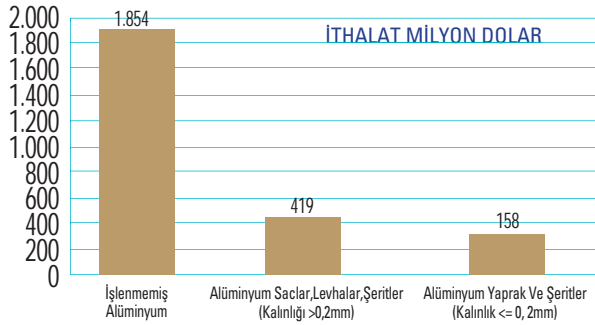
13-ALÜMİNYUM VE ALÜMİNYUMDAN EŞYALAR

Alüminyum İthalatı Gerilemeye Devam Etti

Alüminyum ve alüminyumdan eşya ithalatı 2016 yılında yüzde 14 gerileyerek 2,87 milyar dolara düşmüştür. Alüminyum ithalatı miktar olarak da 1,40 milyon tondan 1,35 milyon tona gerilemiştir.

Alt fasıllar itibarıyla en büyük düşüş işlenmemiş alüminyumda gerçekleşmiştir. 2014 yılında 2,49 milyar dolar tutarında işlenmemiş alüminyum ithal edilmişken 2015 yılında bu rakam 2,33 milyar dolara inmiş 2016 yılında ise yüzde 20,3 gerileyerek 1,85 milyon dolar seviyesine düşmüştür. Alüminyum birim fiyatları da 2016 yılında gerilemiştir.

► ŞEKİL.23 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.36 ALÜMİNYUM VE ALÜMİNYUMDAN EŞYA İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
7601	İşlenmemiş Alüminyum	2.491	2.327	1.854	-20,3	2,06	1,76
7606	Alüminyum Saclar, Levhalar, Şeritler (Kalınlığı >0,2mm)	395	417	419	0,5	3,31	3,01
7607	Alüminyum Yaprak Ve Şeritler (Kalınlık <= 0,2mm)	153	155	158	2,0	4,38	4,03

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

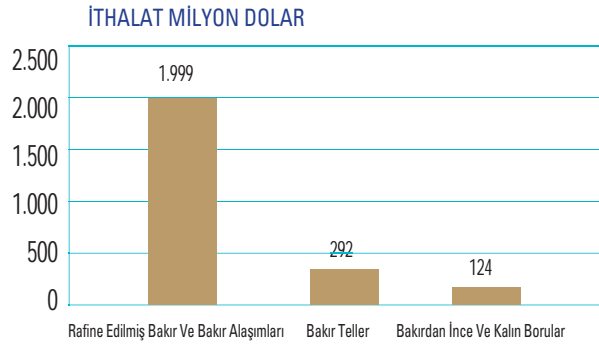
14-BAKIR VE BAKIRDAN EŞYALAR

Bakır İthalatı Son Üç Yıldır Geriliyor

Bakır ve bakırdan eşya ithalatı son üç yıl üst üste gerilemeye devam ederek 2016 yılında 2,7 milyar dolar seviyesine kadar inmiştir. Miktar olarak ise bakır ve bakırdan eşya ithalatı son üç yıl üst üste artarak 533 bin tona yükselmiştir. Değer olarak yüzde 8,7 gerileyen bakır ithalatı miktar olarak yüzde 4,3 artmıştır. Bakır ithal birim fiyatları da tüm alt fasillarda ortalama yüzde 8,5 düzeyinde düşmüştür.

En çok ithal edilen alt fasıl rafine edilmiş bakır ve alaşımlarıdır. 2016 yılı rafine edilmiş bakır ithalatı yüzde 9,5 düşerek 2,0 milyar dolara inmiştir. İthalatı en çok azalan alt fasıl ise yüzde 14,4 düşüş ile bakır borular alt fasılı olmuştur.

ŞEKİL.24 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.37 BAKIR VE BAKIRDAN EŞYA İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
7403	Rafine Edilmiş Bakır Ve Bakır Alaşımları	2.577	2.208	1.999	-9,5	5,69	4,93
7408	Bakır Teller	575	304	292	-3,9	6,19	5,24
7411	Bakırdan İnce Ve Kalın Borular	144	145	124	-14,4	6,90	6,08

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

15-KAĞIT KARTON VE EŞYALARI

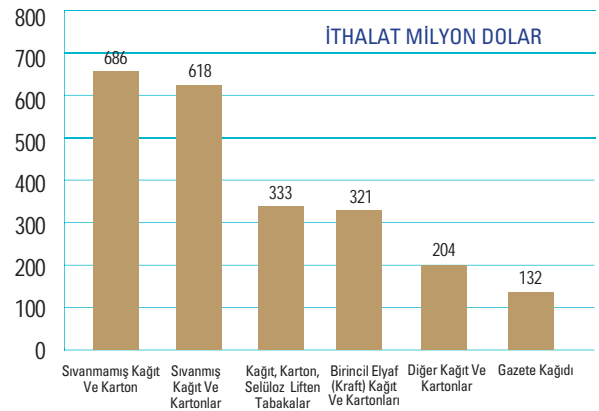
Kağıt, Karton ve Kağıttan Eşya İthalatı Aynı Kaldı

Kağıt, karton ve kağıttan eşya ithalatı 2016 yılında 2015 yılındaki seviyesinde kalmıştır. 2016 yılı ithalatı 2,68 milyar dolar olmuştur.

En çok ithalatı yapılan 6 alt fasılın 5'inde ithalat gerilemiştir. En çok ithal edilen ve ithalatı artan alt fasıl yüzde 34,3 artışla sıvanmamış kağıt ve karton olmuştur. Sıvanmamış karton ve kağıt ithalatı 2016 yılında 686 milyon dolardır.

İthalatı en çok azalan alt fasıl ise gazete kağıdıdır. 2016 yılı ithalatı yüzde 23,8 gerileyerek 132 milyon dolara düşmüştür.

ŞEKİL.25 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.38 KAĞIT, KARTON VE KAĞITTA EŞYA İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
4802	Sıvanmamış Kağıt Ve Karton	500	511	686	34,3	0,97	1,25
4810	Sıvanmış Kağıt Ve Kartonlar	778	622	618	-0,7	0,76	0,74
4811	Kağıt, Karton, Selüloz Liften Tabakalar	384	342	333	-2,8	2,01	2,08
4804	Birincil Elyaf (Kraft) Kağıt Ve Kartonlar	421	344	321	-6,7	0,69	0,63
4805	Diğer Kağıt Ve Kartonlar	279	209	204	-2,3	0,64	0,60
4801	Gazete Kağıdı	244	173	132	-23,8	0,50	0,50

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

16-KAUÇUK VE KAUÇUKTAN EŞYA

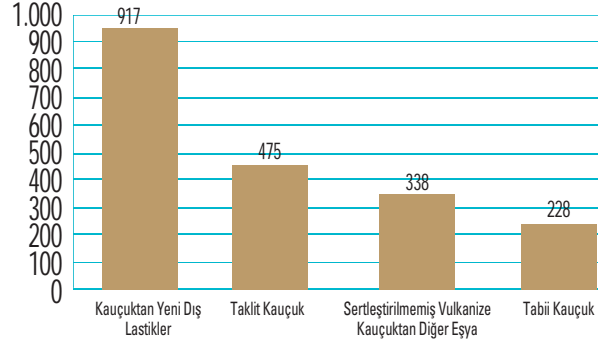
Kauçuk ve Kauçuktan Eşya İthalatında Hız Kaybı

2016 yılında kauçuk ve kauçuktan eşya ithalatı yüzde 1,4 artmıştır. Kauçuk ve kauçuk eşya ithalatı 2,56 milyar dolar olmuştur.

Alt fasıllar içinde önemli yer tutan kauçuktan yeni dış lastikler ithalatı yüzde 11,3, vulkanize kauçuktan giyim eşyaları ithalatı ise yüzde 11,4 artmıştır. İthalatı en çok yapılan alt fasıl olan yeni dış lastik ithalatı 2016 yılında 917 milyon dolara yükselmiştir.

İthalatı en çok azalan alt fasıllar yüzde 11,1 ile tabii kauçuk ve yüzde 9,3 ile taklit kauçuklardır.

ŞEKİL.26 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.39 KAUÇUK VE KAUÇUKTAN EŞYA İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
4011	Kauçuktan Yeni Dış Lastikler	936	824	917	11,3	4,12	4,13
4002	Taklit Kauçuk	631	524	475	-9,3	1,78	1,59
4016	Sertleştirilmemiş Vulkanize Kauçuktan Diğer Eşya	360	344	338	-1,7	10,27	10,34
4001	Tabii Kauçuk	326	257	228	-11,1	1,56	1,37
4009	Vulkanize Edilmiş Kauçuktan Boru Ve Hortumlar	132	125	139	11,4	10,41	10,74
4015	Vulkanize Kauçuktan Her Türü Giyim Eşyası	110	126	136	7,7	5,59	5,56

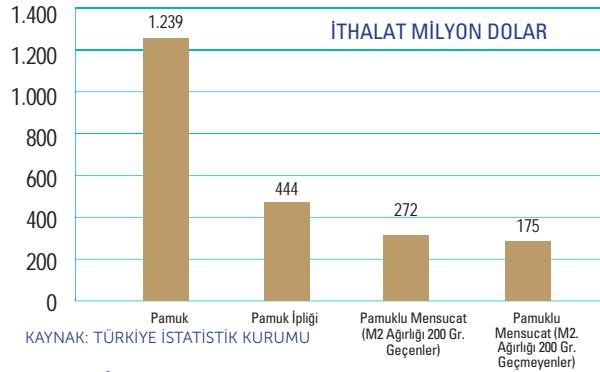
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

17-PAMUK, PAMUK İPLİĞİ VE PAMUKLU MENSUCAT

Pamuk İthalatı Durağan

Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat ithalatı 2016 yılında çok sınırlı bir artışla yüzde 1,4 artarak 2,30 milyar dolara yükselmiştir. Miktar olarak ham pamuk ithalatı 821.217 ton olarak gerçekleşmiş diğer pamuk ipliği ve mensucati ise 260.399 ton olmuştur. Pamuk ve pamuk ipliği ile mensucati ithalatı miktar olarak yüzde 4,58 artmıştır. 2016 yılında pamuk ithalatı aynı düzeyde kalarak 1.24 milyar dolar olmuştur. Pamuk ipliği ithalatı yüzde 15,8 artarak 444 milyon dolara yükselmiş, pamuklu mensucat ithalatı (m2 ağırlığı 200 gramı geçmeyenler) yüzde 26,5 gerileyerek 175 milyon dolara düşmüştür.

ŞEKİL.27 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.40 PAMUK, PAMUK İPLİĞİ VE PAMUKLU MENSUCAT İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
5201	Pamuk	1.750	1.232	1.239	0,5	1,54	1,51
5205	Pamuk İpliği	440	384	444	15,8	2,96	2,85
5209	Pamuklu Mensucat (M2 Ağırlığı 200 Gr. Geçenler)	283	257	272	5,9	7,00	6,71
5208	Pamuklu Mensucat (M2 Ağırlığı 200 Gr. Geçmeyenler)	340	238	175	-26,5	8,26	8,45

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

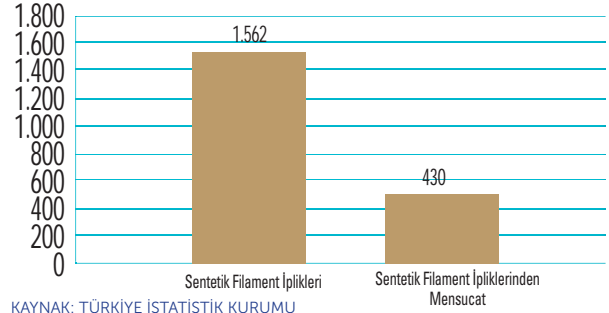
18-SENTETİK VE SUNİ FİLAMENLER

İplik ve Mensucat İthalat Hızı Düştü

Sentetik ve suni filament ithalatı 2016 yılında sınırlı bir düzeyde yüzde 1,8 artarak 2,13 milyar dolara yükselmiştir. Miktar olarak ise sentetik ve suni filament ithalatı yüzde 6,41 artarak 795,521 tona yükselmiştir. Toplam ithalatın 695,504 tonu sentetik filament iplikleridir.

Alt fasıllar içinde ithalatı en çok yapılan ürün 1,56 milyar dolar ile sentetik filament iplikleri, 430 milyon dolar ile sentetik filament ipliklerden mensucattır.

ŞEKİL.28 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.41 SENTETİK VE SUNİ FİLAMEN İTHALATINDA ALT FASILAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
5402	Sentetik Filament İplikleri	1.615	1.482	1.562	5,4	2,29	2,24
5407	Sentetik Filament İpliklerinden Mensucat	549	463	430	-7,1	5,89	5,58

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

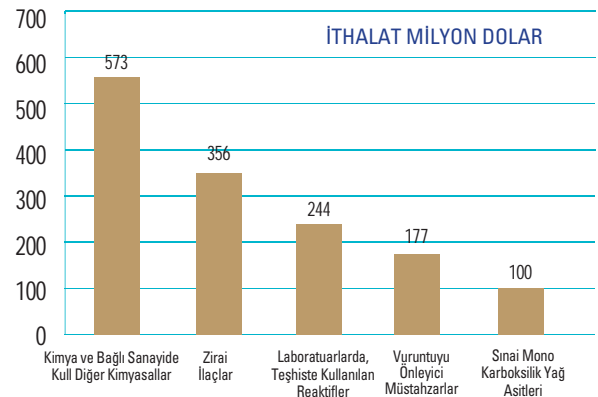
19-MUHTELİF KİMYASAL ÜRÜNLER

Muhtelif Kimyasallar İthalatı da Durağan Seyir İzledi

Muhtelif kimyasal maddeler ithalatı 2016 yılında sınırlı bir gerilemeyle yüzde 1,2 düşerek 2,02 milyar dolara inmiştir. 2015 yılında bazı ürünlerde yüzde 35'leri bulan oranlarda düşen ithal birim fiyatları 2016 yılında çok daha sınırlı bir gerileme göstermiştir.

En çok ithalatı yapılan alt fasıl 573 milyon dolar ile kimya ve bağlı sanayide kullanılan diğer kimyasallar olmuştur. İthalatı en çok artan ürün yüzde 7,4 artış ile sinai mono karboksilik yağ asitleri, en çok azalan ürün ise yüzde 6,5 ile karışım halinde alkalibenzenlerdir.

ŞEKİL.29 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.42 MUHTELİF KİMYASAL ÜRÜNLER İTHALATINDA ALT FASILAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
3824	Kimya ve Bağlı Sanayide Kull Diğer Kimyasallar	622	557	573	2,9	2,12	2,11
3808	Zirai İlaçlar	330	363	356	-1,8	6,88	6,49
3822	Laboratuvarlarda, Teşhiste Kullanılan Reaktifler	255	239	244	2,3	26,19	25,64
3811	Vuruntuyu Önleyici Müstahzarlar	207	187	177	-5,6	3,48	3,34
3823	Sinai Mono Karboksilik Yağ Asitleri	115	93	100	7,4	0,95	0,92
3817	Karışım Halinde Alkalibenzenler, Alkalinaftalenler	148	106	99	-6,5	1,25	1,01

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

20-SENTETİK VE SUNİ DEVAMSIZ LİFLER

İthalat Aynı Düzeyde Kaldı

Sentetik ve suni devamsız lifler ithalatı 2016 yılında yüzde 0,6 gibi çok sınırlı bir düzeyde azalarak 1,95 milyar dolara düşmüştür.

Alt fasıl ürünler içinde ithalatı hem en çok yapılan hem de en çok artan ürün işlem görmemiş suni devamsız liflerdir. İthalat 2016 yılında yüzde 12,9 artarak 541 milyon dolara yükselmiştir.

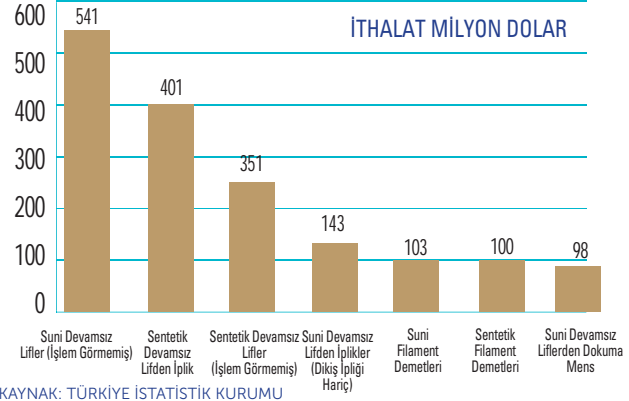
İthalatı en çok azalan ürün ise suni devamsız liflerden dokuma mensucatlarıdır. İthalat yüzde 11,3 düşerek 98 milyon dolara gerilemiştir.

► TABLO.43 SENTETİK VE SUNİ DEVAMSIZ LİFLER İTHALATINDA ALT FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %	2015 Birim Fiyatı \$/kg	2016 Birim Fiyatı \$/kg
5504	Suni Devamsız Lifler (İşlem Görmemiş)	485	479	541	12,9	1,83	2,03
5509	Sentetik Devamsız Lifden İplik	449	390	401	2,8	3,19	3,00
5503	Sentetik Devamsız Lifler (İşlem Görmemiş)	390	377	351	-6,7	1,76	1,74
5510	Suni Devamsız Lifden İplikler (Dikiş İpliği Hariç)	150	148	143	-3,3	3,16	3,19
5502	Suni Filament Demetleri	111	112	103	-7,7	5,62	5,32
5501	Sentetik Filament Demetleri	145	99	100	1,4	2,10	1,90
5516	Suni Devamsız Liflerden Dokuma Mensucat	125	111	98	-11,3	6,91	7,07

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► ŞEKİL.30 EN ÇOK İTHALATI YAPILAN ALT FASILLAR 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

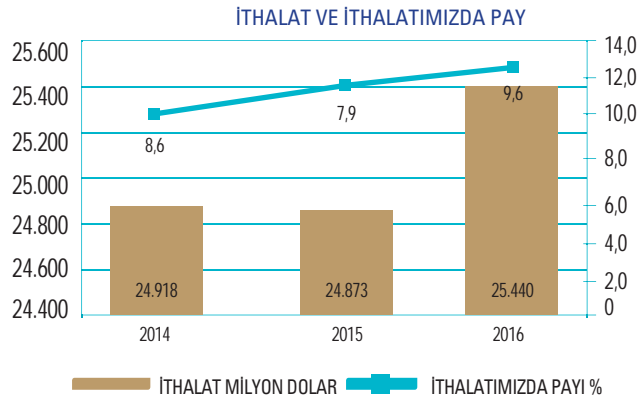
IV.8 ÜLKELERE VE FASILLARA GÖRE İTHALAT

1. ÇİN

Genel ithalat düşerken Çin'den ithalat arttı

2016 yılında Türkiye'nin toplam ithalatı gerilemiştir. Buna karşın Çin'den yapılan ithalat artışı 2016 yılında da sürmüştür. Çin'den ithalat 2016 yılında yüzde 2,3 artmış ve 25,44 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Çin'den yapılan ithalatın payı da yüzde 12,8'e yükselmiştir. Böylece Çin en çok ithalat yaptığımız ülke konumunu 2016 yılında güçlendirmiştir. Çin'den çok sayıda fasılda önemli ithalat yapılmaktadır. 2016 yılında en çok ithalat yapılan elektrikli cihaz ile makineler ithalatı yüzde 23,5 artmıştır. Diğer çok sayıda ürün grubunda da ithalat artmıştır. Demir çelik ithalatı yüzde 103,0 yükselmiştir. Demir ve çelik, demir ve çelikten eşya, motorlu kara taşıtları ve dokuma giyim eşyası ithalatında ise gerileme yaşanmıştır.

► ŞEKİL.31 ÇİN'DEN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

► TABLO.44 ÇİN'DEN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları,aksam-parça-aksesuarı	6.483	6.953	8.589	23,5
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	5.249	5.235	5.722	9,3
72	Demir ve çelik	649	1.317	886	-32,8
39	Plastikler ve mamulleri	994	889	831	-6,6
29	Organik kimyasal ürünler	719	741	742	0,1
73	Demir veya çelikten eşya	695	804	703	-12,5
54	Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler	578	535	635	18,8
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	604	665	620	-6,8
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	625	584	598	2,3
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	561	524	513	-2,0

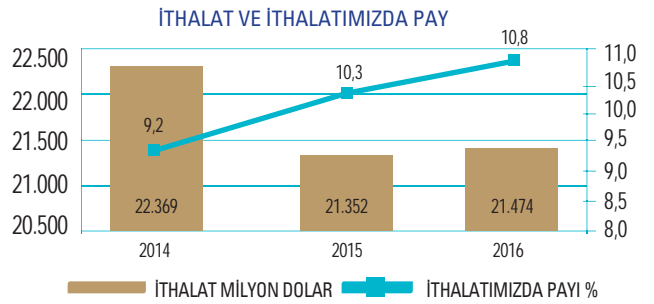
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

2. ALMANYA

Almanya'dan İthalatta Artış

Almanya'dan yapılan ithalat 2016 yılında yüzde 0,6 artmış ve 21,47 milyar dolara yükselmiştir. Almanya'nın ithalatımız içindeki payı yüzde 10,8'e yükselmiştir. Almanya'dan yapılan motorlu kara taşıtları ithalatı yüzde 8,7 düşmüştür. Yurtiçinde otomobil satışlarının artışına rağmen ithalat gerilemiştir. Makine ithalatı da yüzde 1,0 oranında düşmüştür. Buna karşın elektrikli makine ve cihazlar ithalatı yüzde 20,4, demir ve çelikten eşya ithalatı yüzde 19,5 ve havacılık taşıtları ithalatı ise yüzde 9,9 artış göstermiştir. Hava yollarının filo genişlemesi nedeniyle uçak ithalatı yükselmiştir.

► ŞEKİL.32 ALMANYA'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.45 ALMANYA'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	5.223	5.706	5.210	-8,7
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	5.428	4.541	4.495	-1,0
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları,aksam-parça-aksesuarı	1.709	1.645	1.979	20,4
39	Plastikler ve mamulleri	1.612	1.420	1.400	-1,4
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	861	830	842	1,4
30	Eczacılık ürünleri	857	794	822	3,5
88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	50	580	638	9,9
72	Demir ve çelik	719	608	563	-7,4
73	Demir veya çelikten eşya	444	385	460	19,5
38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarlat öldürücüler, vb.)	455	454	451	-0,7

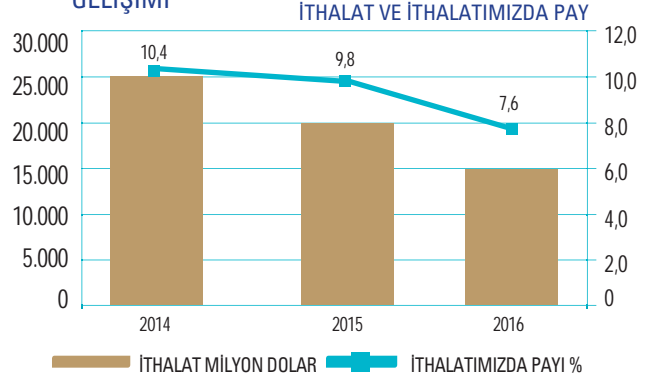
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

3. RUSYA

Rusya'dan İthalatta Keskin Düşüş Devam Etti

2016 yılında Rusya'dan yapılan ithalatta yüzde 25,7 gerileme olmuş ve ithalat 15,16 milyar dolara inmiştir. Rusya yüzde 7,6 inen payı ile uzun yıllardır en çok ithalat yaptığımız ülke olmaktan çıkmış ve üçüncü sıraya gerilemiştir. Rusya'dan ithalatta yaşanan gerileme daha çok mineral yakıtlar ve yağlar, hububat, demir çelik, bakır, alüminyum gibi ürünlerin fiyatlarında yaşanan yüksek düşüşlerden kaynaklanmıştır. Bu ürünlerin çoğunda ithalat gerilemiştir. Diğer birçok ürünün ithalatı da gerilemiştir. Bakır ve bakırdan eşya ithalatı ise önemli ölçüde artmıştır.

ŞEKİL.33 RUSYA'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.46 RUSYA'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	16.493	12.940	8.449	-34,7
72	Demir ve çelik	2.689	2.744	2.235	-18,5
15	Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	876	798	729	-8,6
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	1.109	868	627	-27,8
10	Hububat	1.451	883	598	-32,2
74	Bakır ve bakırdan eşya	301	179	511	186,2
31	Gübreler	363	217	272	25,3
23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	288	264	271	2,3
44	Ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü	179	213	221	3,5
48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	201	152	159	5,1

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

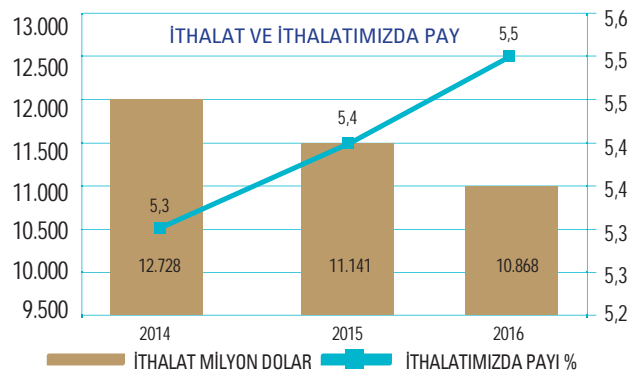
4. ABD

ABD'den İthalatta Hava Uzay Taşıtları Etkisi

ABD'den ithalat 2016 yılında yüzde 2,5 gerileyerek 10,87 milyar dolara gerilemiştir. ABD'nin ithalatımız içindeki payı yüzde 5,5 olmuştur.

ABD'den yapılan ithalatta en yüksek iki kalemden 2015 yılında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Demir-çelik ithalatı yüzde 27,8 gerilerken, hava ve uzay taşıtları ithalatı yüzde 31,7 artmıştır. Mineral yakıtlar ve yağlar, pamuk ile plastik ve mamulleri ithalatında da düşüşler yaşanmıştır.

ŞEKİL.34 ABD'DEN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

► TABLO.47 ABD'DEN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	1.398	1.699	2.238	31,7
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	1.258	1.237	1.395	12,7
72	Demir ve çelik	1.555	1.047	756	-27,8
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarları	833	730	691	-5,3
30	Eczacılık ürünleri	598	557	560	0,5
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.075	689	534	-22,5
52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	918	532	523	-1,8
85	Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarları	484	478	511	6,7
39	Plastikler ve mamulleri	532	433	380	-12,2
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarları	312	362	278	-23,1

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

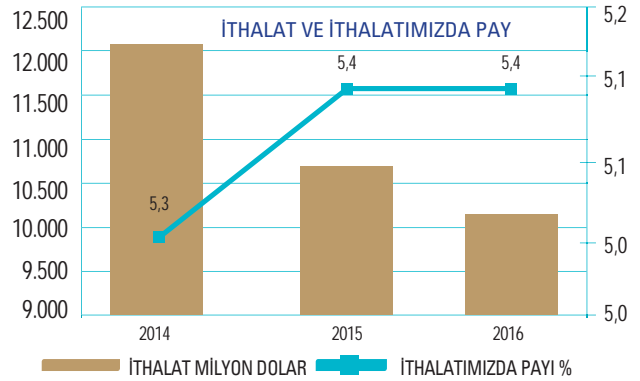
5. İTALYA

İtalya'dan İthalat Mineral Yakıtlar ile Geriledi

İtalya'dan ithalat 2016 yılında yüzde 3,9 gerilemiş ve 10,29 milyar dolar olmuştur. İtalya'nın ithalatımızdaki payı yüzde 5,1 olarak değişmemiştir.

2016 yılında İtalya'dan yapılan ithalatta mineral yakıtlar ve yağlar ithalatı yüzde 60,6 demir ve çelik ithalatı ise yüzde 20,0 gerilemiştir. Buna karşın makine ithalatı yüzde 13,6, demir ve çelikten eşya ithalatı yüzde 11,8 ve elektrikli makine ve cihazlar ithalatı yüzde 5,2 artmıştır. İtalya'dan yapılan ithalatta 2016 motorlu kara taşıtları aksam ve parçaları ithalatı da yüzde 3,5 düşmüştür.

► ŞEKİL.35 İTALYA'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.48 İTALYA'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	3.215	2.829	3.214	13,6
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarları	969	1.021	985	-3,5
85	Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarları	666	635	668	5,2
39	Plastikler ve mamulleri	796	674	663	-1,7
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.442	1.045	411	-60,6
72	Demir ve çelik	471	449	360	-20,0
73	Demir veya çelikten eşya	298	310	346	11,8
30	Eczacılık ürünleri	306	277	273	-1,3
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarları	305	275	258	-6,2
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	249	216	207	-4,1

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

6. FRANSA

Fransa'dan İthalatta Sınırlı Gerileme

Fransa'dan ithalat 2016 yılında yüzde 3,1 gerilemiş ve 7,37 milyar dolara inmiştir. Fransa'nın toplam ithalat içindeki payı yüzde 3,7 olmuştur ve değişmemiştir. Fransa'dan yapılan ithalat ortalamasının daha altında düşmüştür.

Fransa'dan yapılan ithalatta hava taşıtları ithalatı yüzde 1,4, makine ithalatı yüzde 3,2 ve motorlu kara taşıtları ithalatı yüzde 3,1 düşmüştür. Fransa'dan yapılan diğer dört önemli kalemden ise ithalat plastik ve mamullerinde yüzde 2,2 artmış, elektrikli makine ve cihazlarda yüzde 0,6, demir çelikte yüzde 4,7 ve eczacılık ürünlerinde yüzde 7,4 gerilemiştir.

TABLO.49 FRANSA'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	1.060	1.154	1.137	-1,4
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	1.178	1.162	1.125	-3,2
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	939	1.075	1.042	-3,1
39	Plastikler ve mamulleri	702	560	572	2,2
85	Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	636	559	555	-0,6
72	Demir ve çelik	899	528	503	-4,7
30	Eczacılık ürünleri	439	382	354	-7,4
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	249	242	232	-4,0
38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarlat öldürücüler, vb.)	239	235	228	-2,8
33	Uçucu yağlar ve rezinoitler, parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	169	157	169	8,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

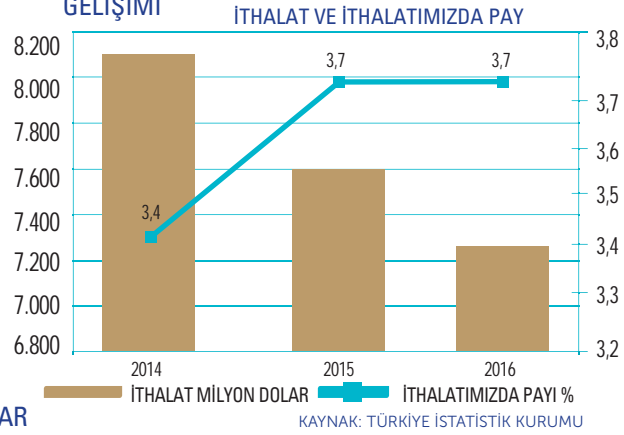
7. GÜNEY KORE

Güney Kore'den İthalat Yüzde 9,5 Düştü

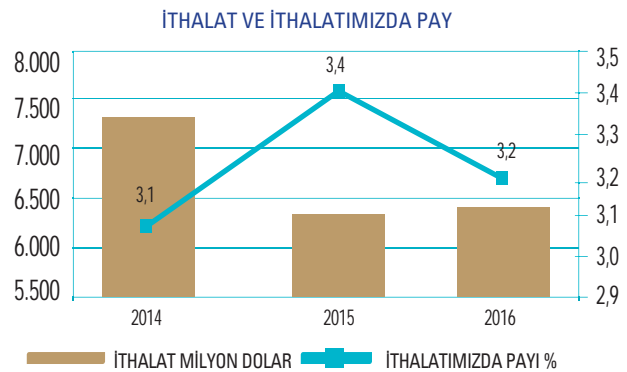
Serbest ticaret anlaşması sonrası Güney Kore'den ithalat hızla artmış, 2015 yılında ise yüzde 6,5 düşmüştü. 2016 yılında ise ithalattaki gerileme yüzde 9,5 ile daha yüksek gerçekleşmiştir. Güney Kore'den ithalat 2016 yılında 6,38 milyar dolara inerken, Güney Kore'nin ithalatımızdaki payı yüzde 3,2'ye inmiştir. Güney Kore ile ticaret ithalattaki genel yavaşlamanın etkisi altında kalmıştır.

Güney Kore'den yapılan ithalatta makineler, motorlu kara taşıtları ile sentetik ve suni filamentler hariç diğer fasillarda ithalat gerilemiştir. En yüksek gerileme yüzde 37,9 ile hassas ölçü aletleri ithalatında yaşanmıştır. Elektrikli makine ve cihazlar ithalatı da yüzde 30 düşmüştür. En yüksek ithalat artışı ise yüzde 13,0 ile makinelerde gerçekleşmiştir.

ŞEKİL.36 FRANSA'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

ŞEKİL.37 GÜNEY KORE'DEN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

► TABLO.50 GÜNEY KORE'DEN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
39	Plastikler ve mamulleri	1.340	1.161	1.077	-7,2
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları,aksam-parça-aksesuar	1.861	1.505	1.053	-30,0
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	1.073	795	898	13,0
72	Demir ve çelik	694	893	871	-2,4
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	604	661	720	8,9
29	Organik kimyasal ürünler	380	359	309	-14,1
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	291	361	224	-37,9
30	Eczacılık ürünleri	133	219	210	-4,2
54	Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler	168	163	172	5,6
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	205	166	159	-4,4

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

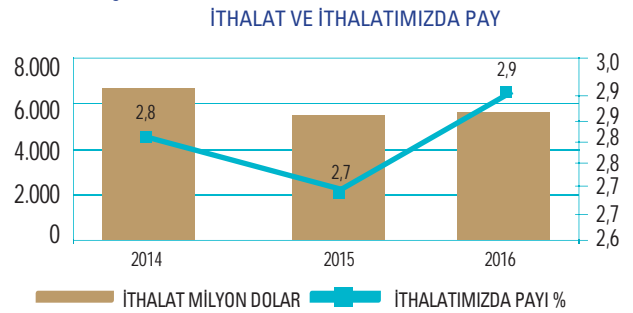
8. HİNDİSTAN

Hindistan'dan İthalat Artışı Üç Sektörden Kaynaklandı

Hindistan'dan yapılan ithalat artışı son yıllarda hızlanırken 2015 yılında bu kez hızlı bir gerileme yaşanmıştı. 2016 yılında ise ithalatın yüzde 2,6 ile sınırlı ölçüde yeniden arttığı görülmektedir. Hindistan'dan yapılan ithalat 2016 yılında 5,76 milyar dolara yükselmiştir. Hindistan'ın ithalatımız içindeki payı 2016 yılında yüzde 2,9 olmuştur.

2016 yılında Hindistan'dan yapılan ithalatta mineral yağlar ve yakıtlar ithalatı yüzde 10,0, motorlu kara taşıtları ithalatı yüzde 9,8 ve makine ithalatı ise yüzde 4,1 artarak belirleyici olmuşlardır. Sentetik ve suni filament ithalatı yüzde 3,1, organik kimyasal ürünler ithalatı ise yüzde 2,8 gerilemiştir.

► ŞEKİL.38 HİNDİSTAN'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.51 HİNDİSTAN'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	2.663	1.786	1.964	10,0
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	461	509	559	9,8
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	428	433	451	4,1
54	Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler	379	355	345	-3,1
29	Organik kimyasal ürünler	292	284	276	-2,8
39	Plastikler ve mamulleri	315	230	234	1,7
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	235	229	220	-3,9
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları,aksam-parça-aksesuar	239	186	182	-2,1
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülâsalar, tanenler, boyalar, pigmentler,vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	229	179	163	-9,0
72	Demir ve çelik	173	147	133	-9,0

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

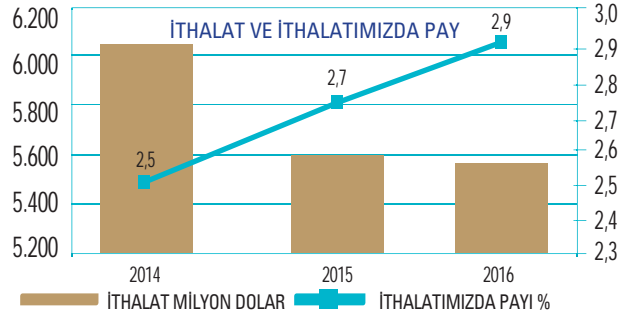
9. İSPANYA

İspanya'dan Motorlu Kara Taşıtları İthalatında Önemli Artış

İspanya'dan ithalat 2016 yılında yüzde 1,6 artmış ve 5,68 milyar dolara yükselmiştir. İspanya'nın toplam ithalatımız içindeki payı da yüzde 2,9 olmuştur.

İspanya'dan yapılan genel ithalattaki sınırlı artışa karşın 2016 yılında motorlu kara taşıtları ithalatı yüzde 14,1 ve elektrikli makine ve cihaz ithalatı yüzde 23,7 yükselmiştir. Makine ithalatı da yüzde 3,8 artmıştır. Buna karşın plastik ve mamulleri ithalatı, demir-çelik ithalatı ve eczacılık ürünleri ithalatı 2016 yılında gerilemiştir.

ŞEKİL.39 İSPANYA'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.52 İSPANYA'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	1.314	1.635	1.865	14,1
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	533	448	465	3,8
85	Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	400	373	461	23,7
39	Plastikler ve mamulleri	560	464	430	-7,4
72	Demir ve çelik	441	377	343	-9,1
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	163	166	279	67,8
29	Organik kimyasal ürünler	314	288	255	-11,7
30	Eczacılık ürünleri	119	141	129	-8,8
74	Bakır ve bakırdan eşya	389	231	127	-44,9
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülâsalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	106	90	94	3,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

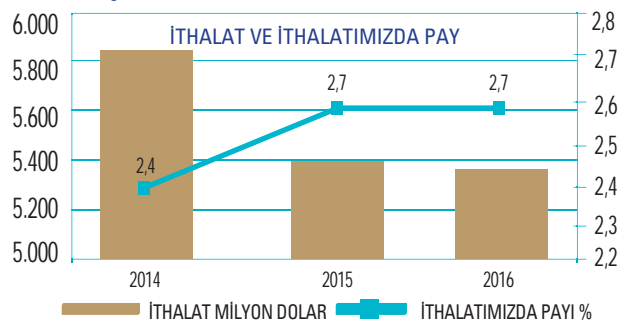
10. İNGİLTERE

İngiltere'den İthalat Yüzde 4,0 Geriledi

2016 yılında İngiltere'den yapılan ithalat yüzde 4,0 gerilemiş ve 5,32 milyar dolara inmiştir. İngiltere'nin toplam ithalatımızda payı yüzde 2,7 olmuş ve değişmemiştir.

İngiltere'den yapılan ithalattaki düşüşte büyük ölçüde demir-çelik ithalatındaki yüzde 34,2 gerileme etkili olmuştur. Plastik ve mamulleri ithalatı da yüzde 8,8 düşmüştür. Buna karşın 2016 yılında makine ithalatı yüzde 9,8, motorlu kara taşıtları ithalatı yüzde 8,9 eczacılık ürünleri ithalatı yüzde 2,2 ve elektrikli makine ve cihazlar ithalatı ise yüzde 1,0 artmıştır.

ŞEKİL.40 İNGİLTERE'DEN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

► TABLO.53 İNGİLTERE'DEN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	1.418	1.348	1.480	9,8
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	722	903	984	8,9
72	Demir ve çelik	1.456	1.151	758	-34,2
30	Eczacılık ürünleri	296	304	311	2,2
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	204	218	220	1,0
29	Organik kimyasal ürünler	286	190	188	-0,9
39	Plastikler ve mamulleri	243	193	176	-8,8
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	168	158	157	-0,2
38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	107	93	87	-6,7
32	Debagette ve boyacılıkta kullanılan hülâsalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	98	82	84	2,4

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

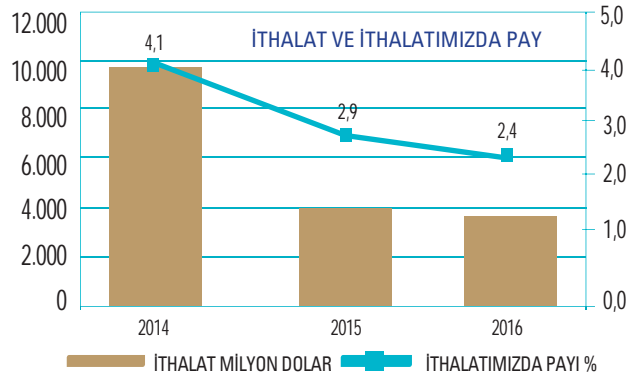
11. İRAN

İran'dan İthalatta Keskin Düşüş Sürdü; Petrol ve Doğal Gaz Etkisi

İran'dan yapılan ithalat son üç yıldır gerilemektedir. 2015 yılından sonra 2016 yılında da yüksek gerileme devam etmiştir. 2016 yılında ithalat yüzde 22,9 düşmüş ve 4,7 milyar dolara inmiştir.

İran'dan yapılan ithalatın yüzde 90'nını petrol ve doğalgaz ithalatı oluşturmaktadır. Petrol ve doğalgaz ithalatı toplam ithalatta belirleyici olmaktadır. 2016 yılında İran'dan yapılan petrol ve doğalgaz ithalatı yüzde 21,7 düşmüştür. Bu gerilemede petrol ve doğalgaz fiyatlarındaki düşüş de etkili olmuştur. Kimyasal tabanlı ürünlerin ithalatı fiyat düşüşlerine bağlı olarak gerilemiştir. Buna karşın bakır ve eşyaları, çinko ve eşyaları, alüminyum ve eşyaları ile demir ve çelik ithalatı artmıştır.

► ŞEKİL.41 İRAN'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.54 İRAN'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	8.420	4.901	3.570	-27,1
39	Plastikler ve mamulleri	516	464	405	-12,7
74	Bakır ve bakırdan eşya	225	194	202	3,9
79	Çinko ve çinkodan eşya	77	89	94	6,5
72	Demir ve çelik	24	30	83	177,5
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	108	45	73	61,8
29	Organik kimyasal ürünler	125	91	73	-19,8
31	Gübreler	133	100	41	-58,7
8	Yenilen meyvalar ve yenilen sert kabuklu meyvalar	16	19	32	70,2
38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	10	14	15	7,6

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

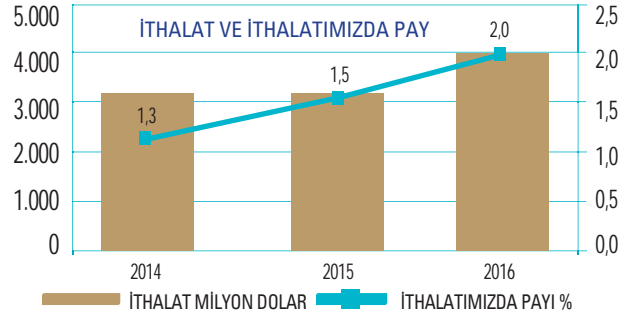
12. JAPONYA

Japonya'dan İthalatta Sıçrama

Genel ithalattaki gerilemeye karşın Japonya'dan yapılan ithalat 2016 yılında yüzde 25,6 artmış ve ilk 20 ithalatçı içinde ithalatın en çok arttığı ikinci ülke olmuştur. 2016 yılında ithalat 3,94 milyar dolara yükselmiştir. Japonya'nın toplam ithalatımız içindeki payı ise yüzde 2,0'ye çıkmıştır.

2016 yılında önemli ithalat ürünleri içinde makine, motorlu kara taşıtları, elektrikli makine ve cihazlar ile hassas ölçü aletleri ithalatlarında yüksek oranlı artışlar yaşanmıştır. En çok ithalat yapılan 10 fasıl içinde sadece kauçuk ve eşyaları faslında ithalat gerilemiştir.

ŞEKİL.42 JAPONYA'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.55 JAPONYA'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	1.286	1.206	1.667	38,2
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	404	486	579	19,1
85	Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	278	275	475	72,9
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	246	228	246	8,0
72	Demir ve çelik	174	198	207	4,5
39	Plastikler ve mamulleri	111	110	130	18,5
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	164	128	118	-7,7
73	Demir veya çelikten eşya	65	77	100	29,7
29	Organik kimyasal ürünler	44	44	45	0,7
82	Adi metallere aletler, bıçakçı eşyası ve sofa takımları, adi metallere bunların aksam ve parçaları	26	16	44	164,7

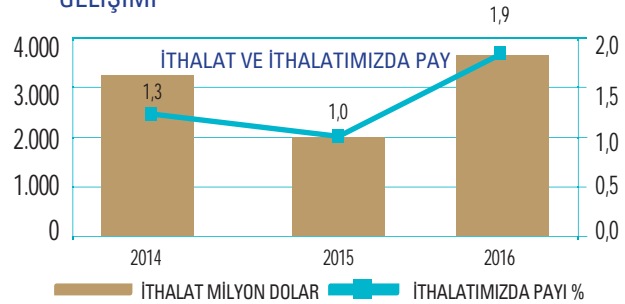
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

13. BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ

Birleşik Arap Emirlikleri İthalatını Altın Sıçrattı

2016 yılında en yüksek ithalat artışı BAE'den gerçekleşmiştir. BAE'den yapılan ithalat 2016 yılında yüzde 84,3 artmış ve 3,70 milyar dolara yükselmiştir. BAE'nin toplam ithalatımız içindeki payı ise yüzde 1,9'a çıkmıştır. 2016 yılında BAE'den yapılan ithalattaki sıçramaya altın ithalatı yol açmıştır. Altın ithalatı 2016 yılında yüzde 102,1 artmış ve 3,25 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Diğer fasıl ithalatları altın ile karşılaştırıldığında önemsiz kalmıştır.

ŞEKİL.43 BAE'DEN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

► TABLO.56 BAE'DEN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	2.750	1.608	3.249	102,1
39	Plastikler ve mamulleri	87	151	170	12,3
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	165	183	140	-23,5
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	0	0	59	60.614,8
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	9	5	15	216,4
72	Demir ve çelik	1	6	10	61,8
54	Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler	12	12	9	-30,7
73	Demir veya çelikten eşya	1	1	6	340,1
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	0	1	5	668,9
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	4	5	5	-6,8

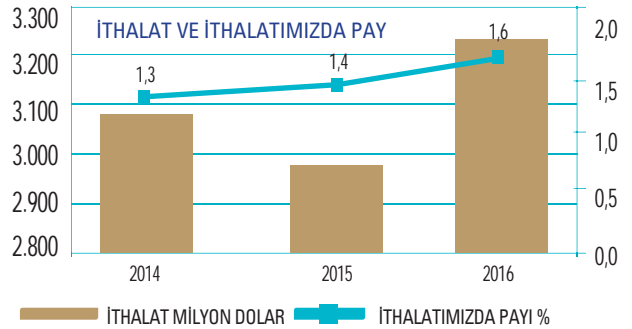
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

14. POLONYA

Polonya İthalatımızda Bir Sıra Yükseldi

Polonya'dan ithalat 2016 yılında yüzde 9,0 artmış ve 3,24 milyar dolara yükselmiştir. Böylece Polonya ilk 20 ithalatçımız içinde 2016 yılında 14. sıraya yükselmiştir. Polonya 2016 yılında ithalatımız içindeki payını da yüzde 1,6'ya yükseltmiştir. AB içindeki gelişen ülkeler arasında yer alan ve birçok üründe rakibimiz olan Polonya'dan yapılan ithalat artışı oldukça önemlidir. Polonya'dan ithalatın çeşitlendiği de görülmektedir. 2016 yılında Polonya'dan makine ithalatı yüzde 7,2, motorlu kara taşıtları ithalatı yüzde 9,6 ve elektrikli makine ve cihazlar ithalatı yüzde 7,7 artmıştır. Buna karşın kauçuk ve kauçuktan eşya ithalatı yüzde 0,7, plastik ve mamulleri ithalatı ise yüzde 4,0 azalmıştır. Kağıt ve karton eşya ithalatı ise yüzde 4,6 artmıştır.

► ŞEKİL.44 POLONYA'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.57 POLONYA'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	868	817	876	7,2
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	679	728	870	19,6
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	342	402	433	7,7
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	99	88	87	-0,7
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	38	55	80	43,8
39	Plastikler ve mamulleri	83	81	78	-4,0
48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	86	72	76	4,6
33	Uçucu yağlar ve rezinoitler, parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	83	71	68	-4,1
34	Sabunlar, yüzey-aktif organik maddeler, yıkama-yağlama müstahzarları, mumlar, bakım müstahzarları, dişçilik müstahzarları	73	63	60	-4,8
94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb. prefabrik yapılar	73	61	58	-4,1

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

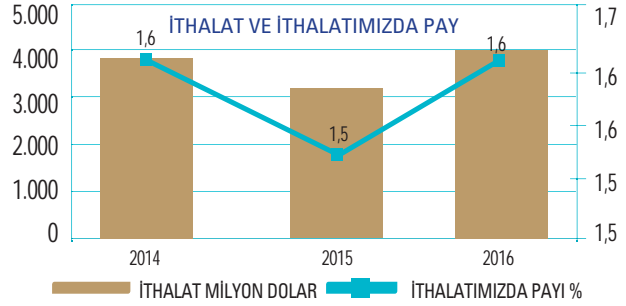
15. BELÇİKA

Belçika'dan İthalatta Sınırlı Artış

Belçika'dan ithalat 2016 yılında yüzde 1,7 artmış ve 3,2 milyar dolara yükselmiştir. Belçika'nın ithalatımızdaki payı yüzde 1,6 olmuştur.

Belçika'dan 2016 yılında demir ve çelik ithalatı yüzde 12,3, makine ithalatı ise yüzde 3,4 artmıştır. Kıymetli taşlar ithalatı ise yüzde 83,0 ile sıçrama göstermiştir. Bunlara karşın plastik ve mamulleri ithalatı yüzde 9,4, motorlu kara taşıtları ithalatı yüzde 36,2 ve eczacılık ürünleri ithalatı yüzde 4,4 gerilemiştir.

ŞEKİL.45 BELÇİKA'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.58 BELÇİKA'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
72	Demir ve çelik	870	623	699	12,3
39	Plastikler ve mamulleri	831	687	622	-9,4
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	487	312	322	3,4
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	57	104	191	83,0
29	Organik kimyasal ürünler	251	152	167	9,7
30	Eczacılık ürünleri	165	160	153	-4,4
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	130	123	144	17,6
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	205	196	125	-36,2
38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	114	106	107	0,6
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülusalalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	93	83	92	11,2

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

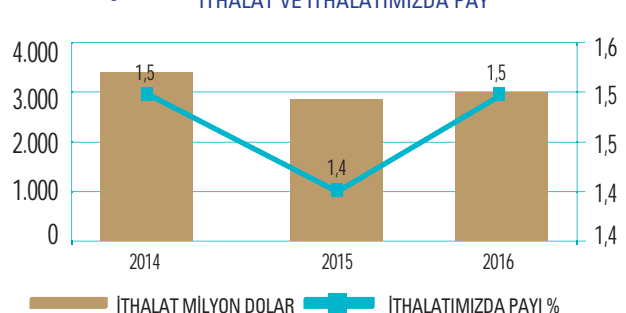
16. HOLLANDA

Hollanda'dan İthalat Yüzde 2,9 Yükseldi

2016 yılında Hollanda'dan ithalat yüzde 2,9 artmış ve 3,00 milyar dolara yükselmiştir. Hollanda'nın toplam ithalatımız içindeki payı da yüzde 1,5'e çıkmıştır.

Hollanda'dan ithalatı yapılan önemli ürünlerin bir bölümünde ithalat artarken, bir bölümünde ise gerilemiştir. En yüksek ithalat kalemi olan demir-çelik ithalatı yüzde 48,1 artış göstermiştir. Mineral yakıtlar ithalatı da önemli ölçüde artmıştır. Buna karşın organik kimyasal ürünler ithalatı yüzde 7,8, motorlu kara taşıtları ithalatı ise yüzde 39,4 ile önemli ithal ürünleri içinde yüksek gerileme gösteren fasılalar olmuştur.

ŞEKİL.46 HOLLANDA'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

4

İTHALAT

► TABLO.59 HOLLANDA'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
72	Demir ve çelik	688	449	665	48,1
39	Plastikler ve mamulleri	521	453	416	-8,2
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	320	266	269	1,2
29	Organik kimyasal ürünler	351	239	220	-7,8
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	239	317	191	-39,6
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	143	53	156	192,4
21	Yenilen çeşitli gıda müstahzarları (kahve hülusalari, çay hülusalari, mayalar, soslar, diyet mamaları, vb.)	107	103	101	-2,6
30	Eczacılık ürünleri	71	68	75	10,4
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülusalari, tanenler, boyalar, pigmentler, vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	86	84	72	-14,7
24	Tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler	61	54	66	22,8

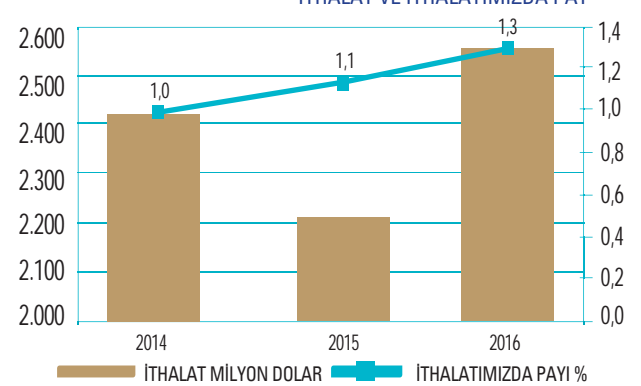
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

17. ÇEK CUMHURİYETİ

Geçen Yıl İlk 20'Ye Giren Çek Cumhuriyeti'nden Yapılan İthalatta Yüksek Artış

Çek Cumhuriyeti 2015 yılında ilk 20 ithalatçı içine 20. sıradan katılmıştı. Çek Cumhuriyeti'nden yapılan ithalat 2016 yılında yüzde 15,5 artmış ve 2,56 milyar dolara yükselmiştir. Çek Cumhuriyeti böylece ithalat yaptığımız ilk 20 ülke içinde 2016 yılında yüzde 1,3 payı ile 17. sıraya yükselmiştir. Çek Cumhuriyeti'nden çok sayıda ürün grubunda önemli ithalat artışları yaşanmıştır. 2016 yılında en çok ithalat yapılan ürün olan motorlu kara taşıtları ithalatı yüzde 21,0 artmıştır. Makinler, elektrikli makine cihazlar ile hassas ölçme aletleri ve kauçuktan eşya ithalatı da artmıştır.

► ŞEKİL.47 ÇEK CUMHURİYETİ'NDEN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.60 ÇEK CUMHURİYETİ'NDEN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	693	765	926	21,0
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	617	548	627	14,4
85	Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	309	280	336	19,8
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	74	71	89	26,0
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	56	58	74	26,6
39	Plastikler ve mamulleri	92	86	70	-18,3
83	Adi metallerden çeşitli eşya (kilit, kasa, mobilya tertibatı, vb.)	64	60	54	-10,3
1	Canlı hayvanlar	9	22	47	117,4
73	Demir veya çelikten eşya	31	28	43	51,8
72	Demir ve çelik	40	48	42	-12,0

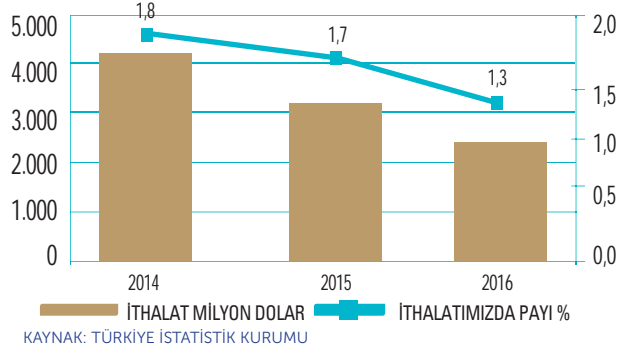
KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

18. UKRAYNA

Ukrayna'dan İthalatta Kuvvetli Gerileme 2016 Yılında da Devam Etti

Türkiye'nin Ukrayna'dan ithalatı 2015 yılında yüzde 18,7 gerilemişti. 2016 yılında ise ithalat dahi yüksek bir hızla ve yüzde 26,1 gerilemiş ve 2,55 milyar dolara inmiştir. Ukrayna 2015 yılında 12. büyük ithalatçımız iken 2016 yılında yüzde 1,32'ye inen payı ile 18. büyük ithalatçımız olmuştur. İthalatta en yüksek gerileme en çok ithalat yaptığımız ürün olan demir ve çelik ürünlerinde yüzde 29,5 ile yaşanmıştır. Yağlı tohumlar ve meyveler ithalatı yüzde 26,3, hayvansal ve bitkisel yağlar ithalatı yüzde 7,5, orman ürünleri ithalatı yüzde 15,3 ve gübre ithalatı yüzde 47,7 gerilemiştir. Metal cevheri ve inorganik kimyasallar ithalatı da gerilemiştir.

ŞEKİL.48 UKRAYNA'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

TABLO.61 UKRAYNA'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
72	Demir ve çelik	2.349	1.623	1.144	-29,5
12	Yağlı tohum ve meyveler, muhtelif tane, tohum ve meyveler, sanayiide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem	213	393	289	-26,3
44	Ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü	204	261	221	-15,3
15	Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	252	219	203	-7,5
23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemekler	190	204	177	-13,1
31	Gübreler	215	241	126	-47,7
26	Metal cevherleri, cüruf ve kül	155	119	87	-26,8
28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotoplarn organik-anorganik bileşikler	92	75	53	-29,6
74	Bakır ve bakırdan eşya	26	34	45	32,8
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	229	33	35	3,8

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

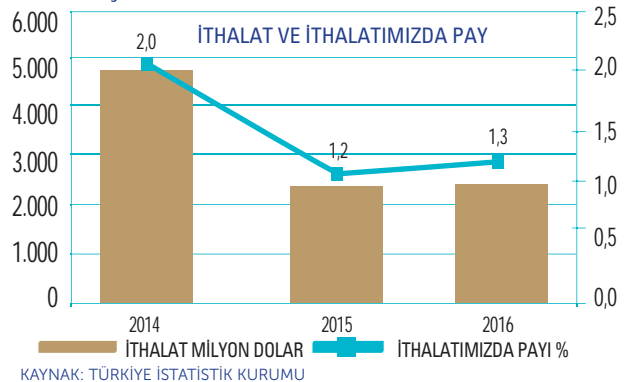
19. İSVİÇRE

İsviçre'den İthalatta Sınırlı Artış

2016 yılında İsviçre'den yapılan ithalat yüzde 2,3 artmış ve 2,50 milyar dolara yükselmiştir. İsviçre'nin toplam ithalat içindeki payı da yüzde 1,3'e çıkmıştır.

İsviçre'den yapılan ithalatta altın ithalatının belirleyiciliği 2016 yılında azalmıştır. 2016 yılında altın ithalatı yüzde 27,8 artmış ve 932 milyon dolar olmuştur. Buna karşın altın dışındaki kalemlerden makine ithalatı yüzde 19,6, eczacılık ürünleri ithalatı yüzde 10,0, saat ithalatı yüzde 6,5 düşmüştür. Bu kalemlerdeki düşüşler altın ithalatındaki artışı dengelemiştir.

ŞEKİL.49 İSVİÇRE'DEN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

4

İTHALAT

► TABLO.62 İSVİÇRE'DEN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	2.784	730	932	27,8
30	Eczacılık ürünleri	410	403	363	-10,0
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	597	431	346	-19,6
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	134	125	126	0,8
91	Saatler ve bunların aksam ve parçaları	139	124	116	-6,5
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	108	83	101	21,7
29	Organik kimyasal ürünler	103	90	92	2,6
33	Uçucu yağlar ve rezinoitler, parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	78	65	61	-5,7
39	Plastikler ve mamulleri	50	48	59	23,6
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülâsalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	61	54	47	-11,8

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

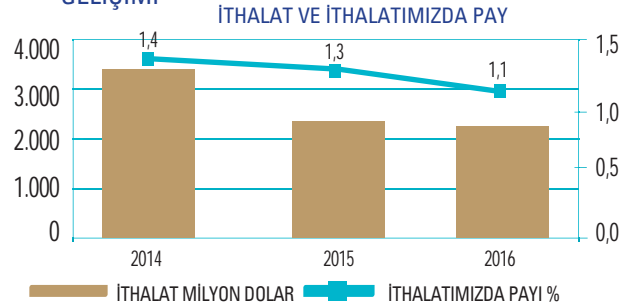
20. ROMANYA

Romanya'dan İthalat Gerilemeye Devam Ediyor

Son yıllarda ithalat arttığı Romanya'dan 2014 ve 2015 yıllarında ithalat gerilemişti. İthalat 2016 yılında da gerilemesine devam etmiş ve yüzde 15,5 düşerek 2,2 milyar dolara inmiştir. İthalattaki bu gerilemeye karşın Romanya'dan yapılan ithalatta ürün çeşitliliği artışı sürmektedir.

Romanya'dan artan sayıda önemli ürünlerde ithalat yapılmaktadır. 2016 yılında önemli ürünlerden motorlu kara taşıtları, demir çelik, mineral yağlar ve yakıtlar ile orman ürünleri ithalatı düşmüştür. Buna karşın makineler, elektrikli makine ve cihazlar ile kauçuk ve eşyaları ithalatı artmıştır.

► ŞEKİL.50 ROMANYA'DAN İTHALAT VE İTHALATIN GELİŞİMİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.63 ROMANYA'DAN YAPILAN İTHALATTA FASILLAR

KOD	ÜRÜN	2014 Milyon Dolar	2015 Milyon Dolar	2016 Milyon Dolar	15/16 Değişim Oranı %
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	470	508	425	-16,3
72	Demir ve çelik	764	456	372	-18,2
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	237	241	276	14,8
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	164	158	170	7,5
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	147	128	148	16,2
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	526	231	98	-57,6
12	Yağlı tohum ve meyvalar, muhtelif tane, tohum ve meyvalar, sanayiide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem	173	94	97	3,8
44	Ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü	175	142	96	-32,2
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	71	86	70	-19,5
33	Uçucu yağlar ve rezinoitler, parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	73	66	68	3,5

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

NET İHRACAT

5 NET İHRACAT

V. BÖLÜM NET İHRACAT

İhracat ve ithalat gerçekleşmelerinin ayrı ayrı ve ayrıntılı olarak incelenmesi ardından, gerek ülkeler, gerekse sektörler bazında net ihracat değerlendirmesi de yapılmaktadır.

Net ihracat, ülkeler ve fasıllar için toplam ihracat ile toplam ithalat değerleri arasındaki fark ile hesaplanmaktadır.

Net ihracatın ülkeler ve fasıllar itibarıyla değerlendirilmesi dış ticaretteki analizi derinleştirmekte ve özellikle ileriye dönük alınacak iyileştirme kararları için de bilgi seti oluşturmaktadır.

Türkiye 2016 yılında toplam 56,0 milyar dolar dış ticaret açığı vermiştir ve net ithalatçıdır. 2015 yılında ise 63,3 milyar dolar dış ticaret açığı verilmiş ve net ithalatçı olunmuştur. Böylece 2016 yılında dış ticaret açığında veya net ihracat açığında yüzde 11,5 gerileme sağlanmıştır.

Türkiye dünya mal ticaretinde önemli bir net ithalatçı ülke konumundadır. Net ihracat analizi ve değerlendirmeleri, Türkiye'yi net ihracat fazlası veren bir ülkeye dönüştürme konusunda da katkı sağlayacaktır.

V.1 ÜLKELERE GÖRE NET İHRACAT

Ülkelere göre net ihracat Türkiye'nin dış ticaret ortakları içinde en yüksek net ihracat fazlası verdiği ülkeler ile en yüksek net ihracat açığı verdiği ülkeleri kapsamaktadır. Bu amaçla Türkiye'nin en çok ihracat ve ithalat yaptığı ilk 20 ülkeye diğer önemli ticaret ortaklarının da eklenmesi ile 26 ülke belirlenmiştir. Bu bölümde, Türkiye'nin 2016 yılı net ihracatı 26 önde gelen ülke için değerlendirilmektedir.

Türkiye Seçilmiş 26 Ülke İçinden 12'sinde Net İhracatçı Oldu

2016 yılında seçilmiş 26 ülke içinden Türkiye on ikisinde net ihracatçı olmuştur. Bu sayı 2014 yılında 7, 2015 yılında ise 10 ülke idi. Türkiye son üç yılda net ihracatçı olduğu ülke sayısını artırmaktadır. 2015 yılında net ihracat fazlası verilen 9 ülke 2016 yılında aynen kalmış, bir ülke çıkmış ve 2016 yılında net ihracat fazlası verilen ülkelere İran, Cezayir ve Bulgaristan eklenmiştir.

Bu itibarla değerlendirildiğinde üç yıllık sonuçlarda Irak, İngiltere, BAE, İsrail S. Arabistan, Mısır ve Cezayir Türkiye'nin net ihracatında önemli ve kalıcı ülkeler olarak görülmektedir. Türkiye bu ülkeler ile dış ticarete avantajlar yakalamıştır.

2016 yılında net ihracatçı olduğumuz 12 ülke karşısındaki toplam net ihracatımız 22,1 milyar dolara inmiştir. 2015 yılında 10 ülkeye karşı verilen net ihracat toplamı ise 25,6 milyar dolar olmuştur. Net ihracat yüzde 13,7 oranında gerilemiştir. 2016 yılında geçen yıl da fazla verilen 9 ülke içinden 4 ülkeye verilen net ihracat 2015 yılına göre artmıştır. Bu ülkeler

İngiltere, İsrail, Hollanda ve Romanya olmuştur. Buna karşın net ihracat fazlası verilen Irak, İsviçre, BAE, Mısır ve S. Arabistan'a verilen fazla 2016 yılında geçen yıla göre gerilemiştir.

Net İthalat Yüzde 10,8 Azaldı

2016 yılında seçilen 26 ülke içinden 14'üne karşı net ithalatçı olunmuştur. 2015 yılında bu sayı 16 olmuştur. Geçen yılki açık verilen 16 ülke içinden iki ülke olan İran ve Bulgaristan'a 2016 yılında fazla verilmiştir. Geçen yıl açık verilen 16 ülkeden 14'ü değişmemiş ve bu ülkelere 2016 yılında da açık verilmiştir.

2016 yılında net ithalatçı olunan 14 ülkeye toplam net ithalat 71,78 milyar dolara inmiştir. 2015 yılında net ithalatçı olunan 16 ülkeye toplam net ithalat 80,52 milyar dolar olmuştur. Böylece 2016 yılında 14 ülkeye verilen net ithalat toplamı yüzde 10,8 gerilemiştir.

2016 yılında net ithalatçı olunan 14 ülke içinden 5 ülkeye verilen açık 2015 yılına göre artmıştır. 9 ülkeye verilen açık ise azalmıştır.

2016 yılında net ithalatçı olunan ülkeler içinden açığın en hızlı azaldığı ülke Rusya olmuştur. İran'a karşı ise yüksek net açık verilirken 2016 yılında fazla verilmiştir. Bu gelişmede petrol ve doğal gaz fiyatlarındaki düşüşler etkili olmuştur. AB ülkeleri ile net ithalat büyüklükleri geçen yılın altında kalmıştır. Net ithalat Hindistan ve Çin'den yüzde 2,9 artmıştır.

V.2 FASILLARA GÖRE NET İHRACAT

Fasıllara göre net ihracat Türkiye'nin hangi sektörlerde net ihracatçı veya ithalatçı olduğunu ortaya koymakta ve bu çerçevede değerlendirmeler yapılmaktadır.

Bu kapsamda ülkeler ile ilgili değerlendirmelerde yapıldığı gibi Türkiye'nin ihracat ve ithalat sıralamasındaki ilk 20 fa-

sıl baz alınmaktadır. Bu iki kümenin bileşimi sonucunda, en yüksek ihracat ve ithalat yapılan 29 fasıl tespit edilmektedir. Böylece Türkiye'nin 2016 yılı net ihracatı 29 önde gelen dış ticaret faslı çerçevesinde detaylı olarak incelenmekte ve değerlendirilmektedir.

► TABLO.1 ÜLKELER VE NET İHRACAT 2016

Ülkeler	Net İhracat Değeri Milyon Dolar	İhracat Sırası	İhracat Değeri Milyon Dolar	İthalat Sırası	İthalat Değeri Milyon Dolar	Net İhracat Değişim Hız %
Irak	6.802	3	7.639	45	836	-17,6
İngiltere	6.367	2	11.687	11	5.321	27,0
BAE	1.706	7	5.408	14	3.701	-36,2
İsrail	1.570	12	2.956	33	1.386	53,1
S. Arabistan	1.339	11	3.174	24	1.835	-1,2
Mısır	1.290	13	2.734	31	1.443	-32,4
Cezayir	1.273	20	1.736	52	464	17,3
Hollanda	590	10	3.590	17	3.000	145,1
Romanya	476	15	2.671	21	2.196	119,7
İran	268	9	4.967	12	4.700	-111,0
Bulgaristan	244	18	2.384	22	2.140	-142,2
İsviçre	173	14	2.676	20	2.503	-94,6
Polonya	-593	16	2.651	15	3.244	-8,6
Belçika	-652	17	2.548	16	3.201	10,7
İspanya	-688	8	4.991	10	5.679	-18,7
Ukrayna	-1.294	26	1.254	19	2.548	-44,4
Fransa	-1.341	6	6.024	6	7.365	-23,5
Çek Cumh.	-1.757	37	804	18	2.562	21,2
İtalya	-2.637	4	7.582	5	10.219	-29,7
Japonya	-3.589	63	354	13	3.944	27,9
ABD	-4.244	5	6.624	4	10.868	-10,6
Hindistan	-5.105	41	652	9	5.757	2,9
Güney Kore	-5.865	49	519	8	6.384	-9,6
Almanya	-7.473	1	14.001	2	21.474	-5,8
Rusya	-13.428	21	1.733	3	15.161	-20,1
Çin	-23.112	19	2.329	1	25.440	2,9

KAYNAK: TÜİK VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR

Türkiye Net İhracatçı Olduğu Fasıl Sayısını 12'ye Çıkardı

2016 yılı itibarıyla belirlenen 29 dış ticaret faslı içinden 12 tanesinde Türkiye net ihracatçı konumundadır. 2015 yılında oluşturulan 28 dış ticaret faslı kümesi içinde ise Türkiye 10 fasılda net ihracatçı olmuştur.

2016 yılında net ihracatçı olunan 12 fasıl 2015 yılında da net ihracatçı olunan 10 fasıldan oluşmuştur. 2016 yılında bunlara hububat, un, pastacılık ürünleri ile motorlu kara taşıtları eklenmiştir.

2016 yılında en yüksek net ihracatı sağlayan fasıl 8,06 milyar dolar ile yine örme giyim eşyaları olmuştur. İkinci sıraya kıymetli taşlar yükselmiştir. Dokumadan giyim eşyaları üçüncü, meyve ve kabuklu meyveler dördüncü, demir çelikten eş-

► TABLO.2 ÜLKELERDE NET İHRACATA İHR. VE İTH. KATKISI 2016

Ülkeler	Net İhracat Değeri Milyon Dolar	İhracat Sırası	İhracat Değeri Milyon Dolar	İthalat Sırası
Irak	6.802	-1.451	-911	-540
İngiltere	6.367	1.352	1.131	221
BAE	1.706	-966	726	-1.692
İsrail	1.570	545	258	287
S. Arabistan	1.339	-16	-298	282
Mısır	1.290	-619	-391	-228
Cezayir	1.273	187	-89	277
Hollanda	590	349	435	-86
Romanya	476	259	-144	403
İran	268	2.700	1.304	1.396
Bulgaristan	244	822	708	114
İsviçre	173	-3.056	-2.999	-57
Polonya	-593	56	322	-267
Belçika	-652	-63	-9	-54
İspanya	-688	159	249	-90
Ukrayna	-1.294	1.033	132	901
Fransa	-1.341	412	178	233
Çek Cumh.	-1.757	-308	36	-343
İtalya	-2.637	1.114	694	420
Japonya	-3.589	-784	20	-804
ABD	-4.244	502	228	274
Hindistan	-5.105	-142	1	-144
Güney Kore	-5.865	624	-50	673
Almanya	-7.473	462	584	-122
Rusya	-13.428	3.386	-1.855	5.241
Çin	-23.112	-653	-86	-567

KAYNAK: TÜİK VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR

*İthalat artışı (-), ithalat azalışı (+) olarak yazılmıştır.

yalar beşinci sıradadır. Motorlu kara taşıtları geçen yıl açık verirken 2016 yılında fazla veren 6. fasıl haline gelmiştir.

2016 yılında net ihracatçı olan fasıllar içinden 5'inde net ihracat 2015 yılına göre artarken 7'inde gerilemiştir.

2016 yılında net ihracatçı olan fasılların toplam net ihracatı 2015 yılına göre sadece yüzde 0,4 azalarak 34,65 milyar dolara inmiştir. Net ihracat artışı daha çok ithalattaki daha yüksek gerilemeler ve motorlu kara taşıtları ihracatı katkısıyla sağlanmıştır.

17 Fasılda Açık Yüzde 7,9 Azaldı

2016 yılında net ithalatçı olunan 17 fasıl belirlenmiş olup sayı 2015 yılına göre 1 adet gerilemiştir. Bu fasılların toplam net ithalatı veya açığı 2015 yılına göre yüzde 7,9 azalarak

5 NET İHRACAT

93,6 milyar dolardan 86,2 milyar dolara inmiştir. Net ithalattaki gerilemede daha çok ithalattaki düşüşler etkili olmuştur. 2016 yılında net ithalatçı olunan 17 fasıl 2015 yılındaki 17 fasıl ile aynıdır. Sadece 2015 yılında açık verilen motorlu kara taşıtları 2016 yılında fazla verilen grubuna yükselmiştir. 2016 yılında net ithalatçı olunan veya açık verilen 17 fasıldan 7 fasılda açık artarken, 10 fasılda ise açık azalmıştır. Net ithalatçı olunan fasıllar içinden açığın 2016 yılında en çok azaldığı fasıl yüzde 28,0 veya 9,37 milyar dolar ile petrol

ve doğal gazın içinde yer aldığı mineral yağlar ve yakıtlarda olmuştur. Makine faslının net açığı yüzde 13,2 ve 1,75 milyar dolar artmıştır. Elektrikli makine cihazlar faslı net açığı ise yüzde 24,0 ve 2,95 milyar dolar artmıştır.

Türkiye'nin net ithalatçı olduğu veya net açık verdiği ilk fasıllar ise 2016 yılında da değişmemiştir. Sırası ile mineral yakıtlar ve yağlar, makine, elektrikli makine ve cihazlar, demir çelik ile plastik ve mamulleri fasılları en yüksek açık verilen ürünler olmuştur.

► TABLO.3 FASILLAR VE NET İHRACAT 2016

KODLAR	FASILLAR	Net İhracat Değeri Milyon Dolar	İhracat Sırası	İhracat Değeri Milyon Dolar	İthalat Sırası	İthalat Değeri Milyon Dolar	Net İhracat Değişim Hızı %
61	Örme giyim eşyası ve aksesuar	8.062	4	8.852	34	790	-0,1
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	4.972	3	12.177	7	7.204	-29,8
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuar	4.233	7	5.927	24	1.694	2,6
8	Meyveler ve sert kabuklu meyveler	3.332	10	3.873	47	541	-14,3
73	Demir veya çelikten eşya	1.984	9	4.966	12	2.982	-27,1
87	Motorlu kara taşıtları	1.963	1	19.804	4	17.841	2525,3
57	Halılar	1.848	17	1.913	81	65	-3,0
25	Mineral ürünler	1.797	15	2.175	53	379	-3,4
20	Sebzeler ve meyvalar	1.770	18	1.849	80	79	-14,6
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya	1.747	16	1.954	68	207	2,6
94	Mobilyalar	1.652	12	2.659	31	1.007	20,0
19	Hububat, un, pastacılık ürünleri	1.294	19	1.501	69	207	0,1
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	-358	14	2.203	16	2.561	0,5
52	Pamuk, pamuk ipliği ve mensucat	-577	19	1.720	17	2.297	-2,8
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	-628	13	2.238	13	2.866	34,8
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	-637	24	1.317	20	1.954	-3,0
54	Sentetik ve suni filamentler	-646	22	1.487	18	2.133	-21,4
48	Kağıt ve karton ve eşyaları	-1.331	23	1.354	15	2.685	11,2
38	Muhtelif kimyasal maddeler	-1.461	50	563	19	2.024	2,8
74	Bakır ve bakırdan eşya	-1.609	27	1.115	14	2.724	11,4
30	Eczacılık ürünleri	-3.390	37	827	11	4.217	0,8
88	Hava taşıtları aksam ve parçaları	-3.593	41	718	10	4.310	-14,4
29	Organik kimyasal ürünler	-3.887	54	473	9	4.359	8,4
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü aletleri	-3.923	42	709	8	4.632	-0,7
72	Demir ve çelik	-6.394	6	6.182	5	12.575	22,2
39	Plastikler ve mamulleri	-6.601	8	5.027	6	11.628	4,5
85	Elektrikli makine ve cihazlar	-12.303	5	7.832	3	20.135	-31,5
84	Makineler	-14.955	2	12.341	1	27.296	-12,8
27	Mineral yakıtlar ve mineral yağlar	-23.951	11	3.212	2	27.163	28,1

KAYNAK: TÜİK VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR

► TABLO.4 FASILLARDA NET İHRACATA İHRACAT VE İTHALAT KATKISI 2016

KODLAR	FASILLAR	Net İhracat Değeri Milyon Dolar	Net İhracat Değişimi Milyon Dolar	İhracat Katkısı Milyon Dolar	İthalat Katkısı* Milyon Dolar
61	Örme giyim eşyası ve aksesuar	8.062	-5	-75	70
71	Kıymetli veya yan kıymetli taşlar	4.972	-2.108	913	-3.021
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuar	4.233	107	10	97
8	Meyveler ve sert kabuklu meyveler	3.332	-558	-482	-76
73	Demir veya çelikten eşya	1.984	-739	-499	-240
87	Motorlu kara taşıtları	1.963	2.044	2.341	-297
57	Hallılar	1.848	-58	-96	38
25	Mineral ürünler	1.797	-64	-77	13
20	Sebzeler ve meyveler	1.770	-303	-339	35
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya	1.747	44	55	-11
94	Mobilyalar	1.652	275	-95	369
19	Hububat, un, pastacılık ürünleri	1.294	1	-5	6
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	-358	2	38	-36
52	Pamuk, pamuk ipliği ve mensucat	-577	-16	17	-33
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	-628	336	-132	468
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	-637	-19	-31	12
54	Sentetik ve suni filamentler	-646	-114	-77	-37
48	Kağıt ve karton ve eşyaları	-1.331	167	168	-1
38	Muhtelif kimyasal maddeler	-1.461	42	16	25
74	Bakır ve bakırdan eşya	-1.609	207	-54	261
30	Eczacılık ürünleri	-3.390	28	-51	79
88	Hava taşıtları aksam ve parçaları	-3.593	-452	29	-480
29	Organik kimyasal ürünler	-3.887	355	-1	356
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü aletleri	-3.923	-27	-15	-11
72	Demir ve çelik	-6.394	1.825	-375	2.200
39	Plastikler ve mamulleri	-6.601	309	-331	640
85	Elektrikli makina ve cihazlar	-12.303	-2.944	-447	-2.497
84	Makineler	-14.955	-1.701	8	-1.710
27	Mineral yakıtlar ve mineral yağlar	-23.951	9.374	-1.307	10.681

KAYNAK: TÜİK VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR
*İthalat artışı (-), ithalat azalışı (+) olarak yazılmıştır

► TABLO.5 SEÇİLMİŞ FASILLARA GÖRE NET FAZLA VE AÇIK VERİLEN ÜLKE SAYISI 2016

KODLAR	FASILLAR	Net İhracat Değeri	Fazla Verilen ÜLke Sayısı	Açık Verilen ÜLke Sayısı
61	Örme giyim eşyası ve aksesuar	8.062	24	2
71	Kıymetli veya yan kıymetli taşlar	4.972	15	11
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuar	4.233	23	3
8	Meyveler ve sert kabuklu meyveler	3.332	23	3
73	Demir veya çelikten eşya	1.984	19	7
87	Motorlu kara taşıtları	1.963	17	9
57	Hallılar	1.848	25	1
25	Mineral ürünler	1.797	22	4
20	Sebzeler ve meyveler	1.770	26	0
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya	1.747	23	3
94	Mobilyalar	1.652	19	7
19	Hububat, un, pastacılık ürünleri	1.294	21	5
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	-358	15	11
52	Pamuk, pamuk ipliği ve mensucat	-577	22	4
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	-628	17	9
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	-637	19	7
54	Sentetik ve suni filamentler	-646	20	6
48	Kağıt ve karton ve eşyaları	-1.331	11	15
38	Muhtelif kimyasal maddeler	-1.461	9	17
74	Bakır ve bakırdan eşya	-1.609	16	10
30	Eczacılık ürünleri	-3.390	12	14
88	Hava taşıtları aksam ve parçaları	-3.593	18	8
29	Organik kimyasal ürünler	-3.887	4	22
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü aletleri	-3.923	8	18
72	Demir ve çelik	-6.394	10	16
39	Plastikler ve mamulleri	-6.601	9	17
85	Elektrikli makina ve cihazlar	-12.303	13	13
84	Makineler	-14.955	11	15
27	Mineral yakıtlar ve mineral yağlar	-23.951	7	19

KAYNAK: TÜİK VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR

V.3 ÜLKELER VE FASILLAR BAĞLAMINDA NET İHRACAT ANALİZİ

Ülkeler ve fasıllar temelinde ayrıntılı net ihracat analizi ile Türkiye'nin fasıllar bazında hangi ülkelerde net ihracatçı veya ithalatçı olduğu ile ülkeler bazında hangi fasıllarda net ihracatçı veya ithalatçı olduğu ortaya konulmaktadır. Buna göre 26 ülke ile 29 fasılın yer aldığı net ihracat matrisi hazırlanmıştır.

V.3.1 Fasıllar Temelinde Ülkelerin Değerlendirilmesi

Fasıllar temelinde ülkelerin değerlendirilmesinde 5 önemli sonuç ortaya çıkmaktadır.

1. 2016 yılında fasıllar temelinde ülkeler karşısında verilen fazlalıklar ve açıklar 2015 yılı ile benzer kalmış olup bu gelişme

5 NET İHRACAT

dış ticaretteki ürün-pazar çeşitlenmesinde durağanlığın halen sürdüğünü yansıtmaktadır.

2. 2016 yılında fasıllar temelinde ülkeler karşısında verilen fazla ve açıkları etkileyen temel unsur yine enerji, metal ve emtia fiyatlarındaki dalgalanmalar ile önemli pazarlar ile yaşanan sıkıntılar olmuştur.

3. Net ihracatçı olunan fasıllarda çok fazla sayıda ülkeye fazla verilmeye 2016 yılında da devam edilmiştir. Bu, net ihracatçı olunan fasılların pazar çeşitlenmesini ve rekabet gücünün korunduğunu yansıtmaktadır.

4. Net ithalatçı olunan fasıllar içinden 6 fasılda Türkiye'nin net ihracatçı olduğu ülke sayısı net ithalatçı olduğu ülke sayısından daha fazladır, 1 fasılda ise aynıdır. Türkiye bu fasıllarda aynı zamanda önemli bir üretici ve ihracatçı olduğunu da göstermektedir.

5. Net ithalatçı olunan diğer 10 fasılda ise Türkiye'nin net ithalatçı olduğu ülke sayısı daha fazladır. Bu fasıllar Türkiye'nin yüksek ithalat yaptığı, teknolojik ve kaynak olarak dışa bağımlı olduğu ürünlerdir. Bu fasıllar; mineral yakıtlar ve yağlar, makine, elektrikli makine ve cihazlar, demir-çelik, plastik ve mamulleri, organik kimyasal ürünler, hassas-optik-ölçü ve tıbbi cihazlar, hava taşıtları aksam ve parçaları, eczacılık ürünleri, muhtelif kimyasal maddeler, bakır ve bakırdan eşya ile kağıt ve karton ürünleridir.

V.3.2 Ülkeler Temelinde Fasılların Değerlendirilmesi

Ülkeler temelinde fasılların değerlendirilmesinde 6 önemli sonuç ortaya çıkmaktadır.

1. Net ihracatçı olunan 12 ülkede fazla verilen fasıl sayısı oldukça yüksektir. Bu itibarla Türkiye'nin ülkeler karşısında net ihracatçı olabilmesi için ürünlerin çok büyük bölümünde net ihracatçı olması gerektiği ihtiyacı halen devam etmektedir. Türkiye net ihracatçı olduğu ülkelerde birkaç fasıl ile değil ürün çeşitliliği ile net ihracatçı olabilmektedir.

2. Net ihracatçı olunan İngiltere'den 22 fasılda, Hollanda ile 21 fasılda Türkiye net ihracatçıdır. İngiltere ve Hollanda pazarındaki başarı diğer Avrupa Birliği ülkeleri için de örnek teşkil etmektedir.

3. Net ithalatçı olunan 14 ülke bulunmaktadır. Türkiye'nin bu 14 ülkeden 7'inde fazla veren fasıl sayısı açık veren fasıl sayısından daha yüksektir. Örneğin ABD için 15 fasılda fazla verilmektedir. Diğer 7 ülkede açık veren fasıl sayısı daha yüksektir.

4. Rusya ve Ukrayna net ithalatçı olunan ancak fazla veren fasıl sayısı 24 ve 22 ile en yüksek olan iki ülkedir. Doğal gaz ve emtia ithalatına karşın çok sayıda fasılda net ihracatçı olunarak ticaret dengesi sağlanmaya çalışılmaktadır.

5. Türkiye; Almanya, Fransa, Belçika, Polonya gibi ülkelere karşı net ithalatçı olmasına karşın daha yüksek sayıda net ihracatçı olduğu fasıl bulunmaktadır. İspanya, İtalya ve Çek Cumhuriyeti gibi üretim deseni daha çok benzeyen ülkeler-

de ise net ihracatçı olunan fasılların sayısı giderek net ithalatçı olunan fasılların sayısına yaklaşmaktadır. ABD ile fazla veren fasıl sayısının öne geçmesi başarıdır.

6. Yüksek net ithalatçı olunan Çin, Güney Kore, Hindistan ve Kısmen Japonya karşısında ise net ihracatçı olunan fasıl sayısı oldukça sınırlı kalmaktadır. Bu ülkelere yapılan ihracat potansiyelin çok altında kalmaktadır. İthalatta ise hemen tüm sektörlerde yüksek ithalatçı haline gelinmiştir. Bu 4 ülke ile daha dengeli ticaret için mutlaka daha fazla sayıda fasılda net ihracatçı haline gelinmelidir.

► TABLO.6 ÜLKELER BAZINDA AÇIK VE FAZLA VERİLEN FASIL SAYILARI 2016

Ülkeler	Net İhracat Değeri Milyon Dolar	Fazla Verilen Fasil Sayısı	Açık Verilen Fasil Sayısı
Irak	6.802	28	1
İngiltere	6.367	22	7
BAE	1.706	26	3
İsrail	1.570	23	6
Suudi Arabistan	1.339	26	3
Mısır	1.290	21	8
Cezayir	1.273	28	1
Hollanda	590	21	8
Romanya	476	21	8
İran	268	21	8
Bulgaristan	244	23	6
İsviçre	173	18	11
Polonya	-593	18	11
Belçika	-652	17	12
İspanya	-688	14	15
Ukrayna	-1.294	24	5
Fransa	-1.341	16	13
Çek Cumhuriyeti	-1.757	14	15
İtalya	-2.637	13	16
Japonya	-3.589	10	19
ABD	-4.244	15	14
Hindistan	-5.105	5	24
Güney Kore	-5.865	9	20
Almanya	-7.473	15	14
Rusya	-13.428	22	7
Çin	-23.112	6	23

KAYNAK: TÜİK VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR

► TABLO.7 ÜLKE-FASIL NET İHRACAT MATRİKSİ 2015 MİLYON DOLAR

KOD	FASILLAR	IRK	İNG	BAE	İSR	SAR	MIS	CEZ	HOL	ROM	İRA	BUL	İSV	POL
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	306	1.315	70	87	138	41	71	383	48	193	134	60	311
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	-172	3.101	-182	70	8	-83	16	8	-35	1.704	-14	979	28
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	197	598	63	178	129	-62	108	264	19	146	84	19	207
8	Meyveler ve sert kabuklu meyveler	299	185	41	15	112	28	15	124	59	-16	23	86	126
73	Demir veya çelikten eşya	369	350	47	77	106	104	173	67	179	110	52	1	27
87	Motorlu kara taşıtları	68	1.059	75	427	135	141	113	474	-128	162	156	116	-321
57	Halılar	113	77	76	38	322	40	27	9	26	50	13	3	30
25	Mineral ürünler	22	-7	10	53	12	8	7	19	11	-2	-2	2	8
20	Sebzeler ve meyvalar	154	88	12	12	30	10	4	127	21	3	19	23	18
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya	56	85	14	35	38	8	22	121	20	23	29	32	31
94	Mobilyalar	451	72	84	57	182	15	56	47	40	47	3	10	-42
19	Hububat, un, pastacılık ürünleri	366	18	21	37	78	6	16	0	15	13	3	-1	-46
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	22	37	17	17	28	40	22	27	-91	39	64	11	-6
52	Pamuk, pamuk ipliği ve mensucat	0	29	0	2	4	-49	8	17	47	28	62	6	73
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	103	103	-130	46	-36	46	33	34	9	-31	39	57	81
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	5	50	0	3	13	-39	7	13	36	154	97	0	29
54	Sentetik ve suni filamentler	13	79	3	-2	12	-27	11	93	54	61	89	-8	43
48	Kağıt ve karton ve eşyaları	105	100	13	56	17	76	10	-30	24	81	31	-7	-70
38	Muhtelif kimyasal maddeler	36	-82	7	-1	22	-16	4	-33	9	25	2	-38	-3
74	Bakır ve bakırdan eşya	5	55	5	26	10	4	7	6	45	-192	-148	5	2
30	Eczacılık ürünleri	49	-294	10	-24	10	2	12	-72	8	26	3	-303	5
88	Hava taşıtları aksam ve parçaları	1	16	3	0	0	0	0	9	0	0	0	0	0
29	Organik kimyasal ürünler	2	-182	3	-76	-351	-23	4	-207	-4	-61	6	-91	-20
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü aletleri	15	-136	10	-53	18	8	7	-37	-14	18	-2	-119	-69
72	Demir ve çelik	271	-644	449	388	96	445	69	-497	-175	-32	30	-17	7
39	Plastikler ve mamulleri	387	30	-121	80	-1.161	-186	115	-310	130	-224	111	-50	30
85	Elektrikli makina ve cihazlar	314	718	196	105	397	76	148	83	-52	167	-115	-57	-297
84	Makineler	269	-714	124	93	205	186	342	-92	162	438	89	-322	-638
27	Mineral yakıtlar ve mineral yağlar	12	132	299	-586	128	484	-407	4	-74	-3.567	-624	69	-30
Diğer Fasıllar		2.964	124	488	410	637	5	251	-60	88	903	12	-294	-107
Toplam		6.802	6.367	1.706	1.570	1.339	1.290	1.273	590	476	268	244	173	-593

KAYNAK: TÜİK VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR

5 NET İHRACAT

► TABLO.7 ÜLKE-FASIL NET İHRACAT MATRİKSİ 2016 MİLYON DOLAR

KOD	FASILLAR	BEL	İSP	UKR	FRA	ÇEK	İTA	JAP	ABD	HİN	GKO	ALM	RUS	ÇİN	Diğer	Net İhr Açığı
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	206	746	185	441	43	285	12	142	-23	4	1.881	44	-175	1.113	8.062
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	-115	14	9	5	26	-157	4	106	-22	-1	-128	0	-82	-116	4.972
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	66	882	111	243	50	95	9	138	-45	9	783	57	-492	378	4.233
8	Meyveler ve sert kabuklu meyveler	36	39	97	239	14	560	19	-56	-6	2	412	341	13	526	3.332
73	Demir veya çelikten eşya	44	-22	19	8	-15	-183	-98	133	-52	-125	31	43	-661	1.200	1.984
87	Motorlu kara taşıtları	692	-698	81	1.172	-768	1.571	-540	411	-546	-706	-2.605	166	-609	1.865	1.963
57	Hallılar	23	11	11	18	6	21	6	326	-3	1	112	4	13	476	1.848
25	Mineral ürünler	14	50	-2	3	0	78	4	112	75	9	19	33	810	452	1.797
20	Sebzeler ve meyveler	62	38	10	77	11	58	19	121	2	9	478	9	26	330	1.770
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya	19	43	12	139	11	90	2	238	-11	-1	442	5	-89	332	1.747
94	Mobilyalar	31	17	10	95	-12	-58	-4	80	-6	-56	101	17	-312	726	1.652
19	Hububat, un, pastacılık ürünleri	3	-11	0	-5	0	-12	46	20	1	5	6	1	13	698	1.294
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	17	8	11	-21	-41	-12	-116	-2	-49	-155	169	-34	-114	-250	-358
52	Pamuk, pamuk ipliği ve mensucat	10	61	30	37	10	162	3	-489	-89	4	110	11	-74	-590	-577
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	6	60	7	64	29	28	-5	-15	-112	-23	174	-612	-142	-440	-628
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	3	57	10	14	-5	78	-35	47	-216	-26	-156	6	-255	-527	-637
54	Sentetik ve suni filamentler	128	23	15	8	4	6	-7	59	-341	-170	16	9	-625	-192	-646
48	Kağıt ve karton ve eşyaları	-8	-68	6	-38	-8	-129	-8	-144	-8	-29	-348	-150	-342	-466	-1.331
38	Muhtelif kimyasal maddeler	-104	-76	11	-217	-2	-171	-30	-161	-29	-16	-428	2	-116	-56	-1.461
74	Bakır ve bakırdan eşya	-10	-109	-43	-10	13	140	-5	22	2	-5	19	-498	-22	-933	-1.609
30	Eczacılık ürünleri	-150	-127	6	-347	0	-269	-23	-558	-53	-46	-799	8	-46	-419	-3.390
88	Hava taşıtları aksam ve parçaları	-5	-13	0	-1.121	-1	-68	-1	-1.963	3	9	-469	0	0	8	-3.593
29	Organik kimyasal ürünler	-163	-235	-1	-145	-4	-45	-41	-174	-254	-308	-331	-135	-728	-323	-3.887
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü aletleri	-10	-76	3	-200	-84	-229	-244	-669	-37	-221	-777	3	-552	-475	-3.923
72	Demir ve çelik	-638	-145	-1.114	-456	-31	-135	-203	164	-86	-864	-434	-2.219	-843	219	-6.394
39	Plastikler ve mamulleri	-549	-303	62	-399	-26	-453	-127	-287	-209	-1.072	-1.015	25	-805	-275	-6.601
85	Elektrikli makina ve cihazlar	37	-300	27	60	-287	-402	-472	-441	-158	-1.015	-1.101	78	-8.561	-1.452	-12.303
84	Makineler	-128	-57	86	-613	-545	-2.648	-1.649	-683	-333	-831	-2.351	147	-5.593	102	-14.955
27	Mineral yakıtlar ve mineral yağlar	-60	-228	-16	-39	-1	-387	-1	-451	-1.956	-4	-17	-8.433	-26	-8.173	-23.951
	Diğer Fasıllar	-109	-268	-937	-352	-145	-452	-107	-270	-542	-241	-1.268	-2.356	-2.722	-112	-4.461
	Toplam	-652	-688	-1.294	-1.341	-1.757	-2.637	-3.589	-4.244	-5.105	-5.865	-7.473	-13.428	-23.112	-6.372	-56.053

KOD	FASILLAR	İSP	ÇEK	FRA	UKR	İRA	JAP	İTA	ABD	HİN	GKO	ALM	RUS	ÇİN	Diğer	TO-PLAM
61	Örme giyim eşyası ve aksesuar	730	24	460	165	71	12	280	146	-32	4	1.876	76	-205	1.090	8.075
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	-47	12	4	13	890	5	-163	104	111	-1	-139	-7	-114	305	7.080
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuar	837	51	252	105	36	7	91	115	-59	5	782	81	-507	364	4.130
8	Meyveler ve sert kabuklu meyveler	38	15	321	82	17	21	643	-22	-4	2	448	599	30	508	3.893
73	Demir veya çelikten eşya	-2	-3	53	12	89	-75	-173	187	-39	-129	114	85	-768	1.684	2.729
20	Sebzeler ve meyveler	29	12	88	11	8	23	71	117	1	9	668	19	15	373	2.073
57	Halılar	9	9	16	9	9	12	22	271	-16	0	115	23	6	505	1.906
25	Mineral ürünler	36	0	0	-11	-5	6	65	74	78	9	12	51	813	580	1.862
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya	38	12	146	12	17	2	74	216	-9	-1	465	24	-81	336	1.704
94	Mobilyalar	1	-10	90	7	46	-5	-67	68	-10	-25	73	40	-668	770	1.379
87	Motorlu kara taşıtları	-693	-633	747	42	87	-456	634	402	-494	-648	-3.694	209	-654	2.146	-79
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	26	-24	-29	7	32	-124	-4	5	-47	-162	178	-32	-128	-242	-359
54	Sentetik ve suni filamentler	15	4	6	31	57	-7	3	73	-352	-162	18	85	-523	-221	-532
52	Pamuk, pamuk ipliği ve mensucat	60	12	41	42	22	3	162	-499	-55	6	112	32	-105	-550	-561
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	55	-1	14	12	114	-29	68	57	-227	-23	-136	89	-185	-593	-618
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	69	24	77	3	4	-9	47	-14	-135	-17	154	-844	-155	-346	-962
48	Kağıt ve karton ve eşyaları	-66	-8	-48	3	65	-5	-152	-237	-3	-50	-380	-130	-269	-467	-1.498
38	Muhtelif kimyasal maddeler	-68	-2	-231	6	22	-34	-166	-161	-30	-16	-439	10	-136	-79	-1.503
74	Bakır ve bakırdan eşya	-219	14	-28	-32	-176	-6	134	29	7	-5	16	-155	-30	-1.226	-1.817
88	Hava taşıtları aksam ve parçaları	-132	0	-1.071	0	0	-1	-17	-1.418	2	12	-481	-1	0	-63	-3.141
30	Eczacılık ürünleri	-140	-1	-374	5	25	-26	-274	-556	-35	6	-746	26	-42	-496	-3.418
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü aletleri	-57	-66	-208	-1	19	-226	-255	-701	-43	-358	-768	8	-549	-411	-3.896
29	Organik kimyasal ürünler	-254	-4	-175	-1	-80	-43	11	-331	-279	-359	-369	-162	-735	-353	-4.241
39	Plastikler ve mamulleri	-340	-45	-383	58	-278	-108	-471	-347	-212	-1.156	-1.059	71	-865	-117	-6.897
72	Demir ve çelik	-237	-41	-496	-1.604	33	-195	-249	-133	-125	-886	-516	-2.712	-1.314	488	-8.212
85	Elektrikli makina ve cihazlar	-216	-222	73	29	155	-270	-321	-426	-165	-1.484	-744	107	-6.924	-820	-9.349
84	Makineler	-90	-441	-625	54	411	-1.196	-2.300	-544	-343	-723	-2.456	293	-5.102	158	-13.206
27	Mineral yakıtlar ve mineral yağlar	18	0	-45	-9	-4.898	-1	-950	-641	-1.783	3	19	-12.875	-25	-11.878	-33.323
Diğer Fasıllar		-242	-137	-413	-1.375	777	-82	-492	-562	-663	-340	-1.051	-1.816	-3.228	192	-4.488
Toplam		-842	-1.449	-1.735	-2.326	-2.431	-2.805	-3.749	-4.729	-4.963	-6.489	-7.926	-16.807	-22.450	-8.362	-63.268

TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARET POLİTİKASI

6

TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARET POLİTİKASI

VI.1 GENEL DEĞERLENDİRME

Türkiye'nin dış ticaret politikasının son yıllardaki öncelikli hedefleri şunlardır; üçüncü ülkeler ile dış ticaret hacminin artırılması ve dengeli ticaret ilişkileri kurulması. İhracatta yakın ve komşu pazarlarda payın artırılması, yeni pazarlara erişilmesi, daha yüksek katma değerli ürünler ihraç edilerek ortalama birim ihraç fiyatının artırılması. İthalatta yurt içi üretim ile ikame ve ithalatta haksız rekabetin önlenmesine yönelik koruma önlemleri alınması.

Türkiye'nin dış ticaret rejimi ise Avrupa Birliği ile sağlanan

Gümrük Birliği nedeniyle Avrupa Birliği'nin dış ticaret rejimi ile uyumlu olarak uygulanmaktadır. Avrupa Birliği dış ticaret rejimi ile uyumlu olunması zorunluluğu Türkiye'nin dış ticaret politikası üzerinde sınırlamalar da getirmektedir.

Türkiye'nin dış politikası ile dış ticaret politikası arasında da yakın ilişki bulunmaktadır. Türkiye bölgesinde ikili ilişkilerin geliştirilmesini hedeflemiş olmakla birlikte son dönemde bölgede yaşanan jeopolitik gelişmeler Türkiye ile bölge ülkeleri arasındaki ticareti engeller hale gelmiştir.

VI.2 AB İLE GÜMRÜK BİRLİĞİ VE DIŞ TİCARET

Gümrük Birliği'nin Avrupa Birliği İle Karşılıklı Ticareti Genişletme Etkisi Korunmaktadır

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile sağladığı Gümrük Birliği Türkiye'nin dış ticaretini de önemli ölçüde şekillendirmektedir.

Gümrük Birliği'nin ilk ve doğrudan etkisi Avrupa Birliği ile yapılan karşılıklı ticarete ortaya çıkmaktadır.

Bu doğrudan etki çerçevesinde Gümrük Birliği'nin Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki karşılıklı ticareti genişletme etkisi korunmaktadır. Nitekim hem ticaret mutlak olarak artmakta hem de Türkiye'nin AB'ye ihracat ve ithalatının toplam ihracatı ve ithalatı içindeki payı yeniden artmaktadır.

Bunda üç önemli unsur etkili olmaktadır. İki Avrupa Birliği'nin

2008 yılında yaşanan küresel kriz sonrası yaşadığı ekonomik sıkıntıları aşmaya başlaması, ekonomisinin büyümesi ile AB dışından yaptığı ithalatın yeniden artmaya başlamasıdır. İkincisi Türkiye'nin yakın ve komşu ülkeler ile olan ticaretinde yaşanan sıkıntılar ve gerilemelerdir. Üçüncüsü ise yüksek ticaret gerçekleştirilen özellikle Rusya ve Körfez Ülkeleri gibi enerji bağımlısı ülkelerin petrol fiyatlarındaki düşüş ile birlikte ticaret kapasitelerinin azalmasıdır.

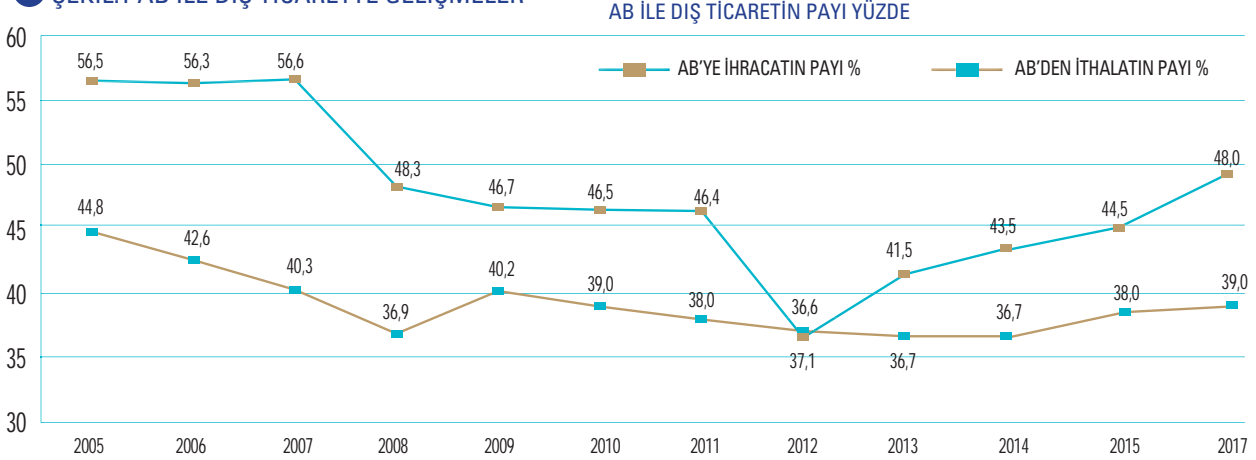
Bunlara bağlı olarak Avrupa Birliği ile yapılan dış ticaret hacminin Türkiye'nin dış ticaret hacmi içindeki payı 2013 yılından itibaren yeniden artmaktadır. Türkiye'nin AB ile yaptığı ticaretin toplam ticaretindeki payı 2012 yılında yüzde 36,9'a kadar gerilemiştir. Son dört yılda ise bu oran kademeli olarak yükselerek 2016 yılında yüzde 42,8'e yükselmiştir.

► TABLO.1 AVRUPA BİRLİĞİ İLE DIŞ TİCARET

YILLAR	TÜRKİYE İHRACAT MİLYAR DOLAR	AB'YE İHRACAT MİLYAR DOLAR	AB'YE İHRACATIN PAYI %	TÜRKİYE İTHALAT MİLYAR DOLAR	AB'DEN İTHALAT MİLYAR DOLAR	AB'DEN İTHALATIN PAYI %	TÜRKİYE DIŞ TİCARET MİLYAR DOLAR	AB İLE DIŞ TİCARET MİLYAR DOLAR	AB İLE DIŞ TİCARETİN PAYI %
2005	73,48	41,53	56,5	117,77	52,78	44,8	191,25	94,31	49,3
2006	85,53	48,15	56,3	139,58	59,45	42,6	225,11	107,6	47,8
2007	107,27	60,75	56,6	170,06	68,47	40,3	277,33	129,22	46,6
2008	132,03	63,72	48,3	201,96	74,51	36,9	333,99	138,23	41,4
2009	101,14	47,23	46,7	140,93	56,62	40,2	242,07	103,85	42,9
2010	113,88	52,93	46,5	185,54	72,39	39,0	299,42	125,32	41,9
2011	134,91	62,59	46,4	240,84	91,44	38,0	375,75	154,03	41,0
2012	162,46	59,40	36,6	236,55	87,66	37,1	399,01	147,06	36,9
2013	151,80	63,04	41,5	251,66	92,46	36,7	403,46	155,5	38,5
2014	157,62	68,52	43,5	242,18	88,78	36,7	399,80	157,3	39,3
2015	143,94	64,03	44,5	207,20	78,67	38,0	351,14	142,7	40,6
2016	142,56	68,36	48,0	198,61	77,50	39,0	341,17	145,86	42,8

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

ŞEKİL.1 AB İLE DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

VI.3 BÖLGESEL KURULUŞLAR İLE DIŞ TİCARET

Bölgesel Kuruluşlar ve Teşkilatlar ile Dış Ticarete Gerileme

Türkiye çoğunluğu komşu ve yakın ülkeler ile oluşturduğu bölgesel kuruluşlar ve teşkilatlar içinde karşılıklı dış ticaretin artırılmasını hedeflemektedir.

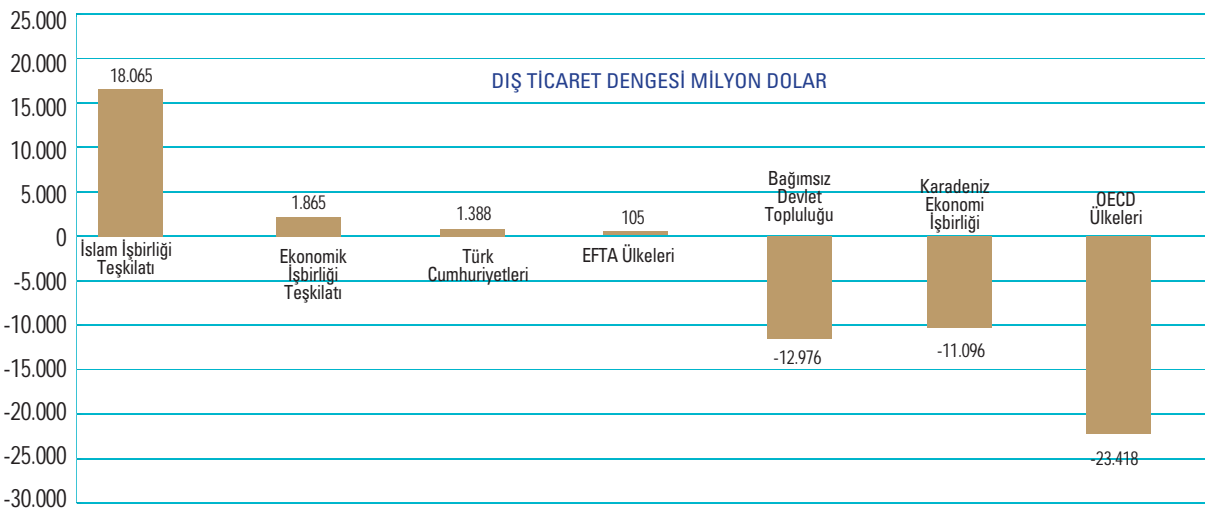
Bu çerçevede oluşturulan üç önemli kuruluş veya teşkilat Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı ile İslam İşbirliği Teşkilatıdır. Bağımsız Devletler Topluluğu ile Türk Cumhuriyetleri de diğer iki ticaret bölgesini oluşturmaktadır. EFTA ülkeleri Norveç, İsviçre, İzlanda ve Lihtenştayn'dır.

Türkiye'nin son üç yılda bölgesel kuruluşlar ile yaptığı dış ticaretin toplam dış ticaret hacmi içindeki payının gerilediği görülmektedir. 2016 yılında Karadeniz Ekonomik İşbirliği

Örgütü'nün payı yüzde 10,9'a, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın payı yüzde 5,1'e inmiştir. İslam İşbirliği Teşkilatı'nın payı ise 2016 yılında yüzde 18,6'dan yüzde 18,9'a yükselmiştir. Bu üç kuruluş ile dış ticaret hacmi mutlak olarak da gerilemiştir. Bölgemizde yaşanan jeopolitik gelişmelerin ve bu teşkilatlar ve kuruluşlar içinde bulunan bazı ülkeler ile siyasi ilişkilerimizin bozulması ve taşımacılık alanında yaşanan sıkıntılar gerilemenin nedenleri olarak görülmektedir. Türkiye'nin gelişmiş ülkeler ile ticaret hacmi ve payı ise artmaktadır.

2016 yılında ülke grupları ile ticarete en yüksek fazla 18,1 milyar dolar ile yine İslam İşbirliği Teşkilatı ülkeleri ile verilmiştir. En yüksek açık ise yine OECD ülkelerinde gerçekleşmiştir.

ŞEKİL.2 SEÇİLMİŞ ÜLKE GRUPLARI VE BÖLGESEL KURULUŞLAR İLE DIŞ TİCARET DENGESİ

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

TABLO.2 SEÇİLMİŞ ÜLKE GRUPLARI VE BÖLGESEL KURULUŞLAR İLE DIŞ TİCARET

SEÇİLMİŞ ÜLKE GRUPLARINA İHRACAT MİLYON DOLAR			
	2014	2015	2016
1-OECD Ülkeleri	76.680	75.408	77.063
2-EFTA Ülkeleri	3.795	6.203	3.267
3-Karadeniz Ekonomik İşbirliği	19.688	14.600	13.081
4-Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	11.718	9.572	9.605
5-Bağımsız Devletler Topluluğu	15.618	10.578	7.751
6-Türk Cumhuriyetleri	7.109	5.293	3.993
7-İslam İşbirliği Teşkilatı	48.629	42.768	41.243
SEÇİLMİŞ ÜLKE GRUPLARINDAN İTHALAT MİLYON DOLAR			
1-OECD Ülkeleri	116.518	101.477	100.481
2-EFTA Ülkeleri	5.717	3.138	3.162
3-Karadeniz Ekonomik İşbirliği	40.927	31.524	24.177
4-Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	13.443	9.311	7.740
5-Bağımsız Devletler Topluluğu	33.085	27.151	20.727
6-Türk Cumhuriyetleri	2.997	2.688	2.605
7-İslam İşbirliği Teşkilatı	29.107	22.407	23.178
SEÇİLMİŞ ÜLKE GRUPLARI İLE DIŞ TİCARET DENGESİ MİLYON DOLAR			
1-OECD Ülkeleri	-39.838	-26.069	-23.418
2-EFTA Ülkeleri	-1.922	3.065	105
3-Karadeniz Ekonomik İşbirliği	-21.239	-16.924	-11.096
4-Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	-1.725	261	1.865
5-Bağımsız Devletler Topluluğu	-17.467	-16.573	-12.976
6-Türk Cumhuriyetleri	4.112	2.296	1.388
7-İslam İşbirliği Teşkilatı	19.522	20.361	18.065
SEÇİLMİŞ ÜLKE GRUPLARI İLE DIŞ TİCARET HACMİ MİLYON DOLAR			
1-OECD Ülkeleri	193.198	176.885	177.544
2-EFTA Ülkeleri	9.512	9.341	6.429
3-Karadeniz Ekonomik İşbirliği	60.615	46.124	37.258
4-Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	25.161	18.883	17.345
5-Bağımsız Devletler Topluluğu	48.703	37.729	28.478
6-Türk Cumhuriyetleri	10.106	7.981	6.598
7-İslam İşbirliği Teşkilatı	77.736	65.175	64.421
SEÇİLMİŞ ÜLKE GRUPLARI İLE DIŞ TİCARETİN TOPLAM DIŞ TİCARET HACMİMİZ İÇİNDE PAYI %			
1-OECD Ülkeleri	48,3	50,4	52,0
2-EFTA Ülkeleri	2,4	2,7	1,9
3-Karadeniz Ekonomik İşbirliği	15,2	13,2	10,9
4-Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	6,3	5,4	5,1
5-Bağımsız Devletler Topluluğu	12,2	10,7	8,3
6-Türk Cumhuriyetleri	2,5	2,3	1,9
7-İslam İşbirliği Teşkilatı	19,4	18,6	18,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

VI.4 SERBEST TİCARET ANLAŞMALARINI VE DIŞ TİCARET ETKİSİ

STA Kapsamındaki Dış Ticaret Hacmi Henüz Sınırlı Kalıyor

Türkiye'nin üçüncü ülkeler ile gerçekleştirdiği serbest ticaret anlaşmaları dış ticaret politikası ve dış ticaret rejimi içinde önemli bir yer tutmaktadır.

Türkiye halen 18 ülke ve EFTA ülkeleri ile serbest ticaret anlaşması uygulamakta ve bu anlaşmalar kapsamında ikili ticaretini geliştirmektedir. 2016 yılında yeni olarak Moldova ile STA anlaşması yürürlüğe girmiştir.

2016 yılı itibarıyla STA uyguladığımız ülkelere ihracat yüzde 6,2 gerileyerek 17,62 milyar dolara inerken, ithalat ise 16,98 milyar dolara yükselmiştir. Toplam ticaret hacmi ise yüzde 6,3 gerileyerek 34,6 milyar dolara inmiştir.

STA kapsamındaki ülkeler ile yapılan dış ticarete 2015 yılında 3 ülkeye dış ticaret açığı verilirken, 2016 yılında da yine aynı 3 ülkeye açık verilmiştir. 2016 yılında ticaret açığı verilen ülkeler yine Güney Kore, Şili ve Malezya'dır. EFTA bölgesi ile diğer ülkelerle ise ticarete fazla verilmektedir. STA yapılan ülkeler ile toplam dış ticarete ise 2015 yılında 3,73 milyar dolar fazla verilmiş iken 2016 yılında fazla 648 milyon dolara inmiştir. Bu gerileme EFTA ülkeleri içinde yer alan İsviçre'ye yapılan altın ihracatındaki önemli düşüşten kaynaklanmıştır.

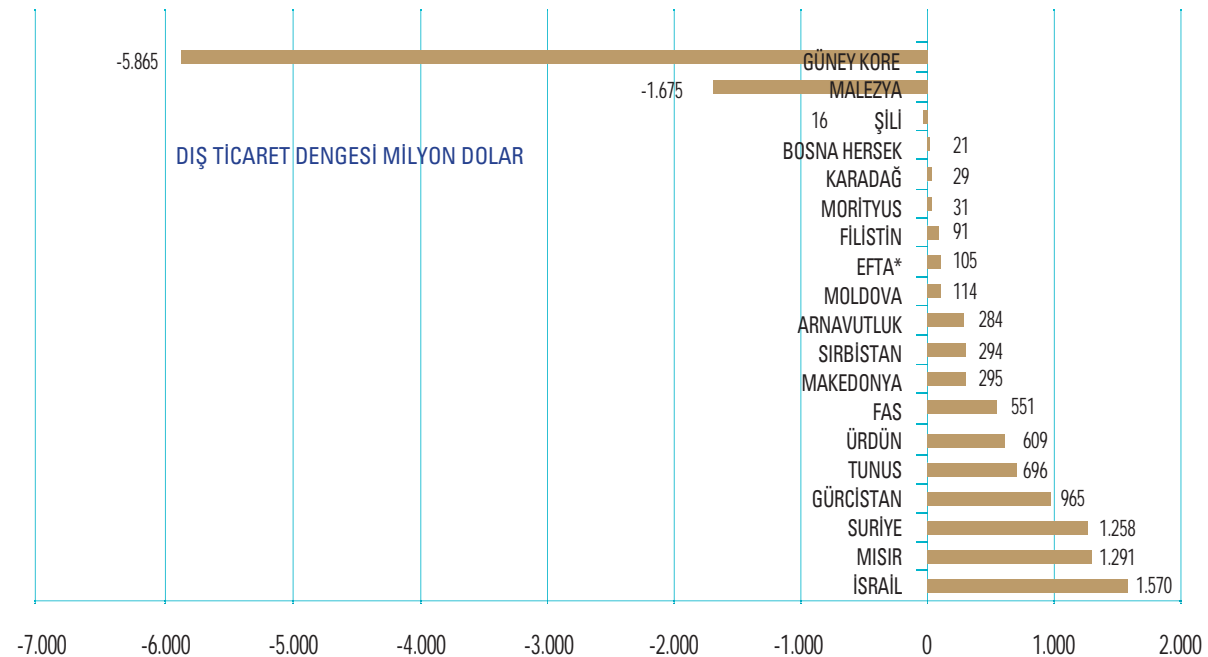
STA kapsamındaki ülkelere yaptığımız ihracatın toplam ihracat içindeki payı 2015 yılında yüzde 14,1 iken 2016 yılında yüzde 12,4'e inmiştir. İthalatın payı yüzde 8,0'den yüzde 8,5'e yükselmiştir. Toplam dış ticaret hacmi içindeki

► TABLO.3 SERBEST TİCARET ANLAŞMASI YAPILAN ÜLKELER İLE DIŞ TİCARET 2015

ÜLKELER	İHRACAT MİLYON DOLAR	İTHALAT MİLYON DOLAR	DIŞ TİCARET MİLYON DOLAR	TİCARET DENGESİ MİLYON DOLAR
ARNAVUTLUK	287	50	337	237
BOSNA HERSEK	293	250	543	43
EFTA*	6.204	3.139	9.343	3.065
FAS	1.338	711	2.049	627
FİLİSTİN	82	2	84	80
GÜNEY KORE	569	7.057	7.626	-6.488
GÜRCİSTAN	1.109	223	1.332	886
KARADAĞ	38	8	46	30
MAKEDONYA	325	81	406	244
MORİTYUS	34	7	41	27
MISIR	3.129	1.216	4.345	1.913
SURİYE	1.525	52	1.577	1.473
SİRBİSTAN	493	238	731	255
TUNUS	820	144	964	676
ÜRDÜN	836	128	964	708
İSRAİL	2.699	1.673	4.372	1.026
ŞİLİ	188	283	471	-95
MALEZYA	357	1.339	1.696	-982

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, * İSVİÇRE, İZLANDA, NORVEÇ, LİHTENŞTAYN

► ŞEKİL.3 STA YAPILAN ÜLKELER İLE DIŞ TİCARET DENGESİ 2016

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, * İSVİÇRE, İZLANDA, NORVEÇ, LİHTENŞTAYN

6

TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARET POLİTİKASI

payı ise yüzde 10,5'dan yüzde 10,1'e gerilemiştir. Bu veriler itibarı ile değerlendirildiğinde STA kapsamındaki dış ticaret hacminin halen sınırlı kaldığı görülmektedir.

Avrupa Birliği son dönemde dış ticaret politikasını değiştirmiş ve çok taraflı müzakere ve anlaşmalardan ikili müzakere ve anlaşmalara yönelmiş ve bu kapsamda üçüncü ülkeler ile mal ve hizmet ticaretinde serbestleşme, kamu alımları, yatırımlar, fikri mülkiyet hakları gibi daha geniş kapsamlı yeni nesil anlaşmalar yapmaya başlamıştır.

Avrupa Birliği bu çerçevede halen ABD, Meksika, Tayland, Japonya ve Hindistan, Malezya, Vietnam ile yeni nesil anlaşmalar için müzakereleri sürdürmektedir. Kanada ve Singapur ile müzakereler sona ermiş olup anlaşmalar onaylanarak 2017 yılında yürürlüğe girecektir.

Bu anlaşmalar içinde etkileri en yüksek olacak anlaşma ABD ile T-TIP müzakereleridir. Bu anlaşmanın Türkiye'nin dış ticareti üzerinde de yüksek etkileri olacaktır. Türkiye müzakere sürecine katılmamış olmakla birlikte anlaşmaya eş zamanlı taraf olma girişimlerini sürdürmüştür. Bununla birlikte ABD'de yeni yönetim ikili ticaret anlaşmalarına sıcak bakmamaktadır. Bu nedenle AB ile ABD arasında T-TIP mevcut çerçevesinde bir anlaşma yapılması olasılığı önemli ölçüde azalmıştır.

Türkiye'nin, Avrupa Birliği (AB) ile arasındaki Gümrük Birliği ilişkisi uyarınca, AB'nin Ortak Ticaret Politikasını üstlenme yükümlülüğü bulunmakta olup, üçüncü ülkelere yönelik olarak AB'nin tercihli ticaret sistemi üstlenilmektedir. Bu kapsamda, Türkiye, AB'nin tercihli ticaret anlaşması akdettiği ülkelerle karşılıklı yarar esasına dayalı benzer anlaşmalar akdetmektedir.

Türkiye'nin Kosova, Faroe Adaları, Singapur ve Lübnan ile müzakereleri tamamlanmış olan STA anlaşmaları iç onay sürecinde, Gana ile müzakeresi tamamlanmış olan STA ise paraf sürecindedir.

Bunlara ilave olarak 12 ülke/ülke grubu (Peru, Ukrayna,

► TABLO.4 SERBEST TİCARET ANLAŞMASI YAPILAN ÜLKELER İLE DIŞ TİCARET 2016

ÜLKELER	İHRACAT MİLYON DOLAR	İTHALAT MİLYON DOLAR	DIŞ TİCARET MİLYON DOLAR	TİCARET DENGESİ MİLYON DOLAR
ARNAVUTLUK	305	21	326	284
BOSNA HERSEK	309	288	597	21
EFTA*	3.267	3.162	6.429	105
FAS	1.469	918	2.387	551
FİLİSTİN	94	3	97	91
GÜNEY KORE	519	6.384	6.903	-5.865
GÜRCİSTAN	1.177	212	1.389	965
KARADAĞ	52	23	75	29
MAKEDONYA	378	83	461	295
MORİTYUS	36	5	41	31
MISIR	2.734	1.443	4.177	1.291
SURİYE	1.323	65	1.388	1.258
SİRBİSTAN	582	288	870	294
TUNUS	910	214	1.124	696
ÜRDÜN	711	102	813	609
İSRAİL	2.956	1.386	4.342	1.570
ŞİLİ	217	233	450	-16
MALEZYA	322	1.997	2.319	-1.675
MOLDOVA	262	148	410	114

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, * İSVİÇRE, İZLANDA, NORVEÇ, LIHTENŞTAYN

► TABLO.5 SERBEST TİCARET ANLAŞMASI OLAN ÜLKELER İLE YAPILAN DIŞ TİCARETİN TOPLAM DIŞ TİCARETİMİZ İÇİNDE YERİ 2015

ÜLKELER	İHRACAT MİLYON DOLAR	İTHALAT MİLYON DOLAR	DIŞ TİCARET MİLYON DOLAR	TİCARET DENGESİ MİLYON DOLAR
TÜRKİYE	143.935	207.203	351.138	-63.268
STA YAPILAN ÜLKELER	20.326	16.601	36.927	+3.725
STA YAPILAN ÜLKELERİN PAYI %	14,1	8,0	10,5	+5,9

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

► TABLO.6 SERBEST TİCARET ANLAŞMASI OLAN ÜLKELER İLE YAPILAN DIŞ TİCARETİN TOPLAM DIŞ TİCARETİMİZ İÇİNDE YERİ 2016

ÜLKELER	İHRACAT MİLYON DOLAR	İTHALAT MİLYON DOLAR	DIŞ TİCARET MİLYON DOLAR	TİCARET DENGESİ MİLYON DOLAR
TÜRKİYE	142.557	198.610	341.167	-56.053
STA YAPILAN ÜLKELER	17.623	16.975	34.598	+648
STA YAPILAN ÜLKELERİN PAYI %	12,4	8,5	10,1	+1,2

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Kolombiya, Ekvator, Meksika, Japonya, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Kamerun, Seyşeller, Körfez İşbirliği Konseyi, Libya ve MERCOSUR) ile STA müzakereleri devam etmektedir.

Ayrıca, 10 ülke/ülke grubu (ABD, Kanada, Tayland, Hindistan, Endonezya, Vietnam, Orta Amerika Topluluğu, Afrika Karayip Pasifik Ülkeleri, Cezayir ve Güney Afrika Cumhuriyeti) nezdinde de STA müzakerelerine başlama girişiminde bulunulmuştur.

2015 yılı Mayıs ayında ise 1 Ocak 1996'dan bu yana işleyen Gümrük Birliği anlaşmasının güncellenmesi için ilk adım Brüksel'de mutabakat zaptının imzalanması ile atılmıştır. Bu güncelleme ile tarım, hizmetler ve kamu alımları sektörlerinin anlaşmaya dâhil edilmesi, AB'nin üçüncü ülkelerle imzaladığı ve imzalayacağı Serbest Ticaret Anlaşmalarına Türkiye'nin otomatik olarak taraf olmasının sağlanması, Türkiye'nin karar alma mekanizmalarında yer almasının sağlanması ve Türk mallarının taşınmasıyla ilgili tam bir liberasyona gidilmesi

hedeflenmektedir. Avrupa Birliği ve ABD arasındaki serbest ticaret ve yatırım ortaklığı anlaşmasının (TTIP), Gümrük Birliği ülkelerine uygulanacağı maddesinin anlaşmaya dahil edilmesi talebi de bu kapsamdaki en önemli gelişme olmuştur. Konuya ilişkin resmi müzakerelere başlanmadan önce taraflarca etki analizi çalışması, iç istişare ve onay süreçlerinin tamamlanması gerekmektedir. Resmi müzakerelere 2017 yılında başlanması planlanmaktadır.

Büyük Britanya'nın Avrupa Birliği'nden çıkış kararı alması ardından AB ile Büyük Britanya arasında yeni bir ilişki statüsü belirlenecektir. Bu statü Türkiye ile AB ve Türkiye ile Büyük Britanya arasındaki ilişkileri de yeniden şekillendirmek için önemli bir örnek oluşturacaktır.

Ayrıca dünyada çok taraflı ticaret anlaşmalarına desteğin azalması, ikili anlaşmaların benimsenmesi ve ABD'de yeni yönetimin küresel ticarete ilişkin tutumu Türkiye'nin ticaret politikasındaki ihtiyaçları ve öncelikleri de yeniden şekillendirecektir.

VI.5 DIŞ TİCARET DESTEKLERİ VE ETKİLERİ

Toplam İhracat Desteklerinin İhracata Oranı 2016 Yılında Yükseldi

İhracatın desteklenmesine yönelik olarak Ekonomi Bakanlığı tarafından uygulanmakta olan çeşitli destek programları bulunmaktadır. Ayrıca tarım ihracatında yapılan ihracat iadeleri bulunmaktadır. Bu iki kalem toplam ihracat desteklerini oluşturmaktadır.

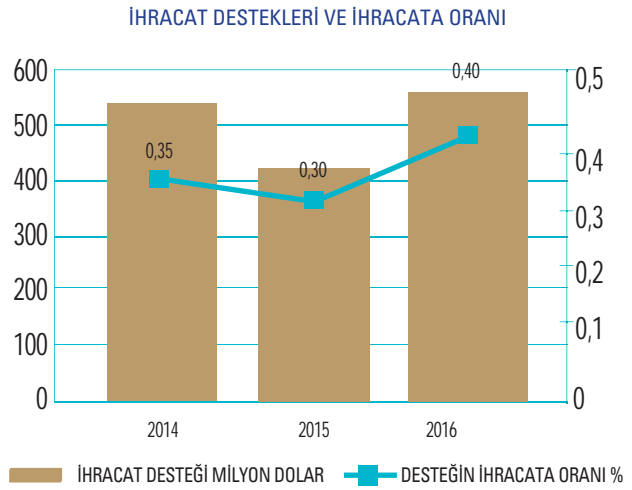
Toplam ihracat destekleri Ekonomi Bakanlığı'na ayrılan mali yıl bütçe gerçekleştirmeleri verisi itibarıyla değerlendirilmektedir. Buna göre ihracat destekleri 2014 yılında 1.198,8 milyon TL, 2015 yılında 1.185,4 milyon TL ve 2016 yılında ise 1.710 milyon TL olarak görülmektedir.

Dolar cinsinden toplam ihracat destekleri 2014 yılında 550,3 milyon dolar, 2015 yılında 435,8 milyon dolar ve 2016 yılında ise 566,0 milyon dolar olarak hesaplanmaktadır.

Toplam ihracat desteklerinin ihracata oranı ise 2014 yılında yüzde 0,35 iken, 2015 yılında yüzde 0,30'a inmiş, 2016 yılında ise yüzde 0,40'a yükselmiştir.

Toplam ihracat desteklerindeki artışa rağmen ihracata oranı 2016 yılında artmış olmakla birlikte düşük kalmaya devam etmiştir.

ŞEKİL.4 İHRACAT DESTEKLERİNİN İHRACAT İÇİNDE PAYI

KAYNAK: EKONOMİ BAKANLIĞI, TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, MALİYE BAKANLIĞI

TABLO.7 İHRACAT DESTEKLERİNİN İHRACAT İÇİNDE PAYI

	2014	2015	2016
TOPLAM İHRACAT DESTEKLERİ MİLYON DOLAR	550,3	435,8	566,0
TOPLAM İHRACAT MİLYON DOLAR	157,620	143,935	142,557
İHRACAT DESTEKLERİNİN PAYI %	0,35	0,30	0,40

KAYNAK: EKONOMİ BAKANLIĞI, TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, MALİYE BAKANLIĞI

UZUN VADELİ İHRACAT HEDEFLERİ İÇİN DEĞERLENDİRME

7

UZUN VADELİ İHRACAT HEDEFLERİ İÇİN DEĞERLENDİRME

VII. BÖLÜM UZUN VADELİ İHRACAT HEDEFLERİ İÇİN DEĞERLENDİRME

Türkiye'nin 2023 yılı strateji belgesi kapsamında 2023 yılı için toplam 500 milyar dolar, 26 alt sektörün yenilenmiş hedefleri ile de 571,8 milyar dolar ihracat hedefi bulunmaktadır.

Küresel ekonomide ve ticarete yaşanan eğilimler ve Türkiye'nin son üç yıllık ihracat gerçekleştirmeleri çerçevesinde 2023 yılı ihracat hedefleri bu bölümde değerlendirilmektedir.

VII.1 KÜRESEL EĞİLİMLER VE TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

Uzun Vadede Geleceği Şekillendirecek 5 Eğilim Etkili Oluyor

Türkiye'nin 2023 yılına ilişkin hedeflerine yönelik gerçekleştirmeler ve öngörüler küresel eğilimlerden etkilenmektedir.

Bu çerçevede mevcut yaşanan küresel makro eğilimler, uzun vadeli iddialı hedeflere ulaşılmasını güçleştirmektedir.

Geleceği şekillendiren makro eğilimler 5 başlıkta toplanabilmektedir. Bunlar küresel ekonomi, doğal kaynaklar, inovasyon ve teknoloji, demografi ile tüketici davranışlarıdır.

Bu başlıklar altındaki eğilimler Türkiye'nin iddialı hedeflerine ulaşmasını güçleştirmekle birlikte aynı zamanda önemli fırsatları da içermektedir.

ŞEKİL.1 UZUN VADELİ KÜRESEL MAKRO EĞİLİMLER

KÜRESEL EKONOMİ	DOĞAL KAYNAKLAR	İNOVASYON VE TEKNOLOJİ	DEMOGRAFI	TÜKETİCİ DAVRANIŞI
Yapısal Yavaş Büyüme	Üretimde Artan Sürdürülebilirlik Kriterleri	Ürün Tasarımı ve İmalatındaki Yeni Paradigmalar Robotik Üretim	Küresel Nüfus Artışı	Tüketicilerin Artan Çevre ve Sosyal Hassasiyeti
Ticarette Korumacılık Eğilimleri	Paris İklim Anlaşmasının Sınırlamaları	Yüksek Üretim Esnekliğine Doğru İlerleme	Gelişmiş Ülkelerde Yaşanan Nüfus	Müşteri Bağlılığı İçin Yeni Modeller
Küreselleşme Eleştirileri	Paylaşım ve Geri Dönüşüm Ekonomileri	Yeni Teknolojiler İçin Sürekli Araştırma	Artan Göç ve Mülteci Sorunu	Sosyal Medya ve E Ticaret Etkisi
Küresel Para Politikalarında Ayrışma	Enerji Alanında Teknolojik Gelişmeler	Büyük Veri ve Siber Güvenliğin Artan Önemi	İşgücü İhtiyaçlarında Değişiklikler	Karlılığın Azaldığı Yeni Dönem

KAYNAK: AT KEARNEY-EKONOMİ VE STRATEJİ DANIŞMANLIK HİZMETLERİ

Bu küresel eğilimler içinde Türkiye'nin 2023 hedeflerine ulaşmasında kendi koşulları ile ortaya çıkan üç engel görülmektedir. Bunlar teknoloji ve inovasyon alanındaki açık, yurtiçi üretim yetkinliklerinin rekabetçiliği kısıtlaması ile bölgesel siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklardır. Mevcut küresel eğilimlere ilave olarak 2023 hedeflerine

ulaşılmasında belirleyici olacak yeni şekillenen bir eğilim ise Sanayi Devrimi 4.0'dır. Sanayi Devrimi 4.0'ın bireyselleşmiş ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenip, değer zincirini yeniden düzenlemesi beklenmektedir. Sanayi Devrimi 4.0 ile ilgili gelişmelerin ve trendlerin iyi izlenmesi ve anlaşılması yüksek katma değerli ihracat artışı için çok önemli olacaktır.

VII.2 KÜRESEL ÖLÇEKTE ÜLKELERİN İHRACAT PERFORMANSLARI

2014-2016 Yılları Arasında İhracatta En Büyük Gerileme Çin'de Yaşandı

Küresel ekonomide ve ticarete ortaya çıkan eğilimler ve koşullar ile 2015 ve 2016 yıllarında dünya mal ticaretinde keskin bir düşüş yaşanmıştır. Dünya mal ticareti iki yıl üst üste ilk kez daralmıştır. Hemen tüm önemli ihracatçı ülkelerin ih-

racatları gerilemiştir. Ancak ülkeler arasında farklı eğilimler de ortaya çıkmıştır.

Bu çerçevede ilk 30 büyük ihracatçı ülkenin 2014-2016 yılları arasındaki ihracat performansları mutlak ihracat rakamları ve son iki yıldaki mutlak değişimleri itibarıyla karşılaştırılmakta ve değerlendirilmektedir.

► TABLO.1 İLK 30 İHRACATÇIDA 2014-2016 İHRACATLARI VE İHRACATLARINDA DEĞİŞİM

SIRA	ÜLKE	2014 İHRACAT MİLYAR DOLAR	2016 İHRACAT MİLYAR DOLAR	2014-2016 İHRACAT DEĞİŞİMİ MİLYAR DOLAR
1	ÇİN	2.343	2.098	-245
2	RUSYA	497	282	-215
3	S.ARABİSTAN	354	175	-179
4	ALMANYA	1.511	1.339	-172
5	ABD	1.623	1.454	-169
6	HOLLANDA	672	569	-103
7	İNGİLTERE	507	409	-98
8	BAE	360	266	-94
9	KANADA	474	390	-84
10	FRANSA	583	501	-82
11	SİNGAPUR	410	330	-80
12	GÜNEY KORE	573	495	-78
13	BELÇİKA	469	396	-73
14	İTALYA	529	462	-67
15	HİNDİSTAN	317	264	-53
16	AVUSTRALYA	240	190	-50
17	MALEZYA	234	189	-45
18	BREZİLYA	225	185	-40
19	JAPONYA	684	645	-39
20	İSPANYA	323	288	-35
21	TAYVAN	314	280	-34
22	ENDONEZYA	176	144	-32
23	AVUSTURYA	177	152	-25
24	MEKSIKA	398	374	-24
25	POLONYA	217	203	-14
26	TAYLAND	228	215	-13
27	ÇEK CUMH.	174	163	-11
28	İSVİÇRE	312	303	-9
29	HONG KONG	524	517	-7
30	VİETNAM	150	177	27
31	TÜRKİYE	157,6	142,5	-15

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

2014-2016 yılları arasında ihracatta mutlak olarak en büyük gerileme 245 milyar dolar ile en büyük ihracatçı ülke Çin'de yaşanmıştır. Çin ekonomik dönüşümü ile ihracatın ekonomideki ağırlığını kontrollü olarak azaltmaktadır. İkinci büyük ihracatçı Almanya'nın kaybı 172 milyar dolar olmuştur. Al-

► TABLO.2 İLK 30 İHRACATÇI VE TÜRKİYE'NİN 2014-2016 ARASINDA PAY DEĞİŞİMİ YÜZDE PUAN

SIRA	ÜLKE	2014-2016 ARASINDA PAY DEĞİŞİMİ YÜZDE PUAN
1	ÇİN	0,38
2	HONG KONG	0,38
3	JAPONYA	0,31
4	VİETNAM	0,29
5	ABD	0,27
6	İSVİÇRE	0,20
7	MEKSIKA	0,17
8	ALMANYA	0,16
9	TAYLAND	0,10
10	POLONYA	0,09
11	ÇEK CUMHURİYETİ	0,07
12	İSPANYA	0,05
13	TÜRKİYE	0,04
14	TAYVAN	0,04
15	İTALYA	0,01
16	AVUSTURYA	-0,01
17	GÜNEY KORE	-0,02
18	FRANSA	-0,04
19	ENDONEZYA	-0,06
20	BREZİLYA	-0,07
21	HİNDİSTAN	-0,07
22	BELÇİKA	-0,07
23	MALEZYA	-0,09
24	HOLLANDA	-0,09
25	AVUSTRALYA	-0,12
26	KANADA	-0,14
27	SİNGAPUR	-0,16
28	İNGİLTERE	-0,20
29	BAE	-0,34
30	S. ARABİSTAN	-0,76
31	RUSYA	-0,93

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR

many Euro/dolar paritesindeki gerilemeden de olumsuz etkilenmiştir. Üçüncü büyük ihracatçı ABD'nin ihracat kaybı 169 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. ABD de doların güçlenmesinden olumsuz etkilenmiştir.

Rusya, S. Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri en yüksek

7

UZUN VADELİ İHRACAT HEDEFLERİ İÇİN DEĞERLENDİRME

İhracat kaybı ile karşılaşan diğer ülkeler olmuştur. Bu üç ülkenin kaybında petrol ve doğal gaz fiyatlarındaki düşüş belirleyici olmuştur.

İngiltere, Hollanda, Fransa, İtalya ve Belçika gibi Avrupa Birliği'nin diğer büyük ihracatçıları da önemli gerilemeler ortaya çıkmıştır. Ancak bu ülkelerin ihracat gerilemesinde de Euro ve sterlinin değer kaybı rol oynamıştır. AB'de Polonya ve Çek Cumhuriyeti'nin kayıpları ise oldukça sınırlı kalmıştır. Asya-Pasifik'te Singapur ve Güney Kore ihracatları diğer bölge ülkelerine göre daha çok düşmüştür. Japonya, Tayvan ve Endonezya'da düşüşler daha sınırlı kalmıştır. Hindistan'ın da ihracatı gerilemiştir.

Türkiye'nin ihracatı da 15 milyar dolar ile Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Tayland'a benzer şekilde mutlak olarak daha sınırlı gerilemiştir.

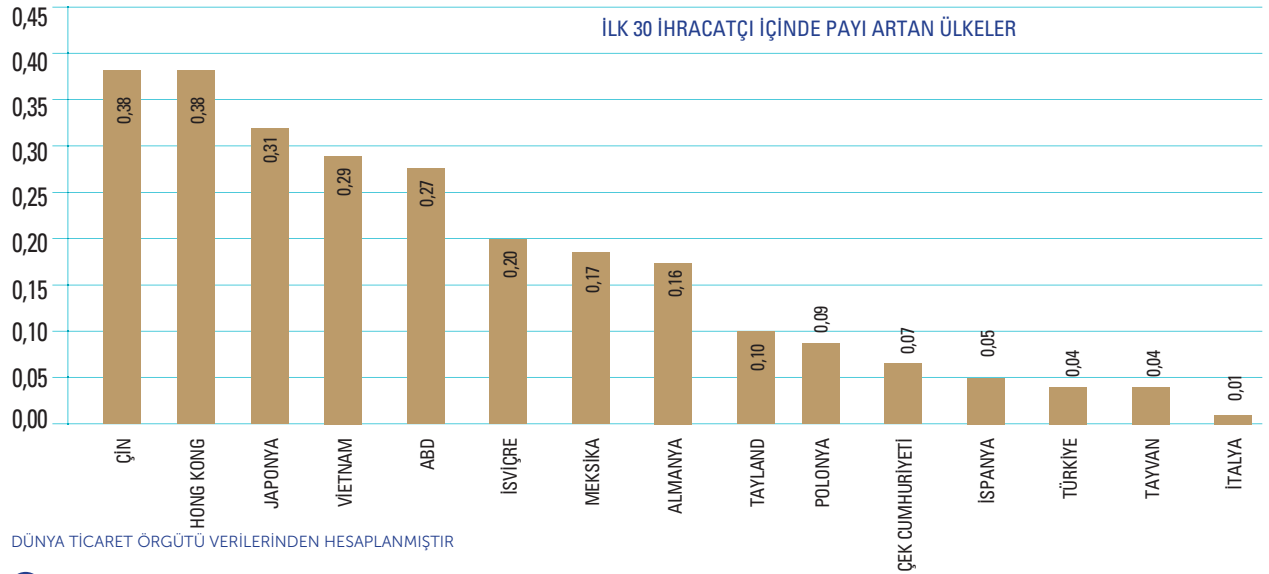
2014-2016 döneminde ilk 30 içinde ihracatı artan tek ülke Vietnam olmuştur.

Türkiye İlk 30 İhracatçı İçinde 2014-2016 Arasında İhracat Payını Artıran 14 Ülkeden Biri Oldu

İlk 30 büyük ihracatçı içinden 14 ülkenin ihracat payı 2014-2016 arasında artarken, 16 ülkenin ihracat payı gerilemiştir. Türkiye sınırlı da olsa ihracat payını artırmayı başaran 14 ülkeden biri olmayı başarmıştır.

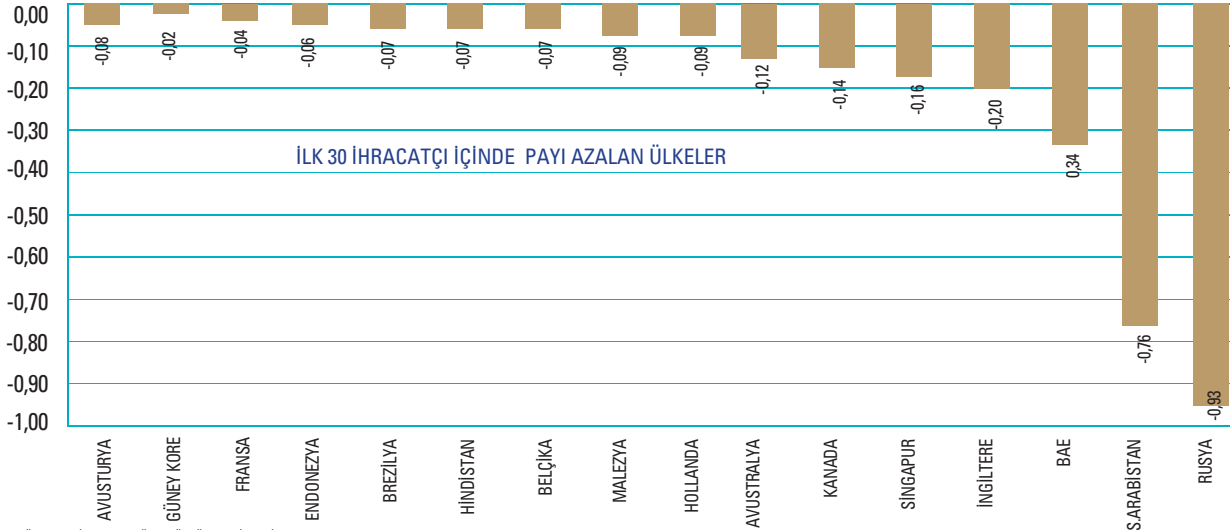
2014-2016 döneminde Çin ve Hong Kong 0,38 puan ile ihracat payını en çok artıran iki ülke olmuştur. Japonya'nın ihracat payı 0,31 puan yükselmiştir. Vietnam'ın ihracat payı da 0,29 puan yükselmiştir. ABD küresel kriz sonrası

ŞEKİL.2 2014-2016 ARASINDA İHRACAT PAYI ARTAN ÜLKELER

DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR

ŞEKİL.3 2014-2016 ARASINDA İHRACAT PAYI AZALAN ÜLKELER

DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR

uygulamaya koyduğu 5 yıllık ihracat stratejisi ile ihracat payını 0,27 puan daha artırmıştır.

İhracat paylarındaki artışta İsviçre, Meksika, Almanya, Tayland, Polonya, İspanya, Tayvan, İtalya ve Çek Cumhuriyeti payları artan diğer ülkeler olmuştur.

2014-2016 yılları arasında paylarında en önemli gerileme yaşanan ülkeler Rusya, S. Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri olmuştur. Her üç ülke de petrol ve doğal gaz

fiyatlarındaki gerilemeden etkilenmiştir. İngiltere, Singapur ve Kanada da diğer göreceli yüksek pay kaybeden ülkelerdir. Türkiye'nin ihracatı 2014-2016 döneminde mutlak olarak gerilemiş olmakla birlikte dünya ihracatı içindeki payı 0,04 puan yükselmiştir. Türkiye bu dönemde ihracat payı gerileyen diğer önemli ülkeler ile karşılaştırıldığında başarılı bir performans göstermiştir.

VII.3 TÜRKİYE'NİN 2023 İHRACAT HEDEFLERİ VE GERÇEKLEŞMELER

2016 Yılında Gerileyen İhracat Hedefin Altında Kaldı

Türkiye, 2023 ihracat stratejisi ile 2023 yılına kadar yıllık ihracat hedeflerini belirlemiştir. Buna paralel olarak Hükümetin açıkladığı üç yıllık orta vadeli programlarda her yıl için ihracat hedefleri ortaya konulmaktadır.

Türkiye'nin ihracatı 2010, 2011 ve 2012 yıllarında 2023 ihracat stratejisi ile orta vadeli programdaki ihracat hedeflerine büyük ölçüde ulaşmıştır. Ancak 2012 yılında düzenli olmayan yüksek bir altın ihracatının geçici katkısı olmuştur. 2013

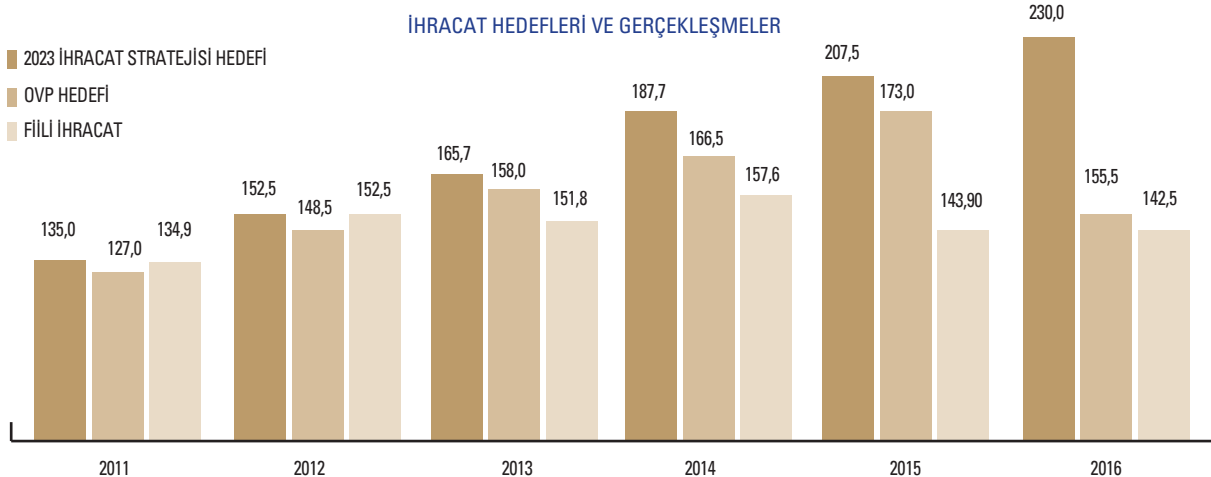
ve 2014 yıllarında ise ihracattaki gerçekleştirmeler ihracat hedeflerinin altında kalmıştır. 2015 yılında ise ihracatta önemli bir gerileme yaşanmıştır. Bu gerileme Türkiye'ye özgü olmayıp küresel ticaretteki önemli daralma ile birlikte gerçekleşmiştir. 2016 yılında da Türkiye'nin ihracatı gerilemiştir. Bu gerileme de küresel mal ticaretindeki daralmaya paralel gerçekleşmiştir. 2016 yılı için İhracat Strateji Belgesi'nde 230,0 milyar dolar, orta vadeli programda ise 155,0 milyar dolar ihracat hedefi bulunurken, ihracat 142,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

► TABLO.3 TÜRKİYE'NİN İHRACAT HEDEFLERİ VE GERÇEKLEŞMELER 2010-2015

YILLAR	2023 İHRACAT STRATEJİ BELGESİ HEDEFİ MİLYAR DOLAR	OVP İHRACAT HEDEFİ MİLYAR DOLAR	İHRACAT GERÇEKLEŞME MİLYAR DOLAR
2010	115,0	107,5	113,9
2011	135,0	127,0	134,9
2012	152,5	148,5	152,5
2013	165,7	158,0	151,8
2014	187,7	166,5	157,6
2015	207,5	173,0	143,9
2016	230,0	155,5	142,5

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, TC KALKINMA BAKANLIĞI ORTA VADELİ PROGRAMLAR

► ŞEKİL.4 İHRACAT HEDEFLERİ VE GERÇEKLEŞMELER MİLYAR DOLAR

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, TC KALKINMA BAKANLIĞI ORTA VADELİ PROGRAMLAR

7

UZUN VADELİ İHRACAT HEDEFLERİ İÇİN DEĞERLENDİRME

Dünya Ticareti İçinde 2016 Pay Hedefinin 0,26 Puan Altında Kalındı

Türkiye'nin 2023 ihracat stratejisinde mutlak ihracat büyüklükleri ile birlikte dünya mal ticaretinden alınacak pay da bir hedef olarak belirlenmiştir. 2023 yılında yüzde 1,5 hedefi konulmuştur. Buna göre Türkiye'nin dünya mal ticareti içindeki payı 2008 yılında yüzde 0,83 iken 2010

yılında yüzde 0,75'e inmiştir. İzleyen yıllardaki toparlanma ile pay son dört yıldır artmakta olup 2016 yılında yüzde 0,89'a yükselmiştir.

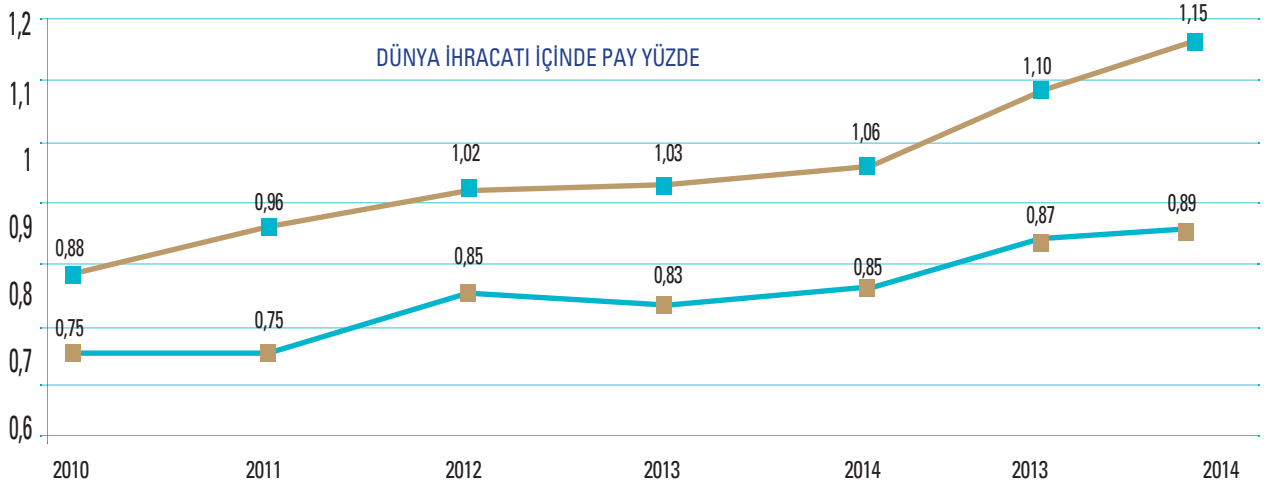
Bununla birlikte yıllar itibarıyla dünya mal ticareti içinden alınması hedeflenen payın altında kalmaktadır. 2016 yılında yüzde 1,15 olan hedefe karşın yüzde 0,89 gerçekleşme ile hedeften 0,26 puan uzak düşülmüştür.

► TABLO.4 TÜRKİYE İHRACATININ DÜNYA TİCARETİ İÇİNDE YERİ İÇİN HEDEFLERİ VE GERÇEKLEŞMELER 2010-2015

YILLAR	2023 İHRACAT STRATEJİ BELGESİ HEDEFİ YÜZDE	İHRACAT GERÇEKLEŞME YÜZDE
2010	115,0	107,5
2011	135,0	127,0
2012	152,5	148,5
2013	165,7	158,0
2014	187,7	166,5
2015	207,5	173,0
2016	230,0	155,5

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

► ŞEKİL.5 DÜNYA İHRACATINDA PAY HEDEFİ VE GERÇEKLEŞMELER

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

— 2023 İHRACAT STRATEJİSİ BELGESİ HEDEFİ YÜZDE — FİİLİ GERÇEKLEŞME YÜZDE

İlk 30 Büyük İthalatçı İçinde İhracatımızın Payı Yüzde 0,62'den Yüzde 0,63'e Yükseldi

Türkiye'nin 2023 ihracat stratejisinde ortaya konulan mutlak büyüklük ve dünya mal ticareti içindeki pay hedeflerinin altında kalınmasının bir nedeni büyük pazarlara yönelik ihracatın ve alınan payın sınırlı kalınmasıdır.

Türkiye'nin dünya ithalatının yaklaşık yüzde 85'ini gerçekleştiren ilk 30 ülkeye ihracatı 2015 yılında 84,0 milyar

dolar olmuş, 2016 yılında ise 83,15 milyar dolara inmiştir. Bununla birlikte ilk 30 pazarın ithalatı içinde Türkiye'nin aldığı pay 2015 yılında 0,62 iken 2016 yılında yüzde 0,63'e yükselmiştir. Bu artışın önemli nedeni ithalatçı ülkelerin toplam ithalatında yaşanan yüksek gerilemeye karşın Türkiye'den yapılan ithalatın daha sınırlı ölçüde azalması olmuştur. Ayrıca Türkiye ithalatı gerileyen ABD gibi pazarlara ihracatını 2016 yılında artırmıştır.

► TABLO.5 EN BÜYÜK 30 İTHALATÇI VE TÜRKİYE'NİN İHRACATI

SIRA	ÜLKE	İTHALAT MİLYAR DOLAR		TÜRKİYE'NİN İHRACATI MİLYAR DOLAR	
		2015	2016	2015	2016
1	ABD	2.308	2.251	6,4	6,6
2	ÇİN	1.682	1.587	2,4	2,3
3	ALMANYA	1.050	1.056	13,4	14,0
4	İNGİLTERE	626	636	10,6	11,7
5	JAPONYA	648	608	0,3	0,35
6	FRANSA	573	573	5,8	6,0
7	HONG KONG	559	547	0,3	0,4
8	HOLLANDA	506	504	3,2	3,6
9	GÜNEY KORE	436	406	0,6	0,5
10	İTALYA	409	405	6,9	7,6
11	KANADA	436	403	0,7	0,7
12	MEKSİKA	405	398	0,3	0,4
13	BELÇİKA	375	367	2,6	2,5
14	HİNDİSTAN	392	359	0,7	0,7
15	İSPANYA	309	310	4,7	5,0
16	SİNGAPUR	297	283	0,4	0,4
17	İSVİÇRE	252	270	5,7	2,7
18	TAYVAN	238	231	0,1	0,1
19	BAE	230	225	4,7	5,4
20	POLONYA	193	197	2,3	2,7
21	TAYLAND	203	195	0,2	0,2
22	RUSYA	194	191	3,6	1,7
23	AVUSTRALYA	208	189	0,5	0,6
24	VİETNAM	166	174	0,2	0,2
25	MALEZYA	176	168	0,4	0,3
26	S. ARABİSTAN	172	136	3,5	3,2
27	AVUSTURYA	155	158	1,0	1,0
28	BREZİLYA	179	143	0,5	0,3
29	ÇEK CUMHURİYETİ	140	142	0,8	0,8
30	İSVEÇ	140	138	1,2	1,2
İLK 30 ÜLKE TOPLAM		13.657	13.260	84,0	83,15

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ, TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

7

UZUN VADELİ İHRACAT HEDEFLERİ İÇİN DEĞERLENDİRME

2016 Yılında Sektörlerin İhracat Hedeflerini Gerçekleştirme Oranı Yüzde 57,1

İhracat performansında belirleyici bir diğer unsur ise sektörlerin ihracat gelişmeleridir. 2023 İhracat Stratejisi'nde 26 alt sektörün 2016 yılı için toplam ihracat hedefi 230,0 milyar dolar olarak konulmuş, buna karşın 131,4 milyar dolar ihracat yapılmıştır.

► TABLO.6 EN BÜYÜK 30 İTHALATÇI ÜLKEDE TÜRKİYE'NİN PAYI YÜZDE

SIRA	ÜLKELER	2015	2016
1	ABD	0,28	0,29
2	ÇİN	0,14	0,14
3	ALMANYA	1,28	1,33
4	İNGİLTERE	1,69	1,84
5	JAPONYA	0,05	0,06
6	FRANSA	1,01	1,05
7	HONG KONG	0,05	0,07
8	HOLLANDA	0,63	0,71
9	GÜNEY KORE	0,14	0,12
10	İTALYA	1,69	1,88
11	KANADA	0,16	0,17
12	MEKSİKA	0,07	0,10
13	BELÇİKA	0,69	0,68
14	HİNDİSTAN	0,18	0,19
15	İSPANYA	1,52	1,61
16	SİNGAPUR	0,13	0,14
17	İSVİÇRE	2,26	1,00
18	TAYVAN	0,04	0,04
19	BAE	2,04	2,40
20	POLONYA	1,19	1,37
21	TAYLAND	0,10	0,10
22	RUSYA	1,86	0,89
23	AVUSTRALYA	0,24	0,32
24	VIETNAM	0,12	0,11
25	MALEZYA	0,23	0,18
26	SARABİSTAN	2,03	2,35
27	AVUSTURYA	0,65	0,63
28	BREZİLYA	0,28	0,21
29	ÇEK CUMHURİYETİ	0,57	0,56
30	İSVEÇ	0,86	0,87
İLK 30 ÜLKE TOPLAM		0,62	0,63

KAYNAK: DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ, TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU VERİLERİNDEN HESAPLANMIŞTIR

131,4 milyar dolarlık sektörel ihracat ile altın ihracatını da içeren 142,5 milyar dolarlık 2016 toplam ihracatı arasında da yine farklılık oluşmuştur.

Altın dışarıda bırakılarak konulan 230 milyar dolarlık 2016 yılı ihracat hedefinde gerçekleştirme oranı yüzde 57,1 olmuştur. 2015 yılında bu rakam yüzde 64,4 olarak gerçekleşmişti. 2014 yılında 6 alt sektör, 2015 yılında ise 2 alt sektör yıllık ihracat hedefine ulaşmış veya aşmış iken 2016 yılında ihracat hedefine ulaşan veya aşan alt sektör olmamıştır. Hedefe en çok yaklaşan alt sektör yüzde 90,5 ile fındık ve yüzde 84,2 ile tütün ve mamulleri alt sektörleri olmuştur. 2 alt sektör de yine tarım sektöründedir.

► TABLO.7 SEKTÖRLERİN 2016 İHRACAT HEDEFLERİ VE GERÇEKLEŞMELER

SIRA	SEKTÖR	2016 İhracat Hedefi Milyar Dolar	2016 İhracat Gerçekleşen Milyar Dolar	2016 Gerçekleşme Oranı %
1	Otomotiv	44,4	23,89	53,8
2	Hazır Giyim ve Konfeksiyon	25,5	16,97	66,5
3	Kimyevi Mad. ve Mamulleri	22,0	13,94	63,4
4	Çelik	18,3	9,09	49,7
5	Elektrik-Elektronik ve Hizmet	16,1	9,99	62,0
6	Tekstil ve Hammaddeleri	12,7	7,87	62,0
7	Demir ve Demir Dışı Metaller	12,8	5,95	46,5
8	Hububat	8,9	6,36	71,5
9	Makine	22,7	5,30	23,3
10	Madencilik Ürünleri	7,4	3,79	51,2
11	Ağaç ve Orman Ürünleri	6,4	4,10	64,1
12	İklimlendirme	7,4	3,51	47,4
13	Çimento, Cam, Seramik	4,5	2,46	54,7
14	Mücevher	4,0	2,45	61,3
15	Halı	2,7	1,92	71,1
16	Yaş Meyve ve Sebze	2,6	1,98	76,2
17	Fındık	2,2	1,99	90,5
18	Su Ürünleri	2,5	1,89	75,6
19	Deri ve Deri Mamulleri	2,8	1,39	49,6
20	Savunma ve Havacılık	2,4	1,68	70,0
21	Kuru Meyve Mamulleri	1,6	1,30	81,3
22	Meyve Sebze Mamulleri	3,0	1,32	44,0
23	Gemi ve Yat	2,5	0,97	38,8
24	Tütün ve Mamulleri	1,2	1,01	84,2
25	Zeytin ve Zeytinyağı	0,7	0,19	27,1
26	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,3	0,08	26,7
TOPLAM		230,0	131,4	57,1

KAYNAK: TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

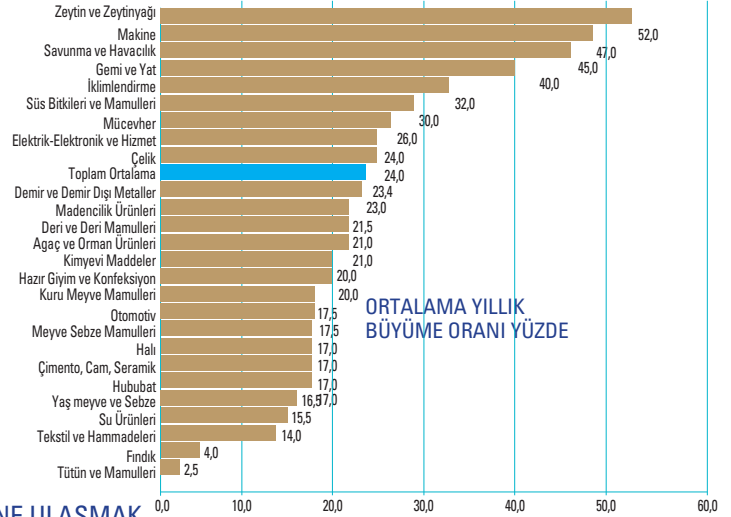
Şektörlerin 2023 Hedefine Ulaşması İçin İhracatın Yıllık Ortalama Yüzde 23,4 Artması Gerekli

2016 yılında ulaşılan ihracat büyüklükleri ile 2023 yılı hedefleri karşılaştırıldığında Türkiye'nin sektörler ihracatını her yıl ortalama yüzde 23,4 artırması gerekmektedir. En yüksek yıllık ortalama ihracat artışına ihtiyaç duyan sektör yüzde 52,0 ile zeytin ve zeytinyağıdır.

Fındık ve tütün-tütün mamulleri alt sektörleri hariç 24 alt sektörde 2023 yılına kadar yıllık ortalama iki haneli ihracat artışlarına ihtiyaç bulunmaktadır.

Yüksek ihracat hedefleri bulunan sektörlerden makine sanayiinde yıllık ortalama yüzde 47,0, otomotiv sektöründe yüzde 17,5, çelik sektöründe yüzde 24,0, elektrik-elektronik sektöründe yüzde 24,0, hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe yüzde 20,0 ve kimyevi maddeler ve mamulleri sanayiinde ise yine yüzde 20,0 ihracat artışı sağlanması halinde 2023 ihracat hedeflerine ulaşılacaktır.

ŞEKİL.6 2023 HEDEFLERİNE ULAŞMAK İÇİN SEKTÖRLERİN İHTİYAÇ DUYDUKLARI YILLIK ORTALAMA BÜYÜME ORANLARI YÜZDE 2017-2023

KAYNAK: TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

TABLO.8 SEKTÖRLERİN 2023 İHRACAT HEDEFLERİNE ULAŞMAK İÇİN İHTİYAÇ DUYDUKLARI YILLIK ORTALAMA BÜYÜME

SIRA	SEKTÖR	2016 İhracat Milyar Dolar	2023 İhracat Hedefi Milyar Dolar	2017/2023 Gerekli yıllık ortalama büyüme hızı (%)
1	Otomotiv	23,89	75,0	17,5
2	Hazır Giyim ve Konfeksiyon	16,97	60,0	20,0
3	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	13,94	50,0	20,0
4	Çelik	9,09	55,0	24,0
5	Elektrik-Elektronik ve Hizmet	9,99	45,0	24,0
6	Tekstil ve Hammaddeleri	7,87	20,0	14,0
7	Demir ve Demir Dışı Metaller	5,95	25,0	23,0
8	Hububat	6,36	19,2	17,0
9	Makine	5,30	75,0	47,0
10	Madencilik Ürünleri	3,79	15,0	21,5
11	Ağaç ve Orman Ürünleri	4,10	16,0	21,0
12	İklimlendirme	3,51	25,0	32,0
13	Çimento, Cam, Seramik	2,46	7,3	17,0
14	Mücevher	2,45	12,0	26,0
15	Halı	1,92	5,5	17,0
16	Yaş Meyve ve Sebze	1,98	5,6	16,5
17	Fındık	1,99	2,5	4,0
18	Su Ürünleri	1,89	5,0	15,5
19	Deri ve Deri Mamulleri	1,39	5,2	21,0
20	Savunma ve Havacılık	1,68	25,0	45,0
21	Kuru Meyve Mamulleri	1,30	4,0	17,5
22	Meyve Sebze Mamulleri	1,32	4,0	17,0
23	Gemi ve Yat	0,97	10,0	40,0
24	Tütün ve Mamulleri	1,01	1,2	2,5
25	Zeytin ve Zeytinyağı	0,19	3,8	52,0
26	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,08	0,5	30,0
	TOPLAM	131,4	571,8	23,4

KAYNAK: TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

STRATEJİK DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

8

STRATEJİK DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

VIII. BÖLÜM STRATEJİK DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

1. Dünya mal ticareti miktar olarak çok düşük hızla büyümektedir. Mal ticaretinin gelir elastikiyeti düşmektedir. Türkiye'nin ihracatı ise miktar bazında daha yüksek artmaktadır. Türkiye imalat sanayi temelli üretici özelliği ile daha çok öne çıkarak gelişen ülkeler içinde avantaj sağlamalıdır.
2. Dünya mal ticareti önemli bir gerileme yaşamıştır. Dünya ekonomisindeki yavaş büyüme ve mal ticaretindeki gerileme Türkiye'nin ihracata dayalı büyümesi ile 2023 yılı ihracat hedeflerine ulaşmasını sınırlandırmaktadır. Türkiye büyüme modelini ve 2023 yılı hedeflerini revize etmelidir.
3. Emtia ve girdi fiyatları yeniden artış eğilimine girmiştir. Üretim maliyetleri de bir dönem sonra artacaktır. Türkiye imalat sanayi temelli ihracat yapısı içinde maliyetlerdeki artış beklentisine karşı sanayide etkinlik ve verimliliğini artırmalıdır.
4. Dünya ticaretinde korumacılık eğilimleri kuvvetlenmektedir. Özellikle ABD yeni yönetimi korumacı eğilimlere sahiptir. Bu çerçevede önümüzdeki dönemde gelişen ülkelerin ihracatına baskı ortaya çıkabilecektir. Türkiye pazar çeşitlenmelerine ve ikili ticari ilişkilerin geliştirilmesine ağırlık vermelidir.
5. Gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikaları ile FED faiz artışları küresel dalgalanmalar yaratmakta olup Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişen ülkeleri olumsuz etkilemektedir. Türkiye yeni koşullara iyi uyum göstermeli ve öngörülebiliğini artırmalıdır.
6. Türkiye, son beş yıldır ekonomide dengelenme politikaları uygulamakta olup büyümede iç ve dış talep arasında denge kurmaya çalışmaktadır. Buna rağmen son beş yılın üçünde net ihracatın büyümeye katkısı negatif olmuştur. Net ihracata dayalı daha hızlı büyümeler için ihracatta katma değer artırılması gereklidir.
7. 2016 yılında Türk Lirasında önemli bir değer kaybı yaşanmıştır. Buna karşın ihracat da gerilemiş ithalat ise miktar olarak artmıştır. İthalat, ithal edilen ürünlerin fiyatlarındaki düşüş ile değer olarak gerilemiştir. Zayıf Türk Lirası ihracatı desteklemediği gibi, ithalat için de caydırıcı olamamaktadır. Değersiz Türk Lirası yerine öngörülebilen Türk Lirası tercih edilmelidir.
8. İhracat 2016 yılında küresel koşullara paralel gerilemiş olmakla birlikte çok sayıda yakın ve komşu ülkeye ihracat bu ülkeler ile yaşanan sıkıntılar nedeniyle daha kuvvetli düşmüştür. Türkiye dış politikasında normalleşmeye gitmeli, komşu ve yakın ülkeler ile ikili ilişkilerini iyileştirmelidir.
9. Türkiye'nin yakın ve komşu çok sayıda ihracat pazarı ülkesinin ekonomileri enerji gelirlerine bağımlıdır. Enerji fiyatlarının birkaç yıl daha düşük kalacağı öngörülmektedir. Bu nedenle bu pazarlarımızın performansları zayıf kalacaktır. Türkiye enerji gelirlerine bağımlı ihracat pazarlarına alternatif pazarlar bulabilmelidir. Bunun için sanayi üretimi yapan ülkelerin tedarik zincirlerine katılmalıdır.
10. İhracatta yüksek teknoloji ürünlerin payı düşük kalmaya devam etmektedir. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerde ihracat ve payı gerilemiştir. Yüksek teknoloji sanayilerde yatırım ve üretimler ihracat temelli olarak daha kapsamlı desteklenmelidir.
11. İthalat 2016 yılında değer olarak azalırken, tüm mal gruplarında miktar olarak artmıştır. Yatırım malları ithalatı değer olarak da artmıştır. İthalat artışını sürdüren unsurlar ve ihtiyaçlar daha sağlıklı olarak yeniden değerlendirilmelidir.
12. Türkiye'nin ithalatı içinde yüksek teknoloji ürünlerin payı artışını sürdürmektedir. Düşük teknoloji ürünlerin de payı artmaktadır. Türkiye üretmediği ürünler ile fiyat avantajını kaybettiği ürünleri ithal etmek zorunda kalmaya devam etmektedir. Her iki grubun üreticileri özel programlar ile daha etkili desteklenmelidir.
13. Türkiye en çok ikili dış ticaret yaptığı 26 ülke içinden 12'sine karşı net ihracatçı konumundadır. Bu ülkelere net ihracatçı olmak için ikili ticarete konu olan çok sayıda fasılda net ihracatçı olunması gerekmektedir. Türkiye, daha fazla sayıda ülkeye karşı net ihracatçı olmalı, bunun için de katma değeri artırarak daha az sayıda fasılda yoğunlaşmalıdır.
14. Türkiye, en çok ikili dış ticaret yaptığı 29 fasıl ürününden 12'sinde net ihracatçı, 17'sinde net ithalatçı konumundadır. Net ithalatçı olunan fasıllar yüksek teknoloji fasıllar ile mineral, metal ve kimyasal temelli ürünlerdir. Net ihracatçı olunan fasıllar ise düşük teknoloji yoğunluklu fasıllardır. Türkiye fasıllar ticaretinde mevcut yapısını iyileştirmeli orta yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerde net ihracatçı konumuna geçmelidir.
15. Avrupa Birliği'nde ekonomik büyüme ve Gümrük Birliği'nin dış ticareti artırıcı etkisi sürmektedir. Bölgesel kuruluşlar ile ticaretin payı ise son beş yıldır gerilemektedir. STA yapılan ülkeler ile dış ticaretin payı ise henüz yeterli değildir. Türkiye dış ticaret politikaları ve diplomasisini bölgesel ve küresel yeni koşullara göre yenilemelidir. AB ile Gümrük Birliği'nin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için atılan adımlar önemlidir.
16. İhracata destek programları çerçevesinde ihracata verilen desteklerin toplam ihracata oranı 2016 yılında yüzde 0,40'a yükselmiş ancak göreceli olarak yine düşük kalmıştır. Bu oran kısa vadede yüzde 1,0'e çıkarılmalıdır.
17. Yeni küresel eğilimler ve koşulların yanı sıra Türkiye'nin bölgesinde yaşanan jeopolitik gelişmeler yeni riskler yaratmakta ve 2023 ihracat hedeflerine ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Türkiye, bölgesindeki jeopolitik risklere karşı yapıcı politikalar izlemeli ve ABD ve Çin gibi büyük pazarlara ağırlık vermelidir.
18. 2023 ihracat hedefleri çerçevesinde 2016 yılı ihracat hedefini gerçekleştirme oranı yüzde 57,1 olmuştur. Dünya mal ticareti içinden alınacak pay hedefinden de yüzde 0,89 ile 0,26 puan geride kalmıştır. Önümüzdeki yıllarda hedeflere ulaşılması için yatırım, üretim, ihracat aşamalarında destekler ve uygulamalar ile bunlar için çevre koşulları iyileştirilmelidir.
19. Dünya ithalatının yüzde 90'ını gerçekleştiren ilk 30 büyük pazarın ithalatı içinde 2016'da alınan pay yüzde 0,63'e yükselmiştir. Bu pazarlarda payın artması Türkiye'nin 2023 ihracat hedefleri için olumludur. Türkiye, ABD başta olmak üzere büyük pazarlarda payını daha da arttırmalıdır.

TICARET DÜNYA SANAYİ PARAPOLİTİKASI
BÜYÜME İTHALAT İHRACAT
EĞİLİMLER
DİSTİCARET
CARI DENGE
BÜYÜME DÜNYA
İTHALAT MALİ GÖSTERGELER
DİSTİCARET İHRACAT EĞİLİMLER
CARI DENGE İHRACAT MALİ GÖSTERGELER
İHRACAT DÜNYA BÜYÜME
PARAPOLİTİKASI EĞİLİMLER
MALİ GÖSTERGELER İHRACAT
CARI DENGE İHRACAT
DÜNYA İHRACAT
CARI DENGE İHRACAT
TICARET İHRACAT
İTHALAT DÜNYA
EĞİLİMLER

Discover
the potential

TİM TÜRKİYE
İHRACATÇILAR
MECLİSİ